

[Titlu]

Imperiul Soarelui v.1.0

calibre 0.8.44

"Cel mai bun roman
de război..."
The New York Times

J. G. BALLARD
**Imperiuul
soarelui**

*Un roman care a devenit un film de
mare succes regizat de **Steven Spielberg***

J.G. BALLARD
Imperiul Soarelui

București – 1994

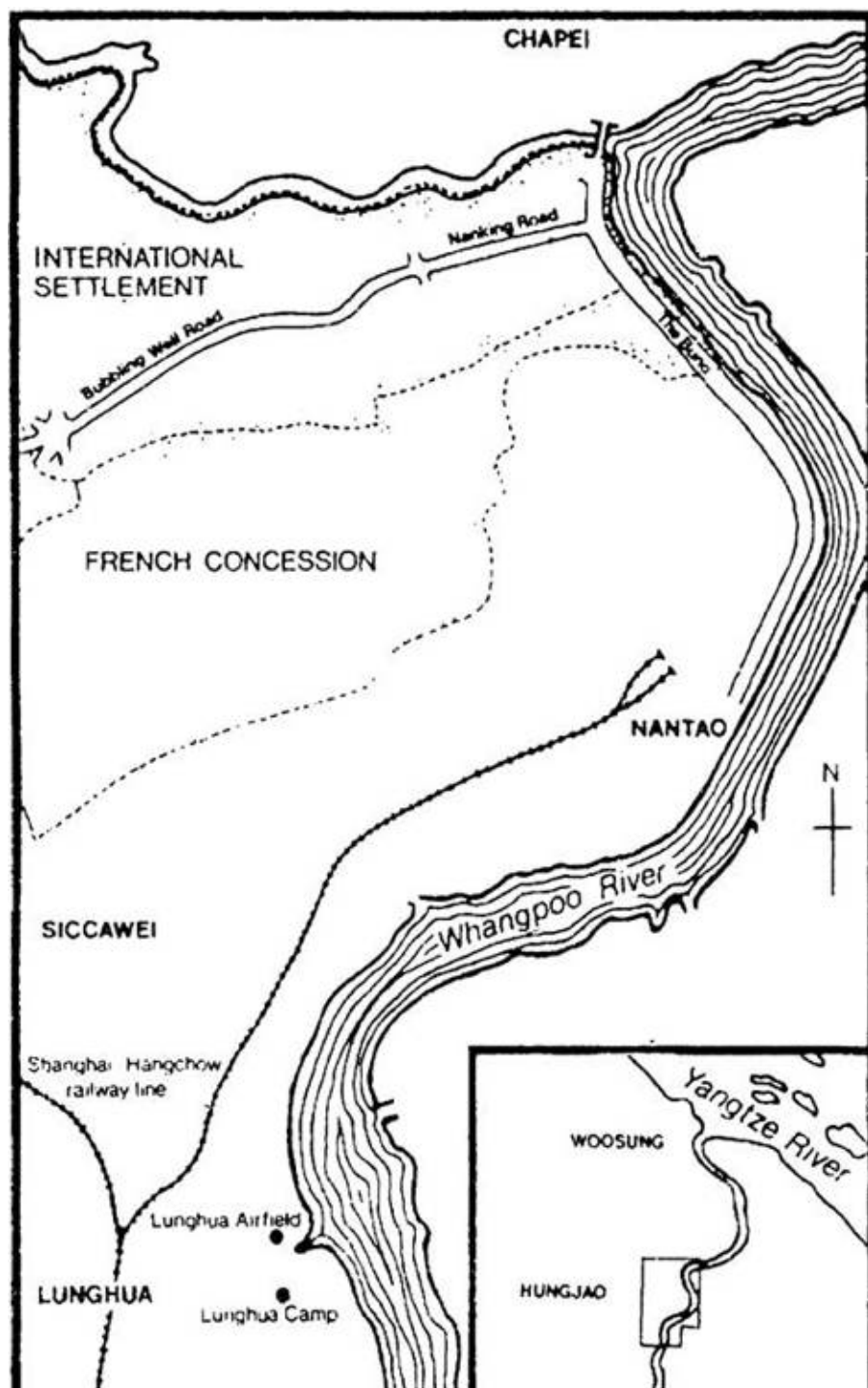
Traducere de Any Florea

Imperiul Soarelui se bazează pe experiența mea în Shanghai, China, în timpul celui de-al doilea război mondial și în Lunghua C.A.C. (Centrul de Adunare a Civililor) unde am fost internat între 1942 – 1945. În cea mai mare parte, romanul se bazează pe evenimentele pe care le-am observat în timpul ocupației japoneze a Shanghai-ului și în interiorul lagărului de la Lunghua.

Atacul japonez de la Pearl Harbor a avut loc duminică, 7 decembrie 1941, dimineața, dar, datorită diferenței de fus orar, la Shanghai era deja dimineața de luni, 8 decembrie.

J.G. Ballard

Imperiul Soarelui

„Poate fi tocmai acel mare roman englez despre ultimul război, pe care a trebuit să-l așteptăm timp de patruzeci de ani. În mod destul de semnificativ, nu există fapte eroice – foarte puțini combatanți, de fapt. Doar un elev britanic pierdut în Shanghai în momentul când l-au invadat japonezii, o vastă companie a celor osândiți, Shanghai-ul însuși – acel oraș îngrozitor – și în fundal, istoria, care se desfășoară. O realizare extraordinară”.

Angela Carter

PARTEA I

1

În ajun de Pearl Harbor

Războaiele vin des la Shanghai, urmând repede unul după celălalt, ca fluxurile care urcă pe râul Yangtze și aduc înapoi în acest oraș țișător toate sicriile căzute de pe cheiurile mortuare ale Bundului chinezesc.

Jim începuse să viseze războaie. Noaptea, aceleași filme mute păreau să licărească pe perețele dormitorului său din Amherst Avenue și transformau mintea lui adormită într-o sală goală de cinematograf, în iarna anului 1941 fiecare om din Shanghai își imagina filme de război. Fragmente din visele lui îl urmăreau pe Jim prin oraș; în holurile magazinelor universale și ale hotelurilor, imagini de la Dunquerque și Tobruk, despre Barbarossa și violarea Nanking-ului, ieșeau la iveală din capul lui înfricoșat.

Spre mirarea lui Jim, chiar și vicarul catedralei din Shanghai se înzestraseră cu un antic aparat de proiecție. După slujba din dimineața de duminică, 7 decembrie, în ajunul atacului japonez de la Pearl Harbor, băieții de la cor au fost opriți să plece acasă și au fost îndrumați în ordine jos, în criptă. Purtând încă sutanele, se așezară pe punte pe un rând de scaune rechiziționate de la *Yacht Clubul* din Shanghai și urmăriră un jurnal vechi de un an privind mersul evenimentelor.

Gândindu-se la visele sale vagi și uimit de lipsa sonorului, Jim trase de gulerul lui cu volan. Orga bubuia ca o durere de cap prin tavanul de ciment, iar prin fața ochilor îi treceau imaginile familiare ale luptelor cu tancuri și ale bătăliilor aeriene. Jim era dornic să se pregătească de balul costumat pentru Crăciun, dat în după-amiaza aceea de doctorul Lockwood, vicepreședintele Asociației Rezidenților Britanici. Urmau să fie prezentate jurnale informative cu trecerea printre liniile japoneze spre Huhgian și conjurația chineză, iar după focurile de artificii alte jurnale informative. Jim avea însă propriile lui motive să vrea să meargă la petrecerea doctorului Lockwood.

Afară, dincolo de ușile sacristiei, șoferii chinezi așteptau lângă Packard-urile și Buick-urile lor discutând în șoaptă unul cu celălalt. Plictisit

de filmul pe care-l văzuse de zece ori, Jim îl asculta pe Yang, șoferul tatălui său, în timp ce-l bătea la cap pe slujitorul australian. Totuși, urmărirea jurnalelor informative devenise datoria patriotică a fiecărui britanic expatriat, ca și tombolele pentru strângerea fondurilor de la club. Dansurile și festivitățile în aer liber, nenumăratele sticle de whisky consumate în ajutorul efortului de război (ca pe toți copiii, pe Jim îl intriga alcoolul, dar îl dezaproba vag) produsese curând suficienți bani pentru cumpărarea unui avion Spitfire – probabil, se gândise Jim, unul dintre acelea care fusese doborât la primul zbor, pilotul fiind amețit din cauza mirosului de *Johnnie Walker*.

De obicei, Jim devora jurnalele de actualități, parte a efortului de propagandă al ambasadei britanice de contracarare a filmelor de război germane și italiene prezentate în teatrele publice și în cluburile Axei din Shanghai. Uneori, jurnalele de actualități de la *Pathé*, din Anglia, îi dădeau impresia că, în ciuda seriei lor nesfârșite de înfrângeri, războiul le făcea plăcere britanicilor. Filmele cu mersul evenimentelor erau mai sumbre, într-un mod care-l atrăgea pe Jim. Sufocându-se în sutana lui prea strâmtă, el urmărea un avion Hurricane căzând dintr-un cer plin de bombardiere Dornier spre un peisaj, ca în cărțile de copii, cu pajiști englezești pe care nu le cunoscuse niciodată. Vasul *Graf von Spee* stătea sabordat în râul Plata, un râu la fel de melancolic ca și Yangtze, iar nori de fum se ridicau dintr-un oraș sărăcăcios din Europa răsăriteană, acea planetă întunecată, de unde Vera Frankel, guvernanta lui de șaptesprezece ani, scăpase în urmă cu șase luni pe un vas cu refugiați.

Jim fu bucuros când se termină bobina de film. El și colegii săi coriști ieșiră în lumina stranie de zi, spre șoferii lor. Cel mai bun prieten al lui, Patrick Maxted, plecase cu mama sa din Shanghai spre un loc mai sigur ca fortăreața britanică, Singapore, iar Jim simți că trebuia să urmărească filmul pentru Patrick și chiar pentru rusoaicele albe care își vindeau bijuteriile pe treptele catedralei și pentru cerșetorii chinezi care se odihneau printre pietrele de mormânt.

Vocea comentatorului îi mai bubuia în cap în timp ce călătorea spre casă, prin străzile aglomerate ale Shanghai-ului, în Packard-ul părinților săi. Yank, șoferul care vorbea repede, lucrase cândva ca figurant într-un film, turnat în localitate, cu Chang Ching, actrița care își abandonase cariera ca să se alăture conducătorului comunist Mao Ze Dong. Lui Yang îi plăcea să-l

impresioneze pe pasagerul lui de unsprezece ani cu povești despre isprăvi din filme și trucaje de efect. Dar azi, Yang îl ignoră pe Jim, lăsându-l singur pe bancheta din spate. El apăsă pe claxonul puternic al Packard-ului, duelându-se cu conducătorii agresivi de ricșe care încercau să împingă mașinile străine de pe Bubbling Well Road. Lăsând jos geamul, Yang lovea cu biciușca lui de piele în pietonii neglijenți și în fetele de bar săltărețe, cu genți americane sau în bătrânele *amah* frânte în două sub juguri de bambus.

Un camion deschis, încărcat cu călăi profesioniști, trecu prin fața lor în drum spre spânzurătorile publice din Orașul vechi. Încercându-și norocul, un băiat cerșetor desculț, alerga alături de Packard. El bătea cu pumnii în portiere și întindea palma spre Jim, cu țipătul cunoscut pe toate străzile din Shanghai:

— Fără mamă! Fără tată! Fără whisky cu sifon!

Yang dădu cu biciușca în el și băiatul căzu jos, se ridică din fața roților unui Chrysler ce venea din urmă și alergă pe lângă acesta.

— Fără mamă, fără tată...

Jim ura biciușca de călărie, dar îi plăcea claxonul Packard-ului. Cel puțin, acesta acoperea zgomotul tunurilor sau urletul sirenelor care anunțau raiduri aeriene la Londra și la Varșovia. Se săturase până peste cap de războiul din Europa. Jim se uita la fațada țipătoare a magazinului *Companiei sincere*, care era dominat de un uriaș portret al lui Ciang Kai Shek care le cerea chinezilor să facă tot mai mari sacrificii în lupta împotriva japonezilor. O lumină slabă, reflectată de la un tub de neon defect, tremura în dreptul gurii blânde a generalisimului, aceeași lumină pâlpăită pe care Jim o văzuse în visele lui. Întregul Shanghai se transforma într-un film de actualități generat de imaginația lui.

Oare creierul lui se îmbolnăvise de prea multe filme de război? Jim încercase să-i spună mamei sale despre vise, dar, ca toți adulții din Shanghai, ea era prea preocupată în iarna asta ca să-l asculte. Poate că avusese și ea visele ei proprii. Într-un mod ireal, aceste imagini mișcătoare de tancuri și bombardiere în picaj erau complet fără sunet, de parcă mintea lui adormită încerca să separe războiul adevărat de aceste conflicte imaginare inventate de *Pathé* și British Movietone.

Jim nu avea îndoieli în privința realității. Văzuse el însuși ce însemna un război adevărat, de la invadarea Chinei de către japonezi, în 1937, la

vechile terenuri de lupte din Hungjao și Lunghua, unde oasele morților rămași neîngropați se ridicau în fiecare primăvară la suprafața câmpurilor de orez. Războiul adevărat însemna miile de refugiați chinezi care mureau de holeră în palisadele închise de la Pootung și capetele însângerate ale soldaților comuniști înfipite în țepi de-a lungul Bundului. Într-un război real, nimeni nu știa de partea cui era și nu existau steaguri, sau comentatori, sau câștigători. Într-un război real, nu se vedeau inamicii.

În contrast, viitorul conflict dintre Anglia și Japonia, despre care fiecare om din Shanghai se aștepta să izbucnească în vara anului 1942, aparținea domeniului zvonurilor. Vasul de aprovizionare atașat navei germane aflată în cursă în Marea Chinei vizita acum în mod deschis Shanghai-ul și ancora pe râu, ca să ia combustibil de la zeci de șleपुरi – multe dintre ele, după cum observase nemulțumit tatăl lui Jim, fiind deținute de companii petroliere americane. Aproape toate femeile și copiii americani fuseseră evacuați din Shanghai. În clasa lui de la Școala Catedralei, Jim era înconjurat de locuri goale. Majoritatea prietenilor săi și mamele lor plecaseră în locuri sigure, la Hong Kong și Singapore, în timp ce tații lor își închiseseră casele și se mutaseră în hotelurile de pe Bund.

La începutul lui decembrie, când se încheiase ziua de școală, Jim i se alăturase tatălui său, pe acoperișul blocului, unde se afla biroul lui, pe Szeciuian Road, și îl ajutase să dea foc unor cutii cu acte pe care funcționarii chinezi le aduceau sus cu ascensorul. Hârtiile arse se înălțau deasupra Bundului și se amestecau cu fumul coșurilor nerăbdătoare ale ultimelor vapoare cu – aburi care părăseau Shanghai-ul. Pasagerii se îngrămădeau pe pasarele, eurasiatici, chinezi și europeni se luptau să se urce la bord cu boccelele și valizele lor, gata să riște atacul submarinelor germane care așteptau în estuarul râului Yangtze. Focuri se înălțau pe acoperișurile blocurilor de birouri din cartierul financiar, urmărite prin binocluri de ofițerii japonezi, care stăteau pe cazematele lor din beton, de partea cealaltă a râului, la Pootung. Pe Jim nu-l tulbura atât furia japonezilor, cât răbdarea lor.

* * *

De îndată ce ajunseră la casa lor din Amherst Avenue, alergă sus să se schimbe. Lui Jim îi plăceau papucii persani, cămașa de mătase brodată și

pantalonii albaștri de catifea în care semăna cu un figurant din filmul *Hoțul din Bagdad* și era dornic să plece la petrecerea doctorului Lockwood. O să-i suporte pe conjurați și jurnalele de actualități, iar apoi se va duce la întâlnirea secretă de la care fusese împiedicat atâtea luni, din cauza zvonurilor despre război.

Un alt eveniment fericit era că, duminica, Vera avea după-amiaza liberă, când își vizita părinții în ghetoul de la Hongkew. Această tânără plictisită, aproape un copil și ea, îl urma de obicei pe Jim peste tot, ca un câine de pază. De îndată ce Yang îl ducea acasă – părinții fiind la cină la familia Lockwood – avea să fie liber să răătăcească prin casa goală, iar asta era cea mai mare plăcere a lui. Cei nouă servitori chinezi vor fi acolo, dar, în mintea lui Jim și a celorlalți copii britanici, aceștia rămăneau la fel de pasivi și de nevăzuți ca mobilele. Va termina de asamblat avionul din lemn de plută și va completa un nou capitol din manualul intitulat *Cum să joci bridge contractual*, pe care-l scria într-un caiet de școală. După ani de zile cât asistase la partidele de bridge ale mamei sale, încercând să extragă o logică din apelurile „o pică”, „pas”, „trei cupe”, „trei sans-atuuri”, „dublu”, „redublu”, el obținuse de la ea să-l învețe regulile și studiasse chiar convențiile, un cod care îl intrigase întotdeauna pe Jim. Cu ajutorul unui ghid al lui Ely Culbertson, tocmai ataca cel mai dificil capitol dintre toate, despre licitarea psihică. Erau atâtea probleme iar el trebuia să joace cu o singură mână.

Totuși, dacă sarcina avea să fie prea obositoare, va pleca să facă un tur cu bicicleta prin Concesiunea Franceză, luându-și cu el pistolul cu aer comprimat, pentru cazul în care va da peste grupul de francezi de doisprezece ani care formau banda din Bulevardul Foch. Când avea să se întoarcă acasă, va fi timpul serialului de radio *Flash Gordon*, pe postul XMHA, urmat de programul de discuri, la care el și prietenii săi telefonau sub diferite pseudonime „*Batman*”, „*Buck Rogers*” și „*As*” (ăsta era Jim), cereri pe care îi plăcea să le audă citite de prezentator, deși îl făceau să se chircească de rușine.

Când îi aruncă servitoarei sutana și se schimbă cu costumul pentru petrecere, constată că toate planurile lui erau în pericol. Având capul amețit de zvonurile de război, Vera decisese să nu-și viziteze părinții.

— Tu o să te duci la petrecere, James, îl informă Vera în timp ce îi încheia cămașa de mătase. Iar eu le voi telefona părinților mei și le voi spune totul despre mine.

— Dar, Vera, ei vor să te vadă pe tine. Știi că vor. Trebuie să te gândești la ei, Vera...

Uimit, Jim ezită să se plângă. Mama îi spusese să fie drăguț cu Vera și să nu o tachineze, cum făcuse cu guvernanta anterioară. Rusoaica aia albă îl îngrozise pe când se refăcea după pojar, spunându-i că ea putea auzi vocea lui Dumnezeu în Amherst Avenue, atrăgându-le atenția oamenilor încotro se îndreaptă lumea. Curând după aceea, Jim îi impresionase pe prietenii săi de școală anunțându-i că el era ateu. În contrast, Vera Frankel era o fată calmă care nu zâmbea niciodată și găsea totul straniu la Jim și la părinții lui, la fel de straniu ca și orașul Shanghai, acest oraș violent și ostil, aflat atât de departe de Cracovia. Ea și părinții ei fugiseră cu unul dintre ultimele vase din Europa lui Hitler și locuiau acum, cu mii de refugiați evrei, în Hongkew, un cartier trist cu case și blocuri de apartamente mizere, dincolo de regiunea portuară a Shanghai-ului. Spre uimirea lui Jim, Herr Frankel și mama Verei trăiau într-o singură cameră.

— Vera, unde locuiesc părinții tăi? Jim cunoștea răspunsul, dar hotărî să riște o întrebare. Locuiesc într-o casă?

— Locuiesc într-o singură cameră, James.

— O cameră! Pentru Jim, așa ceva era de neînchipuit, mult mai bizar decât în comicsurile cu *Superman* și *Batman*. Cât de mare e camera? Mare cât dormitorul meu? Mare cât casa?

— Mare cât camera ta de îmbrăcat, James; unii oameni nu sunt atât de norocoși ca tine.

Înspăimântat, Jim închise ușa camerei de îmbrăcat și își puse pantalonii de catifea. Ochii săi măsurau camera cea mică. Cum puteau supraviețui două persoane într-un spațiu atât de mic era la fel de greu de înțeles ca și convențiile la bridge. Poate exista vreo cheie simplă care să rezolve problema, iar el va avea subiectul unei noi cărți.

Din fericire, mândria Verei prinse momeala. Când ea plecă spre părinții ei, pornind pe lungul drum pe jos până la capătul tramvaiului din Avenue Joffre, Jim constată că el tot mai studia misterul acestei extraordinare camere. Decise să ridice problema aceasta mamei și tatălui său, dar, ca de obicei, ei erau prea absorbiți de știrile despre război ca să-l observe măcar. Îmbrăcați pentru petrecere, erau în biroul tatălui lui, ascultând buletinul de știri din Anglia, la radio, pe unde scurte. Tatăl său stătea în genunchi lângă

aparatul de radio, îmbrăcat în costumul de pirat, cu acoperitoarea de piele pentru ochi împinsă pe frunte și cu ochelari la ochii obosiți, ca un pirat studios. Se uita la scala galbenă, încastrată ca un dinte de aur în fața de mahon a aparatului de radio. Pe o hartă a Rusiei, întinsă pe covor, el însemna noua linie defensivă spre care se retrăsese Armata Roșie. Se uită la ea fără speranță, la fel de uimit de vastitatea Rusiei, cum fusese uimit Jim de micimea camerei familiei Frankel.

— Hitler va fi la Moscova, de Crăciun. Germanii înaintează mereu.

Mama sa stătea la fereastră, îmbrăcată în costumul ei de Pierrot, privind cerul de decembrie, de culoarea oțelului. Coada lungă a unui zmeu funerar chinez se ondula de-a lungul străzii, dând din cap în timp ce își arunca zâmbetul feroce spre casele europene.

— Probabil că ninge la Moscova. Poate că vremea o să-i oprească...

— Să se întâmple asta odată la fiecare secol? Poate ar însemna să cerem prea mult. Churchill trebuie să-i atragă pe americani în război.

— Tată, cine-i generalul Mud?

Tatăl său ridică ochii spre Jim care aștepta în ușă, servitoarea purtându-i pistolul cu aer comprimat; era ca un membru al unei infanterii de voluntari, în catifeaua albastră, gata să ajute efortul de război al rușilor.

— Nu-ți lua pistolul BB, Jamie. Nu astăzi, ia-ți mai bine aeroplanul.

— Femeie, nu-l atinge că te omor!

— Jamie!

Tatăl lui se întoarce de la aparatul de radio, gata să-l lovească. Jim stătu liniștit lângă mama sa, așteptând să vadă ce se va întâmpla. Deși îi plăcea să cutreiere prin Shanghai cu bicicleta, acasă Jim rămânea întotdeauna aproape de mama sa, o femeie blândă și deșteaptă, ale cărei principale scopuri în viață, după părerea lui, erau să meargă la petreceri și să-i ajute pe el la lecțiile de latină. Când ea era plecată, el petrecea multe ore liniștite în dormitorul ei, amestecându-i parfumurile și uitându-se leneș prin albumele ei de fotografii dinaintea căsătoriei, imagini dintr-un film încântător, în care ea juca rolul surorii lui mai mari.

— Jamie! Să nu mai spui niciodată așa ceva... N-ai să o omori pe servitoare și nici pe altcineva.

Tatăl său își descleștă mâinile, iar Jim își dădu seama cât de epuizat era. Adesea, lui Jim i se părea că tatăl său se străduia să rămână prea calm,

sub povara amenințărilor aduse firmei sale de către sindicatele comuniste, a muncii sale la Asociația Rezidenților Britanici și a grijii pentru Jim și mama acestuia. Când asculta știrile despre război, devenea aproape aiurit. O afecțiune pătimașă apăruse între părinții lui, pe care nu o văzuse niciodată înainte. Tatăl său. Putea fi supărat, dar se interesa de cele mai mici evenimente din viața lui Jim, ca și când ar fi crezut că a-l ajuta pe fiul său să-și construiască aeromodelul era un lucru mai important decât războiul. Pentru prima oară, era total neinteresat de activitatea lui școlară. Îi dădea lui Jim tot felul de informații curioase - despre chimia coloranților moderni, schema de asigurări sociale a companiei lui pentru muncitorii chinezi, școala și universitatea din Anglia pe care le va frecventa Jim după război și, cum ar putea, dacă ar vrea, să devină doctor. Toate acestea erau elemente ale unei adolescente despre care, pe cât se părea, tatăl său presupunea că nu va avea loc vreodată.

În mod inteligent, Jim hotărî să nu-l provoace pe tatăl său și nici să nu amintească de misterioasa cameră a familiei Frankel din ghetoul Hongkew, de problemele licitării psihice și de lipsa sonorului din capul lui. N-o va mai amenința niciodată pe servitoare. Se duceau la o petrecere, iar el va încerca să i înveselească pe tatăl lui și să se gândească la un mod de a-i opri pe germani la porțile Moscovei.

Amintindu-și de zăpada artificială din studiourile cinematografice din Shanghai, pe care i-o descrisese Yang, Jim își ocupă locul în Packard. Era bucuros să vadă că Amherst Avenue era încărcat de mașinile europenilor care se duceau la petrecerile lor de Crăciun. În toate cartierele occidentalilor, oamenii purtau costume de bal mascat, de parcă tot Shanghai-ul devenise un oraș al clovnilor.

Cerșetori și acrobați

Costumați ca Pierrot și pirat, părinții lui ședeau tăcuți în timp ce o porniră spre Hungjao, o parohie de țară, la câțiva kilometri vest de Shanghai. De obicei, mama lui îi atrăgea atenția lui Yang să aibă grijă să nu-l calce pe bătrânul cerșetor care zăcea la capătul aleii. Dar când Yang trecu cu mașina grea prin poartă, oprind puțin înainte de a accelera pe Amherst Avenue, Jim văzu că roata din față trecuse peste piciorul cerșetorului. Acesta sosise în urmă cu două luni, arătând ca o grămadă de zdrențe vii, unica lui avere fiind o saltea – mototolită de hârtie și o cutie goală de *Craven A* pe care o scutura în fața trecătorilor. Nu se mișca niciodată de pe saltea, dar își apăra cu ferocitate locul de lângă poartă. Nici măcar Valentin și culi-ul numărul unu, adică băiatul din casă și primul ajutor de bucătar, nu putură să-l miște de acolo.

Totuși, poziția aceasta îi adusese bătrânului prea puține beneficii. În iarna aceea, erau vremuri grele la Shanghai și, după un val de frig care a ținut o săptămână, era prea obosit ca să-și mai țină cutia. Jim era îngrijorat în privința cerșetorului, dar mama sa îi spuse că ajutorul de bucătar îi dusesese un bol cu orez. După o ninsoare zdravănă, într-o noapte, la început de decembrie, zăpada formase un strat gros, din care fața bătrânului apărea ca a unui copil adormit deasupra plăpumii. Jim se gândi că nu se mișca pentru că îi era cald sub zăpadă.

Erau atât de mulți cerșetori în Shanghai! Pe Amherst Avenue, ei ședeau la porțile caselor, scuturându-și cutiile de tablă de la *Craven A* ca niște fumători care s-au lăsat de fumat. Mulți își expuneau răni și diformitățile înfiorătoare dar, în după-amiaza aceea, nimeni nu-i observa. Refugiați din orașele și satele din jurul Shanghai-ului se revărsau în oraș. Cărute de lemn și ricșe se înghesuiau pe Amherst Avenue, fiecare încărcată cu toată averea unei familii de țărani. Adulți și copii, cocoșați sub baloturile legate în spate, împingeau roțile cu mâinile. Culi, cu ricșele, trăgeau de mânerele acestora, mormăind și scuipând, iar vene groase cât degetul ieșeau în relief din carnea umflată a gambelor lor. Mici funcționari împingeau biciclete încărcate cu saltele, sobițe cu cărbuni și saci cu orez. Un cerșetor fără picioare, cu toracele prins într-un uriaș corset de piele, se clătina pe drum, printre roți, având în

fiecare mână câte un clopot de lemn. El scuipă și lovi cu putere în Packard, când Yang încercă să-l oblige să se dea la o parte din drumul mașinii, apoi dispăru printre roțile trăsurilor și ricșelor, încrezător în regatul său de salivă și praf.

Când ajunseră la ieșirea spre șoseaua de vest a Așezării Internaționale, dădură peste o coadă de mașini înșirate de ambele părți ale punctului de control. Poliția din Shanghai abandonase orice încercare de a controla mulțimea. Ofițerul britanic stătea pe turela mașinii lui blindate, fumând o țigară, în timp ce privea pe deasupra miilor de chinezi care treceau pe lângă el. Din când în când, ca pentru a păstra aparențele, ofițerul Șik, cu un turban kaki, se apleca și lovea spatele chinezilor cu bățul lui de bambus.

Jim se uită la polițiști. Era fascinat de revolvele strălucitoare ale acestor bărbați transpirați și prea grași, de organele lor genitale enorme pe care le expuneau în mod liber când voiau să urineze, și de tocurele lustruite în care își țineau pistoalele, semnul lor de bărbăție. Jim dorea să poarte și el într-o bună zi un toc de revolver, să simtă uriașul pistol Webley apăsându-i-se pe pulpă. Printre cămășile din dulapul tatălui său, Jim găsisese un pistol automat, Browning, un obiect ca o bijuterie, asemănător cu interiorul aparatului de filmat al părinților săi, pe care îl deschisese într-o zi în mod accidental, voalând zeci de metri de film. Era greu să-ți imaginezi că acele mici gloanțe ar putea omorî pe cineva, mai ales pe durii organizatori comuniști ai sindicatelor.

În contrast, pistoalele Mauser, purtate de ofițerii superiori japonezi, erau mult mai impresionante decât cele Webley. Tocurile de lemn ale acestora le atârnav până la genunchi, aproape ca niște teci de pușcă. Jim îl urmări pe sergentul japonez de la punctul de control, un bărbat mărunț dar voinic, care își folosea pumnii ca să-i dea înapoi pe chinezi. Era aproape copleșit de țărani care se luptau cu căruțele și ricșele lor. Jim ședea lângă Yang, pe locul din față al Packard-ului, ținând strâns aeroplanul lui din lemn de plută și așteptându-se ca sergentul să-și scoată Mauser-ul și să tragă o salvă în aer. Dar japonezii nu-și risipeau muniția. Doi soldați făcură loc în jurul unei țărânci a cărei căruță o răsturnaseră. Cu baioneta în mână, sergentul despică un sac de orez, acesta răspândindu-se la picioarele femeii. Ea stătea clătînându-se și plângând cu o voce melodioasă, înconjurată de șirurile de mașini Packard și Chrysler, cu pasagerii lor europeni îmbrăcați în costume de bal.

Oare încercase să treacă arme prin punctul de control? Printre chinezi erau pretutindeni spioni ai Kuomintangului și comuniști. Lui Jim îi păru rău pentru țărancă, a cărei unică avere fusese, probabil, sacul cu prez, dar în același timp îi admira pe japonezi. Îi plăcea curajul și stoicismul lor, ca și tristețea lor care atingea o coardă sensibilă la Jim, el nefiind niciodată trist. Chinezii, pe care Jim îi cunoștea bine, erau un popor rece și adesea crud, dar, la un nivel superior, ei erau uniți, în timp ce fiecare japonez era singur. Fiecare dintre ei purta fotografiile familiilor lor, identice, mici imagini formale, ca și când întreaga armată japoneză fusese recrutată doar după clișeele fotografiilor din pasaje.

În drumurile lui pe bicicletă prin Shanghai – excursii despre care părinții lui habar n-aveau – Jim petrecea ore în șir la punctele de control japoneze, reușind, din când în când, să se facă plăcut unui soldat plictisit. Niciunul dintre ei nu a vrut vreodată să-i arate arma sa, spre deosebire de soldații britanici din cazematele cu saci de nisip înșirate de-a lungul Bundului. În timp ce ei stăteau întinși în hamacurile lor, neatenți la viața ce se desfășura în jurul lor, pe mal, îl lăsa pe Jim să umble cu închizătoarele armelor lor, Lee-Enfield, și să scoată glonțul de pe țeavă. Lui Jim îi plăceau, atât ei cât și vocile lor caraghioase, pline de povești despre o Anglie stranie și de neconceput.

Dar dacă venea războiul, puteau ei oare să-i bată pe japonezi? Jim se îndoia și știa că și tatăl său se îndoia. În 1937, la începutul războiului împotriva Chinei, două sute de marinari japonezi veniseră în susul râului și se instalaseră pe plajele pline de noroi negru de sub fabrica de bumbac a tatălui său, de la Pootung. De la apartamentul părinților săi din hotelul *Palace*, se văzuse bine cum fuseseră atacați de o divizie de trupe chineze comandată de un nepot al doamnei Ciang. Timp de cinci zile, japonezii au luptat din tranșee care se umpleau cu apă până la piept, când venea fluxul, apoi au înaintat cu baionetele la armă și i-au bătut pe chinezi.

Șirul de mașini se mișca cu greu prin punctul de control, purtând grupuri de americani și europeni care întârziaseră deja la petrecerile lor de Crăciun. Yang trase Packard-ul aproape de barieră, fluierând speriat, înaintea lor era un Mercedes turistic, împodobit cu steaguri cu zvastică, plin de tineri germani impaciențați. Dar japonezii au controlat interiorul mașinii cu aceeași atenție.

Mama lui Jim îl apucă de umăr.

— Nu acum, dragul meu. S-ar putea să-i sperie pe japonezi.

— Asta nu-i va speria.

— Jamie, nu acum, repetă tatăl lui, adăugând cu umor: Ai putea chiar să declanșezi războiul.

— Cum așa?

Gândul acesta îl intriga pe Jim. El coborî aeromodelul din dreptul ferestrei. Un soldat japonez își trecea baioneta puștii prin fața parbrizului, de parcă tăia o țesătură invizibilă. Jim știa că, după aceea, se va apleca prin geamul pasagerului, trimițând în interiorul Packard-ului respirația lui obosită și acel aer amenințător ce emana din toți soldații japonezi. Atunci, toată lumea stătea neclintită, deoarece cea mai mică mișcare provoca o pauză urmată de o pedeapsă violentă. Cu un an în urmă, când avea zece ani, Jim aproape că îi provocase lui Yang un atac de cord, când îndreptase un Spitfire de metal spre fața unui caporal japonez și făcuse:

— Ra-ta-ta-ta-ta...

Timp de aproape un minut, caporalul se uitase la tatăl lui Jim, fără nicio expresie, dând încet din cap ca pentru sine. Tatăl lui era un om puternic din punct de vedere fizic, dar Jim știa că forța aceasta se datora faptului că juca tenis.

De data asta, Jim voia doar ca japonezul să-i vadă aeromodelul lui de lemn de plută; nu ca să i-l admire, ci doar ca să-i remarce existența. Acum, el era mai în vârstă și îi plăcea să se considere copilul Packard-ului. Avioanele l-au interesat întotdeauna pe Jim, mai cu seamă bombardierele japoneze care, în 1937, devastaseră cartierele Shanghai-ului, Nantao și Hongkew. Stradă după stradă, casele chinezești fuseseră făcute una cu pământul, iar în Avenue Edward VII o singură bombă ucisese o mie de persoane, mai mult decât oricare altă bombă din istoria războaielor.

* * *

Principala atracție a petrecerilor doctorului Lockwood era aeroportul abandonat de la Hungjan. Deși japonezii controlau câmpul din jurul orașului, forțele lor erau ocupate cu patrularea perimetrului Așezării internaționale. Ei îi tolerau pe puținii americani și europeni care trăiau în districtele rurale și, de

fapt, rareori se vedea pe acolo câte un soldat japonez.

Când ajunseră, în sfârșit, la casa izolată a doctorului Lockwood, Jim se simți ușurat; constatând că petrecerea nu va fi una de succes. Pe alee erau doar o duzină de mașini, iar șoferii lor munceau din greu să curețe praful de pe aripi, dornici să plece cât mai repede. Piscina fusese golită, iar grădinarul chinez îndepărta liniștit din partea mai adâncă un graur mort. Copiii mai mici și dădacele lor ședeau pe terasă urmărind o trupă de acrobați cantonezi cățărându-se pe scările lor comice și pretinzând că dispar în cer. Se transformau în păsări, desfăceau aripi de hârtie mototolită și dansau printre copiii care țipau, apoi săreau unul în spatele celuilalt și se transformau într-un cocoș mare, roșu.

Jim își manevră aeromodelul din lemn de plută printre ușile verandei. În timp ce lumea adulților se agita pe deasupra capului său, el făcu un tur prin sala de petrecere. Mulți dintre oaspeți se hotărâseră să apară necostumați, ca și când ar fi fost prea iritați de rolurile lor din realitate ca să le mai ardă să se deghizeze. Adunarea îi amintea de petrecerile de noapte din Amherst Avenue, care țineau până a doua zi după-amiază, când mame distrase, în rochii de seară șifonate, se plimbau pe lângă piscină, pretinzând că-și caută soții.

Conversația se opri când doctorul Lockwood deschise radioul pe unde scurte. Bucuros să vadă că toată lumea era ocupată, Jim ieși printr-o ușă laterală, pe terasa din spatele casei. Urmări un șir de femei care scoteau buruienile, mișcându-se pe pajiște. Erau douăzeci de chinezoaice îmbrăcate cu tunici și pantaloni negri, fiecare pe un scăunel miniatural. Ședeau umăr lângă umăr, iar cuțitele lor scoteau buruienile din iarbă, în timp ce ele vorbeau fără întrerupere. În urma lor, pajiștea doctorului Lockwood se întindea ca un șantung verde.

— Bună, Jamie. Iar meditezi? zise domnul Maxted, tatăl celui mai bun prieten al lui, ieșind pe verandă.

Era o figură solitară dar plăcută, în haine de piele de șagrin, care înfrunta realitatea printr-un pahar mare de whisky cu sifon, privind dincolo de țigara de foi, spre femeile care curățau buruienile.

— Dacă toți oamenii din China s-ar așeza într-un șir, acesta s-ar întinde de la Polul Nord la Polul Sud. Te-ai gândit la asta, Jamie?

— Ar putea curăța de buruieni toată lumea?

— Dacă vrei să vezi lucrurile astfel... Am auzit că ai părăsit

organizația de tineret.

— Păi...

Jim se îndoia că era necesar să-i explice domnului Maxted de ce părăsise organizația „Pui-de-lup”, un act – de revoltă la care se decisese doar ca să-i testeze efectele. Spre dezamăgirea lui Jim, părinții săi, în mod surprinzător, nu reacționaseră deloc. Se gândi să-i spună domnului Maxted că nu numai că părăsise puii-de-lup și devenise ateu, dar că putea deveni chiar și comunist. Comuniștii aveau o capacitate uimitoare de a neliniști pe toată lumea, însușire foarte respectată de către Jim.

Totuși, știa că domnul Maxted nu va fi șocat de asta. Jim îl admira, era un arhitect devenit antreprenor, care proiecta se *Teatrul Metropole* și numeroase cluburi de noapte din Shanghai. Jim încerca adesea să imite maniera lui de fanfaron, dar constată curând că a fi atât de relaxat era o treabă obositoare. Jim nu se prea gândise la propriul său viitor – viața la Shanghai se trăia intens doar în prezent – dar își imagina că, atunci când va crește, să fie ca domnul Maxted. Însoțit mereu de același pahar de whisky cu sifon, așa cel puțin credea Jim, domnul Maxted era tipul perfect de englez care se adaptase la Shanghai, lucru pe care tatăl lui Jim, cu seriozitatea lui, nu-l reușise niciodată. Jim se bucura întotdeauna de drumurile cu mașina făcute cu domnul Maxted, când el și Patrick ședeau pe locul din față al Studebakerului și o porneau în călătorii de neînchipuit, printr-o lume de cluburi de noapte și cazinouri, care însă erau goale după-amiaza. Domnul Maxted conducea personal Studebaker-ul, o comportare ștângărească ce-i părea lui Jim atrăgătoare și chiar ușor neonorabilă. El și Patrick mișcau ruleta nesupravegheată, cu banii domnului Maxted, sub zâmbetele îngăduitoare ale rusoaicelor albe de la bar care își țeseau ciorapii de mătase, în timp ce domnul Maxted ședea în birou cu proprietarul, mișcând alte grămezi de bancnote.

Poate că, în schimb, ar trebui să-l ia pe domnul Maxted în expediția lui secretă pe aeroportul *Hungjao*?

— Să nu pierzi prezentarea filmului, Jamie. Mă bazez pe tine să mă ții la curent cu ultimele știri din aviația militară...

Jim îl urmări pe domnul Maxted pornind de-a lungul marginii cu dale a piscinei goale, curios să vadă dacă va cădea în ea. Dacă domnul Maxted cădea aproape mereu în piscină, și asta era realitatea, de ce oare cădea în ea doar când era umplută cu apă?

Aerodromul abandonat

Gândindu-se la răspuns, Jim coborî de pe terasă. Alergă peste pajiște, trecând pe lângă femeile care curățau buruienile, ținându-și aeromodelul deasupra capetelor lor. Femeile îi ignorară, cuțitele lor înfigându-se în iarbă, dar Jim simțea întotdeauna un ușor fior de groază, când se apropia prea mult de ele. Își închipuia ce s-ar întâmpla dacă ar leșina în calea lor.

În colțul de sud-vest al proprietății doctorului Lockwood era antena de radio. O parte a gardului de lemn fusese deplasată din cauza sârmelor de ancorare, iar Jim ieși prin deschizătură la marginea unui câmp neîngrijit. O movilă mortuară se ridica dintre trestii de zahăr sălbatice din centrul ei, iar sicriile putrezite ieșeau din pământul moale, arătând ca un bufet cu sertare.

Jim o porni peste câmp. Când trecu pe lângă movilă, se opri să se uite în sicriile fără capac. Scheletele îngălbenite erau cufundate în noroiul spălat de ploi, de parcă acești sărmani țărani ar fi fost întinși pe culcușuri de mătase. Din nou, Jim fu izbit de contrastul dintre trupurile impersonale ale morților recentți, pe care le vedea în fiecare zi la Shanghai, și aceste schelete încălzite la soare, fiecare din ele fiind o individualitate. Îl intrigau craniile cu găurile orbitelor și dinții strâmbi. În diverse feluri, aceste schelete erau mai vii decât țărani cărora le aparținuseră în viață. Jim își pipăi pomeții și maxilarul, încercând să-și imagineze propriul său schelet în soare, zăcând aici, în acest câmp liniștit, aproape de aerodromul abandonat.

Părăsind movila mortuară cu familia ei de oase, Jim traversă câmpul până la un șir de ploi piperniciți. Trecu peste un pârliaz de lemn spre capătul unui câmp sec de orez. Carcasa cu piele a unui bivol de apă zăcea în umbră, sub un tufiș, dar în rest peisajul era gol, de parcă toți chinezii din bazinul Yangtze își părăsiseră satele, refugiindu-se în Shanghai. Ținând aeromodelul din lemn de plută deasupra capului, Jim alergă de-a lungul câmpului de orez, spre o clădire de fier care se înălța pe un teren mai înalt, vreo cincizeci de metri mai spre vest. Năpădite* de urzici și trestii de zahăr, rămășițele unui drum de ciment treceau pe lângă o gheretă de portar în ruină și duceau spre o mare de ierburi sălbatice.

Acesta era aerodromul din Hungjao, un loc magic pentru Jim, unde

aerul vibra de vise și emoții. Acolo era hangarul galvanizat, dar nu mai rămăsese nimic altceva din aeroportul militar de pe care, în 1937, avioane de luptă chineze atacaseră coloanele de infanterie japoneze ce înaintau spre Shanghai. Jim păși în iarba ce-i ajungea până la talie. Ca și în apa mării, la Tsingtao, sub suprafața caldă, era o lume răcoroasă, străbătută de curenți misterioși. Vântul de decembrie mișca ierburile, iar în jurul lui vedea imagini ale unor avioane inexistente. Ascultând cu atenție, Jim aproape că auzea sunetele motoarelor lor în mers.

El lansă în vânt aeromodelul din lemn de plută și îl prinse, când acesta se întoarse la mâna lui. Deja se plictisise de acest model de planor. În locul în care se juca el acum, piloți chinezi și japonezi stătuseră în costumele lor de zbor, își fixaseră ochelarii la ochi, înainte de a porni cu toții la atac. Jim înaintă prin iarba mai mare, care îi ajungea la umăr. Miile de fire se înfășurau. În jurul pantalonilor lui de catifea și al cămășii de mătase, de parcă ar fi încercat să identifice aviatorul în miniatură. Un șanț puțin adânc forma marginea sudică a aeroportului. În urzicile înalte, zăcea fuselajul unui avion de luptă japonez cu un singur motor, doborât poate când încercase să aterizeze pe pista de iarbă. Aripile, elicea și secțiunea cozii fuseseră luate, dar cabina pilotului rămăsese intactă, iar metalul ruginit al scaunului și manetele fuseseră spălate de ploi. Prin obloanele deschise ale radiatorului, Jim putea vedea cilindrii motorului care purtaseră avionul și pe pilotul acestuia prin cer. Metalul, cândva lustruit, era acum aspru ca o piatră ponce maronie, ca și corpul ruginit al navelor U, adăpostite în golful de sub forturile germane de la Tsing Tao. Dar, cu toată rugina lui, acest avion de luptă japonez mai aparținea încă cerului. De luni de zile, Jim încercase să găsească un mod de a-l convinge pe tatăl lui să-l ia în Amherst Avenue. Noaptea, ar putea fi aproape de patul lui, luminat de filmele de actualități din capul lui.

Jim așază aeromodelul pe capota motorului, se cățăără peste parbriz și se lăsa pe scaunul de metal. Fără parașută, care îi asigura pilotului un fel de pernă, el stătea pe podeaua cabinei, într-o scobitură de metal. Se uită la cadranele instrumentelor cu semnele japoneze, la manșele elegante și la pârghia trenului de aterizare. Sub tabloul de bord putea vedea legăturile mitralierelor montate pe capota parbrizului și reductorul de viteză care mergea spre arborele elicei. O atmosferă de forță plutea deasupra cabinei, singura nostalgie pe care o cunoscuse Jim vreodată fiind amintirea intactă a pilotului

care fusese așezat la conducerea avionului. Unde era oare pilotul acum? Jim se făcu că manevrează aparatele, ca și cum acțiunile lui ar fi putut aduce spiritul aviatorului mort de mult.

Sub unul dintre cadranele aburite, o bandă metalică, având un șir de caractere japoneze, fusese prinsă în bord. Era o listă de indicații pentru pilot. Jim jupui banda de pe niturile mâncate, apoi se ridică și o băgă în buzunarul pantalonilor săi de catifea. Ieși din cabină și se cațăără pe capota motorului. Brațele și umerii îi tremurau, de atâtea emoții confuze pe care avionul distrus le declanșa invariabil în mintea lui. Luă aeromodelul planor și-l lansă în văzduh.

Prins de vânt, aeromodelul se ridică brusc și zbură peste perimetrul aerodromului. Alunecă de-a lungul unei vechi cazemate de beton și căzu în iarbă dincolo de aceasta. Impresionat de viteza aeromodelului, Jim sări de pe capota motorului și alergă spre cazemată, cu brațele întinse, în timp ce mitralia insectele: – Ta-ta-ta-ta... Vera-Vera-Vera!

Dincolo de perimetrul năpădit de buruieni al aeroportului, era un vechi câmp de luptă din 1937. Aici, armatele chineze au făcut una dintre numeroasele lor încercări inutile de a opri înaintarea japonezilor spre Shanghai. Tranșee în ruine formau linii în zigzag, un parapet de pământ prăbușit unea un grup de movile funerare, construite pe digul unui canal nefolosit. Jim își amintea că vizitase Hungjao cu părinții lui, în 1937, la câteva zile după bătălie. Grupuri de europeni și americani veniseră cu mașinile de la Shanghai și își parcaseră limuzinele pe drumuri de țară, acoperite de cutii de cartușe. Doamnele, în rochii de mătase, și soții lor, în costume gri, se plimbau printre rămășițele războiului, aranjate. Pentru ei de o echipă de demolări aflată în trecere. Lui Jim, câmpul de luptă i se păruse mai curând o grămadă periculoasă de gunoi – cutii de muniții și grenade de mână erau răspândite pe șosea, puști abandonate erau stivuite ca bețele de chibrit și piese de artilerie erau încă prinse de carcasele cailor. Benzile de cartușe de mitralieră care zăceau în iarbă semănau cu pielea unor șerpi veninoși. Pretutindeni în jurul lor erau trupurile soldaților chinezi morți. Ele mărgineau drumurile și pluteau prin canale, adunate în jurul picioarelor podurilor. În tranșeele dintre movilele mortuare, sute de soldați morți zăceau unul lângă altul, cu capetele pe pământul răscolit, de parcă ar fi adormit împreună într-un vis adânc despre război.

Jim ajunsese la cazemată, un fort din beton cu deschizături pentru puști, care lăsa să pătrundă o lumină slabă în lumea lor umedă. Se cățără pe acoperiș și merse pe terasa deschisă, cercetând terasamentul plin de urzici, în căutarea aeromodelului său. Acesta era la câțiva metri mai departe, prins în sârma unei tranșee vechi. Hârtia de pe aripi era ruptă, dar scheletul din lemn de plută era încă intact.

Era gata să sară de pe cazemată, când observă un chip care se uita la el, din tranșee. Un soldat japonez, înarmat până-n dinți, stătea pe vine lângă zidul de pământ dărâmat, cu pușca, banduliera și salteaua întinse în fața lui, ca pentru a le inspecta. Nu avea mai mult de optsprezece ani, cu o față pasivă în formă de lună; îl privea fix pe Jim, fără să fie surprins de apariția acestui băiețuș european cu pantalonii lui albaștri de catifea și cămașa de mătase.

Jim își plimbă privirea de-a lungul tranșeei. Alți doi soldați japonezi ședeau pe un butuc de lemn care ieșea din pământ, ținându-și puștile între genunchi. Tranșeele erau pline de oameni înarmați. Câțiva metri mai departe, un alt pluton stătea pe vine, sub parapetul unei cazemate de pământ, fumând și scriind scrisori. După aceștia, erau grupuri de alți soldați, capetele lor abia zărindu-se dintre urzici și trestiiile de zahăr sălbatic. O întreagă companie de soldați japonezi se odihnea pe acest vechi câmp de luptă, de parcă s-ar fi reechipat de la morții altui război, niște fantome ale foștilor lor camarazi, ridicați din mormânt și înzestrați cu uniforme și rații proaspete. Își fumau țigările, clipind în soarele nefamiliar, cu fețele întoarse spre zgârie-norii din centrul Shanghai-ului, ale căror firme de neon străluceau dincolo de orezării.

Jim se uită înapoi la fuselajul avionului de luptă, așteptându-se să-l vadă pe pilotul mort, stând în cabina lui. Un sergent japonez mergea prin iarba înaltă dintre cazemată și avion. Picioarele lui puternice lăsa în urmă dâre galbene. Își termină mukul de țigară, trăgând în plămâni ultimul fum. Deși sergentul îl ignora, Jim știa că el hotărâse deja ce avea să facă în privința acestui băiețuș.

— Jamie...! Te așteptăm toți... avem o surpriză pentru tine...

Tatăl lui Jim îl striga. El stătea în mijlocul aerodromului, dar putea vedea sutele de soldați japonezi în tranșee. Purta ochelarii și își aruncase

banda de acoperit ochiul și jacheta de la costumul de pirat. Deși își pierduse suflul de atâta alergătură de la casa doctorului Lockwood, se forță să stea liniștit, așa ca să-i neliniștească mai puțin pe japonezi. Chinezii, care în momente de stres țipau și își mișcau brațele, nu înțelegeau niciodată lucrul ăsta.

Cu toate astea, Jim fu surprins că acest mic semn de respect părea să-l satisfacă pe sergent. Fără o privire spre Jim, el aruncă țigara și sări peste șanțul de perimetru. Luă aeromodelul din lemn de plută și îl aruncă printre urzici.

— Jamie, e timpul pentru jocurile de artificii... Tatăl lui mergea liniștit prin iarbă. Trebuie să plecăm acum...

Jim coborî de pe acoperișul cazematei.

— Avionul meu e acolo jos. Cred că aș putea să-l iau.

Tatăl lui îl urmărea pe sergentul japonez, care umbla de-a lungul parapetului tranșeeilor. Jim vedea că tatăl lui făcea eforturi ca să vorbească. Fața lui era la fel de încordată și lipsită de sânge cum fusese atunci când organizatorii sindicali de la fabrica de bumbac îl amenințaseră cu moartea. Totuși, se mai gândea la ceva.

— O să-l lăsăm soldaților – cine găsește, păstrează.

— Ca și la zmeu?

— Exact.

Nu era foarte supărat.

— Se pare că așteaptă să se întâmple ceva.

— Următorul război?

— Nu cred.

Mână-n mână, traversară aeroportul. Nimic nu se mișca în afara ierbii care se clătina continuu. Când ajunseră la hangar, tatăl îl îmbrățișă strâns pe Jim, aproape încercând să-i facă rău, de parcă Jim fusese pierdut pentru totdeauna. Nu era furios pe Jim și părea bucuros că fusese obligat să viziteze vechiul aerodrom.

Dar Jim se simțea vag vinovat și supărat pe sine. Își pierduse avionul din lemn de plută și îl atrăsese pe tatăl său într-o întâlnire periculoasă cu japonezii. Europeanii solitari, care se rătăceau în calea japonezilor, erau de obicei lăsați morți pe drum.

Când s-au întors în casa doctorului Lockwood, oaspeții erau pe

plecare. Adunându-și copiii și dădacele, se urcară grăbiți în mașinile lor și porniră în convoi, înapoi la Așezarea Internațională. Purtând pantalonii de la costumul lui de Moș Crăciun și o barbă de vată chirurgicală, doctorul Luckwood le făcea semne cu mâna, în timp ce domnul Maxted își bea paharul cu whisky lângă piscina secată, iar acrobații chinezi se cățărau pe scările lor și se transformau în păsări imaginare.

* * *

Încă amărât de pierderea aeromodelului său, Jim ședea între părinții săi în spatele Packard-ului. Oare le era teamă că ar fi putut intra în altă belea dacă ședea în față, lângă Yang? Reușise să strice petrecerea doctorului Lockwood și să facă imposibilă o altă vizită la aerodromul *Hungjao*. Se gândi la avionul de luptă prăbușit, în care investise atât de mult din imaginația sa, și la pilotul mort, a cărui prezență o simțise în cabina ruginită.

În ciuda acestor nemulțumiri, Jim fu încântat când mama îi spuse că vor părăsi pentru câteva zile casa din Amherst Avenue și vor locui în apartamentul companiei de la hotelul *Palace*. Examenele de sfârșit de trimestru începeau a doua zi la Școala Catedralei, cu geometria și scriptura. Întrucât catedrala era doar la câteva sute de metri de hotel, va avea destul timp, dimineața următoare, să repete. Lui Jim îi plăcea scriptura, mai ales acum că era ateu, și se bucura întotdeauna când primea tradiționala calificare de la reverendul Matthews („Primul și cel mai mare păgân din grup este...”).

Jim așteptă pe locul din față al Packard-ului, în timp ce părinții lui își schimbă îmbrăcămintea și valizele lor fură încărcate în portbagaj. Când ieșiră pe poartă, el se uită în jos la figura nemișcată a cerșetorului de pe salteaua lui mototolită. Putea vedea urma modelului de pe cauciucurile Firestone ale Packard-ului pe piciorul stâng al bătrânului. Frunze și bucăți de ziar îi acopereau capul și el devenea deja o parte din gunoiul inform din care răsărise.

Lui Jim îi păru rău de bătrânul cerșetor, dar, dintr-un motiv oarecare, nu se putea gândi decât la modelul cauciucului imprimat pe piciorul lui. Dacă ar fi călătorit cu Studebaker-ul domnului Maxted, modelul ar fi fost diferit; piciorul bătrânului ar fi fost imprimat cu modelul companiei *Goodyear*...

Încercând să-și abată gândurile de la aceasta, Jim deschise radioul

mașinii. El aștepta întotdeauna călătoriile de seară prin centrul Shanghai-ului, acest oraș eclectic și fantomatic, mai excitant decât oricare altul din lume. Când ajunseră în Bubbling Well Road, el își apăsă obrazul de parbriz și se uită la trotuarul de-a lungul căruia se înșirau cluburi de noapte și case de jocuri de noroc, pline de barmanițe, gangsteri și cerșetori bogați cu gărzile lor. La mii de kilometri, dincolo de Linia internațională a schimbării de dată, americanii din Honolulu dormeau în primele ore ale dimineții de duminică. Aici, însă, calendarul era cu o zi mai înainte, Shanghai-ul fiind gata să înceapă o nouă săptămână. O mulțime de jucători își făceau drum spre stadioanele de *jai alai*, blocând circulația pe Bubbling Well Road. O mașină blindată de poliție, cu două arme Thompson montate pe o turelă de oțel, deasupra șoferului, trecu prin fața Packard-ului și curăță drumul. Un grup de tinere chinezoaice cu rochii cu paiete se împiedicară de sicriul unui copil acoperit cu flori de hârtie. Ținându-se de braț, ele se loviră de grila radiatorului Packard-ului și trecură pe lângă geamul lui Jim, lovind în parbriz cu mâinile lor mici și strigând obscenități. Sute de fete de bar eurasiatice, cu haine de blană până la glezne, ședeau în șirurile de ricșe din fața hotelului *Park*, fluierând printre dinți la rezidenții care ieșeau prin ușile turnante, în timp ce cei rămași în urmă se târguiau cu perechile de cehi și polonezi de vârstă mijlocie, îmbrăcați în haine curate, cârpite, care încercau să-și vândă ultimele bijuterii. În apropiere, pe lângă vitrinele magazinului universal *Sun Sun* din Nanking Road, printre oamenii care se plimbau, un grup de tineri evrei europeni se băteau cu o bandă de băieți germani mai mari, care aveau pe braț banderole cu zvastică aparținând *Clubului Graf Zeppelin*. Alungați de sirenele poliției, ei alergară prin intrarea *Teatrului Cathay*, cel mai mare cinematograful din lume, unde o mulțime de vânzătoare și dactilografe chinezoaice, cerșetori și borfași, se revărsau în stradă să vadă oamenii care veneau la spectacolul de seară. Când coborau din limuzine, femeile își plimbau fustele lungi printre cele două șiruri ale gărzii de onoare formată din cincizeci de cocoșați în costume medievale. Cu trei luni în urmă, când părinții îl duseseră pe Jim la premiera filmului *Cocoșatul de la Notre Dame*, fuseseră două sute de cocoșați, recrutați de administrația teatrului din toate cotloanele Shanghaiului. Ca de obicei, spectacolul din afara teatrului depășea orice se prezenta pe ecran și Jim fusese dornic să se întoarcă pe străzile orașului, departe de jurnalele de actualități și de nesfârșitele lor imagini de război.

După cină, stând culcat în dormitorul lui de la etajul zece al hotelului *Palace*, Jim încercă să nu doarmă. Ascultă zgomotul unui hidroavion japonez care amerizase pe râu la baza aeriană navală Nantao. Se gândi la avionul de luptă doborât de pe aerodromul *Hungjao* și la pilotul japonez al cărui scaun îl ocupase el în după-amiaza aceea. Nu cumva spiritul aviatorului mort pătrunsese în el și japonezii vor intra în război de aceeași parte cu britanicii? Jim visă despre războiul care va veni, visă un film de actualități în care el stătea, în costum de zbor, pe puntea unui portavion tăcut, gata să-și ia zborul împreună cu acei bărbați singuratici din națiunea insulară din Marea Chinei, purtat cu ei peste Pacific de spiritul vântului divin.

Atacul asupra vasului *Petrel*

Un câmp de flori de hârtie plutea pe fluxul de dimineață. Se adunaseră în jurul picioarelor debarcaderului, îmbrăcându-le în horbote de culori vii. Câteva minute înainte de ivirea zorilor, Jim ședea la fereastra dormitorului său din hotelul *Palace*. Purta uniforma de școală și era dornic să înceapă o oră de repetiție, înainte de micul dejun. Totuși, ca de obicei, îi era greu să-și ia ochii de la cheiul Shanghai-ului. Se simțea deja mirosul capetelor de pește și al fasolei bătute care se prăjeau în uleiul de arahide și se ridica din tigăile vânzătorilor din afara hotelului. Jonci, pătate cu lung și cu ochi vopsiți pe pânze, navigau pe lângă corăbiile cu opium, trase la mal la Pootung. Mii de sampane și feriboturi erau ancorate de-a lungul Bundului, un oraș de șandramale plutitoare ascuns încă de întuneric.

Dar, printre coșurile fabricilor din Pootung, primele raze ale soarelui se răspândeau peste râu, luminând profilele pătrate ale navelor *Wake* sub pavilion S.U.Ar, și *Petrel*, sub pavilion britanic.

Vasele de război americane și britanice erau ancorate în mijlocul râului, în dreptul băncilor și al hotelurilor de pe Bund. Jim urmărea o barcă cu motor care ducea doi ofițeri britanici înapoi la *Petrel*, după vizitele făcute pe mal. El îl cunoscuse pe căpitanul de pe *Petrel*, căpitanul Polkin Horn, la Shanghai, la *Country Club*, și știa toate vasele navale de pe fluviu. Chiar și. În lumina difuză, el observă că monitorul italian *Emilio Callotta*, care fusese oprit lângă Grădina Publică de pe Bund, în mod provocator, în fața consulatului britanic, ridicase ancora în cursul nopții. Locul lui fusese luat de un vas de război japonez, bondoc și cu urme de luptă, cu tunuri murdare și cu modele seci de camuflaj pe coș și pe suprastructură. Rugina se scurgea prin orificiile ancorei, de ambele părți ale carcasei. Obloanele de oțel erau lăsate peste ferestrele de pe punte și saci de nisip protejau parapetul blindat al turelelor din față și din spate. Uitându-se la acest vapor puternic, Jim se întrebă dacă nu cumva fusese atins în timpul patrulării prin strâmtorile Yangtze. Marinari și ofițeri se mișcau în jurul căsuței de pe punte, iar o lampă de semnalizare lansa mesaje peste râu.

La vreo trei kilometri în amonte, dincolo de Baza aeriană navală de la

Nantao, erau o mulțime de vase de transport pe care le adunaseră chinezii în 1937, într-o încercare de a bloca râul. Lumina soarelui se vedea prin spațiile dintre catarge și dintre coșurile de oțel, iar fluxul trecea spălându-le punțile și învârtindu-se prin cabine. Când se întorcea cu șalupa cu motor a companiei, după ce vizita fabrica tatălui său, Jim dorea întotdeauna să se urce la bordul vaselor de transport și să le exploreze cabinele, acum înecate, o lume de călătorii uitate, copleșită de grote de rugină.

El urmări vasul de război japonez de lângă Grădina Publică. Lampa de semnalizare clipea insistent de pe punte. Oare platforma obosită a tunurilor era gata să se scufunde pe ancorele lui proprii? Deși Jim avea un adânc respect față de japonezi, vapoarele lor erau întotdeauna disprețuite de britanici, la Shanghai. Crucișătorul *Idzumo*, ancorat lângă consulatul japonez la Hongkew, la câteva sute de metri în aval, arăta mult mai impresionant decât *Wake* și *Petrel*. De fapt, *Idzumo*, vasul amiral al Flotei japoneze din China, fusese construit în Anglia și servise în Marina Regală, înainte de a fi vândut japonezilor în timpul războiului ruso-japonez din 1905.

Lumina creștea peste râu, scoțând în evidență florile de hârtie ca niște ghirlande aruncate de admiratorii acestor marinari. În fiecare noapte în Shanghai, chinezii, prea săraci ca să-și înmormânteze rudele, aruncau cadavrele de pe debarcaderile mortuare de la Nantao, acoperind sicriile cu flori de hârtie. Duse departe de reflux, erau readuse de flux, revenind fa malul Shanghai-ului, laolaltă cu toate celelalte gunoaie abandonate de oraș. Pajiști de flori de hârtie se mișcau odată cu fluxul și erau adunate în grădini plutitoare în miniatură în jurul bătrânilor, bărbați și femei, mame tinere și copii, ale căror trupuri umflate păreau că fuseseră hrânite în cursul nopții de râul Yangtze.

Lui Jim nu-i plăcea această regată a cadavrelor. În lumina soarelui care se înălța, petalele de hârtie semănau cu arcurile de viscere din jurul victimelor bombelor teroriste din Nanking Road. Își îndreptă din nou atenția spre vasul de război japonez. Fusese lansată o șalupă care pornise să traverseze râul spre vasul american *Wake*. O duzină de marinari japonezi ședeau față-n față, cu puștile ridicate ca niște vâsle. Doi ofițeri de marină, în uniformă, stăteau la provă, iar unul ținea un megafon în mână înmănușată.

Uimit că ei fac o vizită protocolară dimineața atât de devreme, Jim se urcă pe pervazul ferestrei și se lipi de geam. Două bărci de pază plecară de la

Idzumo, fiecare purtând câte cincizeci de marinari. Cele trei vase se întâlneau în mijlocul râului și opriră motoarele. Se clătinau printre flori de hârtie și lăzi vechi de împachetat. O joncă motorizată trecu repede pe lângă ele, având pe punte cuști de bambus pline cu câini care lătrau, în drum spre piața de carne din Hongkew. Un culi gol era la cârmă și bea bere dintr-o sticlă. El nu încercă să schimbe cursul, când valul lăsat de joncă udă una din bărcile vasului de război. Ignorând stropii de apă, ofițerul japonez strigă spre *Wake* prin megafon.

Râzând singur, Jim bătu cu palmele în fereastră. Niciunul dintre ofițerii americani riu era la bord, după cum știa foarte bine toată lumea din Shanghai. Probabil că toți dormeau profund, în camerele lor de la *Hotel Park*. Sigur că, de pe puntea dinspre prova, apără un chinez, membru al echipajului, îmbrăcat în șort. El clătină din cap spre barca de pază japoneză care se apropia și începu să șteargă bara de sprijin, de alamă, în timp ce marinarii se urcară pe pasarelă și se mișcară repede pe punte. Purtând puști cu baionete, ei alergară în lungul vasului, căutându-i pe membrii americani ai echipajului.

Urmată de a doua barcă de pază, șalupa se apropie de vasul englez *Petrel*. Urmă un schimb încordat de vorbe cu tânărul ofițer britanic de pe punte, acesta răspunzându-le japonezilor cu dispreț, un dispreț pe care Jim îl văzuse la părinții săi când refuzau să cumpere capetele și elefanții sculptați din Java de la negustorii de pe pirogi, care înconjurau vapoarele de croazieră în portul din Singapore.

Oare japonezii încercau să le vândă ceva englezilor și americanilor? Jim știa că și-ar fi pierdut timpul. Stând sprijinit de fereastră, cu brațele întinse, încercă să-și amintească semnalizările pe care le învățase atât de greu la puii de lupi. Ofițerul de pe șalupă semnaliza cu o lampă către vasul de război de lângă Grădina Publică. În timp ce lumina tremura peste apă, Jim observă că sute de chinezi alergau, trecând pe lângă consulatul britanic. Valuri de fum și aburi ieșeau pe coșul vasului de război, de parcă vaporul era gata să explodeze.

Butoiul de pulbere al tunului din față explodează cu o singură lumină, care arse pasarela și puntea. La vreo șase sute de metri mai departe, se auzi o explozie de răspuns, când ghiuleaua lovi suprastructura vasului *Petrel*. Valul de suflu al acestei runde de detonări se lovi de hotelurile de pe Bund și geamul gros îl lovi în nas pe Jim. Când vasul de război trase a doua salvă cu turela din

spate, el sări pe pat și începu să plângă, apoi se opri și se băgă după căpătâiul patului de mahon.

Din locul lui de lângă consulatul japonez, crucișătorul *Idzumo* deschisese și el focul. Tunurile lui scoteau flăcări prin fumul care se ridica din cele trei coșuri și care se învolburau deasupra apei, ca un boa negru de pene. Vasul. *Petrel* era deja ascuns într-o mantie de aburi, sub care o serie de incendii devastatoare se reflectau în apă. Două avioane de luptă japoneze zburară atât de jos de-a lungul Bundului, încât Jim îi putu vedea pe piloți în cabinele lor. O mulțime de chinezi se răspândiră peste liniile de tramvai, unii îndreptându-se spre chei, alții adăpostindu-se pe treptele hotelurilor.

— Jamie! Ce faci acolo?

Încă în pijama, tatăl lui năvăli în dormitor, în picioarele goale. Se uită nesigur la mobilă, de parcă nu putea recunoaște camera din propriul său apartament.

— Jamie, du-te de lângă fereastră! Îmbracă-te și fă ce-ți spune mama. Plecăm peste trei minute.

Părea să nu observe că Jim purta uniforma de școală și haină. În timp. Ce-și fereau ochii de tirul de ghiulele, avu loc o explozie uriașă în mijlocul râului. Ca rachetele într-un joc de artificii, bucăți arzânde din vasul *Petrel* săriră în aer și apoi căzură cu zgomot în apă. Jim se simți amorțit de zgomot și de fum. Oamenii alergau pe coridoarele hotelului; o englezoaică mai în vârstă urla în ascensor. Jim ședea pe pat și privea la platforma în flăcări, ce plutea pe râu. La fiecare câteva secunde, din mijlocul ei izbucnea o lumină scurtă. Marinarii englezi de pe vasul *Petrel* reacționau la luptă. Puseseră oameni la un tun și răspundeau cu salve spre *Idzumo*. Dar Jim îi urmărea sumbru. I se părea că el însuși declanșase războiul, cu semnalizările lui confuze de la fereastră, pe care ofițerii japonezi de pe șalupă le-au interpretat greșit. Știa acum că ar fi trebuit să rămână în organizația „Pui-de-lup”. Poate că reverendul Matthews o să-l bată cu bățul în fața întregii școli, pentru că era un spion.

— Jamie! Culcă-te la podea!

Mama sa îngenunche în ușa de comunicare. Într-o pauză dintre salvele de tun, ea îl trase de lângă ferestrele care vibrau și îl ținu jos pe covor.

— Mă duc la școală? întrebă Jim. E examenul la scriptură.

— Nu, Jamie. Azi o să fie vacanță. Mergem să vedem dacă Yang poate să ne ducă acasă.

Jim era impresionat de calmul ei. Se hotărî să nu-i spună că el declanșase războiul. De îndată ce părinții lui se îmbrăcară, încercară să iasă din hote! O mulțime de americani și europeni înconjurau ascensoarele. Refuzând să meargă pe scară, loveau cu pumnii în grilele de metal și strigau în jos, în casa liftului. Cărau valize și purtau pălării și paltoane, de parcă erau hotărâți să ia primul vapor spre Hong Kong. Mama sa li se alătură, dar tata îi luă brațul și își făcură drum spre scară.

Cu genunchii moi din cauza efortului, Jim ajunse în holul de la intrare înaintea lor. Chinezii de la bucătărie, oaspeții de la etajele inferioare și funcționarii ruși albi stăteau pe vine în spatele mobilelor îmbrăcate în piele și. A plantelor în ghivece, dar tatăl lui Jim trecu pe lângă ei și se îndreptă spre ușile turnante.

Schimbul de focuri încetase. O gloată de chinezi alergau de-a lungul Bundului printre tramvaie oprite și mașini parcate; dădace bătrâne se bălăbăneau în pantalonii lor negri, culi trăgeau ricșe goale, cerșetori și băieți de la sampane, chelneri în uniforme de ia hoteluri. Un vâl de fum cenușiu, mare cât un oraș în ceață, se întindea peste râu, iar din el apăreau arborii gabieri ai vaselor *Idzumo* și *Wake*. În dreptul Grădinii Publice, nori de cenușă incandescentă încă mai ieșeau din coșul vasului de război japonez.

Vasul *Petrel* se scufunda, acolo unde fusese ancorat. Aburi se ridicau din pupa și travers, iar Jim putea vedea șirul de marinari stând la prova, așteptând să-și ocupe locurile în cuterul vaporului. Un tanc japonez se mișca de-a lungul Bundului, șenilele lui scoțând scântei pe liniile de tramvai. Ocoli brusc un tramvai abandonat și strivi o ricșă de un stâlp de telegraf. Desprinzându-se dintre sfărâmaturi, o roată deformată se rostogoli peste drum. Se rostogolea alături de ofițerul japonez care comanda trupele de asalt, cu sabia ridicată, de parcă ar fi vrut să lovească roata din fața lui. Două avioane de luptă trecură de-a lungul malului, vântul elicelor lor măturând colibele de bambus de pe sampane și dezvăluind zeci de chinezi care stăteau ghemuiți. Un batalion de marinari japonezi înainta de-a lungul Bundului, apărând ca o armată de teatru printre copacii ornamentali ai Grădinii Publice. Un pluton cu baionete la armă alerga pe treptele consulatului britanic, conduși de un ofițer cu un pistol Mauser.

— Uite mașina... trebuie să alergăm!

Luându-i de mână pe Jim și pe mama sa, tatăl îi împinse în stradă.

Imediat, Jim fu trântit la pământ de un culi care trecea. Zăcea uluit printre picioarele care umblau, așteptându-se ca acel chinez cu pieptul gol să se întoarcă și să-și ceară scuze. Apoi se ridică, își scutură praful de pe șapcă și de pe haină și îi urmă pe părinți spre mașina parcată în fața clubului *Shanghai*. Un grup de chinezoaice epuizate ședea pe trepte, controlându-și gențile și încercându-se din cauza gazelor de motoare diesel care pluteau pe râu de la corpul răsturnat al navei *Petrel*.

Când o porniră de-a lungul Bundului, tancul japonez ajunsese la hotelul *Palace*. În jurul acestuia, personalul era pus pe fugă, servitorii chinezi în uniforme lor americane, chelnerii cu tunici albe și oaspeții europeni ținându-și pălăriile și valizele. Doi motocicliști japonezi, fiecare cu câte un soldat înarmat în atașul camuflat, mergeau în fața tancului. Stând în picioare pe pedale, încercau să-și croiască drum printre ricșe și cărucioare, printre căruțe cu cai și grupuri de culi care se clătinau sub baloturi de bumbac crud, ce atârnavă pe jugurile de pe umerii lor.

Circulația în Bund era deja blocată. Încă o dată, înghesuiala și tropăitul Shanghai-ului îi cuprinsese pe invadatorii săi. Oare se terminase războiul? Prin geamul din spate al Packard-ului, oprit și el acum din circulație, Jim îl urmărea pe ofițerul japonez urlând la chinezii din jurul lui, Un culi mort zăcea la picioarele lui, cu sângele curgându-i din cap. Tancul era prins în capcană între vehicule, calea fiindu-i blocată de un Lincoln Zephyr alb. Două tinere chinezoaice, în haine de blană, dansatoare la clubul de noapte din vârful clădirii *Socony*, se luptau cu motorul, răzând în micile lor mâini pline cu bijuterii.

— Așteaptă aici! Tatăl lui Jim deschise portiera și ieși pe stradă. Jamie, ai grijă de mama!

Se auzeau salve de mitralieră venind dinspre marinarii care capturasera vasul american *Wake*. Pușcași aflați pe pasarelă trăgeau în marinarii englezi care înotau spre mal, de pe vasul *Petrel*. Caterul vasului, încărcat cu răniți, se scufunda în apa puțin adâncă ce acoperea bancurile de nisip de sub cheiul Concesiunii Franceze. Marinarii se strecurau prin noroiul negru care le ajungea la coapse, cu brațele pline de sânge. Un ofițer de grad inferior, rănit, căzu în apă și fu luat spre cheiurile negre ale Bundului. Ținându-se unii de alții, marinarii zăceau neputincioși în noroi, în timp ce fluxul care înainta clipoceia în jurul lor. Florile funerare ajunseseră deja la ei și

începuseră să se adune în jurul umerilor lor.

Jim îl urmări pe tatăl său făcându-și loc printre culii de sampane care se înghesuiau la debarcader. Un grup de englezi alergaseră de la clubul *Shanghai* și își scoteau paltoanele și jachetele. În veste și cămăși, săriră de pe mal în noroiul de jos, cu brațele în balans, în timp ce se scufundau până la coapse. Marinarii japonezi de pe *Wake* continuau să tragă în cuter, dar doi englezi ajunseseră deja la marinarul rănit. Îl apucară de sub brațe și îl traseră spre un banc de nisip. Tatăl lui Jim îi depăși, cu ochelarii stropiți cu apă, împingând din fața lui noroiul negru. Fluxul se ridicase până la pieptul lui, când îl prinse pe ofițerul de grad inferior care era dus pe lângă picioarele digului. Îl duse într-un loc unde apa era mai puțin adâncă, trăgându-l de o mână, și îngenunche ostenit lângă el, în noroiul uleios. Alți salvatori ajunseseră și ei la cuterul care se scufunda. Scoaseră ultimii marinari răniți și căzură cu toții în apă. Începură să înoate și să se târască spre mal, ajutați pe bancul de nisip de un alt grup de englezi.

Norul de petrol ars de la vasul *Petrel* traversă Bundul și opri circulația și înaintarea japonezilor. În timp ce Jim ridică geamul din partea lui, Packard-ul fu aruncat înainte, apoi scuturat violent dintr-o parte în alta. Bucăți de sticlă căzură din parbrizul spart și acoperiră scaunele. Jim zăcea pe podeaua din spate a cabinei pasagerilor, iar marginea ușii o lovise în cap pe mama sa.

— Jamie, ieși din mașină... Jamie!

Amețită, ea deschise ușa din partea ei și coborî pe stradă, luându-și geanta de pe bancheta care se clătina. În spatele lor, tancul japonez își croia drum peste mașina Lincoln Zephyr, abandonată de dansatoarele chineze. Șenilele de metal sfărâmară spatele mașinii și apoi o împinseră în spatele Packard-ului.

— Ridică-te, Jamie... mergem acasă...

Cu o mână la obrazul rănit, mama sa trăgea cu cealaltă mână de ușa din spate, blocată. Tancul se opri, înainte de a face o a doua mișcare spre Lincoln. Marinari japonezi treceau printre mașini și ricșe, lovind cu baionetele în mulțime. Jim se cățăra pe scaunul din față și deschise ușa șoferului. Sări în stradă și se strecură pe sub mânerle unei ricșe încărcate cu saci de orez. Tancul se mișcă înainte, fumul țâșnind prin țevile de eșapament. Jim o văzu pe mama sa împinsă în mulțimea de chinezi și europeni pe car marinarii îi obligau să traverseze Bundul. Un al doilea tanc îl urma pe primul, apoi venea

un șir de camioane camuflate, încărcate cu soldați japonezi.

— O ultimă salvă de pușcă se auzi de pe vasul american *Wake*. Ultimul dintre marinarii englezi răniți fu tras pe bancul de nisip de sub Bund. Petrolul care se scurgea din vasul *Petrel*, scufundat, se întindea ca o pată alungită peste râu, liniștind acel câmp de luptă. Civiii englezi, care ajutaseră la salvarea marinarilor, ședeau în cămășile lor unsuroase alături de bărbații răniți. Tatăl lui Jim îl târa pe ofițerul de grad inferior rănit, spre bancul de nisip. Epuizat, îl scăpă din strânsoare și se prăbuși în apa mică a unui pârlăiaș format din apa de scurgere de sub dig.

Soldați japonezi de pe Bund mânau mulțimea departe de chei, obligându-i pe chinezi și pe europeni să plece din mașini și de lângă ricșele lor. Mama lui Jim dispăruse, despărțită de el de coloana de camioane militare. Un marinar englez, un tânăr cu păr blond închis având nu mai mult de optsprezece ani, urcă treptele debarcaderului cu mâinile întinse ca niște palete de ping-pong.

Îndreptându-și șapca de elev, Jim trecu în fugă pe lângă el și culii de șampană, care se uitau la el. Alergă în jos pe trepte și sări de pe debarcader pe suprafața spongioasă a bancului de nisip. Scufundându-se până la genunchi, el înaintă prin terenul umed spre tatăl său.

— L-am scos afară – băiat bun, Jamie. Tatăl lui ședea în apa izvorului cu trupul ofițerului alături de el. Își pierduse ochelarii și un pantof, iar pantalonii costumului lui de om de afaceri erau negri de ulei, dar mai avea încă gulerul alb și cravata. Într-o mână avea o mănuașă galbenă de mătase, ca acelea pe care le văzuse Jim la mama sa când se ducea la o recepție oficială la ambasada britanică. Uitându-se la mănuașă, Jim văzu că era pielea întreagă a uneia dintre mâinile ofițerului de rang inferior, opărită în focul unei hale a mașinilor.

— Plutește...

Tatăl lui aruncase mănuașă în apă, ca mâna unui cerșetor obosit. O explozie înăbușită gătuită, răsună peste râu de la carcasa răsturnată a vasului *Petrel*. Din punțile ridicate țâșniră violent aburi și vasul de război alunecă sub valuri. Un nor de fum mișcător trecu peste apă, învârtindu-se de parcă ar fi căutat vasul dispărut.

Tatăl lui Jim se culcă în noroi. Jim stătea pe vine alături de el. Zgomotul motoarelor tancurilor de pe Bund, comenzile țipate ale ofițerilor

japonezi și zumzetul avionului care se rotea păreau foarte îndepărtate. Primele sfărâmături din vasul *Petrel* ajungeau la ei; colaci de salvare și bucăți de podele, o bucată de pânză de tendă cu frânghii atârând, care semăna cu o meduză uriașă, dislocată din adâncuri de vasul de război scufundat.

O lumină strălucitoare alunecă de-a lungul cheiului, ca o ghiulea silențioasă. Jim se întinse lângă tatăl lui. Adunați deasupra lor, pe Bund, se aflau sute de soldați japonezi. Baionetele lor formau o palisadă de săbii care luceau la soare.

Fuga din spital

— Mitsubishi... Zero-Sen... ah... Nakajima... ah...

Jim era culcat în pătuțul lui în salonul de copii și îl asculta pe tânărul soldat japonez enunțând numele avioanelor care zburau deasupra spitalului. Cerul de deasupra Shanghai-ului era plin de avioane. Deși soldatul știa doar numele a doua tipuri de avioane, îi era dificil să țină ritmul cu activitatea aeriană neconținută.

Timp de trei zile, Jim se odihnise liniștit în salonul de copii de la ultimul etaj al spitalului *Sf. Maria* din Concesiunea Franceză, tulburat doar de fumatul pe furiș al tânărului soldat și de activitatea lui de amator în depistarea avioanelor. Singur în salon, se gândea la mama și la tatăl său și spera că, în curând, vor veni să-l viziteze. Ascultă hidroavioanele care zburau de pe Baza aeriană navală de la Nantao.

— ... ah... ah...

Soldatul clătină din cap, se aplecă din nou și cercetă podeaua imaculată în căutarea unui chiștoc. În coridorul aflat mai jos de palier, Jim putea auzi călugărițele misionare franțuzoaice discutând în contradictoriu cu poliția militară japoneză, care acum ocupa această aripă a spitalului. În ciuda saltelei tari, a pereților văruiți cu icoane deasupra fiecărui pat – copilul Iisus crucificat, înconjurat de discipoli chinezi – și a mirosului pătrunzător de chimicale (se presupunea că avea o legătură cu sentimentele religioase intense), lui Jim îi venea greu să creadă că războiul începuse, în sfârșit. Ziduri stranii despărțeau totul, fiecare chip arăta altfel.

Își putea aminti de petrecerea doctorului Lockwood de la Hungjao și de acrobații chinezi care se transformau în păsări. Dar bombardarea vasului *Petrel*, tancul care strivise Packard-ul, uriașele tunuri de pe *Idzumo*, aparțineau toate unui domeniu al irealului. Aproape că se aștepta ca Yang să apară în salon și să-i spună că făceau parte dintr-un film tehnicolor care se realiza la studiourile din Shanghai.

Real, fără nicio îndoială, era și bancul de nisip la care tatăl lui ajutase să fie tras marinarul rănit și unde șezuseră șase ore lângă ofițerul mort. Japonezii păreau ei înșiși surprinși de viteza asaltului lor, încât fuseseră

obligați să se oprească un timp, înainte de a-și înțelege victoria. La câteva ore de la atacul de la Pearl Harbor, armatele japoneze, care încercuiau Shanghai-ul, puseseră mâna pe Așezarea Internațională. Marinarii care capturaseră vasul american *Wake* și ocupaseră Bundul, își sărbătoreau victoria mergând în pas de paradă prin fața hotelurilor și a băncilor.

Între timp, supraviețuitorii răniți de pe vasul *Petrel* și civilii englezi care ajutaseră la salvarea lor, rămăseseră pe bancul de nisip, lângă gura de scurgere. Un grup înarmat din poliția militară coborâse de pe debarcader și venise printre ei. Căpitanul Polkinhorn, rănit la cap, și primul său ofițer au fost ridicați, dar ceilalți au fost lăsați să stea în soare. Un ofițer japonez în uniformă completă, cu teaca în mână înmănușată, se plimba printre răniți și bărbații epuizați, uitându-se la fiecare în parte. Se uitase fix la Jim cum ședea cu haina și șapca de școală, alături de tatăl lui extenuat, uimit vizibil de însemnele complicate ale Școlii Catedralei și presupunând că Jim era un aspirant neobișnuit de tânăr din Marina Regală.

O oră mai târziu, căpitanul Polkinhorn era luat cu o barcă cu motor și dus la locul unde se scufundase vasul *Petrel*. Înainte de a abandona nava, căpitanul reușise să distrugă codurile și, zile în șir după aceea, japonezii au trimis scafandri la epavă, încercând fără succes să găsească cutiile cu coduri.

Curând după ora zece, japonezii au redeschis Bundul și mii de chinezi neliniștiți și europeni neutri au fost împinși de-a lungul cheiului. Ei priveau în jos, la echipajul rănit al navei *Petrel*, și stăteau tăcuți, în timp ce steagul țării Soarelui Răsare era înălțat pe catargul vasului american *Wake*. Tremurând lângă tatăl lui în soarele rece de decembrie, Jim se uita în sus, la ochii lipsiți de expresie ai chinezilor strânși laolaltă pe chei. Ei erau martori la totala umilire a Puterilor Aliate de către Imperiul Japoniei, o lecție la obiect dată tuturor celor care nu erau dornici să intre în Sfera de coproșperitate. Din fericire, câteva ore mai târziu, un grup de oficialități de la Ambasada Franței de la Vichy și de la cea a Germaniei, și-au croit drum prin mulțime. Ei au protestat energic cu privire la tratamentul englezilor răniți. Îndemnați de una din schimbările lor bruște de atitudine, japonezii s-au îmblânzit și i-au dus spre spitalul *Sf. Maria*.

Odată ajunși acolo, unicul gând al lui Jim a fost să părăsească spitalul și să se întoarcă la mama sa, pe Amherst Avenue. Doctorul francez, care i-a tratat genunchiul, și călugărițele care l-au îmbăiat, au văzut imediat că Jim era

un elev englez și au încercat să obțină eliberarea lui. Totuși, japonezii au rechiziționat o aripă completă a spitalului, au scos afară pacienții chinezi și au instalat o gardă la fiecare etaj. Un soldat tânăr era postat la salonul copiilor, la ultimul etaj, și își petrecea timpul cerându-le călugărițelor țigări și anunțând numele avioanelor care treceau pe deasupra.

O călugăriță chinezoaică îi spuse lui Jim că tatăl lui era, cu ceilalți civili, într-un salon mai jos, încă în faza de recuperare, după efectele oboselii inimii și ca urmare a expunerii în aer liber, dar că va fi gata de plecare peste câteva zile. Între timp, din motive proprii, înaltul Comandament japonez începuse să elogieze vitejia căpitanului Polkinhorn și a oamenilor lui. A doua zi, comandantul navei *Idzumo* trimise la spital un grup de ofițeri în uniformă, care îi onorară pe marinarii răniți în cele mai bune tradiții bushido, înclinându-se în fața fiecăruia în parte. Ziarul *Shanghai Times*, de limbă engleză, editat de britanici, dar care de multă vreme simpatiza cu japonezii, publică pe prima pagină o fotografie a navei *Petrel* și un articol care lauda curajul echipajului acesteia. Principalul titlu descria atacul japonez de la Pearl Harbor și bombardarea lui *Clark Field* la Manila. Desene în creion, furnizate de o agenție de știri neutră, arătau scene apocaliptice cu fumul ce se ridica din navele de luptă americane.

Acum, că japonezii au câștigat războiul, cugeta Jim, poate că viața la Shanghai va reveni la normal. Când tânărul soldat îi arătă ziarul, el studie cu atenție fotografia bombardierelor, de luptă care decolau de pe portavioanele japoneze, scene care i se părea că le ține minte din propriile sale vise din dormitorul lui de la hotelul *Palace*, din ajunul războiului.

Întins pe pat alături de el, soldatul îi arăta avionul de asalt, dornic să-l impresioneze pe Jim cu această uluitoare faptă de arme.

— ... ah... ah...

— Nakajima, spuse Jim. Nakajima Hayabusa.

— Nakajima...? Soldatul oftă adânc, de parcă subiectul aviației militare era mult peste înțelegerea acestui băiețuș englez. De fapt, Jim recunoștea aproape toate avioanele japoneze. Filmele de actualități britanice despre războiul chino-japonez își băteau joc de avioanele japoneze și de piloții lor, dar tatăl lui Jim și domnul Maxted vorbeau întotdeauna cu respect despre ele.

Jim se întreba cum ar putea să-l vadă pe tatăl lui, când caporalul din

gardă urlă o comandă în casa scării. Tânărul soldat era îngrozit de acest caporal mărunț și sever, care părea să fie gradul cel mai important în armata japoneză. Puse deoparte chiștocul de țigară, își luă pușca și ieși repede din salon, făcând cu degetul un semn amenințător spre Jim.

Mulțumit să rămână singur, Jim se dădu imediat jos din pat. Prin fereastră, putea vedea un grup de orfani chinezi convalescenți, pe balconul aripii adiacente. În cămășile lor de noapte europene – ca și a lui Jim, donate de o societate de caritate franceză locală – își petreceau toată ziua uitându-se la el. O ieșire de incendiu, din fier, care lega cele două aripi, era blocată cu saci de nisip îngrămădiți la ferestre încă din 1937 ca să le apere de proiectile rătăcite care se trăgeau peste râu. În picioarele goale, Jim traversă salonul până la ușa din spate. O pasarelă îngustă trecea printre sacii de nisip, iar nisipul scurs din ei era acoperit cu sute de chiștoace de țigări aruncate de doctorii francezi plictisiți. Croindu-și drum printre bucăți de sticlă spartă, el o porni spre ieșirea de incendiu. O scară de metal ducea la aripa opusă, legată cu un pod ruginit de salonul de sub cel al lui Jim.

Jim se mișcă repede în jos pe scări și traversă podul. Undeva, la acel etaj, erau tatăl lui și supraviețuitorii de pe *Petrel*. Ferestrele saloanelor care dădeau spre pasarelă fuseseră vopsite în negru, pentru camuflaj. Urmărit cu ochi mari de către orfani, ei merse pe pasarelă, înconjurând aripa clădirii. Ușa din spate a salonului era închisă, dar când apăsă pe clanță, copiii chinezi se ascunseră în balconul lor. Un soldat japonez era pe acoperiș, strigând în jos, în spațiul dintre aripile clădirii. Soldați cu baionete la armă alergau prin curtea spitalului, iar o motocicletă cu ataș intră pe poartă. Jim putea auzi cum răsună bocancii și puștile pe scările de piatră și vocea țipătoare a unei călugărițe franceze, care protesta.

El se ghemui între sacii de dincolo de ușa încuiată. Soldații se mișcau pe pasarela salonului de copii și nisipul curgea printre grilele ruginite. Un claxon răsună în Avenue Foch și Jim era convins că toate foițele japoneze de ocupație din Shanghai îl căutau pe el.

Răsună un zăvor și se deschise ușa spre salonul întunecat. În scurta strălucire a luminii, Jim văzu camera ca o pivniță, plină de bărbați bandajați, unii întinși pe podea, între paturi, și cum călugărițele erau împinse la o parte de soldați japonezi cu puști și târgi de pânză. Când fețele palide ale tinerilor marinari englezi se întoarseră spre soare, o miasmă de boală și răni ieși din

camera întunecată, învăluindu-l.

Caporalul japonez se uită fix la Jim, chircit în pijamaua lui printre chiștoacele de țigări. El trânti ușa și Jim îl auzi țipând, în timp ce îl lovea pe unul dintre soldații japonezi cu pumnul.

* * *

O oră mai târziu, plecaseră toți, lăsându-l pe Jim singur în salonul pentru copii. Când răsună claxonul din Avenue Foch, el observă un camion militar intrând cu spatele în complexul spitalului. Echipajul navei *Petrel* și cei opt civili englezi care ajutaseră la salvarea lor fură împinși pe scări în jos și încărcăți în camion. Bărbați răniți pe tărgi zăceau sub picioarele altora care abia erau în stare să sadă.

Jim nu-l văzuse pe tatăl său, dar călugărița franțuzoaică îi spusese că tatăl lui mersese pe picioare la camionul care îi ducea la închisoarea militară de la Hongkew.

— În dimineața asta, unul dintre marinarii voștri a fugit. E foarte rău pentru voi.

Călugărița se uită la Jim cu privirea dezaprobată a caporalului japonez. Era supărată pe el, într-un fel nu pentru ceea ce făcuse, ci pentru incapacitatea lui de a schimba condițiile în care se afla.

— Locuiești pe Amherst Avenue? Trebuie să te duci acasă.

O soră făcu semn unei călugărițe chinezoice, care puse pe pat hainele lui Jim, proaspăt spălate. Se vedea că erau dornice să scape de el.

— Mama ta o să aibă grijă de tine.

Jim se îmbracă, își legă cravata și își așază cu grijă șapca de elev. Voia să-i mulțumească surorii, dar ea plecase deja să se îngrijească de orfanii ei.

Tânărul cu un cuțit întotdeauna războaiele înviorau Shanghai-ul, accelerau pulsul străzilor lui aglomerate. Grupuri de țărânci se înghesuiau pe trotuar pe Avenue Foch; în fața Cercului sportiv francez, vânzătorii își ciocneau roțile lovindu-și cărucioarele unul de altul; șiruri de trăsurici și ricșe, câte zece în rând, se atingeau de mașinile care avansau într-un continuu zgomot de claxoane. Tineri gangsteri chinezi în costume americane strălucitoare stăteau la colțuri de stradă, strigând cifrele de *jai alai*. În

trăsurici, în fața hotelului *Regency*, fetele de bar ședeau în haine de blană, cu păzitorii lor, ca niște soții elegante așteptând parcă să fie luate la o plimbare. Întreg orașul ieșise pe stradă, de parcă populația ar fi sărbătorit ocuparea Așezării Internaționale, preluarea acesteia de la americani și europeni de către o altă putere aviatică.

Totuși, când Jim ajunse la intersecția între Avenue Petain și Avenue Haig, un sergent de poliție britanic și doi ofițeri Sik din forțele polițienești din Shanghai continuau să dirijeze traficul de pe platforma lor înălțată deasupra mulțimii, totul fiind supravegheat de un singur soldat japonez, care stătea în spatele lor. Infanteriști japonezi înarmați ședeau ca vilegiaturii în camioane camuflate, care se mișcau de-a lungul străzilor. Un grup de ofițeri stăteau în fața *Institutului Radium*, aranjându-și mânușile. Peste reclamele cu Coca-Cola și Caltex erau lipite postere noi cu Wang Ching-Wei, conducătorul cameleon al regimului marionetă. O coloană de soldați chinezi îl depăși pe Jim în Avenue Petain, strigând lozinci în aerul zgomotos. Trecură mai departe, oprindu-se greoi sub fațada barocă a Cazinoului *Del Monte*. Apoi, o armată de culi în uniforme portocalii și pantofi sport de tip american alergară pe lângă stadionul de curse de ogari.

Lângă stația de tramvai, în Avenue Haig, sutele de pasageri rămaseră scurt timp tăcuți când urmăriră o decapitare publică. Trupurile unui bărbat și al unei femei în haine țărănești vătuite, poate hoți de buzunare sau spioni ai Kuomintangului, zăceau pe platforma stației. Ofițerii chinezi își ștergeau ghetele, în timp ce sângele curgea în jgheaburile șinelor de fier.

Un tramvai plin cu pasageri se apropie, clopotul acestuia obligând grupul de execuție să se dea la o parte. Zornăi în trecere, troleul sâsâind și aruncând scântei din linia de înaltă tensiune, iar roțile din față erau de un roșu umed de parcă ar fi fost proaspăt vopsite pentru parada anuală de Ziua muncii.

În mod obișnuit, Jim s-ar fi oprit să se uite la mulțime. În drumul de la școală spre casă Yang circula adesea prin Orașul Vechi. Spânzurările publice aveau loc pe un stadion în miniatură, cu o estradă de lemn curată și șiruri circulare de bănci, în jurul stâlpilor de execuție din tec și atrăgeau un public tăcut. Chinezilor le plăcea spectacolul morții, se gândi Jim, ca un mod de a-și aminti cât de precar trăiau. Din același motiv, le plăcea să fie cruzi, să-și amintească de vanitatea de a crede că lumea era ceva aparte.

Jim îi urmărea pe culi și pe țărânci cum se uitau fix la trupurile

decapitate. Presiunea pasagerilor tramvaiului îi împingea deja la o parte, fără a ține seama de această moarte neînsemnată. Se răsuci, sărind peste cărbunii încinși pe care un vânzător de pe trotuar frigea bucăți de șarpe în aluat. Picături de grăsime săreau în ciubărul de lemn în care înota un singur șarpe care se zbătea în uleiul ce sfârâia. Vânzătorul se repezi la Jim cu linguroiul fierbinte, încercând să-i dea în cap, dar alunecă printre ricșele parcate. Jim alergă de-a lungul liniilor de tramvai pline de sânge, spre intrarea depoului.

Se strecură printre pasagerii care așteptau și se înghesui pe o bancă de ciment alături de un grup de țărânci care cărau păsări în coșuri de nuiiele. Trupurile femeilor duhneau a transpirație și oboseală, dar Jim era prea extenuat ca să se miște. Umblase mai bine de trei kilometri de-a lungul trotuarelor aglomerate. Știa că Era urmărit de un tânăr chinez, probabil un spion sau un băiat de curse al unuia dintre miile de mici gangsteri din Shanghai. Un tânăr înalt, cu o față moartă, fără oase, cu păr negru lucios și o jachetă de piele, îl observase pe Jim lângă stadionul de curse de ogari. Răpirile erau obișnuite în Shanghai. Înainte ca părinții lui să învețe să aibă încredere în Yang, insistau ca Jim să călătorească întotdeauna la școală cu guvernanta sa. Bănuia că pe tânărul care-l urmărea îl interesau haina lui și pantofii de piele, ceasul de aviator și stiloul american prins la buzunarul de la piept.

Tânărul trecu prin mulțime și se apropie de Jim, cu mâinile lui galbene ca niște dihuri.

— Băiat american?

— Englez. Aștept șoferul.

— Băiat... englez. Tu vino acum.

— Nu – e acolo.

Tânărul întinse mâna, înjurând în chineză, și-i apucă lui Jim încheietura mâinii. Degetele lui umblau pe cureaua de metal, încercând să desfacă închizătoarea ceasului. Țărâncile îl ignorau, cu găinile adormite în poală. Jim împinse mâna tânărului și simți strânsoarea degetelor acestuia pe braț. Ei scosese un cuțit și era gata să-i taie mâna lui Jim, de la încheietură.

Jim își smulse brațul. Înainte, ca tânărul să-l poată apuca din nou, Jim aruncă în dreapta lui coșul de nuiiele de pe genunchii țărâncii. Tânărul se dădu înapoi, lovind cu călcăiele pasărea care începu să cotcodăcească. Femeile săriră în picioare și țipară la el. El le ignoră și puse la loc cuțitul. Se luă după

Jim, care alerga printre şirurile de pasageri ai tramvaiului, încercând să le arate încheietura mâinii învineţite.

La vreo sută de metri distanţă de depou, Jim ajunsese în Avenue Joffre. Se odihni la intrarea închisă a teatrului *Nanking*, unde de un an rula *Pe aripile vântului*, într-o versiune pirat chinezească. Chipurile pe jumătate desfigurate ale lui Clark Gable şi Vivien Leigh se ridicau pe un eşafodaj deasupra unei replici aproape în mărime naturală a Atlantei în flăcări. Tâmplari chinezi tăiau panourile cu fum pictat, care se ridicau în sus spre cerul Shanghai-ului, greu de deosebit de incendiile care se înălţau încă deasupra Oraşului Vechi, unde membrii răzleţi ai Kuomintangului rezistaseră invaziei japoneze.

Tânărul cu cuţitul era tot în urma lui, strecurându-se prin mulţime cu pantofii lui sport ieftini. În centrul bulevardului Joffre era punctul de control al poliţiei, amplasamentul acestuia, înconjurat cu saci de nisip, marcând perimetrul de vest al Concesiunii Franceze. Jim ştia că nici poliţia de Vichy, nici soldaţii japonezi nu vor face nimic ca să-l ajute. Urmăreau un bombardier cu un singur motor care zbura jos, deasupra hipodromului.

Când umbra avionului trecu peste stradă, Jim simţi cum tânărul chinez îi înşfacă şapca şi îl apucă de umăr. Jim se smulse şi traversă în goană strada aglomerată, spre punctul de control, trecând printre trăsurici şi strigând:

— Nakajima...! Nakajima...!

Un chinez în uniforma poliţiei de la Vichy încercă să-l atingă cu un băţ, dar o santinelă japoneză se opri să se uite la Jim. Ochii lui observaseră caracterele japoneze de pe emblema de metal pe care Jim o luase din avionul distrus de pe aerodromul Hungjao. Tolerându-l scurt timp pe acest băieţaş, el îşi continuă patrularea şi, cu vârful puştii, îi făcu semn să plece.

— Nakajima...!

Jim se alătură mulţimii de pietoni care treceau prin punctul de control. După cum bănuise, urmăritorul lui dispăruse printre cerşetori, ricşe şi culi, în partea franceză a sârmei ghimpate. Nu pentru prima dată, Jim îşi dădu seama că japonezii, oficial duşmanii săi, îi ofereau unica protecţie în Shanghai.

Ținându-și brațul învinețit și furios pe el însuși că-și pierduse șapca de școală, Jim ajunsese în cele din urmă pe Amherst Avenue. Își trase mâneca de la cămașă peste dungile negre care îi marcau încheietura mâinii. Mama lui era întotdeauna îngrijorată de pericolele și violența de pe străzile Shanghai-ului și nu știa nimic de lungile lui plimbări cu bicicleta prin oraș.

Amherst Avenue era pustie. Mulțimea de cerșetori și refugiați dispăruse. Chiar și bătrânul cu cutia de *Craven A* dispăruse. Jim alergă pe alee, așteptându-se s-o vadă pe mama sa șezând pe canapeaua din dormitorul ei și vorbind despre Crăciun. Credea că nu vor mai discuta niciodată despre război.

Un sul lung acoperit cu semne japoneze fusese prins pe ușa din față, pânza albă având peceti și numere de înregistrare. Jim apăsă pe sonerie, așteptând ca servitorul Doi să deschidă ușa. Se simțea sfârșit, la fel de obosit ca și pantofii lui uzați, și observă că haina îi fusese tăiată de la cot de cuțitul hoțului.

— Băiete, grăbește-te...! Începu el să spună. Am să te omor... dar se stăpâni.

Casa era tăcută. Nu se auzeau servitoarele certându-se pentru lenjerie în partea destinată servitorilor sau clip-clip-ul grădinarului care tunde iarba în jurul straturilor de flori. Cineva închisese motorul piscinei, deși tatăl lui hotărâse ca filtrul să funcționeze toată iarna. Uitându-se în sus la ferestrele dormitoarelor, văzu că obloanele aparatelor de aer condiționat fuseseră închise.

Jim ascultă soneria răsunând prin casa goală. Prea obosit ca să mai întindă mâna la buton, se așează pe treptele lustruite și suflă pe genunchii săi răniți. Era greu să-și închipuie cum părinții lui, Vera, cei nouă servitori, șoferul și grădinarul puteau să fi plecat cu toții deodată.

Se auzi un fel de explozie înăbușită la capătul aleii: zgomotul era provocat de eșapamentul unei mașini grele. Un camion mare, japonez, intrase pe Amherst Avenue, iar oamenii din echipaj stăteau printre antenele lor de radio. Înainteau prin mijlocul străzii, obligând o limuzină Mercedes de la centrul german să se urce pe trotuar.

Jim se ridică repede din fața intrării și se ascunse după un stâlp. În jurul casei era un zid înalt, îmbrăcat în țigle de teracotă, iar deasupra avea sticlă spartă.

Apucându-se cu vârful degetelor de țigle, se cățără pe zid, sub geamul cu gratii de la vestiar. După ce se ridică pe marginea de ciment, se târî în genunchi printre bucățile de sticlă. În anul care trecuse, fără să știe grădinarul și paznicul de noapte, el se cățăraseră pe zid de multe ori, scoțând de fiecare dată câteva bucăți ascuțite de sticlă. Se aplecă peste margine și sări în ramurile

întunecate ale cedrului din spatele chioșcului de vară.

În fața lui era grădina închisă și tăcută, adevăratul cămin al lui Jim, în mai mare măsură decât însăși casa. Aici se jucase singur, cu imaginația lui. Fusese un pilot doborât pe acoperișul pergolei de trandafiri, un pistolar așezat sus în plopii din spatele terenului de tenis, un infanterist alergând pe pajiște cu pistolul cu aer comprimat, căzând împușcat în straturile de flori și ridicându-se din nou ca să atace grădina alpină de sub catargul steagului.

Din umbra din spatele chioșcului de vară, Jim se uită în sus la ferestrele verandei. Un avion ce trecea pe deasupra lui îl făcu să se gândească că nu trebuia să alerge prea brusc pe pajiște. Deși neclintită, grădina părea că s-a întunecat și s-a sălbăticit. Iarba netăiată începuse să se unduiască, iar rododendronii erau mai sumbri decât îi ținea el minte. Ignorată de grădinar, bicicleta lui zăcea pe treptele terasei. Jim merse prin iarba deasă, spre piscină. Apa era acoperită cu frunze și insecte moarte, – iar nivelul scăzuse cu aproape un metru, lăsând pe laturi un strat de murdărie. Mucuri de țigară zăceau pe faianța albă și un pachet de țigări chinezești plutea pe sub trambulină.

Jim merse pe cărare, spre camerele servitorilor din spatele casei. O sobă de cărbuni zăcea în curte, dar ușa bucătăriei era încuiată. Ascultă să audă vreun zgomot din casă. Lângă treptele bucătăriei era compactorul de gunoi. De la compresor, un tobogan se deschidea în zidul bucătăriei, lângă chiuvetă. Cu doi ani în urmă, când era mai mic, Jim o îngrozise pe mama sa, urcându-se prin tobogan, în timp ce ea împreună cu un servitor aranja meniul pentru o cină festivă.

De data asta, nu era pericol să fie pornit motorul. Jim deschise capacul de metal, se cățăra printre lamele ca niște coase și își făcu drum prin toboganul unsuros. Ușa de metal se lăsă în jos, dezvăluindu-i bucătăria familiară în faianță aibă.

— Vera! Sunt acasă! Băiete!

Jim se lăsă pe podea. Niciodată nu văzuse casa atât de întunecată. Înconjură balta de apă din jurul frigiderului și intră în holul pustiu. Când urcă scările spre dormitorul mamei sale, aerul era stătut, cu un miros de transpirație străin.

Hainele mamei sale erau răspândite pe patul nefăcut, iar pe jos zăceau valize deschise. Cineva măturase periile de păr și sticlutele ei de parfum de pe măsuța de toaletă, iar pudra de talc acoperea parchetul lustruit. Se vedeau zeci

de urme de pași, tălpile goale ale mamei lui amestecate cu imaginea clară a unor ghetete grele, arătând ca desenele complicate ale dansurilor tipărite în manualele de foxtrot și tango ale părinților lui.

Jim se așează pe pat, în fața imaginii sale proprii, ca o stea, care radia din mijlocul oglinzii. Un obiect greu fusese aruncat în sticla de înălțimea unui om și acum se părea că bucăți din el însuși zburau prin cameră, împrăștiate prin casa goală.

Adormi la piciorul patului mamei sale, alintat de parfumul cămășii ei de noapte din mătase, sub imaginea reflectată de zeci de cioburi ca niște diamante, imaginea unui băiețel care parcă exploda.

Piscina secată

Timpu se opri pe Amherst Avenue, la fel de nemișcat ca și norul de praf care plutea în camere, înconjurându-l scurt timp pe Jim, în timp ce umbla prin casa pustie. Mirosuri aproape uitate, un slab iz de covor îi aminteau de perioada de dinainte de război. Timp de trei zile, așteptă ca mama și tatăl lui să se întoarcă. În fiecare dimineață, se cățăra pe acoperișul în pantă de deasupra ferestrei dormitorului lui și se uita peste străzile rezidențiale din suburbiile vestice ale Shanghai-ului. Urmărea coloanele de tancuri japoneze intrând în oraș dinspre sate și încercă să-și repare haina, nerăbdător să-i vadă încă de departe pe părinții lui, când se vor întoarce cu Yang și cu Packard-ul.

Un mare număr de avioane îi zburau pe deasupra capului și Jim își petrecea ore în șir ca să le identifice mărcile. Sub el, pajiștea stătea nemișcată, cu fiecare zi ceva mai întunecată, acum, când grădinarul nu mai îndrepta boscheții și nu mai tăia iarba. Jim obișnuia să se joace acolo după-amiezele, târându-se prin grădina montană, pretinzând că este unul dintre marinarii japonezi care atacaseră nava *Wake*. Dar jocurile în grădină își pierduseră magia și el își petrecu majoritatea timpului pe canapeaua din dormitorul mamei sale. Prezența ei se simțea în aer ca și parfumul ei, ținând la respect figura deformată din oglinda spartă. Jim își amintea de lungile ore petrecute împreună, când își făcea lecțiile de latină, și de poveștile pe care i le spunea despre copilăria ei în Anglia, o țară ce i se părea mult mai străină decât China, unde avea să meargă la școală când se va termina războiul.

În tâlcul răspândit pe podea, în jurul lui, putea vedea urmele tălpilor mamei sale. Se mișcase dintr-o parte în alta, împinsă de un partener foarte agitat, poate unul dintre ofițerii japonezi pe care îl învăța tangoul. Jim încercă și el pașii de dans, care păreau cu mult mai violenți decât orice tango pe care-l văzuse vreodată și reuși să cadă și să se taie la mână de oglinda spartă.

În timp ce-și sugea rana, își aminti cum îl învățase mama să joace mah-jong și de piesele colorate criptic care intrau și ieșeau din pereții de mahon. Jim se gândi să scrie o carte despre mah-jong, dar uitase majoritatea regulilor. Pe covorul din camera de zi, adună o grămadă de bețe de bambus din seră și începu să construiască un zmeu care să ridice un om, după

principiile științifice pe care le învățase de la tatăl lui. Dar patrulele japoneze de pe Amherst Avenue ar fi putut vedea zmeul zburând pe deasupra grădinii. Punându-l deoparte, Jim se învârti prin casa goală și urmări cum scade, aproape imperceptibil, nivelul apei din piscină.

Mâncarea din frigider începuse să emane un miros suspect, dar dulapurile cămării erau pline de fructe conservate, biscuiți de cocktail și carne presată, delicatele pe care Jim le adora. Mânca la masa din sufragerie, așezat la locul lui obișnuit. Seara, când înțelegea că părinții lui nu vor veni acasă în ziua respectivă, se ducea la culcare în dormitorul lui de la ultimul etaj al casei, cu unul dintre aeromodelele sale pe pat, alături, un lucru pe care Vera i-l interzisese întotdeauna. În somn, visa despre război, despre toate vasele de luptă ale Marinei Japoneze ce navigau în amonte pe râul Yangtze, cu tunurile trăgând, în timp ce scufundau nava *Petrel*, iar el și tatăl lui îi salvau pe marinarii răniți.

În cea de-a patra dimineață, când coborî la micul dejun, Jim constată că uitase să închidă un robinet de la bucătărie și se scursese toată apa din rezervor. Cămara era bine aprovizionată cu sifoane și apă minerală, dar el acceptase deja faptul că mama și tatăl lui nu vor mai reveni acasă. Se uită prin ferestrele verandei la grădina năpădită de buruieni. Nu era vorba de faptul că războiul schimba totul – căci lui Jim îi plăceau schimbările –, ci de faptul că lăsa lucrurile așa cum erau, dar într-un mod curios și neliniștitor. Chiar și casa părea sumbră, de parcă s-ar fi îndepărtat de el prin mici acte neprietenoase.

Încercând să-și mențină starea de spirit ridicată, Jim hotărî să viziteze casele prietenilor săi apropiați, Patrick Maxted și gemenii Raymond. După ce se spală cu sifon, se duse în grădina să-și ia bicicleta. Peste noapte, piscina secase. Jim nu o văzuse niciodată golită și se uită cu interes la fundul înclinat. Lumea cândva misterioasă a unor linii albastre mișcătoare, zărite printr-o cascadă de bule, era acum expusă luminii de dimineață. Plăcile de ceramică erau pline de frunze lipicioase și murdărie, iar scara cromată din capătul mai adânc, care cândva dispărea într-un abis de apă, se termina brusc lângă o pereche de papuci de cauciuc, murdari.

Jim sări pe fund, în partea mai puțin adâncă. Alunecă pe suprafața umedă, iar genunchiul lui julit lăsă o pată de sânge pe faianță. O muscă se așează imediat pe ea. Atent unde pune piciorul, Jim coborî pe fundul înclinat. În jurul scurgerii de alamă din capătul adânc, zăcea un mic muzeu al verilor

trecute, o pereche de ochelari de soare ai mamei, agrafa de păr a Verei, un pahar de vin și o monedă englezească pe care tatăl lui o aruncase în piscină pentru el. Jim zărise adesea banul de argint, strălucind ca o scoică, dar nu fusese niciodată în stare să ajungă la el.

Jim puse moneda în buzunar și se uită în sus, la pereții umezi. O piscină golită avea ceva sinistru și încercă să-și imagineze la ce ar putea folosi, dacă nu era umplută cu apă. Îi amintea de cazematele de beton de la Tsingtao și de amprente de sânge ale mâinilor pușcașilor nemți, înnebuniți, lăsate pe pereții chesonului. Oare urmau să se comită omoruri în toate piscinele din Shanghai, iar pereții lor erau îmbrăcați în ceramică pentru a se putea spăla sângele?

Părăsind grădina, Jim își duse bicicleta prin ușa verandei. Apoi, făcu ceva ce dorise de multă vreme – să se urce pe bicicletă și să circule prin camerele oficiale, goale. Încântat la gândul cât de șocați ar fi fost Vera și servitorii, el ocoli, ca un specialist, biroul tatălui său, intrigat de urmele pe care le lăsau roțile pe covor. Se ciocni de birou și dărmă o lampă de masă, când coti pe ușă și intră în camera de zi. Stând în picioare pe pedale, el făcu zigzag-uri printre fotolii și mese, își pierdu echilibrul și căzu pe o canapea, se redresă fără să atingă podeaua, ateriză izbindu-se de ușile duble care duceau în sufragerie, le deschise și începu un circuit sălbatic în jurul mesei lungi, lustruite. O luă apoi prin cămară, fășâind înainte și înapoi prin balta de apă de sub frigider, împrăstie oalele de pe rafturile din bucătărie și încheie în mare viteză spre oglinda din vestiarul de jos. Când cauciucul din față atinse oglinda murdară, Jim se răsti la imaginea lui emoționată. Războiul îi adusese măcar această mică recompensă.

Bucuros, Jim închise în urma lui ușa din față, netezi sulul japonez și o porni spre gemenii Raymond de pe Columbia Road, din apropiere. Simți că toate străzile din Shanghai erau ca niște camere într-o casă uriașă. Acceleră trecând pe lângă un pluton de soldați marionetă chinezi care mărșăluiau pe Columbia Road, și o coti mândru, când ofițerul zbieră. Jim gonea pe trotuarele suburbane, printre stâlpii de telefon, dând la o parte cutiile de *Craven A* lăsate de cerșetorii dispăruți.

Își pierduse suflul când ajunsese la casa familiei Raymond, la capătul german al lui Columbia Road. Trecu pe lângă Opel-urile și Mercedes-urile parcate – mașini curioase, triste, care îi dădeau o idee poate prea clară despre

felul cum arăta Europa – și se opri în fața ușii principale.

Un sul japonez era prins de panourile de stejar. Ușa se deschise și apărură două servitoare chinezoice, trăgând în jos pe scări masa de toaletă a doamnei Raymond.

— Este acasă Clifford? Sau Derek? Femeie...!

Le știa bine pe ambele femei și aștepta ca ele să-i răspundă în engleza lor stricată. Dar ele îl ignorară și trăgeau de masa de toaletă. Picioarele lor deformate, ca niște pumni strânși, alunecau pe trepte.

— Eu sunt Jamie, doamna Raymond...

Jim încercă să treacă pe lângă servitoare, când una din ele întinse mâna și îl palmui.

Uluit de lovitură, Jim se duse înapoi la bicicletă. Nu fusese niciodată lovit atât de tare, nici la meciurile de box din școală, nici în bătaile cu banda de pe Avenue Foch. I se părea că o parte a feței îi fusese smulsă de pe oase. Îl dureau ochii, dar se stăpâni să nu plângă. Servitoarele erau puternice, brațele lor erau întărite de o viață în care spălaseră zilnic rufe. Urmărindu-le cum trăgeau masa de toaletă, Jim știa că ele îi plăteau ceva ce le făcuseră băieții Raymond sau chiar el.

Jim așteptă până când ele ajunseră la ultima treaptă. Când una dintre femei veni spre el, intenționând în mod clar să-l lovească din nou, el se urcă pe bicicletă și începu să pedaleze de zor, îndepărtându-se.

Dincolo de alea casei familiei Raymond, doi băieți germani de vârsta lui se jucau cu o minge, în timp ce mama lor descuia Opel-ul familiei. De obicei, îi strigau lozinci nemțești sau aruncau cu pietre în el, până îi oprea mama lor. Dar azi, toți trei rămaseră tăcuți. Jim trecu pe lângă ei pe bicicletă, încercând să nu le arate fața învinețită. Mama îi ținea pe fiii ei pe după umeri, urmărindu-l pe Jim de parcă ar fi fost preocupați de ceea ce i se va întâmpla curând.

* * *

Încă șocat de furia pe care o văzuse în ochii servitoarelor, Jim o porni spre blocul de apartamente al familiei Maxted, în Concesiunea Franceză. Își simțea tot capul umflat, iar un dinte din maxilarul de jos i se clătina. Dorea să-i revadă pe mama și pe tata și voia ca războiul să se termine curând, chiar în

după-amiaza aceea, dacă era posibil.

Prăfuit și brusc foarte obosit, Jim ajunsese la punctul de control cu sârmă ghimpată de pe Avenue Foch.

Străzile nu mai erau atât de aglomerate, dar mai multe sute de chinezi și europeni stăteau la coadă ca să treacă de paznicii japonezi. Un Buick proprietate elvețiană și un camion pe motorină al guvernului francez de la Vichy treceau printre porți. De obicei, pietonii europeni s-ar fi așezat în fruntea cozii, dar acum își așteptau rândul printre ricșe, culi și țărani care împingeau cărucioare. Oprind bicicleta, Jim abia își ținu echilibrul, când un culi cu picioare bolnave trecu pe lângă el, aplecat sub un jug de bambus încărcat cu legături de lemne pentru foc. Mulțimea se împingea împrejurul lui, duhnind a transpirație și a oboseală, a grăsime ieftină și a vin de orez, mirosurile unui Shanghai nou pentru el. Un Chrysler decapotabil, cu doi tineri germani pe scaunele din față, accelerează pe lângă ei, claxonând tare, zgâriindu-i cu bara din spate mâna lui Jim.

După ce trecu de punctul de control, Jim îndreptă roata din față a bicicletei și pedală spre apartamentul familiei Maxted de pe Avenue Joffre. Grădina oficială, în stil francez, era imaculată ca întotdeauna, o amintire reconfortantă a vechiului Shanghai. În timp ce mergea cu liftul la etajul șapte, Jim își folosi lacrimile ca să-și curețe mâinile și fața, sperând ca doamna Maxted să se fi întors de la Singapore.

Ușa apartamentului era deschisă. Jim intră în hol și recunoscu haina de piele a domnului Maxted, aruncată pe jos. Aceeași furtună care răvășise și dormitorul mamei sale de pe Amherst Avenue, intrase și ieșise prin fiecare cameră a apartamentului familiei Maxted. Sertare pline de îmbrăcăminte fuseseră aruncate pe paturi, dulapuri devastate erau deschise, grămezi de pantofi și valize erau trântite peste tot, de parcă o duzină de familii Maxted nu fuseseră capabile să se hotărască ce să împacheteze în cinci minute.

— Patrick...

Jim ezită să intre în camera lui Patrick, fără să bată la ușă. Salteaua fusese răsturnată pe podea, iar perdelele fluturau la ferestrele deschise. Dar aeromodelul lui Patrick, construit cu mai multă grijă decât ai lui, încă mai atârna din tavan.

Jim trase salteaua înapoi pe pat și se culcă. Urmări cum aeromodelul se învârtea în aerul rece care se mișca prin apartamentul gol. El și Patrick

petrecuseră ore în șir, inventând bătălii aeriene imaginare pe cerul acestei camere de pe Avenue Joffre. Jim urmărea avioanele Spitfire și Hurricane învârtindu-i-se deasupra capului. Mișcarea lor îl liniștea, slăbindu-i durerea din maxilar și era tentat să stea acolo, dormind liniștit în camera prietenului lui plecat, până la terminarea războiului.

Dar Jim își dădea deja seama că era timpul să-i găsească pe mama și pe tatăl lui. În lipsa lor, chiar și alți englezi ar fi fost bineveniți.

* * *

În fața blocului de apartamente al familiei Maxted, pe partea opusă a bulevardului Joffre, era complexul companiei *Shell*, aproape toate casele acestuia fiind ocupate de funcționari britanici. Jim și Patrick se jucau adesea cu copiii de acolo și erau membri de onoare ai bandei *Shell*. Când Jim își împinse bicicleta pe ateea familiei Maxted, putu vedea că rezidenții englezi plecaseră cu toții. Santinele japoneze stăteau la intrarea complexului, în spatele unei gherete cu sârmă ghimpată. Supravegheați de un ofițer japonez, un grup de culi chinezi încărcau mobile din case, într-un camion militar.

La câțiva metri depărtare de ghereta cu sârmă ghimpată, un bărbat mai în vârstă, cu un palton vechi, stătea sub platani și îi urmărea cu privirea pe japonezi. În ciuda costumului ros, purta încă manșete albe și piepți de cămașă scrobiți.

— Domnul Guerevici! Sunt aici, domnule Guerevici!

Bătrânul rus alb era îngrijitorul complexului companiei *Shell* și locuia cu mama sa bătrână într-o casuță mică, lângă poartă. Un ofițer japonez stătea acum în camera din față, curățindu-și unghiile în timp ce fuma o țigară. Lui Jim îi plăcuse întotdeauna domnul Guerevici, deși rusul mai vârstnic nu prea era impresionat de el. Un fel de artist amator, când era în dispoziție bună, el îi desena lui Jim, în albumul de autografe, complicate vase cu pânze. Bufetul lui cenușiu din bucătărie era plin de gulere și piepți de cămașă scrobite, iar lui Jim îi părea rău că domnul Guerevici nu-și putea permite o cămașă adevărată. Poate că va veni să locuiască împreună cu el în Amherst Avenue.

Jim își analiză gândul în timp ce domnul Guerevici îi făcea semn de peste drum cu ziarul. Mamei lui s-ar fi putut să-i placă bătrânul rus, dar Verei nu. Est-europenii și rușii albi erau chiar mai snobi decât englezii.

— Bună, domnule Guerevici. Îi caut pe mama și pe tata.

— Dar cum ar putea să fie aici? Bătrânul rus arată spre vânătaile de pe fața lui Jim și clătină din cap. Toată lumea e în război și tu tot te mai învârti pe bicicletă...

Când ofițerul japonez începu să-l înjure pe unul dintre culi, domnul Guerevici îl trase pe Jim în spatele unui platan. Desfăcu ziarul, ca să-i arate schița unui artist extravagant, înfățișând două vase de război uriașe scufundându-se sub o grindină de bombe japoneze. Din fotografiile de mai jos, Jim recunoscuse vasele *Repulse* și *Prince of Wales*, fortărețele de nescufundat, despre care filmele britanice de actualități pretindeau mereu că puteau înfrânge fiecare în parte Marina japoneză.

— Nu e un exemplu bun, reflectă domnul Guerevici. Astea erau linia Maginot a Imperiului Britanic. Dar văd că ești roșu la față.

— Am căzut de pe bicicletă, domnule Guerevici, explică Jim, deși nu-i plăcea că trebuia să mintă pentru a apăra Marina Regală. M-am preocupat să-i caut pe mama și pe tata. E treabă, nu glumă.

— Da, văd asta.

Domnul Guerevici urmări un convoi de camioane care trecu repede. Paznici japonezi, cu baionete la armă, ședeau pe marginea din spate. În camioane, rezemându-și capul pe umerii celorlalți, erau femei britanice cu copiii lor, îngrămădiți peste valizele ieftine și baloturile kaki. Jim se gândi că erau familiile militarilor britanici capturați.

— Băiete! Pleacă cu bicicleta! Domnul Guerevici îl împingea de umăr pe Jim. Du-te după ei!

— Dar, domnule Guerevici...

Bagajele sărăcicioase îl neliniștiră pe Jim tot atât de mult ca și straniile soții ale soldaților britanici.

— Nu pot merge cu ele – sunt prizoniere.

— Du-te! Pe bicicletă! Nu poți trăi pe stradă!

Când Jim rămase ferm lângă ghidon, domnul Guerevici îl mângâie pe cap și o porni înapoi peste drum. Își reluă așteptarea în spatele ziarului său, urmărindu-i pe japonezi cum golesc casele din complex, de parcă ar fi inventariat lumea sa pierdută, a companiei *Shell*.

— Am să vin să vă mai văd, domnule Guerevici.

Lui Jim îi păru rău de bătrânul îngrijitor, dar, în drumul lui de

întoarcere spre Amherst Avenue, era mai preocupat de cele două vase de război. Filmele de actualități britanice erau pline de minciuni. Jim văzuse Marina japoneză scufundând nava *Petrel*, iar acum era clar că puteau scufunda orice. Jumătate din Flota americană din Pacific era la fund în Pearl Harbor. Poate că domnul Guerevici avea dreptate și el ar fi trebuit să meargă după camioane. Mama și tatăl lui se poate să fi ajuns deja la închisoarea la care erau duși.

Deci, de nevoie, hotărî să se predea japonezilor. Soldații care păzeau punctul de control de pe Avenue Foch îi făcură semn să treacă, atunci când vru să le vorbească, dar Jim căsca ochii după unul dintre caporalii care răspundea de toate.

Din anumite motive, se părea că, în acea zi, era o lipsă de caporalii japonezi în Shanghai. Deși era obosit, Jim se îndreptă spre casă, de-a lungul bulevardelor Great Western și Columbia, dar nu era niciun japonez pe acolo. Totuși, când ajunse la intrarea casei lui de pe Amherst Avenue, văzu că o limuzină Chrysler era parcată în fața ușii. Doi ofițeri japonezi coborâră din mașină și se uitară la casă, în timp ce își îndreptau uniforme.

Jim era gata să pedaleze spre ei și să le explice că el locuia în casă și că era gata să se predea. Atunci, un soldat japonez ieși din spatele stâlpului porții. El apucă roata din față a bicicletei cu mâna stângă, degetele lui ținând cauciucul printre spițe și, cu un țipăt răgușit, îl aruncă pe Jim înapoi, grămadă, în strada prăfuită.

Neputând să se predea, Jim se întoarse cu bicicleta stricată la apartamentul familiei Maxted, la Concesiunea Franceză. De atunci încolo, trăi singur în casele abandonate și în apartamentele din suburbiile din vestul Așezării Internaționale. Majoritatea caselor fuseseră proprietățile unor cetățeni britanici sau americani sau ale unor rezidenți olandezi, belgieni sau din Franța liberă, care fuseseră toți internați de japonezi în zilele de după atacul de la Pearl Harbor.

Blocu! de apartamente în care locuia familia Maxted era proprietatea unor chinezi bogați care fugiseră la Hong Kong în săptămânile dinaintea izbucnirii războiului. Majoritatea apartamentelor rămăseseră goale de luni de zile. Deși familia de îngrijitori chinezi mai locuia încă în cele două camere de la subsol, de lângă casa ascensorului, fuseseră înspăimântați de plutonul de poliție militară japoneză care îl arestase pe domnul Maxted. În timp ce iarba creștea pe pajiștea neîngrijită iar grădinile se deteriorau, ei își petreceau vremea gătind câte puțin pe o sobiță cu cărbuni pe care o așezaseră lângă statuile de ciment de pe fundul bazinului ornamental. Mirosul de fasole bătută și paste cu mirodenii plutea în jurul statuțelor ce înfățișau nimfe dezbrăcându-se.

În prima săptămână, Jim a fost liber să vină și să plece când voia. Băga bicicleta în lift, urca la etajul șapte și intra în apartamentul familiei Maxted, printr-un geam deschis, cu plasă de țânțari, de pe balconul servitorilor. Ușa din față avea un vizor și un set complex de încuietori electrice, căci domnul Maxted, membru important al Societății de Prietenie cu China pro-Chiang, o organizație a oamenilor de afaceri locali, fusese odată victima unei încercări de asasinat. După ce Jim a închis ușa, aceasta nu a mai putut fi deschisă, iar pe la el nu venea nimeni, în afară de o irakiană mai în vârstă, care locuia în anexă. Când aceasta a sunat la ușă, Jim a văzut-o strâmbându-se în vizor, iar fața ei bătrână transmitea un mesaj misterios. Femeia a stat apoi pe gânduri timp de zece minute, în lift, îmbrăcată imaculat și cu bijuterii.

Jim era bucuros să fie lăsat în – pace. După ce fusese aruncat de pe

bicicletă de către soldatul japonez, abia reușise să ajungă înapoi la familia Maxted și dormise pe patul lui Patrick tot restul zilei. Se trezise a doua zi dimineată în zgomotul tramvaielor care treceau pe Avenue Foch, al claxoanelor convoaielor japoneze care intrau în oraș și al miilor de sirene care urlau continuu și care constituiau de fapt emblema sonoră a Shanghai-ului.

Vânătaia de pe față începuse să dispară, lăsându-i chipul mai slab decât și-l amintea, cu gura de o formă mai strânsă și mai îmbătrânită. Uitându-se în oglinda din camera de baie a lui Patrick, la haina sa prăfuită și cămașa murdară, se întreba dacă mama și tatăl lui l-ar mai recunoaște. Jim își șterse hainele cu un prosop ud. Ca și domnul Guerevici, mulți dintre chinezii care treceau se uitau la el într-un mod curios. Totuși, Jim înțelese că erau unele avantaje în a fi sărac. Nimeni nu s-ar mai gândi să-i taie mâinile.

Cămara familiei Maxted era plină de cutii cu sticle de whisky și gin, o peșteră a lui Aladin de sticle aurii și rubinii, dar nu erau decât câteva borcane de măsline și o cutie de biscuiți de cocktail. Jim măncă un mic dejun modest la masa din sufragerie și apoi se apucă să-și repare bicicleta. Avea nevoie de ea ca să umble prin Shanghai, să-și găsească părinții și să se predea japonezilor.

Șezând pe podea, în sufragerie, Jim încercă să îndrepte furcile strâmbate. Mâinile îi tremurau pe metalul prăfuit, incapabile să se strângă. Se speriasse rău, cu o zi înainte. În jurul lui, se deschidea un spațiu deosebit, care îl separa de lumea sigură pe care o cunoscuse înainte de război. După trecerea acestor câtorva zile, fusese în stare să se obișnuiască cu ideea scufundării navei *Petrel* și a dispariției părinților săi, dar acum se simțea în nesiguranță și era înfrigurat tot timpul, chiar și în condițiile temperaturii blânde de decembrie. Scăpa și spărgea vesela de faianță, cum nu i se întâmplase nicicând înainte, și îi venea greu să se concentreze.

În ciuda tuturor acestora, Jim reuși să repare bicicleta. Deșurubă roata din față și îndreptă furcile, îndoindu-le de bara de fier a balconului. Încercă bicicleta în camera de zi și apoi luă liftul în jos, până în hol.

Când Jim trecu pe Avenue Foch, văzu că Shanghai-ul se schimbase. Mii de soldați japonezi patrulau pe străzi. Pe principalele bulevarde fuseseră ridicate posturi de pază, înconjurate cu saci de nisip, la o anumită distanță unele de altele. Deși străzile erau aglomerate de cărucioare și ricșe, de camioane comandate de miliția marionetă, mulțimea era supusă. Chinezii care

înşesau trotuarele în faţa magazinelor universale de pe Nanking Road, îşi ţineau capetele în jos, evitându-i pe soldaţii japonezi care treceau pe stradă.

Pedalând cu putere, Jim urmă un tramvai foarte încărcat, care înainta, zgomotos pe Avenue Edward VII. Chinezi morocănoşi stăteau agăţaţi de laturile acestuia, iar un tânăr cu părul creţ, cu un costum negru de mandarin, îl scui pă pe Jim, apoi sări jos şi alergă în mulţime, îngrijorat că până şi acest mic act va declanşa un şir de pedepse. Trupuri de chinezi zăceau peste tot, în mijlocul străzii, cu mâinile legate la spate, aruncaţi după saci de nisip amplasaţi în diverse locuri, şi cu capetele pe jumătate tăiate, sprijinite unele pe umerii altora. Miile de tineri gangsteri, în costumele lor americane, dispăruseră, dar la punctul de control de pe Bubbling Well Road, Jim văzu un tânăr, într-un costum albastru de mătase, care era bătut cu beţe de către doi soldaţi. Când loviturile îl pocniră în cap, el îngenunche într-o baltă de sânge ce-i picura de pe revere.

Toate casele de jocuri de noroc şi casele de opium, de pe străzile dosnice din spatele hipodromului, se închiseseră şi grile de metal blocau intrările la casele de amanet şi la bănci. Chiar şi garda de onoare, formată din cocoşaţi, din faţa *Teatrului Cathay*, îşi părăsise posturile. Absenţa lor îl descumpăni pe Jim. Fără cerşetorii lui, oraşul părea cu atât mai sărac. Ritmurile mohorâte ale noului Shanghai erau stabilite de nesfârşitele claxoane japoneze urlătoare. Străzile păreau mai dure decât le ţinea minte din plimbările lui anterioare prin oraş. Mâinile îi erau mai reci decât ghidonul. Încercând să-şi menţină o stare de spirit ridicată, decise să viziteze toate acele locuri din Shanghai unde părinţii lui erau cunoscuţi, începând cu biroul tatălui său. Funcţionarii superiori chinezi făcuseră întotdeauna mare caz de Jim şi el se gândea că ar fi dornici să-l ajute.

Totuşi, Szechwan Road fusese închisă de către japonezi. Baricade de sârmă ghimpată închideau ambele capete ale străzii, iar sute de civili japonezi intrau şi ieşeau din băncile străine şi din clădirile comerciale, ducând maşini de scris şi cutii cu dosare.

Jim pedala în jos spre Bund, care era dominat acum de corpul masiv al crucişătorului *Idzumo*. Era ancorat la vreo patru sute de metri depărtare de chei, cu vechile coşuri proaspăt vopsite, cu turelele tunurilor acoperite cu pânze care fluturau. La o mică distanţă în amonte, era nava americană *Wake* purtând acum steagul Soarelui-Răsare şi având caractere vii, japoneze, pe

carcasă. O ceremonie complicată de botez se desfășura în fața clubului *Shanghai*. Zeci de civili japonezi importanți, în redingotă, alături de germani și italieni în uniforme fasciste extravagante, urmăreau un marș al marinarilor și ofițerilor japonezi. Două tancuri, mai multe piese de artilerie și un cordon de marinari înconjurau terenul, așezate pe șinele de la capătul liniei de tramvai. Șinele circulare de fier răsunau sub bocancii soldaților.

Sprîjinindu-și bărbia pe ghidon, Jim se uită la soldații cu baioneta la armă, care păzeau intrarea la hotelul *Palace*. Niciunul dintre ei probabil că nu vorbea engleza și nici nu avea idee că acest băiat european cu bicicleta lui strâmbă, era un dușman național. Dacă s-ar fi apropiat de ei sub ochii chinezilor înghesuiți acolo, santinelele l-ar fi trântit la pământ.

Jim se îndepărtă de Bund și începu lunga călătorie înapoi, spre apartamentul familiei Maxted. În momentul în care trecu punctul de control de pe Avenue Joffre, era deja prea obosit ca să mai circule pe bicicletă și își împinse micul vehicul printre tărâncile care cerșeau și printre conducătorii de ricșe care moșăiau. După ce se urcă în apartament, se așeză la masa din sufragerie și măncă niște biscuiți de cocktail și niște măsline, care alunecau pe gât cu sifon. Adormi pe patul prietenului său, sub avionul care se învârtea mereu și plutea sub tavan.

* * *

În zilele următoare, Jim încercă din nou să se predea japonezilor. Ca și prietenii lui de școală, el disprețuia pe oricine care se preda – accepta fără rezerve moralitatea strictă a Anuarelor Camarazilor – dar a te preda dușmanului era mai dificil decât părea. Acum, Jim era obosit mai tot timpul, când se plimba cu bicicleta pe străzile nesigure ale Shanghai-ului. Soldații japonezi care păzeau *Country Club*-ul și curtea din fața Catedralei erau prea periculoși pentru a se apropia de ei. Pe Bubbling Well Road, urmări o mașină Plymouth aparținând unui șofer elvețian și soției acestuia, dar ei îi strigară să plece și îi aruncară o monedă pe stradă, de parcă ar fi fost unul dintre cerșetorii chinezi.

Jim plecă în căutarea domnului Guerevici, dar bătrânul îngrijitor rus nu mai era acolo să supravegheze complexul *Shell* – poate că și el încerca să se predea. Jim se gândi la mama aceea nemțoaică, cea care se uitase după el,

când pleca din casa familiei Raymond. Ea păruse îngrijorată pentru el, dar după ce pedala tot drumul până la Columbia Road, constată că porțile spre proprietățile germane erau închise. Germanii se închideau în ei înșiși, la fel de îngrijorați în fața japonezilor ca și oricine altcineva. Jirn fu aproape aruncat de pe bicicletă pe Nanking Road de două mașini japoneze de stat major care traversau strada. Ei opriră un camion plin cu germani de la clubul *Graf Zeppelin* care erau în drum spre Hongkew, să-i bată pe evrei. Ofițerii japonezi le ordonară germanilor să coboare din camion. Le luară bâtele și revolverele, le smulseră brasardele cu zvastica și îi trimiseră la plimbare.

La o săptămână după ce sosise în apartamentul familiei Maxted, energia electrică și alimentarea cu apă se opriră. Jim își duse bicicleta jos pe scări până în hol, unde o găsi pe bătrâna irakiană discutând cu portarul chinez. Ambii se întoarseră spre Jim, urlând la el să părăsească imobilul, deși știuseră toată săptămâna că era acolo.

El era bucuros să plece. Mâncase ultimii biscuiți și singura lui masă în ziua precedentă fusese un pachet de alune braziliene mucegăite, pe care îl găsisese într-un sertar. Se simțea obosit, dar curios de amețit – ultima picătură de apă de la robinetul băii aproape că îl îmbătase. Avea aceeași senzație pe care o cunoscuse înainte de război, când se pregătea să se ducă la o petrecere. Își aminti de mama și de tatăl lui, dar chipurile lor începuseră deja să i se șteargă din memorie. Se gândea tot timpul la mâncare și știa că exista un mare număr de case neocupate în suburbiile de vest ale Shanghai-ului, cu rezerve nelimitate de biscuiți de cocktail și destul sifon care să-l ajungă până la sfârșitul războiului.

Urcându-se pe bicicletă, Jim părăsi Concesiunea Franceză și pedala de-a lungul lui Columbia Road. Bulevarde rezidențiale liniștite se întindeau printre copaci, iar casele goale zăceau în mijlocul grădinilor sălbăticate. Ploaia spălase cerneala de pe sulurile japoneze, iar dâre roșii se scurgeau pe panourile ușilor de stejar, de parcă americanii și europenii și-ar fi vărsat sângele pe ușile lor de la intrare.

Forțele de ocupație japoneze erau prea absorbite cu preluarea Shanghai-ului ca să se preocupe de aceste case abandonate. Jim alese o intrare în formă de semilună, ascunsă de strada principală, unde se înălța o casă cu acoperiș de tablă, în spatele unor ziduri înalte. Un sul spălăcit atârna între lămpile de trăsură din alamă. Jim ascultă liniștea din interiorul casei, apoi își

ascunse bicicleta în frunzele nemăturate de lângă trepte. La a treia încercare, se cățăra pe zidul garajului, în stil Tudor, și luă cu asalt acoperișul ascuțit. Se lăsa jos în frunzișul des al grădinii, care se agăța de casă ca un vis întunecat refuzând să se trezească.

Cu o țigla desprinsă din acoperișul garajului, Jim porni prin iarba înaltă spre terasă. Așteptă câțva timp, cât un avion zbură pe deasupra, și apoi sparse geamul unei ferestre în care era aparatul de aer condiționat. Intră în casă, deschizând apărătoarea gurii de aer, ca să ascundă geamul spart.

Repede, Jim se mișcă prin camerele în umbră, ce păreau niște tablouri într-un muzeu uitat. Casa era plină de fotografii ale unei femei frumoase, ce poza ca o stea de cinema. El ignoră portretul înrămat de pe pianul mare și uriașul glob al Pământului de lângă rafturile bibliotecii. În trecut, Jim s-ar fi oprit să se joace cu globul – ani de zile îl cicălise pe tatăl lui să-i ia unul ca ăsta – dar acum era prea flămând ca să piardă măcar un minut.

Casa fusese proprietatea unui stomatolog belgian, în biroul lui, sub diplomele înramate, erau dulăpioare albe, conținând seturi de dinți. În întuneric, rânjeau la Jim ca niște guri lacome.

Jim trecu prin sufragerie în bucătărie. Ocoli balta de apă din jurul frigiderului și, ca un expert, își aruncă ochii pe rafturile camării. Spre nemulțumirea sa, acestui stomatolog belgian și frumoasei lui însoțitoare le plăcea mâncarea chinezească – ceva pe care părinții lui rareori puneau gura – iar camera era plină, ca și depozitul unui comprador chinez, cu intestine uscate și fructe uscate.

Exista totuși o singură cutie de lapte condensat, de o dulceață și un gust pe care Jim nu și le mai amintea. Bău laptele șezând la masa de lucru din biroul stomatologului, în timp ce dinții îi zâmbeau, apoi adormi într-un dormitor de la etaj, în lenjerie de mătase, plină de parfumul trupului femeii cu chipul unei stele de cinema.

Căutând mereu de mâncare, Jim părăsi a doua zi dimineața casa stomatologului. Găsi o nouă locuință temporară într-o casă din apropiere, a unei văduve americane pe care părinții lui o cunoscuseră înainte de plecarea ei la San Francisco. De acolo, se mută mai departe, stând în fiecare casă câteva zile, ferit de orașul îndepărtat, urât, de zidurile înalte și de iarba sălbătică.

Japonezii confiscaseră toate aparatele de radio și pe cele de fotografiat, dar în rest casele erau intacte. Majoritatea erau mult mai elegante decât propria lui casă. Deși era un om bogat, tatăl lui Jim fusese întotdeauna un auster. Celelalte case aveau cinematografe particulare și saloane de bal. Abandonate de proprietarii lor, mașini Buick și Cadillac zăceau în garaje, pe cauciucuri dezumflate.

Totuși, dulapurile din cămarile lor erau goale, obligându-l pe Jim să se hrănească doar cu puținele alimente pentru cocktail, rămase după cincizeci de ani de petreceri ale fostului Shanghai. Uneori, după ce găsea o cutie intactă de bomboane de ciocolată în sertarul unei măsuțe de toaletă, Jim se înviora și își amintea de părinții săi dansând pe muzica de la radio, înainte de masa de prânz de duminică, și de dormitorul său de pe Amherst Avenue, acum ocupat de ofițeri japonezi. Juca biliard în camerele de joc întunecoase sau se așeza la masa de cărți aranjând formații de bridge, jucându-le pe toate cât putea de corect. Dormea în paturi cu mirosuri curioase, citind revistele *Life* și *Esquire*, iar în casa unui doctor american citi în întregime *în oglindă*, o lume liniștitoare, mai puțin stranie decât a lui proprie.

Dar sertarele cu jucării din camerele de copii îl făceau să se simtă și mai golit. Răsfoia albumele cu fotografii, pline de imagini ale unei lumi dispărute, cu baluri mascate și întreceri sportive. Sperând încă să-și vadă părinții, stătea la ferestrele dormitoarelor, în timp ce apa se scurgea din piscinele suburbiilor vestice, drapându-le pereții albi cu valuri de murdărie. Deși era prea obosit să se gândească la viitor, Jim știa că micile stocuri de alimente se vor termina în curând și că japonezii își vor îndrepta atenția spre aceste case goale. Familiile civililor japonezi se mutau deja în fostele locuințe ale Aliaților de pe Amherst Avenue.

Jim abia de-și recunoștea părul lung și obrajii palizi, o față stranie într-o oglindă străină. Se uita fix la arătarea în zdrențe care apărea în fața lui în toate oglinzile de pe Columbia Road, un puști pe jumătate ca mărime față de cât era înainte și de două ori mai vârstnic. În cea mai mare parte a timpului, Jim își dădea seama că era bolnav și adesea trebuia să zacă toată ziua. Pe Columbia Road rețelele de aprovizionare fuseseră întrerupte, iar apa care picura din rezervoarele de pe acoperișuri avea un gust metalic neplăcut. Odată, când zăcea bolnav într-un dormitor, la mansardă, pe Great Western Road, un grup de civili japonezi au petrecut o oră umblând prin camerele de la parter, dar Jim avea o febră prea mare, ca să-i poată striga.

Într-o după-amiază, Jim se cățăra pe zidul din jurul unei case din spatele *Country Club*-ului american. Sări într-o grădină mare, cu iarba crescută, și alergă spre verandă înainte de a-și da seama că un grup de soldați Japonezi își pregăteau masa lângă piscina golită. Trei bărbați stăteau pe vine pe trambuline, băgând surcele într-un foc mic. Un alt soldat era jos, pe fundul piscinei, scotocind printre rămășițele de caschete de baie și de ochelari de soare.

Japonezii îl urmăreau pe Jim care ezita în iarba înaltă și amestecau în orezul lor fiert, în care pluteau câteva bucăți de pește. Nu încercau să-și ia puștile, dar Jim știa că nu trebuia să fugă de ei. El merse prin iarbă până la piscină și se așeză pe marginea ei.

Soldații începură să-și mănânce mâncarea, vorbind încet. Erau bărbați solizi, cu capetele rase, având haine și echipamente mai bune decât santinelele japoneze din Shanghai și Jim bănuia că erau trupe călite în luptă.

Jim îi urmărea cum mâncau, cu ochii ațintiți pe fiecare îmbucătură care le intra în gură. Când cel mai în vârstă dintre cei patru soldați termină, el curăță niște orez ars și urme de pește de pe marginea vasului. Soldatul de clasa întâi de vreo patruzeci de ani, cu mâini lente, atente, îi făcu semn lui Jim să se apropie și îi întinse blidul cu rămășițe. În timp ce-și fumau țigările, japonezii își zâmbeau unul altuia, urmărindu-l pe Jim cum devorează bucățelele de orez gras. Era prima mâncare caldă, de când părăsise spitalul, iar fierbințeala și grăsimea îi înțepau gingiile. Îi apărură lacrimi în ochi. Japonezul căruia i se făcuse milă de Jim, dându-și seama că acesta murea de foame, începu să râdă cu bunăvoință și scoase dopul de cauciuc de la gamela lui cu apă. Jim bău lichidul limpede, cu gust de clor, atât de diferit de apa

stăută de pe Columbia Road. Se înecă, înghiți cu grijă și chicoti în pumni, zâmbind spre japonez. Curând, râdeau cu toții laolaltă, șezând în iarba înaltă de lângă piscină.

În următoarea săptămână, Jim îi urmă pe japonezi în patrularea lor pe străzile pustii. În fiecare dimineață, soldații ieșeau din bivuacul lor de la punctul de control de pe Great Western Road, iar Jim alerga de pe treptele casei în care își petrecuse noaptea și li se alătura. Soldații intrau rareori în casele străinilor și erau preocupați doar să nu lase vreun cerșetor chinez sau niște hoți să intre în cartierele rezidențiale. Uneori, săreau zidurile de împrejmuire și explorau grădinile năpădite de buruieni, ai căror boscheți și copaci ornamentali păreau mult mai interesați pentru ei, decât casele bogat echipate. Jim le făcea servicii, căutând caschete de baie, pe care le colecționau, spărgând lemne și aprinzând focurile. Urmărea tăcut cum luau masa de amiază. Aproape întotdeauna lăsau puțin orez și pește pentru el, iar odată soldatul i-a dat o bucată de bomboană tare, pe care a rupt-o dintr-o fâșie din buzunarul lui, dar în rest niciunul dintre ei nu dovedea vreun interes față de Jim. Știa oare că era un vagabond? Se uita fix la pantofii lui jerpeliți dar de bună calitate, la stofa de lână a hainei lui de școală, presupunând poate că locuia cu o familie de europeni bogați, dar ineficienți, care nu se mai preocupau să-și hrănească progeniturile.

După o săptămână, Jim deveni dependent de această patrulă japoneză pentru aproape toată hrana lui. Tot mai multe case de se Columbia Road erau ocupate de militari și civili japonezi. De mai multe ori, când se apropia de o casă părăsită, Jim era alungat de paznici.

Într-o dimineață, soldații japonezi nu-și mai făcură apariția. Jim așteptă răbdător în grădina casei din spatele *Country Club*-ului american. Încercând să-și calmeze foamea, el rupse crenguțe din boschetul de rododendron, gata să aprindă focul lângă piscina secată. Urmări un avion ce zbura în lumina rece de februarie și numără cele trei ciocolate cu lichior din buzunarul hainei, pe care le păstrase pentru situația limită care știa că va veni în curând.

Ușile verandei se deschisă și soldații japonezi ieșiră pe terasă. Îi făceau semne cu mâna, iar Jim avu ideea confuză că-i aduseseră cu ei pe părinții săi, așa încât își făceau o intrare oficială prin casă, în loc să sară peste zid.

El alergă spre japonezi, care însă strigau la el într-un mod surprinzător. Apoi, ajunse la terasă și văzu că erau membrii altei patrule. Caporalul îi dădu niște ghionturi și îl împinse spre straturile de flori. Zbierând câteva cuvinte în germană, îl aruncă pe Jim pe alee și închise poarta de fier forjat în urma lui.

Casele din jurul lui, luminate de soare, erau acum niște lumi închise, în care se întorsese pentru scurt timp la copilărie. Când o porni în lunga călătorie spre Bund, se gândi la soldații japonezi care îl hrăniseră din oala lor de gătit, dar știa acum că bunătatea, pe care i-o insuflaseră întotdeauna părinții și profesorii săi, nu însemna nimic.

Lumina rece a soarelui tremura pe valurile râului, transformând suprafața acestuia într-un fel de sticlă sfărâmată și făcând ca băncile și hotelurile îndepărtate de Bund să pară un șir de torturi de nuntă. Pentru Jim, care ședea pe pasarela debarcaderului funerar, sub docurile părăsite din Nantao, coșurile și catargele lui *Idzumo* i se păreau sculptate în zahăr candel. Își strânse mâinile în forma unui binoclu și studie marinarii îmbrăcați în alb, care se mișcau pe punți și pe pod, ca niște păduchi ocupați. Turelele tunurilor crucișătorului îi aminteau decorațiunile de zahăr ale torturilor de Crăciun a căror aromă prea puternică nu-i plăcuse niciodată.

Cu toate astea, lui Jim i-ar fi plăcut să mănânce vaporul. Își imagină că ciugulește catargele, sugând cremă din coșurile eduardiene, îngropându-și dinții în carcasa de marțipan și devorând întreaga parte din față a corpuri vasului. După aceea, ar înghiți hotelul *Palace*, clădirea *Shell*, întregul Shanghai.

Din coșurile vasului *Idzumo* ieșeau aburi în trombă, care apoi se linișteau și pluteau peste apă, ca un vâl delicat. Crucişătorul ridicase ancorele și se clătina în flux, cu botul îndreptat în aval. După ce ajutase la impunerea conducerii japoneze în Shanghai, era gata să plece spre un alt teatru de război. De parcă ar fi sărbătorit evenimentul, o regată de cadavre apăru odată cu fluxul. Trupurile a zeci de chinezi, fiecare pe câte o plută de flori de hârtie, înconjurară nava *Idzumo*, gata să escorteze, crucişătorul spre gurile râului Yangtze.

Jim urmărea patrulele navale japoneze. Peste râu, pe malul de la Pootung, erau acoperişurile galvanizate și coșurile moderne ale bumbăcăriei tatălui său. Jim își amintea vag de vizitele lui acolo, ocazii neplăcute, când directorii chinezi îl plimbau ca ia paradă, sub privirile inexpressive a mii de muncitoare. Acum, pe malurile râului era tăcere și ceea ce îl preocupa pe Jim era mulțimea de cargouri scufundate. Cea mai apropiată epavă, o costieră cu un singur coș, se afla în canalul cu apă adâncă doar la vreo sută de metri distanță de capătul debarcaderului funerar. Podul ruginit al acestuia, ca o pâine maronie sfărâmată, mai păstra încă mistere pentru el. Războiul, care

schimbare atât de radical totul în viața lui Jim, părăsise de mult această epavă uitată, dar el era hotărât să se ducă la vasul aceia. Gândul de a-și regăsi părinții; de a se preda japonezilor, chiar și gândul de a găsi alimente ca să mănânce, nu mai însemnau nimic acum, când cargoul era, în sfârșit, la îndemâna lui.

* * *

Timp de două zile, Jim rătăcise de-a lungul falezei din Shanghai. După ce fusese descoperit de patrula japoneză, el o pornise spre Bund. Singura lui speranță de a-și vedea din nou părinții era să găsească pe vreunul dintre prietenii lor elvețieni sau suedezi. Deși europenii neutri circulau cu mașinile pe străzile orașului, Jim nu văzuse nicio figură de american sau de englez. Fuseseră oare trimiși cu toții în lagăre sau în închisori în Japonia?

Apoi, în timp ce mergea pe bicicletă pe Nanking Road, fu depășit de un camion militar. Un grup de bărbați cu părul blond, în uniforme britanice, ședea în spatele paznicilor.

— Grăbește-te, băiete! Hai, mai vioi!

— Mai repede, băiete! Nu putem să te așteptăm!

Jim se aplecă pe ghidon, picioarele mișcându-i-se repede pe pedale. Ei strigau și îi făceau semne cu mâna, bătând din palme, în timp ce paznicii japonezi se încruntau la acest joc absurd al englezilor. Jim strigă spre camionul care dispărea, dar auzi râsete și văzu un ultim gest cu degetul mare în sus, când roata lui din față se prinse într-o șină de tramvai și îl aruncă sub picioarele conducătorilor de trăsuri.

Curând după aceea, își pierdu bicicleta. Încerca să îndrepte furcile din față, când un negustor chinez și culi-ul lui veniră la el. Negustorul ținea de ghidon, dar Jim înțelese că el nu încerca să-l ajute. Privi în ochii nepăsători ai chinezilor. Era obosit și fusese palmuit destul.

Jim îi urmări cum duc bicicleta prin mulțime și dispar pe una dintre sutele de străduțe. O oră mai târziu, ajunse pe jos în Szechwan Road, dar întregul sector financiar al Shanghai-ului era închis de sute de soldați japonezi și mașinile lor blindate.

Așa încât Jim coborî pe Bund ca să privească la *Idzumo*. Toată după-amiaza umblă pe faleză, trecu pe lângă bancurile de nisip unde veniseră la mal

marinarii răniți de pe nava *Petrel* și unde îl văzuse pentru ultima oară pe tatăl său, pe lângă cheiurile de sampane și piața de pește cu cheful palid expus printre liniile de tramvai, la cheiul Concesiunii Franceze unde Bundul ajungea la debarcaderele funerare și la docurile din Nantao. Acolo nimeni nu-i făcu niciun rău. Această regiune de golfulețe și depozite de gunoaie era acoperită cu metalul carcaselor de corăbii cu opium, cu hoituri de câini și cu sicriele care fuseseră împinse din nou la mal pe plajele cu noroi negru. După-amiaza, el urmări hidroavioanele. Japoneze ancorate de balizele lor de la Baza Aeriană Navală. El aștepta ca piloții, cu ochelarii lor mari de zbor, să iasă și să coboare pe ponton. Dar se părea că nimeni altcineva, în afară de Jim, nu se interesa de hidroavioane, iar ele stăteau pe pontoanele lor lungi, cu elicele în bătaia vântului. Noaptea, Jim dormea în unul dintre zecile de taxiuri aruncate pe bancurile de nisip. Claxoanele mașinilor blindate ale japonezilor gemeau de-a lungul Bundului, iar reflectoarele bărcilor de patrulare sclipeau peste râu, dar Jim adormea repede în aerul rece. Trupul lui slab părea că plutește în noapte, învârtindu-se deasupra apei negre, în timp ce el se agăța de slabele mirosuri omenești care emanau din scaunele taxiurilor.

* * *

Apa era mare, iar hidroavioanele începuseră să se învâртеască în jurul balizelor lor. Râul nu se mai izbea de estacadele cargourilor.

— Pentru câteva momente, suprafața apei părea să se transforme într-o oglindă uleioasă din care vasele ieșeau ruginite, ca o imagine a propriei lor reflectări. Lângă debarcaderele funerare, sampanele porniră înainte, desprinse de pe bancurile de nisip, chiar dacă erau pline cu apă.

Jim stătea pe vine pe scărița de metal, urmărind apa care bătea în grila de sub picioarele lui. Din buzunarele hainei, scoase una din ultimele două bomboane de ciocolată cu lichior. Studie ambalajele de nedescifrat, ca semnele zodiacului, și le cântări cu grijă. Păstrând-o pe cea mai mare, o puse în gură pe cea mai mică. Alcoolul tare îl înțepă la limbă, dar sorbi ciocolata neagră, dulce. Apa maronie se ridica sticloasă în jurul debarcaderului, iar el își aminti că tatăl său îi spusese că lumina soarelui ucide bacteriile. La vreo cincizeci de metri mai încolo, cadavrul unei tinere chinezoaice plutea printre sampane, călcâiele rotindu-i-se de parcă nu erau sigure în ce direcție să o

îndrepte în ziua aceea. Cu grijă, Jim decantă puțină apă dintr-o palmă în alta, apoi bău repede, ca germenii să nu aibă timp să-l infecteze.

Ciocolata cu lichior și ritmul legănat al valurilor îl făcură să se simtă din nou amețit și se sprijini de un sampan plin de apă, care se lovi de debarcader. Uitându-se la cargoul în descompunere, Jim, fără să se gândească, păși pe sampanul ce plutea pe apa ca o gelatină.

Vasul putrezit era pe jumătate umplut cu apă, udându-i pantofii și pantalonii. El rupse o parte din bordul liber și folosi scândura groasă ca să vâslească spre cargou. Când ajunse la navă, sampanul aproape că se scufundase. Se apucă de bara de la tribord și se cățăra pe punte, în timp ce sampanul plin de apă se îndepărta, în drum spre următorul cargou scufundat.

Jim îl urmări cum se îndepărtează, apoi merse prin apa până la glezne care acoperea puntea de metal. Râul începuse să se miște ușor, dar suprafața cerată a vasului rămase nemișcată când intră în cabina deschisă și ieși prin balustrada de la babord. Jim păși în cabină, care părea o grotă ruginită, mai veche chiar decât forturile germane de la Tsingtao. El plutea astfel pe suprafața râului, care părea că venise din toate golfulețele și din orezăriile și canalele Chinei, ca să-l poarte pe acest băiețel pe spinarea lui. Dacă ar fi călcat pe valuri pe lângă balustrada de la babord, ar fi putut parcurge toată distanța care-l despărțea de *Idzumo*...

Trâmbe de fum ieșeau din coșurile crucișătorului care se pregătea să ridice ancora. Oare părinții lui erau la bord? Conștient că s-ar putea ca acum să rămână singur în Shanghai, pe acest vas cu aburi pe care visase întotdeauna să-l viziteze, Jim privi de pe bord spre țărm. Începuse refluxul și cadavrele acoperite cu flori își urmau călcâiele spre mare. Cargoul se aplecă din cauza curentului și carcasa lui ruginită scârțâia și scotea diverse sunete. Plăcile de metal se ferestruiau unele pe altele, odgoanele atârănânde treceau peste puntea din față, iar niște pânze invizibile păreau să împingă această veche carcasă spre siguranța unei mări calde, aflate la depărtare de o lume de Shanghai.

Fericit, Jim simți că bordul tremură sub picioarele lui. Cum râdea singur la balustradă, observă că cineva se uită fix la el, de pe docul de dincolo de debarcaderele funerare. Un bărbat care purta haină și șapcă de marinăr american, stătea la timona unuia dintre cele trei vase pentru cărbuni, parțial construite. Timid, dar ca de la căpitan la căpitan, Jim îi făcu semne cu mâna. Bărbatul îl ignora și își fuma țigara ascunsă în palmă. El îl urmărea nu doar pe

Jim ci și pe un tânăr marinăr, aflat într-o barcă de salvare de metal, care se desprinsese de celălalt vas cu aburi din port.

Dornic să-l salute pe primul său pasager și membru al echipajului, Jim părăsi bordul și își făcu drum în jos spre punte. Marinarul se apropie mai mult, vâslind cur mișcări puternice, scurte, atent să nu tulbure apa. La câteva mișcări, marinarul se uita peste umăr spre Jim și privea prin hublouri, de parcă suspecta că acel cargou ruginit era plin de băieți. Barca de salvare era intrată bine în apă, sub greutatea spinării solide a marinarului. Trase lângă vas și Jim văzu, între ghetele lui, o rangă, un bomfaier și chei de piulițe. Pe bancă erau inele de alamă de la hublouri, luate din corpurile navelor.

— Hei, băiete – mergi pe coastă? Cine mai e cu tine?

— Nimeni.

Cu toată speranța de siguranță pe care o oferea acest tânăr american, Jim nu era dispus să părăsească vasul.

— Îi aștept pe mama și pe tata. Au... întârziat.

— Au întârziat? Ei bine, poate au să vină mai târziu. Se pare că ai nevoie de ajutor.

El întinse mâna ca să se urce la bord, dar când Jim i-o apucă, marinarul îl trase brusc în barcă, genunchii lovindu-i-se de inelele de alamă ale hublourilor. El îl ridică pe Jim și îi pipăi reverele hainei și insigna. Părul lui blond, lăsat liber, încadra o față deschisă de american, dar el se uita spre râu pe furiș, de parcă s-ar fi așteptat ca un scafandru japonez, în echipament complet, să apară la suprafață în apropierea bărcii de salvare.

— Acum, de ce încerci să ne deranjezi? Cine te-a adus aici?

— Am venit singur. Jim își îndreptă haina. Țsta-i vaporul meu, acum.

— Ești un copil englez cam nebun. Ai stat pe debarcader timp de două zile. Cine ești de fapt?

— Jamie... Jim încercă să se gândească la ceva care să-l impresioneze pe american; înțelesese deja că trebuia să rămână cu tânărul marinăr. Construiesc un zmeu care să ridice un om... și am scris o carte despre bridge.

— Așteaptă până o să vadă și Basie chestia asta.

În timp ce se îndepărtau de cargou, americanul scoase vâslele. Cu câteva lovituri puternice, trase barca spre bancurile de nisip. Intrară într-un golfuleț puțin adânc, între debarcaderele funerare, un canal negru, pătat de

ulei, care se ondula trecând pe lângă docuri. Americanul se uită fix la un sicriu gol, care își aruncase ocupantul peste bord. Scuipă în el ca să aibă noroc și îl sparse cu o vâslă. Cu îndemânare, manevră barca în spatele corpului alb al unui iaht fără catarg, legat de un șlep eșuat la mal. Ascunși sub pupa în formă de lebedă a iahtului, legară barca de un ponton de lemn. Americanul își atârna pe braț inelele de hublou, își adună uneltele și îi făcu semn lui Jim să iasă din barcă.

Traversară podeaua docului, frecând pe lângă plăci de oțel, colaci de lanțuri și sârmă ruginită, spre corpurile răpănoase ale celor trei vase carbonifere. Jim se ținea după el, imitând mersul agresiv al americanului. În sfârșit, întâlnise pe cineva care l-ar putea ajuta să-și găsească părinții. Oare americanul și camaradul lui din timonerie încercaseră și ei să se predea? Toți trei laolaltă ar fi prea mulți ca japonezii să-i ignore.

Un camion vechi, Chevrolet, era parcat sub elicea celui mai mare vas carbonifer. Intrară în corpul vasului prin locul de unde lipsea o placă. Americanul îl ridică pe Jim pe o platformă de bambus, întinsă de-a lungul chilei. Se urcară pe o scară pe puntea următoare, trecură prin timonerie și se aplecară, intrând printr-o mică deschizătură într-o cabină de metal sub pod.

Leșinat de foame, Jim se sprijini de rama ușii. Un miros familiar plutea în aer, amintindu-i de dormitorul mamei lui de pe Amherst Avenue, parfumul pudrei de față, al coloniei și al țigărilor *Craven A*, iar pentru o clipă fu încredințat că ea va apărea din odăița întunecoasă, ca o zână de Crăciun, și îi va spune că războiul s-a terminat.

O sobiță de cărbuni ardea încet în mijlocul cabinei, fumul ei dulceag ridicându-se printr-un luminator deschis. Podeaua era acoperită de cârpe pline de ulei și de bucăți de motor, inele de alamă de la hublouri și balustrade de scară. De ambele părți ale sobiței erau fotolii de punte, pe a căror pânză decolorată erau brodate cuvintele „*Liniile Aeriene Imperiale*”, și un pat de campanie, cu o pătură chinezească.

Americanul își aruncă uneltele în grămada de piese metalice. Capul lui mare și umerii lați aproape că umpleau cabina și se lăsă fără grijă în fotoliul de pânză. Se uită în oala de pe sobiță, apoi îl privi cu tristețe pe Jim.

— Deja începe să mă calce pe nervi, Basie. Nu știu dacă este mai mult flămând sau nebun...

— Intră, băiete. Arăți de parcă ai simți nevoia să te culci.

Un bărbat mărunț, mai în vârstă, ieși de sub pătură și îi făcu semn lui Jim, cu țigara pe care o ținea în mâna lui albă. Avea o față blândă, liniștită, de pe care fuseseră șterse cu înțelepciune toate copioasele experiențe ale vieții lui, iar mâinile îi erau moi, ocupate să se pudreze una pe cealaltă pe sub pătură. Ochii lui înregistrară fiecare amănunt al hainelor lui Jim – pătate de noroi, ticul care îi mișca buzele, obrajii trași și picioarele nesigure.

Scutură pudra de pe pat și numără bucățile de alamă salvate.

— Asta-i tot, Frank? Asta nu e o cantitate de dus la piață. Negustorii ăia din Hongkew cer zece dolari pe un sac de orez.

— Basie! Tânărul marinăr dădu violent cu piciorul în grămada de metal, supărat mai mult pe el însuși decât pe bărbatul vârstnic. Băiatul stă de două zile pe debarcader! Vrei să vină japonezii aici?

— Frank, japonezii nu ne caută pe noi. Golful Nantao e plin de vase carbonifere – de asta am venit aici.

— Practic, ai pus o firmă. Nu cumva vrei să ne caute? Așa-i, Basie? Fink băgă o cârpă în lichidul de curățat. Începu să frece cu putere murdăria care acoperea un inel de hublou. Dacă vrei să muncești din greu, încearcă să ieși acolo – cu copilul ăsta care să te urmărească tot timpul.

— Frank, ține seama de plămânii mei, ai fost de acord cu asta, zise

Basie, inhalând puțin fum de țigară. În plus, băiatul nici nu te-a observat. Avea alte lucruri în minte, lucruri de-ale băieților, pe care tu, Frank, le-ai uitat dar pe care eu mi le mai amintesc încă.

Îi făcu un loc cald pe pat lui Jim.

— Vino încoace, fiule. Cum îți zicea înainte de începerea războiului?

— Jamie...

Frank aruncă pe jos cârpa.

— Toate fiarele astea nu ne ajung să cumpărăm un sampan până la Chungking Am avea nevoie de vasul *Queen Mary*, până acolo. Îi aruncă lui Jim o privire neagră. Și n-avem destul orez pentru tine, băiete. Cine ești? Jamie?

— Jim... explică Basie. Un nume nou pentru o viață nouă.

Când Jim se așeză lângă el, acesta întinse o mână pudrată și își apăsă blând degetul mare pe buzele lui Jim, în colțul stâng al gurii. Jim rămase pasiv când Basie îi dezgoli gingia și i se uită șmecherește la dinți.

— Sunt niște dinți bine întreținuți. Cineva a achitat multe note de plată pentru gurița asta dulce. Frank, ai rămâne surprins aflând câți oameni neglijează dinții copiilor lor.

Basie îl bătu pe Jim pe umăr, pipăind lâna albastră a hainei lui. Curăță noroiul de pe insigna școlii.

— Se pare că e o școală bună, Jim. Școala Catedralei?

Frank se uită urât la grămada de inele de hublouri. Părea prudent față de Jim, de parcă acest băiețel ar fi putut să i-l ia pe Basie.

— Catedrală? O fi vreun fel de preot?

— Frank, e vorba de Școala Catedralei. Basie se uită cu mai mult interes la Jim. Asta-i o școală pentru taipani. Jim, tu trebuie să cunoști niște oameni importanți.

— Păi...

Jim se îndoia în privința asta. Nu se putea gândi la nimic, decât la orezul care fierbea pe sobița de cărbuni, dar apoi își aminti de o petrecere în aer liber la ambasada britanică.

— Odată i-am fost prezentat doamnei Sun Yat-Sen, adăugă Jim.

— Doamnei Sun? I-ai fost... prezentat?

— Aveam doar trei ani și jumătate.

Jim stătu nemișcat, în timp ce mâinile albe ale lui Basie îi explorau

buzunarele. Ceasul alunecă de la încheietura mâinii lui și dispăru în întunericul de colonie și pudră de față de sub pătură. Totuși, manierele pline de atenție ale lui Basie, ca și acelea ale servitorilor care îl îmbrăcaseră și îl dezbrăcaseră cândva, erau în mod curios liniștitoare. Marinarul îi pipăi toate oasele din trup, de parcă ar fi căutat ceva prețios. Prin ușa deschisă, Jim putu vedea o barcă zburătoare gata să se ridice de pe Baza navală aeriană. O barcă japoneză de patrulare închisese canalul, ținându-se departe de curențele care formau vârtejuri mari în jurul grupului de cargouri. Jim reveni la oala care fierbea și la mirosul amețitor de grăsime arsă. Brusc, îi veni în minte că acești doi marinari americani ar putea să vrea să-l mănânce.

Dar Basie ridicase capacul tigăii. Un abur parfumat ieși dintr-o fiertură groasă de orez și pește. Basie scoase două farfurii de tablă și linguri; dintr-un sac de piele de sub pat. Încă fumându-și țigara *Craven A*, puse porții pentru el și pentru Jim, cu eleganța unui chelner de la *Hotel Palace*. În timp ce Jim înghițea ca un lup peștele fierbinte, Basie îl urmărea cu aceeași aprobare crispată pe care i-o arătase soldatul japonez.

Basie băgă lingura în fiertură.

— Noi mâncăm mai târziu, Frank.

Frank lustruia un inel de hublou, cu ochii la tigaie.

— Basie, eu mănânc întotdeauna după tine.

— Trebuie să gândesc pentru noi amândoi, Frank. În plus, trebuie să avem grijă de tânărul nostru prieten.

El șterse un bob de orez de pe bărbia lui Jim.

— Spune-mi, Jim, ai mai întâlnit vreun alt mare grangur chinez? Pe Chiang Kai-Shek, poate?

— Nu... dar de fapt numele lui nu-i chiar chinezesc, știi?

Mâncarea caldă îi ascuțise mintea. Își aminti un cuvânt pe care îl folosisese mama sa, de care încercase întotdeauna să aducă vorba în conversația lui cu adulții.

— E o anagramă din Shanghai Ceh.

— O anagramă...? Basie se îndreptă acum. Terminase masa și începuse să-și pudreze mâinile. Te preocupă cuvintele, Jim?

— Puțin. Și jocul de bridge contractual. Am scris o carte despre asta.

Basie se uită la el neîncrezător.

— Cuvintele sunt mai importante, Jim. Reține câte un cuvânt nou în

fiecare zi. Nu poți ști niciodată când îți poate fi de folos un cuvânt.

Jim își termină fiertura și, mulțumit, se rezemă cu spatele de peretele de metal. Nu-și putea aminti de niciuna dintre mesele lui dinainte de război și nici de cele de atunci încoace. Îl plictisea să se gândească la toată mâncarea pe care o refuzase în viața lui și la stratagemele complicate pe care Vera și mama sa le foloseau ca să-l convingă să-și termine budinca. El observă că Frank se uita fix la câteva boabe pe care le lăsase pe lingură și o linse repede, curățînd-o. Jim aruncă o privire în tigaie, bucuros că mai era destul orez pentru Frank. Era sigur acum că acești doi marinari din marina comercială nu-l vor mânca, dar teama fusese firească, – circulară zvonuri la *Country Club* că marinari englezi torpilați în Pacific s-au dedat la canibalism.

Basie se mai servi cu o lingură de orez. El nu se apucă însă să mănânce această a doua porție, ci doar plimba farfuria pe sub privirea aprinsă a lui Frank. Jim observase deja că lui Basie îi plăcea să-l țină sub control pe tânărul marinăr și îl folosea pe Jim ca să-l descumpănească. Întreaga educație a lui Jim fusese elaborată ca să evite întâlnirea cu oameni ca Basie, dar războiul schimbase totul.

— Dar ce-i cu tatăl tău, Jim? întrebă Basie. De ce nu ești acasă, cu mama ta? Ei sunt aici în Shanghai?

— Da... Jim ezită. Întreaga sa experiență din săptămânile anterioare îi spunea să nu se încreadă în nimeni, poate doar cu excepția japonezilor. Sunt în Shanghai – dar navighează pe vasul *Idzumo*.

— Pe *Idzumo*? Frank sări de pe scaunul lui de pânză. Apucă o cutie de tablă din ranița lui și se servi copios din tigaia cu orez. Între îmbucături, își clătină lingura spre Jim. Copile, cine ești tu? Basie...!

— Nu pe *Idzumo*, Jim. Cu mâinile lui albe, alese o bucată de cărbune din sacul de sub pat. *Idzumo* se îndreaptă spre Foochow și Golful Manila. Jim te păcălește, Frank.

— Păi, eu bănuiesc că sunt pe *Idzumo*. Jim se hotărî să risipească îndoiala din ochii lui Basie. Tatăl meu se ducea des la Manila.

— Dar nu pe un crucișător japonez, Jim.

— Basie...!

— Frank... Basie imită vocea marinarului. Într-o bună zi, o să vrei să ai încredere în mine. Îmi închipui că părinții lui Jim au fost ridicați ca toți ceilalți britanici și acum Jim îi caută. Așa-i, Jim?

Jim clătină afirmativ din cap și scoase ultima bomboană de ciocolată cu lichior din buzunarul hainei. Desfăcu folia argintie și mușcă din sticla de ciocolată în miniatură. Apoi, amintindu-și și ce-i băgase Vera în cap despre obligația de a fi politicos, îi dădu jumătate din ciocolată lui Basie.

— Curacao... Ei bine, lucrurile s-au mai îmbunătățit, de când ai apărut tu. Toate cuvintele astea noi și acum bomboana asta frumoasă ne fac să simțim un pic din stilul hotelului ăluia, *Palace*.

Basie, sugând din cupa de ciocolată cu dinții lui albi, – semăna cu un șobolan cu fața albă, – scormonind creierii unui șoricel.

— Deci, ai locuit acasă, Jim, absolut singur, acolo jos, în Concesiunea Franceză?

— Pe Amherst Avenue.

— Frank... înainte de a pleca din Shanghai, ar trebui să facem un tur pe acolo. Sunt multe case goale, Jim?

Jim închise ochii. Era foarte obosit, dar treaz, și se gândea la orezul pe care tocmai îl mâncase, savurând din nou fiecare bob cu pește. Basie vorbea, iar vocea lui vicleană plutea în aerul plin de fum, cu miros de colonie și *Craven A*. Își aminti de mama Sa, fumând în salon, în Amherst Avenue. Acum, că i-a întâlnit pe acești doi marinari americani, se gândea că o va putea revedea. Va sta cu Basie și cu Frank; împreună, vor putea merge la grupul de cargouri, mai devreme sau mai târziu, bărcile japoneze de patrulare îi vor observa.

* * *

O răsuflare fierbinte cu miros de pește îi acoperi fața. Jim se trezi găfâind, Trupul uriaș al lui Frank era aplecat deasupra lui, cu brațele grele pe coapsele lui, cu mâinile pipăindu-i buzunarele hainei. Jim îl împinse la o parte, iar Frank se întoarse calm la fotoliul lui de pânză și continuă să lustruiască inelele de hublouri.

Erau doar ei amândoi în cabină. Jim îl auzea pe Basie jos, pe pasarella de bambus. Ușa camionului se trânti, iar motorul bătrân începu să pulseze, apoi se opri brusc. Se auzi un sunet îndepărtat al sirenei de pe *Idzumo*. Cu o privire plină de înțeles spre Jim, Frank lustrui alama palidă.

— Știi, copile, ai un talent de a călca oamenii pe nervi. Cum se poate

că nu te-au luat japonezii? Se pare că ești iute de picior.

— Am încercat să mă predau, îi explică Jim. Dar nu-i ușor. Tu și cu Basie vreți să vă predați?

— Pe naiba – deși nu știu ce vrea el. Eu încerc să-l fac pe Basie să cumpere un sampan ca să putem naviga pe râu în sus, spre Chungking. Dar Basie își tot schimbă părerea. Vrea să rămână în Shanghai acum, de vreme ce japonezii sunt aici. El crede că putem face o grămadă de bani, odată ce ajungem în lagăr.

— Vinzi multe inele de hublouri, Frank?

Frank se uită la Jim printre gene, încă nesigur de acest băiețuș.

— Copile, n-am vândut niciunul măcar. E jocul lui Basie, ca un fel de drog; simte nevoia să pună oamenii să muncească pentru el. Jos în curte, undeva, are o pungă cu dinți de aur, pe care-i vinde la Hongkew. Cu un zâmbet cunoscător, Frank ridică o cheie de șuruburi, murdară de ulei, și atinse bărbia lui Jim. E bine că nu ai dinți de aur, altfel... îl lovi peste încheietura mâinii.

Jim se ridică, amintindu-și cum îi cercetase Basie gingia. Zgomotul motorului camionului vibră prin cabina metalică. Se ferea de acești doi marinari din marina comercială, care scăpaseră cumva din plasa japoneză din jurul Shanghai-ului și își dădu seama că trebuia să se teamă de ei, la fel ca de oricine altcineva din oraș. Se gândi la punga secretă a lui Basie, cu dinții de aur. Golfulețele și canalele de la Nantao erau pline de cadavre, iar gurile acestor cadavre erau pline de dinți. Fiecare chinez încerca să aibă măcar un dinte de aur, din respect pentru sine, iar acum, când începuse războiul, rudele lor erau prea obosite ca să le scoată dinții de aur înainte de funeralii. Jim și-i închipui pe cei doi marinari americani controlând noaptea bancurile de nisip cu cheile lor de șuruburi, cu Frank vâslind și conducând o barcă printre golfulețele întunecate, iar Basie în barcă, agățând cadavrele care treceau pe lângă ei și inspectându-le gingiile...

Această imagine înspăimântătoare domină cele trei zile pe care Jim avea să le petreacă împreună cu marinarii americani. Noaptea, deoarece Basie și Frank dormeau amândoi sub pătură, el stătea culcat, treaz, pe grămada de saci de orez, lângă sobița de cărbuni. Reflectati de inelele și barele de alamă, cărbunii străluceau ca niște dinți de aur. Când se trezea dimineața, Jim își pipăia maxilarul ca să se asigure că Frank nu-i scosese niciun molar, din perversitate.

În timpul zilei, Jim stătea pe debarcaderul funerar și acționa ca paznic, în timp ce Frank vâslea spre cargourile scufundate. Când începea să tremure, Jim intra din nou în cabină și se culca sub pătură, în timp ce Basie ședea în fotoliul lui de pânză cu inscripția „*Liniile Aeriene Imperiale*” și făcea jucării de sârmă din vechi curățitoare de pipă. Basie făcuse serviciu de steward la cabine pe *Cathay-American Line* și îl trata pe Jim cu aceleași flecăreli și jocuri de salon cu care îi distrase pe copiii pasagerilor săi. Făcea aceleași eforturi ca să se asigure că Jim își mânca mâncarea de dimineață și seară, în timp ce a puneia întrebări nesfârșite despre mama și tatăl lui. În mare măsură, Basie copiasse modelul pasagerilor pe care îi servise, care se pudrau mereu, din cauza căldurii, în timp ce-și aprindeau țigările.

În fiecare după-amiază, porneau împreună în camion și făceau turul piețelor din Hongkew. Aici, Basie se târguia pentru un sac de orez și câțiva pești, în schimbul unor țigări franțuzești din rezerva de cartoane de sub patul lui. Uneori, îi spunea lui Frank să-l aducă pe Jim la taraba vânzătorului, unde negustorul chinez îl inspecta sobru pe Jim, înainte de a clătina din cap.

Curând, pentru Jim deveni clar că Basie încerca să-l vândă negustorilor. Prea obosit ca să reziste, el ședea în camion între cei doi americani, ca unul dintre puii pe care chinezoaicele îi cărau cu ele pe scaunele din tramvaie. Deși se simțea rău aproape tot timpul, valoarea lui potențială îi asigura mesele cu pește fiert, în cele din urmă, negustorii chinezi aveau să înțeleagă că ar putea câștiga câțiva yeni informându-i pe japonezi despre ei.

Între timp, el evita mâinile grele ale lui Frank, scormonindu-și creierii după cuvinte care să-i facă plăcere lui Basie să le audă și îl regala pe

stewardul de cabine cu povești despre mărețele case de pe Amherst Avenue. Jim inventa vieți, cu un lux imaginar desăvârșit, pretinzând că așa trăiseră părinții săi. Basie nu înceta să fie fascinat de aceste relatări despre high life-ul din Shanghai.

— Povestește-mi despre petrecerile la piscină, îi ceru Basie, așteptând ca Frank să pornească motorul înaintea ultimei lor vizite la piața din Hongkew. Îmi închipui că era mare veselie.

— Basie, bineînțeles că era veselie. Jim își aminti orele pe care le petrecuse singur, încercând să scoată de pe fundul piscinei moneda strălucitoare ca unul din dinții lui Basie. Mâncau bomboane de ciocolată cu lichior, era un pian alb, whisky cu sifon. Și complotiști.

— Complotiști, Jim?

— Cred că erau complotiști...

— Ești obosit, Jim, zise Basie, punându-și un braț în jurul umerilor lui Jim. Te-ai gândit atât de mult, și toate cuvintele astea noi...

— Am folosit toate cuvintele noi, Basie. O să se termine curând războiul?

— Nu te îngrijora, Jim. Eu nu le dau japonezilor decât cel mult trei luni.

— Chiar așa de repede, Basie?

— Poate ceva mai mult. Trebuie mult timp ca să pornești un război. Oamenii trebuie să-și protejeze investițiile, cum facem Frank și cu mine cu camionul ăsta.

Lui Jim nu-i trecuse prin gând niciodată că cineva ar putea să vrea ca războiul să continue și se minună de această logică bizară, când o porniră spre Hongkew. Se hurducăiră pe drumul de pământ din spatele docurilor, printr-o regiune pustie, cu magazine goale, gunoaie și movile mortuare. Lângă canale locuiau cerșetori în colibe construite din cauciucuri de camion și lăzi de împachetat. O femeie bătrână stătea pe vine lângă apa puturoasă, curățând o toaletă de lemn. Uitându-se în jos din cabina camionului, lui Jim îi era milă de oamenii aceștia nenorociți, deși, doar cu câteva zile mai înainte, situația lui fusese încă și mai disperată decât a lor. Se produsese o stranie dedublare a realității, de parcă tot ce i se întâmplase de la război încoace se petrecea într-o oglindă. Eul lui din oglindă era cel care se simțea amețit și flămând și care se gândea tot timpul la mâncare. Lui nu-i mai era milă de celălalt eu al său. Jim

bănuî că tocmai în felul acesta reușeau și chinezii să supraviețuiască. Totuși, într-o bună zi, chinezii ar putea să iasă din oglindă.

Când traversară golful Nantao și intrară în Concesiunea Franceză, văzură prima patrulă japoneză care păzea punctul de control din capătul de nord al podului de fier. Dar Basie și Frank păreau că nu se tem de soldații înarmați. Jim remarcase că americanii nu erau ușor de impresionat. Frank chiar claxonă la un soldat japonez, care intrase pe șosea. Jim se ghemui sub bord, așteptându-se să fie împușcați, dar japonezul le făcu semn cu mâna să meargă mai departe, cu o privire morocănoasă, presupunând probabil că Frank și Basie erau muncitori ruși albi.

În ora următoare, făcură turul piețelor din Hongkew, trecând pe lângă sute de câini care lătrau în cuștile lor de bambus; erau acolo nu doar corcitori chineze pentru masă ci și cockeri, setteri roșcați și *airedale* abandonati pe străzile flămânde ale Shanghai-ului, de proprietarii lor aliați. De mai multe ori, se opriră ca Basie să se dea jos și să se ducă la standul unui negustor, vorbind în cantoneza lui fluentă din docuri, dar niciun inel de hublou sau dinte de aur nu trecu dintr-o mână în alta.

— Frank, ce încearcă să cumpere Basie?

— Se pare că e mai interesat să vândă.

— De ce nu mă poate vinde, Basie, pe mine?

— Nimeni nu te vrea. Frank făcu să strălucească moneda pe care o furase din buzunarul lui Jim și o pocni în mâna lui grea. Nu valorezi nimic. Cât crezi că valorezi?

— Nu valorez nimic, Frank.

— Ești doar piele și os. Curând, o să fii bolnav tot timpul.

— Dacă m-ar cumpăra, ce-ar face cu mine? Nu m-ar putea mânca, sunt piele și oase.

Dar Frank refuză să răspundă. Basie se urcă în camion, clătinând din cap. Părăsiră Hongkew și traversară golful Soochow în Așezarea Internațională. Străbătură strada principală, pierzându-se în circulația de pe Avenue Foch, urmând tramvaiele încete, huruitoare, prin valul de trăsurici și ricșe ce mergeau roată lângă roată.

Jim încercă să-i ghideze spre suburbiile rezidențiale din vestul Shanghai-ului, vorbindu-le despre casele frumoase, pline cu mese de biliard, whisky și bomboane de ciocolată cu lichior. Dar el bănuî că Basie și Frank

lăsau să treacă timpul până la înserare. Curând după ora șase, lumina se retrase de pe fațadele clădirilor de apartamente din Concesiunea Franceză. Cei doi marinari își ridicară geamurile. Frank părăsi Bubbling Well Road și o porni spre cartierele chinezești neluminate din nordul Shanghai-ului.

— Frank, mergi în direcție greșită, încercă Jim să-i spună.

Dar Basie își apăsă dosul mâinii lui pudrate peste gura lui Jim.

— Liniște, Jim. Tăcerea e un prieten bun pentru un băiat.

Jim își sprijini capul amețit de umărul lui Basie. Dădură o raită pe străzile întortocheate. Sute de fețe chineze se lipeau de ferestre, în timp ce-și croiau drum printre ricșe și căruțe trase de bivoli. Lui Jim îi era din nou foame „iar continua hurducare a roților peste liniile de tramvai nefolosite îl făcea să amețească. Dorea să se întoarcă la Nantao, la sobița de cărbuni cu tigaia de orez.

O oră mai târziu, Jim se trezi constatând că ajunseseră în suburbiile de vest ale Shanghai-ului. Ultimele raze de soare atingeau acoperișurile de pe Columbia Road. În timp ce trecură pe lângă mașini Opel și Buick parcate în conglomeratul german, Basie arătă spre casele neocupate.

Jim se înfioră și suflă în mâini să și le încălzească. Făcuseră un circuit inutil al orașului, dar el înțelese că îi tentase pe acești bărbați vicleni cu sporovăiala lui despre viața în înalta societate. Ca un ghid față de un grup de turiști creduli, începu un comentariu despre casele în care locuise în ultimele două luni.

— Aici este whisky și gin, Basie. Aici este whisky și gin și un pian alb – nu doar whisky.

— Alcoolul n-are importanță. Frank și cu mine n-avem de gând să deschidem un bar. Ai fost la cor, Jim? O să te așezăm pe pian, să cânti imnul american *Yankee Doodle Dandy*.

— Asta are cinematograf, continuă Jim. Iar asta e plină de dinți.

— Dinți/Jim?

— Aparținuse unui stomatolog. Poate că sunt și dinți de aur, Basie.

Intrară pe Amherst Avenue și trecură pe lângă casele pustii. Energia electrică de pe stradă era încă deconectată, iar casele, în grădinile lor neîngrijite, păreau și mai sumbre pe înserat, răspândite acolo ca și cargourile scufundate în râu. Dar Basie se uita la ele cu un respect vizibil, de parcă anii petrecuți de el ca steward la cabine pe *Cathay-American Line* îl învățaseră

adevărata valoare a acestor corăbii pe uscat. Era clar că era bucuros că s-a asociat cu Jim.

— Ai bun simț, din moment ce te-ai născut aici, Jim. Eu admir un bărbat care apreciază o casă bună. Oricine poate să-și fure propriii săi părinți, dar să ai simțul să vezi dincolo de asta...

— Basie...

Frank întrerupse reveria aceasta. Se opriseră sub copaci, la vreo două sute de metri de intrarea în aleea lui Jim.

— Bine, Frank.

Basie deschise ușa lui și coborî pe stradă. Nu erau patrule japoneze, iar paznicii chinezi se retrăseseră în spatele zidurilor lor, pentru noapte. Basie arătă spre o intrare îngustă care înainta printre boscheți netunși de lemn câinesc, spre una dintre case.

— Jim, a venit timpul să-ți dezmoștești picioarele. Fă o plimbare până acolo și vezi dacă cineva cântă la pianul cel alb.

Jim ascultă zgomotul încet dar neîntrerupt al motorului camionului. Frank ședea cu spatele rezemat, nepăsător, dar piciorul lui uriaș era sprijinit pedala de accelerație. Fața palidă a lui Basie era ca o lanternă atârnată sub copaci. Jim înțelese că ei plănuiseră să-l lase acolo. Deoarece nu reușiseră să-l vândă chinezilor, îl vor abandona pe bulevardele Shanghai-ului, noaptea.

— Basie, eu...

Frank pusese o mână pe umărul lui, gata să-l arunce în drum.

— Am putea merge la mine acasă, zise Jim. E și mai luxuriantă.

— Luxuriantă?

Basie savură cuvântul în aerul cenușiu. Se uită la casele din jurul lor, la frontoanele în stil Tudor și la fațadele albe moderne, la replicile de castele și la acele *hacienda* cu acoperiș de țigle verzi.

El se urcă în camion și ținu ușa fără să o încuie.

— În regulă, Frank, o să ne uităm la casa lui Jim.

Înaintară pe sub copaci și întoarseră în aleea nepăzită. În timp ce se apropiau de casa tăcută, Jim văzu că Basie era dezamăgit. Deschise portiera, gata să-l apuce pe Jim și să-l arunce pe propriile lui trepte.

Jim se agăță de bordul mașinii, dar în acel moment, două siluete ieșiră de sub porticul de la intrare. Purtau un fel de cămăși albe cu mâneci largi, care le fluturau în jurul brațelor. Jim era sigur că mama sa venise acasă și-l saluta

pe unul dintre musafirii ei.

— Basie! Sunt japonezi...

Jim îl auzi pe Frank zbierând și văzu că siluetele erau doi soldați japonezi ieșiți din schimb, în chimonourile lor militare. Soldații îi văzuseră și țipau din ușa deschisă. Un sergent în uniformă ieși din lumina lămpii cu petrol care umplea holul. Se opri pe treapta de sus, cu un toc de revolver Mauser la șold. Frank încercă să dea înapoi camionul, când soldații în chimonouri săriră pe scărițele mașinii, lovind cu pumnii în geamuri. Încă doi soldați, cu bețe de bambus, coborâră în fugă treptele de la intrare.

Când motorul se opri, Jim se simți tras din camion și trântit la pământ. Japonezi în chimonouri. Ieșeau alergând din casă, ca un grup de femei furioase ieșite de curând din baie. Jim zăcea pe pietrișul ascuțit, între cizmele lustruite ale sergentului japonez, ale cărui coapse furioase loveau în tocul revolverului. Soldații îl prinseseră pe Frank în interiorul cabinei camionului. Lovea cu picioarele, în timp ce ei îl pocneau cu bețele lor de bambus, peste fața și pieptul însângerate. Doi soldați priveau de pe treptele casei, lovindu-l cu rândul pe Basie, care îngenunchease la picioarele lor, pe alee.

Jim era bucuros că-i vede pe japonezi. Prin ușa deschisă, printre loviturile grele și țipetele lui Frank, putea auzi sunetele scârțâite ale unei orchestre japoneze de dans ce cânta la gramofonul pentru picnic al mamei lui.

Cinematograful în aer liber

Cu brațele încălzite de soarele de primăvară, Jim se odihnea confortabil în primul rând de locuri al cinematografului în aer liber. Zâmbind în sinea lui, privea la ecranul gol, aflat la câțiva metri depărtare de el. În ultima oră, umbra ștersă a hotelului *Park* se mișcase pe pânza albă. După o lungă călătorie prin magazinele și blocurile de locuințe din Chapei, umbra firmei de neon de deasupra hotelului ajunsese, în sfârșit, pe ecran. Literele uriașe, fiecare de două ori atât de înalte cât tânărul soldat japonez care patrula pe scenă, se mișcau de la stânga la dreapta, în ritm rapid, încorporând silueta santinei firave și pușca lui, într-un spectaculos film solar.

Încântat de această prezentare, Jim râse îndărătul genunchilor lui murdari, cu picioarele ridicate pe banca din stîngii de tec. Această dioramă de după-amiază, pusă în scenă de soare în colaborare cu hotelul *Park*, fusese principala distracție a lui Jim în cursul celor trei săptămâni pe care le petrecuse în cinematograful în aer liber. Aici, înainte de izbucnirea războiului, noaptea, erau proiectate desene animate și seriale de aventuri produse de industria de film din Shanghai, pentru muncitoare chinezoaice și docheri. Adesea, lui Jim i se părea că Yang, șoferul familiei lor, ar fi putut apărea chiar pe acest ecran. El făcuse deja o recunoaștere completă a centrului de de fenție, iar într-un birou nefolosit de deasupra camerei de proiecție erau-role prăfuite, cu filme. Oare caporalul japonez de la unitatea de transmisiuni, care încerca acum să demonteze aparatul de proiecție, va rula unul dintre filmele lui Yang?

Chicoteala lui primi drept răspuns o privire acră din partea soldatului de pe scenă. Era clar că nu avea încredere în Jim, care se ținea departe de el. Ferindu-și ochii de soare, soldatul scrută băncile de lemn, pe care ședeau câțiva deținuți în soarele după-amiezei. La trei rânduri în spatele lui Jim, era soțul cu părul alb al unei misionare muribunde, care zăcea pe salteaua ei, în dormitorul de ciment de sub cinematograf. De la sosire, ea nu se mișcase din fosta magazie, dar domnul Partridge o îngrijea cu răbdare, aducându-i apă de la robinetul din latrină și hrănind-o cu fierțura subțire de orez, pe care două femei eurasiatice o găteau o dată pe zi, în curtea din spatele casei de bilete.

Jim era preocupat de bătrânul englez cu părul cărunt și pielea ca de

mort. Uneori, nu era capabil să-și recunoască nevasta. Jim l-a ajutat să facă un paravan în jurul doamnei Partridge, care nu vorbea niciodată și emana un miros neplăcut. Au folosit pardesiul englezesc al domnului Partridge și cămașa de noapte îngălbenită a soției lui, atârându-le de o bucată de cablu electric, pe care Jim îl scosese. De pe perete. Dacă se plictisea, Jim se ducea la magazia femeilor și îi gonia pe copiii aurasiatici care veneau să se joace.

În centrul de detenție unde fusese trimis Jim, după o săptămână de stat în *închisoarea Centrală* din Shanghai, erau vreo treizeci de persoane. În comparație cu dormitorul-celulă, umed, pe care îl împărțise cu o sută de prizonieri eurasiatici și britanici, cinematograful în aer liber părea la fel de înșorit ca și plajele stațiunii Tsingtao. Jim nu-l mai văzuse pe Basie, de la capturarea lor de către japonezi, și era bucuros că scăpase de stewardul de cabine. Niciunul dintre prizonierii din *închisoarea Centrală*, majoritatea fiind maiștri cu contract și marinari comerciali de pe costierele Chinei, nu auziseră de părinții lui Jim, dar transferul lui la centrul de detenție era totuși un pas spre ei.

Curând după capturarea sa, Jim se îmbolnăvise de o febră dureroasă, timp în care a vomitat sânge. Bănuia că fusese trimis la centrul de detenție, pentru recuperare. În afară de câteva perechi de englezi mai vârstnici, erau un olandez bătrân cu fiica lui adultă și o belgiancă liniștită, al cărei soț rănit dormea alături de Jim, în magazia bărbaților. Restul erau femei eurasiatice care fuseseră abandonate la Shanghai de soți englezi din serviciul armatei.

Niciuna dintre ele nu era o companie veselă – erau fie foarte bătrâne, fie bolnave de malarie și. Dizenterie – iar puțini dintre copiii eurasiatici vorbeau engleza. Așa încât, Jim își petrecea timpul în cinematograful în aer liber, plimbându-se printre șirurile de scaune. În ciuda durerilor de cap, încercase, fără succes, să se împrietenească cu soldații japonezi. Iar în fiecare după-amiază, avea loc filmul de umbre al orizontului Shanghai-ului. Jim urmărea literele hotelului *Park* ștergându-se și dispărând. Deși era flămând tot timpul, era fericit că se află în centrul de detenție. După luni de vagabondaj pe străzile Shanghai-ului, reușise, în cele din urmă, să se predea forțelor japoneze. Jim cântărise mult problema predării, care cerea curaj și chiar o anumită violență.

— Cum reușeau oare să facă asta armate întregi?

Își dădea seama că japonezii îi prinseseră doar pentru că fusese cu

Basie și cu Frank. Se simțea îngrozit când se gândea la soldații în chimono atacându-l pe Frank cu bețele lor, dar măcar spera să-și revadă părinții în curând. La centrul de detenție, prizonierii veneau și plecau: doi britanici muriseră cu o zi înainte: o femeie bandajată, pe care Jim nu o văzuse, fiindu-i interzis, și un bătrân bolnav de malarie care era un inspector de poliție pensionat.

Dacă ar fi putut descoperi la care dintre zecile de lagăre din jurul Shanghai-ului fuseseră trimiși mama și tatăl lui! Își părăsi locul și încercă să stea de vorbă cu domnul Partridge, dar bătrânul misionar era cufundat în gândurile lui. Jim se apropie de cele două femei eurasiatice care ședeau cu câteva bănci în spatele lui. Dar, ca întotdeauna, ele dădeau din cap și brusc îi făceau semn să plece.

— Dezgustător...!

— Băiat murdar...!

— Pleacă...!

În mod invariabil, ele se răsteau la Jim și încercau să-și țină copiii departe de el. Uneori îi imitau vocea din timpul febrei. Jim le zâmbi și se întoarse la locul lui. Se simțea obosit, ca de obicei, și se gândi să se ducă jos în magazie ca să doarmă o oră pe salteaua lui. Dar după-amiază se servea o masă de orez fiert și, cu o zi înainte, când simțise că are febră, pierduse rația. Îl surprindea că acești oameni bătrâni și bolnavi reușeau să se scoale la orele de masă. Nimeni nu se gândise să-l trezească pe Jim și nimic nu rămăsese în vasul de aramă. Când a protestat, soldatul coreean l-a lovit în cap. Jim era și așa sigur că femeile eurasiatice, care păzeau sacii de orez în chioșcul de bilete, îi dădeau mai puțin decât partea ce i se cuvenea. Nu avea încredere în niciuna și nici în copiii lor stranii, care arătau aproape a englezi, dar nu vorbeau decât chineza.

Jim era hotărât să-și primească porția lui de orez. Știa că era mai slab decât fusese înainte de război și că părinții lui ar putea să nu-l recunoască. La orele de masă, când se privea în geamurile crăpate ale chioșcului de bilete, abia dacă-și mai recunoștea fața prelungă cu ochii adânciți în orbite și fruntea osoasă. Jim evita oglinzile, căci femeile eurasiatice îl priveau mereu prin pudriere.

Hotărându-se să se gândească la ceva folositor, Jim se rezemă cu spatele de banca de tec. Urmări o barcă zburătoare Kawanishi ce traversa râul.

Zumzetul motorului ei era încurajator și îi amintea de toate visele lui de zbor. Când era flămând sau îi era dor de părinți, visa adesea despre aviație. În timpul unei crize de febră, văzuse chiar un grup de bombardiere americane pe cerul de deasupra centrului de detenție.

Un fluierat țiu din curte, de lângă chioșcul de bilete. Sergentul japonez, responsabil cu centrul de detenție, făcea iar apelul. Jim observase că părea incapabil să rețină numele deținuților mai mult de o jumătate de oră. Jim îl luă de mână pe domnul Partridge și împreună le urmară pe cele două femei eurasiatice. Un camion militar se oprise în fața intrării la cinematograf, ale cărui ziduri înalte de cărămidă aveau rostul să ascundă filmele acestuia de chinezii din blocurile de locuit din apropiere. În intervalele dintre fluierăturile agentului, Jim auzi plânsul unui copil englez.

Sosise un nou grup de deținuți. În mod invariabil, asta însemna că alții vor pleca. Jim era sigur că, în câteva minute, va fi pe drum, probabil spre noile lagăre de la Hungjao sau Lunghua. În magazie, el și bătrânul care mai era în stare să se țină în picioare așteptau lângă saltelele lor, cu gamela de tablă în mână. Ascultă cum nou-veniții erau mânați din camion.

Din păcate, erau și câțiva copii mici, care vor plânge tot timpul și îi vor distra pe japonezi de la sarcina serioasă de a decide unde ar trebui trimis Jim.

Urmat de doi soldați înarmați, sergentul japonez stătea în deschizătura ușii. Toți trei bărbații purtau măști de bumbac pe față. Un miros fetid venea de la tânăra belgiancă adormită pe podea. Ochii sergentului îi inspectau pe fiecare pe rând și numără exact blidele de tablă. Rația zilnică de orez sau de cartofi dulci era repartizată pe blid și nu pe persoana care îl deținea. Adesea, când domnul Partridge era obosit după ce o hrănea pe soția sa, Jim lua rația pentru bătrân. Odată, fără să-și dea seama, se trezise că mânca din fiertura apoasă. Jim se simțise prost și se uita la mâinile sale vinovate. Părți ale trupului și ale minții lui se despărțeau adesea unele de altele.

Mascându-și ticul din obraz, el îi zâmbi luminos sergentului japonez și încercă să arate puternic și sănătos. Doar oamenii mai sănătoși aveau șansa să părăsească centrul de detenție. Dar, ca de obicei, sergentul părea deprimat de privirea veselă a lui Jim. El se dădu deoparte când nou-veniții ajunseră la magazie. Doi chinezi de serviciu pe închisoare cărau, pe o targă, o englezoaică într-o rochie de pânză pătată. Ea zăcea, cu părul umed în gură, iar

cei doi fii ai ei, băieți de vârstă lui Jim, țineau de marginile tărgii. Un trio de femei mai vârstnice trecură și ele, nesigure din cauza mirosului și a luminii cenușii. În urma lor, venea un soldat înalt, purtând ghete deformate și un șort militar englezesc. Era cu pieptul gol, iar coastele lui slabe păreau o colivie de păsări, în care Jim aproape că-i putea vedea inima palpitând.

— Bravo, băiete... El îi zâmbi lui Jim cu un rictus și îl mângâie pe cap. Repede, se așază jos sprijinit de perete, cu fata cadaverică întoarsă spre cimentul umed. O a doua echipă de oameni de serviciu lăsară jos o targă, lângă el. Din culcușul de paie împletite, ridicară un bărbat mărunț, de vârstă mijlocie, într-o jachetă de marinar pătată cu sânge. Fâșii de bandaje japoneze de hârtie de orez erau lipite de rănilor de pe mâinile lui umflate, ca și pe față și pe frunte.

Jim se uită fix la această figură nenorocită și își duse brațul la gură, ca *să se apere de mirosul neplăcut.

Câteva dintre femeile eurasiatice părăseau centrul de detenție cu copiii lor. Uitându-se în jur la bărbații bolnavi și muribunzi, la oamenii de serviciu și la soldații japonezi cu măștile lor de bumbac, Jim începu, pentru prima oară, să înțeleagă scopul real al centrului de detenție.

Domnul Partridge și bărbații bătrâni stăteau lângă saltelele lor, zângănindu-și gamelele de tablă la paznici și cerându-și masa de seară. Marinarul rănit îi făcu semn lui Jim cu mâinile lui bandajate, bătând cu gamela goală în același ritm ca și cerșetorul muribund de la porțile din Amherst Avenue. Chiar și soldatul slab găsise capacul unei gamele. Cu fața lipită de perete, el pocnea cu capacul în podea.

Jim începu și el să zângăne la japonezii care priveau de sub măștile lor. Totuși, în acel moment, când era în pragul disperării că nu-și va mai găsi părinții, simți un val de speranță. Îngenunche pe podea și luă gamela de la marinarul rănit, simțind un vag miros de colonie și fiind sigur acum că împreună vor putea părăsi centrul de detenție și vor ajunge în siguranța lagărelor de prizonieri.

— Basie! strigă el. Totul e în regulă!

Avion american

— Războiul o să se termine curând, Basie. Am văzut avioane americane, bombardiere Curtis și Boeing-uri.

— Boeing-uri? Jim ești...

— Nu vorbi, Basie. Acum eu lucrez pentru tine, exact ca și Frank.

Jim stătea pe vine lângă marinarul american, încercând să-și amintească de dădacele din copilăria lui. El nu avusese grijă de nimic până atunci, în afara unui șoarece de Angora, care murise tragic după câteva zile. Aplecă gamela și încercă să toarne puțină apă în gura lui Basie, apoi își muie degetele în lichidul tulbure și îl lăsă pe Basie să i le sugă.

Timp de trei săptămâni, Jim se devotase stewardului, aducându-i rația de orez fiert și cartofi dulci și apă de la robinetul de pe coridor. Stătea ore în șir lângă Basie, făcându-i vânt marinarului care zăcea pe salteaua lui, sub lumina ce venea de sus. Valul de aer proaspăt îl învioră curând și, unul câte unul, își scoase bandajele de hârtie care îi fluturau pe față și la încheieturile mâinilor. Ajutat de Jim, își mută salteaua de lângă soldatul englez care murea lângă perete. După o săptămână, se refăcuse suficient ca să poată urmări paznicii japonezi și drumurile înapoi și încolo ale femeilor eurasiatice care găteau pentru deținuți.

În timp ce curăța gamela lui Basie, Jim se întreba dacă marinarul îl recunoscuse cu adevărat. Oare știa că Jim îl păcălise? Poate că îl va pârî pe Jim celorlalți deținuți, dar ei nu-i puteau face mare lucru. Ușurat că, în cele din urmă, avea un aliat în lupta lui cu femeile eurasiatice, își sprijini capul pe genunchi.

Îl simți pe Basie împungându-l cu gamela.

— Ora de haleală, Jim. Treci la coadă.

Când Jim se ridică, sperând că n-a vorbit în somn, Basie îi șterse murdăria de pe obraz. Ochii cercetători ai stewardului analizau fiecare amănunt al stării prăpădite a lui Jim.

— Fă-te folositor doamnei Blackburn, Jim. Fă-te puțin plăcut. O femeie are întotdeauna nevoie de ajutor la făcut focul.

Cumva, în timpul vizitelor la bătrână, Basie aflase numele femeii

eurasiatice. Jim alergă din magazie cu cele două gamele. Ceilalți prizonieri îl urmară, bărbații bătrâni mișcându-se de pe saltelele lor. Domnul Partridge luă gamela din mâna soldatului englez, care ședea într-o baltă de urină lângă perete.

Fumul se ridica din curtea din spatele chioșcului de bilete. Femeia eurasiatică le făcea vânt brichetelor din sobă, dar orezul și cartofii dulci din vase nu începuseră să fiarbă. Un soldat. Japonez se uită supărat la lăturile călduțe și clătină din cap spre prizonierii flămânzi. Ei se răspândiră printre băncile de tec ale cinematografului, se așezară și priviră la fumul care se mișca prin fața ecranului.

Ținând gamelele, Jim se învârti în jurul doamnei Blackburn și o trată cu cel mai frumos zâmbet. Ei nu-i plăcea Jim, dar îl lăsă să spargă lemne de foc din coș. El puse surcele în sobă și suflă tare, ca să le aprindă. Le făcu vânt cărbunilor, până când brichetele se aprinseră din nou. O jumătate de oră mai târziu, cu aprobarea soldatului japonez, Jim fu răsplătit cu prima lui rație corectă.

Basie fu satisfăcut, dar nu impresionat. După ce termină masa, el se sprijini pe coate. Se uită la colegii săi deținuți, unii prea extenuați ca să-și mănânce rațiile, și își rupse ultimele bandaje de hârtie de pe tăieturile de deasupra ochilor. Orice i s-ar fi întâmplat în *închisoarea. Centrală* din Shanghai – iar Jim nu îndrăzni niciodată să-l întrebe de soarta lui Frank – el începuse să redevină fostul steward de pe *Cathay-American Line*, gata să adune în jurul lui o mică parte a unei lumi șubrede. Îl analiză din nou pe Jim, observându-i hainele zdrențuite și aspectul de sperietoare de ciori, ochii adânciți în orbite și îngălbeniți.

Fără comentarii, îi dădu lui Jim o bucată de coajă de cartof.

— Ei, mulțumesc, Basie.

— Am grijă de tine, Jim.

Jim devoră fâșia de cartof.

— Ai grijă de mine, Basie.

— Ai ajutat-o pe doamna Blackburn?

— M-am făcut plăcut. M-am făcut foarte folositor doamnei Blackburn.

— Bravo. Dacă poți găsi o cale de a-i ajuta pe oameni, ai să trăiești din dobânda pe care o vei primi.

— Ca bucată asta de cartof... Basie, când ai fost la *închisoarea Centrală* din Shanghai, ți-a vorbit cineva despre mama și tata?

— Cred că am auzit ceva, Jim. Basie își făcu mâinile pâlnie, conspirativ. O veste bună, sunt într-unul din lagăre și așteaptă să te vadă. Am să aflu eu pentru tine în care anume.

— Mulțumesc, Basie!

De atunci încolo, Jim o ajută cu regularitate pe doamna Blackburn. În fiecare dimineață, se scula în zori să scoată cenușa din sobă, să taie lemnișoare și să așeze brichetele. Cu mult înainte ea apa din vas să înceapă să fiarbă, Jim însemnase deja cartofii dulci pentru el și pentru Basie, alegându-i pe cei cu cât mai puțină mălură și ciuperci. Avea grijă ca doamna Blackburn să-i servească cu cel mai gros orez, în care, la sugestia lui Basie, fusese atent să pună cât mai puțină apă. După masă, când ceilalți prizonieri își clăteau vasele la robinetul de la latrină, Basie îl trimitea pe Jim să umple gamelele cu apa caldută din vasul de cartofi. Basie insista ca el și Jim să bea numai acest lichid cenușiu, plin de sevă.

Deși, ca și toți ceilalți, Basie nu era dornic ca Jim să se apropie prea mult de el, aproba în mod clar eforturile lui Jim. La sfârșitul celei de a doua săptămâni de când se afla la centrul de detenție, Basie i-a permis să-și mute salteaua de dormit lângă a lui. Culcat la picioarele lui, Jim o putea intercepta pe doamna Blackburn în drum spre chioșc.

— Arată întotdeauna că ești gata să sari, Jim. Basie stătea culcat și Jim îi făcea vânt. Orice s-ar întâmpla, mișcă-te mereu prin curte. Tatăl tău ar fi de acord cu mine.

— Într-adevăr, ar fi de acord cu tine. După război, poți să joci tenis cu el. E bun, să știi.

— Păi... Ce vreau să zic, Jim, e că încerc să-ți întretin educația. Tatăl tău ar aprecia asta.

— Cred că o să-ți dea o răsplată, Basie.

Jim presupunea că noțiunea de răsplată l-ar putea stimula pe Basie în căutarea tatălui său.

— Odată, i-a dat cinci dolari unui șofer de taxi care m-a adus de la Hongkew.

— Zău, Jim? Uneori Basie se temea ca nu cumva Jim să-l păcălească. Spune-mi, azi ai mai văzut avioane?

— Un Nakajima Shoki și un Zero-Sen.

— Și avioane americane?

— Nu le-am mai văzut, de când ai venit tu, Basie. Le-am văzut trei zile și apoi au plecat.

— Așa mi s-a părut și mie. Trebuie să fi fost niște avioane de recunoaștere.

— Să vadă ce mai facem cu toții? De unde veneau, Basie?

— De departe, Jim. Trebuie să fi fost chiar la limita posibilităților lor.

Basie luă evantaiul din mîna lui Jim. Sosise un australian mai în vîrstă ca să discute cu Basie despre război.

— Du-te și ajut-o pe doamna Blackburn. Și ține minte să te înclini în fața sergentului Uchida...

— Întotdeauna mă înclin, Basie.

Jim se mai învîrte în jurul lor sperînd să prindă ultimele știri, dar cei doi bărbați îi făcură semn să plece. Basie era surprinzător de bine informat despre desfășurarea războiului, căderea Hong Kong-ului, a Manilei și a Indiilor olandeze de est, predarea orașului Singapore și înaintarea neîntreruptă a japonezilor în Pacific. Singurele vești bune în toate astea erau zborurile avioanelor americane, pe care Jim le văzuse deasupra Shanghai-ului dar, dintr-un motiv oarecare, Basie nu le menționa niciodată. Îi plăcea să vorbească din colțul gurii, povestindu-le britanicilor mai bătrîni despre ceilalți deținuți de la *închisoarea Centrală* din Shanghai, care muriseră și fuseseră predați Crucii Roșii elvețiene. Basie vindea chiar informații pe mici fărâme de mâncare. Domnul Partridge îi dădea cartoful lui, contra unor informații despre cumnatul lui din Nanking. Inspirat de acest lucru, Jim încercă să-i spună doamnei Blackburn despre avionul american, dar ea îl trimise, pur și simplu, înapoi la brichete.

Acum, când se simțea mai puternic, Jim își dădu seama cât de important era să fii obsedat de mâncare. Împărțite egal între deținuți, rațiile lor zilnice nu erau suficiente ca să-i mențină în viață. Mulți dintre deținuți muriseră și oricine se sacrifică pentru ceilalți murea, de asemenea, curînd. Singurul mod de a părăsi centrul de detenție era să rămâi în viață. Atîta timp cât îi făcea servicii lui Basie, cât muncea din greu pentru doamna Blackburn și se înclina în fața sergentului Lichida, totul avea să fie bine.

Cu toate acestea, unele dintre vicleniile lui Basie îl descumpăneau pe

Jim. În dimineața în care a murit doamna Partridge, Basie află știri încurajatoare despre cumnatul din Nanking și, curând după aceea, putu să-i vândă doamnei Blackburn periile bătrânei femei. De câte ori murea cineva, Basie era acolo cu informații și mângâieri, deși moartea era un termen elastic pentru stewardul de cabine, deschis tuturor interpretărilor. Jim luă rațiile soldatului Blake, două zile după ce acesta rămase nemișcat pe podeaua magaziei, cu pielea întinsă peste coaste, ca hârtia de orez în jurul unei lanterne. El știa că soldatul murise de aceeași febră pe care o luaseră el și mulți alți deținuți. Dar Jim trăgea deja cu coada ochiului, în așteptare, la cei doi misionari mai vârstnici, așteptând ca febra să-l dea gata pe bătrân. Odată ce el și cu Basie și-au recunoscut partea în această schemă a rațiilor suplimentare, orice vinovăție dispăruse.

Jim observă cât de diferit era Basie față de tatăl său, în această privință. Acasă, dacă făcea ceva rău, consecințele păreau să fie copleșitoare, zile în șir. Cu Basie, acestea dispăreau instantaneu. Pentru prima dată în viața lui, Jim se simți liber să facă ce voia. Tot felul de idei capricioase îi treceau prin minte, ațâțate de foame și de tentația de a fura de la deținuții bătrâni. În timp ce se odihnea, între serviciile pe care le făcea, în fața ecranului de cinema gol, se gândi la avioanele americane pe care le văzuse în nori, deasupra Shanghai-ului. Aproape că le putea vedea în fața ochilor, o flotilă argintie în capătul îndepărtat al cerului. Jim le vedea mai cu seamă când era flămând și spera că și soldatul Blake, care, probabil, că fusese mereu flămând, le văzuse și el.

În ziua în care a murit englezoaica, un nou grup de deținuți a sosit la centrul de detenție. Jim se învârtea prin fața ușii de la magazia femeilor, în timp ce doamna Blackburn și fiica bătrânului olandez încercau să-i liniștească pe cei doi fii ai acesteia. Mama lor zăcea pe podeaua de piatră cu hainele ei ude, ca un cadavru înecat, scos din râu. Frații se tot întorceau spre ea, de parcă s-ar fi așteptat ca ea să le dea niște instrucțiuni. Lui Jim îi păru rău de băieți, Paul și David, deși nu prea îi cunoștea. Păreau mult mai tineri decât Jim, dar de fapt, amândoi erau mai mari cu peste un an decât el.

Jim avea ochii ațintiți la gamela mamei lor și la pantofii ei de tenis. Majoritatea deținuților aliați aveau pantofi mult mai buni decât soldații japonezi, iar el observase că morții care părăseau centrul de detenție aveau picioarele goale. Dar când se strecură în odaie, se auzi un fluierat ascuțit din curte și niște strigăte lătrate. Sergentul Uchida se monta până la culmea furiei pe care trebuia să o atingă ca să dea cele mai simple instrucțiuni. Cu măștile pe față, soldații japonezi începură să-i adune din magazii pe toți cei capabili să umble. Un camion se opripe afară, în fața cinematografului, iar deținuții din el stăteau nesiguri pe drum.

Toate gândurile la pantofii femeii decedate dispărură din capul lui Jim. În cele din urmă, va pleca spre lagărele de la țară, din jurul Shanghai-ului. Strecurându-se pe lângă cei doi băieți, Jim trecu printre gardieni și alergă pe trepte. Se aliniea lângă ceilalți deținuți – domnul Partridge cu valiza soției lui, de parcă voia să-și ia amintirea ei într-o lungă călătorie, Paul și David, olandeza și tatăl ei și câțiva dintre bătrânii misionari. Basie stătea în spatele lor, cu obraji albi ascunși sub gulerul hainei de marinar, atât de șters încât să pară aproape invizibil. El se eliminase din mica lume a centrului de detenție, pe care o manipulasese timp de câteva săptămâni și avea să reapară, ca un parazit marin din scoica lui, de îndată ce va ajunge pe terenul mai fertil al lagărelor de detenție.

Apărură nou-veniții: un grup de englezi și belgieni mai vârstnici; cei bolnavi și mai bătrâni erau duși pe târgi de oameni de serviciu chinezi. Numărând ochii lor galbeni, Jim înțelese că în curând vor fi gamele

suplimentare.

Cu masca de bumbac pe față, sergentul Uchida începu să selecționeze deținuții care să fie transportați în lagăre. Clătină din cap la domnul Partridge și lovi exasperat cu piciorul în valiză. Arătă spre olandeză și tatăl ei, spre Paul și David și spre două perechi mai în vârstă de misionari.

Jim își linse degetele și își șterse funinginea de pe obraji. Sergentul îi făcu semn lui Basie spre camion. Fără să arunce o privire spre Jim, stewardul de cabine trecu între paznici, punându-și brațele în jurul umerilor celor doi băieți.

Sergentul Uchida își apăsă degetele pe fruntea murdară a lui Jim. Cu permanentele lui înclinări și zâmbete, cu dorința, lui de a face servicii, Jim reprezentase o continuă neplăcere pentru sergent care, în mod clar, era bucuros să scape de el. Apoi se uită la grupul de nou-veniți, care priveau neliniștiți la soba rece și la urmele de orez fiert de pe marginea vasului.

Sergentul își strânse mâna în jurul gâtului lui Jim. Cu un ordin înăbușit de masca lui de bumbac, îl proiectă spre sobă. În timp ce Jim se ridică din genunchi, sergentul lovi sacii de cărbuni, împrăștiind brichete pe podeaua de piatră.

Jim scormoni zgura din sertărașul sobei. Nou-veniții se răspândiră printre bănci și se așezară cu fața spre ecranul gol al cinematografului, de parcă s-ar fi așteptat să înceapă să ruleze un film. Basie și perechea de olandezi, Paul și David, ca și bătrânii misionari, stăteau pe stradă, lângă camionul militar deschis, urmăriți de la distanță de o mulțime de culi cu ricșe și de țărânci.

— Basie...! îl strigă Jim. Tot am să mai lucrez pentru tine.

Dar stewardul își pierduse interesul față de el. Deja se arătase prietenos față de Paul și David, introducându-i în anturajul său. Ei îl ajutară pe Basie să se cațere, cu genunchii lui loviți, peste parapetul înalt al camionului.

— Basie... Jim scormonea furios. Se uită încruntat spre ecranul de cinematograf, pe care apăreau primele umbre ale hotelurilor din Shanghai. Un soldat japonez cu o mască pe față număra o grămadă de gamele. În timp ce deținuții răniți treceau pe târgile lor, Jim înțelese că majoritatea celor din centrul de detenție fuseseră trimiși acolo pentru că erau foarte bătrâni, sau era de așteptat să moară de dizenterie sau de febră tifoidă, sau de orice fel de febră, pe care el și soldatul Blake o luaseră din apa murdară. El era sigur că

majoritatea deținuților vor muri în curând și că, dacă va rămâne în centrul de detenție, va muri și el. Femeile anamite luaseră deja gamelele de la soldați. Ei arătau spre sobă și spre sacii de brichete. Când ele se vor ocupa de fierberea orezului și a cartofilor dulci, nu-i vor mai da lui Jim rații corecte. El va vedea din nou avionul american și va muri.

— Basie...! Jim aruncă jos cleștele. Ultimii deținuți care plecau își luaseră locurile în camion. Soldatul japonez de la coada camionului o lăasă pe olandeză pe podeaua de lemn. Basie ședea între cei doi băieți englezi, făcând o jucărie dintr-o bucată de sârmă din mâna lui. Camionul porni, înaintă puțin și se opri. Șoferul japonez strigă de la fereastră. Flutura un porthart de pânză și bătea cu pumnul în portiera de metal. Paznicii de pe trotuar îi răspunseră strigând, dornici să închidă porțile centrului de detenție și să stea cu picioarele ridicate în camera de serviciu. Atunci, motorul se opri și se auzi imediat o învâlmășeală de voci furioase, soldații și șoferul certându-se în legătură cu destinația camionului.

— Woosung...

Sergentul Uchida își lăasă în jos masca de bumbac. Fața i se înroșea și picături de salivă se formau pe buzele lui, ca puroiul care iese dintr-o rană. Deja enervat pe șofer, el ieși pe poarta deschisă. Șoferul coborâse din cabină, fără să-și dea seama de vârtejul ce avea să-l cuprindă. El scutură de praf harta și o închise pe capota camionului, ridicând neajutorat din umeri la rețeaua de străzi din apropiere.

Jim îl urmă pe sergentul Uchida la poartă. El vedea că nici sergentul și nici șoferul japonez nu aveau idee pe unde era Woosung, un district agricol la gurile râului Yangtze, care se întindea dincolo de suburbiile Shanghai-ului. Șoferul făcu un gest spre Bund și Nantao și se urcă în cabină. Ședea pasiv, când sergentul Uchida se împinse printre paznicii plictisiți și începu să-l înjure urlând.

Stând în spatele paznicilor, Jim așteptă ca sergentul Uchida să ajungă la apogeul tiradei sale, când va trebui să ia o decizie. Bineînțeles, sergentul studie linia aglomerată a orizontului de clădiri cu apartamente și depozite, apoi arătă la întâmplare spre o stradă cu piatră cubică, având o linie de tramvai abandonată. Neimpresionat, șoferul își curăță gâtul. Obosit, porni motorul și scui pă un ghem de flegmă, care ateriză la picioarele lui Jim.

— Drept înainte...! strigă Jim la el. Woosung – e într-acolo...! Arătă

spre strada cu șinele ruginite.

Sergentul Uchida îl pocni pe Jim în cap, rănindu-i ambele urechi. Îl mai pocni o dată, dându-i sânge pe gură. În acel moment, un nor de fum trecu prin poartă. Femeile anamite aprinseseră focul în sobă cu surcelele ude de ploaie, iar fumul umpluse cinematograful în aer liber, răspândindu-se peste bănci, de parcă ecranul ar fi luat foc.

Bucuros să scape de Jim, sergentul Uchida îl apucă în mâinile lui puternice. Îl ridică peste parapetul din spate al camionului, strigând la gardianul japonez care ședea cu deținuții. Soldatul îl trase pe Jim peste poala olandezei și a tatălui ei. În timp ce camionul se îndepărta de centrul de detenție, cu roțile deja prinse în șinele de tramvai, Jim se târî înainte, spre cabina camuflată a șoferului. Se ținu de acoperișul tuguat și ignoră șuvoiul de blesteme pe care i le adresa șoferul. Își ridică în vânt gura. Însângerată, lăsând mirosurile împruțite ale Shanghai-ului să-i umple plămânii, bucuros că era din nou în drum spre părinții săi.

Oare se rătăciseră? Timp de o oră, pe când rula prin suburbiile industriale din nordul Shanghai-ului, Jim se ținu de bara de lemn din spatele cabinei șoferului, cu mintea plină de zeci de planuri. Zâmbi în sinea lui, uitând de boală și de săptămânile disperate din cinematograful în aer liber. Îl dureau genunchii din cauza clătînării continue, iar uneori trebuia să se țină de cureaua de piele a soldatului japonez de lângă el. Dar, la urma urmelor, se afla în drum spre câmpul deschis și spre lumea lagărelor de concentrare, care îl aștepta.

Trecură nesfârșitele străzi din Chapei, o regiune de apartamente și bumbăcării distruse, de barăci de poliție și orașele de cocioabe ridicate pe malurile unor canale negre. Trecură pe sub benzile transportoare aeriene ale unei oțelării, împodobite cu panouri de la festivalul dragonului. Prăvălii de amanet stăteau închise în fața fabricilor abandonate de aparate de radio și de țigări; plutoane de trupe chinezești, ale regimului marionetă, patrulau în jurul fabricii de bere *Del Monte* și al depoului de camioane Dodge. Jim nu fusese la Chapei niciodată. Înainte de război, un băiețel englez ar fi fost ucis în câteva minute, doar pentru pantofii lui. Acum, era în siguranță, păzit de soldații japonezi; râse de asta atât de mult, încât olandeza întinse o mână ca să-l calmeze.

Dar Jim se bucura de aerul puturos, de mirosul fecalelor omenești din vasele deschise de scurgere, folosite pentru fertilizare, și care semnalau apropierea satului. Chiar și ostilitatea șoferului nu-l mai îngrijora. De câte ori se opreau la un punct de control militar, șoferul scotea capul din cabină și îi făcea amenințător semn cu degetul lui Jim, de parcă micul deținut de unsprezece ani era răspunzător de această expediție absurdă.

Urmărind unghiul soarelui, așa cum făcuse ore în șir la centrul de detenție, Jim se asigură că mergeau spre nord. Trecură de ruinele fabricii de ceramică de la Chapei, ale cărei cuptoare aveau forma forturilor germane de la Tsingtao. Marca fabricii stătea lângă poartă: un ceainic chinezesc înalt de câteva etaje, făcut în întregime din cărămizi verzi. În timpul războiului chino-japonez din 1937, fusese lovit de ghiulele, iar acum semăna cu un glob pământesc găurit. Mii de cărămizi fuseseră luate peste câmpurile

înconjurătoare, spre satele de lângă canalul fabricii, fiind încorporate în colibe și locuințe, o viziune a unei magice Chine rurale.

Aceste dislocări stranii îl atrăgeau pe Jim. Pentru prima oară, se simți în stare să se bucure de război. Se uită fericit la tramvaiele arse și la blocurile de locuințe, la miile de ferestre deschise spre nori, un oraș părăsit, invadat de cer. Îl nemulțumea doar faptul că tovarășii săi de detenție nu-i împărtășeau emoția. Ei ședea morocănoși pe bănci, uitându-se la picioare. Una dintre misionare zăcea pe podea, îngrijită de un alt deținut, un britanic cu păr blond cenușiu și un obraz învinețit, care îi ținea încheietura mâinii într-o mână a sa, iar cu cealaltă o apăsa pe diafragmă. Cei doi băieți englezi, încă nerealizând moartea mamei lor, ședea între Basie și perechea de olandezi.

Jim așteptă până când Basie se uită în sus, dar stewardul de cabine părea să nu-l recunoască. Atenția lui se îndreptase spre cei doi băieți și intrase cu abilitate în golul din viața lor. Din paginile unui ziar chinezesc, el confecționează o serie de animale de hârtie, chicotind când băieții scoaseră un râs slab. Ca un complotist depravat, el își strecură mâinile în buzunarele pantalonilor lor de școală și în haine, căutând ceva folositor.

Jim îl urmări, fără resentimente. El și cu Basie colaboraseră la centrul de detenție ca să se mențină în viață, dar Basie, pe bună dreptate, se dispensase de Jim, de îndată ce putuse să plece spre lagăre.

Camionul lovi o groapă adâncă în pavaj, alunecă peste șosea și se opri în malul cu iarbă. Părăsiseră marginea de nord a Shanghai-ului și intrau într-o regiune de câmpuri și orezării nelucrate. Dincolo de un șir de mormane funerare, la vreo două sute de metri depărtare, un canal curgea spre un sat pustiu. Șoferul japonez sări din cabină și se aplecă peste roțile din față ale camionului. Începu să-i vorbească motorului care fierbea, incluzându-l din când în când și pe Jim în mormăielile sale, Avea doar douăzeci de ani, dar era clar că dusese o viață plină de greutate. Jim își ținea capul în jos, dar șoferul veni lângă marginea laterală, ridică un deget spre el și-i ținu o lungă cuvântare, care suna ca o declarație de război.

Șoferul se întoarse la cabina lui, mormăind deasupra hărții, și Basie comentă:

— Poți să spui ce vrei, dar tot ne-am rătăcit.

Deja își îndreptase atenția de la băieți la avantajele ce ar putea fi obținute din situația în care se aflau.

— Jim, tu știi unde ne duci?

— Woosung. Am fost acolo la un *Country Club*, Basie.

Basie se juca, ținând animalele de hârtie.

— Mergem la *Country Club*, le spuse el băieților. Dacă Jim va fi în stare să-l găsească.

— Dacă putem ajunge la râu, Basie. Atunci e fie la est, fie la vest.

Englezul cu părul blond-cenușiu, de lângă misionară, se ridică din genunchi. Avea o rană mare, umedă, pe frunte și pe obrazul stâng, de parcă fusese lovit de curând cu patul puștii. Cu oarecare durere, se așează pe bancă. Picioarele lungi pistruiate, îi ieșeau din șortul lui kaki și se terminau într-o pereche de sandale din curele. Arăta de peste douăzeci și cinci de ani, și nu avea niciun bagaj sau alte obiecte, dar avea manierele pline de siguranță ale unui ofițer din Marina Regală, care făcea furori la petrecerile în aer liber din Shanghai, emoționându-le pe mamele prietenilor lui Jim. El îl ignoră pe gardianul japonez, vorbind peste el, de parcă ar fi fost un băiat de la popotă, care curând va fi trimis la locul lui. Jim presupuse că era unul dintre acei englezi încăpățânați care refuzau să înțeleagă că fuseseră învinși.

Bărbatul își atinse rana de pe față și se întoarse spre Jim, al cărui aspect zdrențuit îl cântări, fără comentarii.

— Japonezii au capturat atâta teritoriu, încât nu mai au hărți, remarcă el cu amabilitate. Asta înseamnă, oare, că s-au rătăcit?

Jim se gândi la lucrul ăsta.

— Nu chiar. Pur și simplu n-au capturat hărți.

— Buun – să nu confunzi niciodată harta cu teritoriul. O să ne duci la Woosung.

— N-am putea să ne întoarcem la centrul de detenție, doctore Ransome? întrebă unul dintre misionari. Suntem foarte obosiți.

Medicul se uită la orezăriile abandonate și la femeia bătrână întinsă la Picioarele lui.

— Ar putea fi cel mai bun lucru. Sărmana, nu mai poate suporta mult.

Camionul se mișcă din nou înainte, hurducându-se nu prea repede, pe drumul pustiu. Jim se întorsese la postul său lângă cabina șoferului și privea câmpurile, urmărind ceva ce putea semăna cât de cât cu Woosung. Vorbele doctorului îl descumpăniseră. Chiar dacă se rătăciseră, cum de voia să se întoarcă la centrul de detenție?

Jim știa că furia sergentului Uchida făcea improbabil ca șoferul să îndrăznească să se întoarcă. Dar el îl urmărea cu atenție pe doctorul Ransome, încercând să ghicească dacă vorbea destul de bine japoneza, ca să-l demoralizeze pe șofer. Părea că are dificultăți cu vederea, mai cu seamă când se uita la Jim, la care privea sașiu, într-un mod curios. Jim hotărî că acesta intrase în război mai târziu decât Basie și el însuși. Probabil că venise dintr-una din așezările de misionari din interior și nu avea idee de ce se întâmpla la un centru de detenție.

Dar se rătăciseră oare sau erau pe drumul cel bun? Direcția umbrelor aruncate de stâlpii de telegraf de pe marginea drumului nu se schimbase mult – pe Jim îl interesaseră întotdeauna umbrele, încă de când tatăl lui îi arătase cum să calculeze înălțimea, chiar și a celei mai înalte clădiri, măsurând cu pasul umbra ei pe pământ. Încă se mai îndreptau spre nord-vest și vor ajunge curând la linia ferată Shanghai – Woosung. Din radiatorul camionului ieșeau aburi. Stropii îi răcoriră fața lui Jim, dar pumnul șoferului bătu toba amenințător în ușă, iar Jim înțelese că el are de gând să se oprească și să se întoarcă la Shanghai.

Resemnându-se cu această călătorie inutilă și cu întoarcerea lor la centrul de detenție, Jim studie pușca acționată de trăgător a gardianului, purtând însemnul crizantemei imperiale. Olandeza îl trase de haina murdară de cenușă.

— Acolo, James. Nu-i...?

Un avion ars zăcea pe marginea unui canal nefolosit. Ierburi sălbatice și urzici creșteau prin aripile lui, aproape invadând cabina, dar însemnele escadrei erau încă lizibile.

— E un *Nakajima*, îi spuse el doamnei Hug, bucuros de acest interes împărtășit în descoperirea avioanelor. Are doar două mitraliere.

— Doar două? Dar asta e foarte mult...

Olandeza părea impresionată, dar Jim își abătu atenția de la avion. În capătul îndepărtat al orezării, ascuns de urzici, era taluzul unei linii ferate. Un pluton de soldați japonezi se odihneau pe platforma de ciment a unei stații, la margine de drum, gătindu-și mâncarea la un foc de bețe. Un camion camuflat era parcat lângă șine. Era încărcat cu colaci de sârmă, pe care acești ingineri de transmisiuni o reășezau între stâlpii de telegraf.

— Doamnă Hug... asta-i calea ferată spre Woosung!

În timp ce aburii scâldau cabina șoferului, camionul se opri. Lângă Jim, paznicul japonez aprindea o țigară pentru drumul de întoarcere. Jim îl trase de cureaua și îi arătă dincolo de câmpul de orez. Soldatul urmări cu privirea brațul lui întins, apoi îl împinse jos la podea. El strigă la șofer, care aruncă porthartul pe scaunul de lângă el. Cu motorul înfierbântat, camionul se încordă la curbă, făcând o jumătate de cerc și o porni pe drumul de pământ spre stația de cale ferată.

Doctorul Ransome îi opri pe băieții englezi care alunecaseră din strânsoarea lui Basie și se aplecau spre misionară. El îl ajută pe Jim să se ridice de pe podea.

— Bună treabă, Jim. Au să aibă apă pentru noi – trebuie să-ți fie sete.

— Puțin. Am băut la centrul de detenție.

— Ai făcut bine. De cât timp stăteai acolo?

Jim uitase.

— Destul de mult.

— Îmi închipui. Doctorul Ransome scutură murdăria de pe haina lui Jim. Era un cinematograf odată acolo?

— Dar nu prezentau filme.

— Am constatat asta.

Jim se sprijini cu spatele și îi zâmbi doamnei Hug. Deținuții ședeau slăbiți pe băncile așezate față-n față, aruncați înainte și înapoi ca niște marionete în mărime naturală care și-au pierdut umplutura. Departe de a-i înviora, călătoria de la Shanghai îi făcuse să arate palizi și nervoși. Dar Jim zâmbi la avionul ruginit de pe malul canalului. Acum nu mai exista pericolul să se reîntoarcă la centrul de detenție. Soldatul japonez își aruncase țigara și își ținea pușca regulamentară. Un caporal de la transmisiuni sări de pe platforma căii ferate și traversă liniile.

— Doamnă Hag, nu cred că ne vom întoarce la Shanghai.

— Nu, James, se pare că ai ochi foarte buni. Când ai să te faci mare, ar trebui să devii pilot.

— Probabil că am să fiu. Am fost într-un avion, doamnă Hug. Pe aerodromul de la Hungjao.

— Zbura?

— Păi, într-un fel.

Confidențele făcute unor adulți mergeau adesea mai departe decât

intenționa Jim. Doctorul ședea lângă tatăl doamnei Hug, care respira greu, încercând să-l ajute. Dar ochii lui erau fixați asupra lui Jim, remarcându-i picioarele ca niște bețe și hainele zdrențuite, fața mică, emoționată. Când ajunseră la linia ferată, îi zâmbi încurajator lui Jim, dar acesta nu-i răspunse. Știa că, din anumite rațiuni, doctorul Ransome îl dezaproba. Dar doctorul Ransome nu fusese la centrul de detenție.

Se opriră lângă șinele de cale ferată. Șoferul îl salută pe caporal și îl urmă în stație, unde își întinse harta pe cabina telefonului de câmp. Deținuții ședeau în soarele cald, în timp ce caporalul arăta spre orezăriile secate. O ceață de prai se ridica din pământul nearat, un vâl alb care ascundea privirilor zgârie-norii îndepărtați ai Shanghai-ului. Un convoi de camioane japoneze trecu pe drum, cu un zgomot care se îmbină cu bâzâitul îndepărtat al unui avion de transport.

Jim schimbă băncile și se așează lângă doamna Hug, care îl sprijinea pe tatăl ei bătrân. Două dintre misionare erau culcate pe podeaua, camionului, iar ceilalți deținuți moțăiau și se chinuiau. Basie își pierduse interesul față de băieții englezi și îl urmărea pe Jim, pe deasupra gulerului pătat de sânge al hainei lui.

Mii de muște se adunară în jurul camionului, atrase de transpirație și de urina care curgea printre scândurile de lemn. Jim aștepta ca șoferul să vină înapoi cu harta, dar el ședea pe un colac de fir de telefon, discutând cu doi soldați care găteau masa de amiază. Vocile lor și zgomotul lemnului care ardea erau duse peste șinele de fier, amplificate de cupola de lumină care îi închidea în ea.

Jim se foia pe locul lui, pentru că soarele îi înțepa pielea. Putea vedea și cele mai mici lucruri din jurul lui, petele de rugină de pe șinele de cale ferată, dinții de fierăstrău ai urzicilor de lângă camion, pământul alb care purta amprenta cauciucurilor vechi ale acestuia. Jim numără firele de păr albastrii din jurul buzelor soldatului japonez care îi păzea și bulele de mucus pe care această santinelă plictisită le trăgea și le scotea pe nări. Urmări pata umedă care se întindea în jurul coapselor misionarelor întinse pe podea și flăcările care înconjurau oala de pe platforma stației, reflectate în paturile lustruite ale puștilor stivuite.

Doar o dată mai văzuse Jim lumea atât de viu ca acum. Oare avioanele americane aveau să vină iar? Ou o exagerată încrucișare a ochilor,

menită să-l indispună pe doctorul Ransome, el cercetă cerul. Voia să vadă totul, fiecare piatră de pavaj de pe străzile din Ghapei, grădinile sălbăticate din Amherst Avenue, pe tatăl și pe mama sa, împreună, în lumina argintie a avionului american.

Fără să se gândească, Jim se ridică în picioare și strigă. Dar paznicul japonez îl împinse dur pe bancă. Soldații de pe platforma căii ferate. Ședeau printre echipamentele de transmisiuni, îndesându-și gurile cu orez și pește. Caporalul strigă spre camion și paznicul păși peste misionare și sări peste parapetul din spate. El își așază pușca pe linia ferată și tăie cu baioneta bețele uscate ale trestiei de zahăr sălbatic. Când adună suficiente asemenea surcele pentru foc, el li se alătură soldaților de pe platformă.

Timp de o oră fumul se înalță în lumina soarelui. Jim ședea pe bancă și-și gonia muștele de pe față, bucuros să exploreze stația de cale ferată și avionul doborât de lângă canal. De câte ori cineva se mișca, japonezii strigau de pe platformă și făceau semne cu țigările în mod amenințător. Deținuții nu luaseră nici rații și nici apă cu ei, dar erau două canistre în mașina transmisioniștilor, din care soldații își umpleau bidoanele.

Când tatăl doamnei Hug fu obligat să se întindă pe podea, doctorul Ransome protestă către japonezi. El stătu nesigur în picioare la parapetul din spate, ignorând ocările lor și arătând spre pasagerii osteniți de la picioarele lui. Rana de pe obrazul lui se inflamase de la soare și de la muște și aproape că-i închisese ochiul. Stând acolo, stoic, îi amintea lui Jim de cerșetorii care își arătau rănila pe străzile Shanghai-ului. Caporalul japonez rămase neimpresionat dar, după un ocol dat încet camionului, el le permise deținuților să coboare. Ajutați de soții lor, Basie și doctorul Ransome le-au dat jos pe femeile bătrâne, așezându-le la umbră între roțile din spate.

Jim se așază pe vine pe pământul alb, urmărind cu un băț modelele cauciucurilor. De câte ori oare ar trebui să se învârtăască fiecare cauciuc ca să se roadă complet, până la pânză? Problema, una dintr-o mulțime, care îl preocupa tot timpul, era de fapt destul de ușor de rezolvat. Jim netezi praful alb și începu să socotească. Se bucură când prima fracție se redusese, apoi observă că era singur în lumina soarelui, între camion și terasamentul căii ferate.

Îngrijiiți de obositul doctor Ransome, prizonierii se îngrămădeau în mica umbră de sub parapetul din spate. Basie ședea scufundat în haina lui de

marinar, iar el și bătrânii arătau la fel de morți ca manechinele aruncate, pe care Jim le văzuse adesea pe alea din spatele magazinului universal al *Companiei Sincere*.

Aveau nevoie de apă, altfel vreunul dintre ei putea muri și vor trebui să se întoarcă la Shanghai. Jim îi privi pe japonezii de pe platformă. Masa se terminase și doi dintre soldați desfășurau un colac de cablu telefonic. Lovind o piatră din fața lui, Jim se îndreptă spre terasamentul căii ferate. Traversă șinele și, fără să se oprească, se urcă pe platforma de ciment.

Savurându-și încă masa, japonezii stăteau în jurul cenușii unde fusese făcut focul. Ei îl urmăriră pe Jim, care se înclină și stătu apoi drept, în hainele lui zdrențuite. Niciunul dintre ei nu-i făcu semn să plece, dar Jim știa că acesta nu era momentul să-i trateze cu zâmbetul lui ce! mai luminos. Își dădu seama că doctorul Ransome nu se putea apropia de japonezi atât de curând după masa lor, fără să fie trântit jos, sau chiar omorât.

El așteptă, în timp ce șoferul vorbea cu caporalul de transmisiuni. Arătând de mai multe ori la Jim, el ținea ceea ce se părea a fi un discurs lung despre uriașele neplăceri provocate armatei japoneze de acest băiețaș. Caporalul râse, bine dispus după ce mâncase pește. Luă o sticlă de Coca-Cola din rucsac și o umplu pe jumătate cu apă din plosca lui. Ținând-o în sus, îi făcu semn lui Jim să se apropie.

Jim luă sticla, se înclină adânc, și făcu trei pași înapoi. Ascunzându-și zâmbetele, japonezii îl urmăreau în tăcere. Lângă camion, Basie și doctorul Ransome se aplecau înainte, din umbră; cu ochii ațintiți la fluidul luminat de soare din sticlă. Era clar că presupuneau că el le va duce apa și va împărți această rație neașteptată.

Cu grijă, Jim șterse sticla de mâneca hainei. O ridică la buze, bău încet, încercând să nu se înece, făcu o pauză și termină ultimele picături.

Japonezii izbucniră în râs, hohotind unul spre celălalt foarte amuzați. Jim râse cu ei, conștient că doar el, dintre deținuții britanici, apreciasse gluma. Basie încercă un zâmbet silit, dar doctorul Ransome părea uluit. Caporalul luă sticla de Coca-Cola de la Jim și o umplu până la gât. Încă râzând în sinea lor, soldații se ridicară în picioare și se întoarseră la sarcina de a întinde firele de telefon.

Urmat de șofer și de paznicul înarmat, Jim duse sticla peste șine. El i-o dădu doctorului Ransome care se uită fix la el, fără să comenteze. Bău puțin

și trecu lichidul cald al celorlalți, ajutându-l pe șofer să reumple sticla din canistră. Uneia dintre misionare i se făcu greață și vomită apa în praf, la picioarele lui.

Jim își relua locul în spatele cabinei șoferului. Știa că făcuse bine că băuse el însuși prima apă. Ceilalți, inclusiv Basie și doctorul Ransome, erau însetați, dar numai el fusese gata să riște totul pentru cele câteva picături de apă. Japonezii l-ar fi putut arunca pe șine și să-i rupă piciorul de liniile de cale ferată, așa cum au făcut cu soldații chinezi pe care i-au omorât în stația Siccawei. Jim se simțea deja deosebit de ceilalți, care se comportaseră la fel de pasiv ca și țărani chinezi. Jim își dădu seama că era mai aproape de japonezi, care cuceriseră Shanghai-ul și scufundaseră flota americană la Pearl Harbor. El ascultă zgomotul unui avion de transport, ascuns în spatele ceții de praf alb, și gândul îi zbură iar la portavioanele din Pacific, la bărbații mărunți în costume umflate, de zbor, stând lângă avionul lor neblindat, gata să riște totul, doar din propria lor voință.

Un peisaj de aeroporturi

În timp ce șoferul umplea cu apă radiatorul camionului, doctorul Ransome o instalează pe doamna Hug pe locul de lângă băieții englezi. Lui Jim i se păru că misiunile de pe podea abia mai trăiau, având buzele albe și ochii ca aceia ai șoarecilor otrăviți. Muștele le zburau peste fețe, intrându-le și ieșindu-le din nări. După ce le ridicase în camion, doctorul Ransome era prea extenuat ca să le ajute și își odihnea brațele pe genunchii săi grei. Soții lor ședeau alături unul de celălalt și se uitau la ele cu resemnare, de parcă gustul de a sta culcate pe podea era o excentricitate oarecare a soțiilor lor.

Jim se sprijini de acoperișul cabinei șoferului. Dându-și seama de prăpastia care îl despărțea acum pe Jim de ceilalți deținuți, doctorul Ransome înaintă și se așează pe bancă, aproape de el. Lumina prăfuită a soarelui și lunga călătorie de la Shanghai șterseseră pigmentul de pe pistruii lui. În ciuda pieptului și a picioarelor puternice, era mult mai obosit decât își dăduse seama Jim. Din rana inflamată de pe fața lui ieșea sânge și puroiul începea să i se adune în jurul ochiului. El se înclină și îi făcu loc soldatului japonez, care se opri lângă Jim.

— Ne simțim toți mai bine datorită apei. Ai fost curajos, Jim. De unde ești?

— Din Shanghai.

— Ești mândru de asta?

— Desigur... Jim pufni la această întrebare, clătfnând din cap, de parcă doctorul Ransome ar fi fost un vraci din provincie. Shanghai este cel mai mare oraș din lume. Tatăl meu spune că e mai mare chiar și decât Londra.

— Să sperăm că poate rămâne mai mare – s-ar putea să fie o iarnă sau două de foamete. Unde sunt părinții tăi?

— Au plecat.

Jim căută un răspuns, gândindu-se dacă să inventeze vreo minciună pentru doctorul Ransome. Acest tânăr medic avea un aer sigur de sine, în care el nu avea încredere, aceeași atitudine pe care o aveau oamenii proaspăt veniți din Anglia. Jim se întreba cum explicau filmele britanice de actualități predarea orașului Singapore. Și-l putea închipui ușor pe doctorul Ransome

antrenându-se într-o bătaie cu gărziile japoneze și provocându-le necazuri tuturor. Totuși, cu toată demonstrația de spirit colectiv, doctorul Ransome băuse mai mult decât porția de apă ce i se cuvenea. Jim observase de asemenea că doctorul Ransome era mai puțin interesat de bătrânii muribunzi, decât pretindea.

— Sunt în lagărul de la Woosung, adăugă Jim. Sunt în viață, să știi.

— Mă bucur. Lagărul Woosung? S-ar putea deci să-i vezi în curând?

— Foarte curând...

Jim se uită peste orezăriile tăcute. Gândul de a o vedea pe mama sa îl făcea să zâmbească, un act care îi încorda mușchii feței. Habar n-o să aibă de toate aventurile lui din ultimele patru luni. Chiar dacă i-ar spune totul, s-ar simți ca într-una din acele după-amieze secrete de dinainte de război, când circulase cu bicicleta prin tot Shanghai-ul și se întorsese cu povești care îi făceau părul măciucă și pe care nu i le putea spune niciodată.

— Da, am să-i văd în curând, adăugă el. Vreau să-l cunoască și pe Basie.

Fața cenușie a lui Basie îi apăru de sub gulerul hainei. Se uită la japonezii de lângă șinele de cale ferată, de parcă se temea de ce îi aștepta în aceste câmpuri pustii.

— Am să-i cunosc pe Părinții tăi, Jim. Adăugă apoi către doctorul Ransome, fără niciun entuziasm: Am avut grijă de băiat.

Ai avut grijă de mine. Basie a încercat să mă vândă la Shanghai.

— Zău? Pare o idee bună.

— Negustorilor dia Hongkew. Dar nu valoram nimic. Totuși, a avut grijă de mine.

— A făcut o treabă bună, zise doctorul Ransome, bătându-l pe umăr pe Jim.

Își alunecă o mână în jurul taliei lui Jim și îi pipăi ficatul umflat, apoi îi ridică buza de sus și se uită la dinții lui.

— E-n regulă, Jim. Încercam să ghicesc ce anume ai mâncat. Toți o să trebuiască să ne apucăm de grădinărit la Woosung. Poate că japonezii au să ne vândă o capră.

— O capră? Jim nu văzuse niciodată o capră, un animal exotic de mare temperament, cu spirit de independență, calități pe care el le admira.

— Te interesează animalele, Jim?

— Da... nu prea. Ce mă interesează cu adevărat este aviația.

— Aviația? Avioanele, vrei să spui.

— Nu chiar, adăugă Jim într-o doară. Am stat în cabina unui avion de luptă japonez.

— Îi admiri pe piloții japonezi?

— Sunt curajoși...

— Și asta-i important?

— E un lucru bun, dacă vrei să câștigi un război.

Jim ascultă zumzetul unui avion îndepărtat. Era bănuitor față de medic, față de picioarele lui lungi și comportarea lui englezească și față de interesul lui cu privire la dinți. Oare el și cu Basie vor face echipă ca hoți de cadavre? Jim se gândi la capra pe care doctorul Ransome voia să o cumpere de la japonezi. Tot ceea ce citise el despre capre confirma faptul că erau creaturi dificile și năbădăioase, iar acest lucru sugera că doctorul Ransome era cam nepractic. Puțini europeni aveau dinți de aur și singurii morți, pe care avea să-i folosească mult timp doctorul, vor fi europenii.

* * *

Jim hotărî să-l ignore pe doctorul Ransome. Stătu în picioare lângă paznicul japonez, încălzindu-și mâinile de acoperișul camuflat al cabinei șoferului. Când porniră spre șosea, soldații mergeau de-a lungul șinelor de cale ferată, desfășurând lungimi de cablu telefonic. Oare erau gata să lanseze un zmeu care să poarte un om? Soldatul cel mai depărtat se pierdea deja în norul de praf alb și silueta lui neclară părea că se ridică de pe sol. Jim râse în sinea lui, gândindu-se că soldatul s-ar putea ridica brusc la cer, pe deasupra capetelor lor. Ajutat de tatăl său, Jim înălțase zeci de zmeie din grădina de pe Amherst Avenue. Era fascinat de zmeiele dragon, care pluteau după festivitățile chinezești de nuntă și de înmormântare și de zmeiele de luptă înălțate de pe cheiurile de la Pootung, repezindu-se unele asupra celorlalte, cu linii ascuțite ca lama și acoperite cu sticlă pisată. Dar cele mai bune erau zmeiele care purtau oameni, pe care tatăl lui le văzuse în nordul Chinei, cu o duzină de funii ținute de sute de bărbați. Într-o bună zi, Jim va zbura cu un zmeu din acelea și va fi purtat pe aripile vântului.

Când camionul prinse viteză pe șoseaua deschisă, curentul de aer îi

pătrunse în ochii umezi. Încercător în posibilitățile lui, șoferul era dornic să-i predea pe deținuți la Woosung și să se întoarcă la Shanghai înainte de lăsarea nopții. Jim se ținea bine de acoperișul cabinei, în timp ce deținuții se clătinau pe locurile lor, în spatele lui. Cei doi soți ai misionarelor ședeau deja pe podea, iar doctorul Ransome o ajută pe doamna Hug să se întindă sub bancă.

Dar Jim își pierduse interesul față de ei. Intrau acum în regiunea aeroporturilor militare. Aceste foste baze chineze, care cândva păzeau estuarul râului Yangtze, erau ocupate de Armata japoneză și de Forțele Navale Aeriene. Trecură de o bază de luptă bombardată, unde ingineri japonezi sudau un acoperiș nou pe scheletul de oțel al unui hangar. Pe câmpul acoperit cu iarbă, se înșirau avioane de urmărire *Zero*, iar un pilot în costum complet de zbor umbla printre aripi. Fără să se gândească, Jim îi făcu semne cu mâna, dar pilotul se pierdu printre elice.

Vreo doi kilometri mai încolo, lângă un sat părăsit și lângă pagoda lui arsă, pierdură mult timp datorită unui convoi de camioane ce cărau aripile și fuselajele unor bombardiere bimotoare. O escadrilă din acestea stătea în fața soarelui de după-amiază, gata să decoleze și să atace armatele chineze din vest. Toată această activitate îl excita pe Jim. Când se opriră la punctul de control de pe Soochow Road, el era nerăbdător să plece mai departe. Ședea alături de Basie, ciocnindu-și călcâiele, în timp ce un sergent controla lista prizonierilor, iar doctorul Ransome se plâns. E de situația misionarelor.

Curând după aceea, părăsiră șoseaua principală și intrară pe un drum secundar, nepavat, care mergea alături de un canal industrial. Pe lângă ei treceau tancuri japoneze, legate de platformele unor motorizate, în timp ce tunarii lor dormeau sub corturi. De obicei, imaginația lui Jim ar fi făcut un festin cu aceste vehicule de luptă, dar acum îl interesau doar avioanele. Dorea să fi zburat cu piloții japonezi când au atacat Pearl Harbor și au distrus flota americană a Pacificului sau să fi călătorit în bombardierele cu torpilă care au scufundat vasele *Repulse* și *Prince of Wales*. Poate că, după terminarea războiului, se va alătura *Forțelor Aeriene Japoneze* și va purta Soarele-Răsare brodat pe umeri, ca piloții americani care zburaseră cu *Tigrii Zburători* și purtaseră pe hainele de piele steagul Chinei Naționaliste.

Deși picioarele îi erau obosite, Jim continua să stea în spatele cabinei șoferului, în timp ce goneau spre forțele lagărului de internare de la Woosung. În mintea lui, identificarea avionului japonez din câmpia Yangtze îi întărea

încrederea că îi va revedea în curând pe părinții săi. Un avion de luptă cu un singur motor îi depăși și se înălță pe cerul după-amiezei târzii, purtat de luciul auriu al aripilor lui. Jim își ridică brațele și lăsa ca razele soarelui să cadă pe vopseaua de camuflaj care îi păta mâinile și încheieturile, închipuindu-și că și el este un avion. În spatele lui, olandeza se prăbușise pe podeaua camionului. Zăcea la picioarele tatălui ei bătrân, în timp ce doctorul Ransome și soldatul japonez încercau să o ridice pe locul ei.

Traversară un pod de lemn peste brațul unui lac artificial și trecură de urmele arse ale *Country Club*-ului, din care rămăseseră doar falsele coloane de lemn în stil Tudor, din ciment vopsit. Carcasa unei șalupe cu motor zăcea în apa puțin adâncă, cu puntea străpunsă de buruieni care înaintau pe plajă, până la cenușa hotelului.

Înaintea lor, un camion militar întorcea prin poarta unui obor de vite nefolosit, ruinat recent de un incendiu și mai mare. Soldați japonezi plictisiți trândăveau lângă ghereta de pază și priveau la un grup de muncitori chinezi care prindeau în cuie sârmă ghimpată, pe un șir de stâlpi de pin. În spatele gheretei de pază, era magazia antreprenorului de construcții, înconjurată de grămezi de scânduri și lemn pentru gard și un adăpost de bambus, unde un al doilea grup de culi moțâiau pe saltelele lor, lângă un foc de cărbuni.

Camionul se oprilângă ghereta de pază, unde șoferul și deținuții săi laolaltă se uitară la acest loc singuratic. Fosta curte a oborului de vite se transformase într-un lagăr de civili, dar aici luni de zile nu vor putea fi internați deținuții. Jim ședea între Basie și doctorul Ransome, supărat pe el însuși că presupusese că mama și tatăl său vor fi în primul lagăr pe care îl vor vizita.

Începu o discuție prelungită între șoferul japonez și sergentul însărcinat cu construcția lagărului. Era clar că sergentul decisese deja că acest camion și grupul de deținuți aliați nici nu exista. El ignoră protestele șoferului și făcu semn cu țigara, fără să se gândească, în timp ce trecea prin ușa de lemn a gheretei. De pază. În cele din urmă, arătă spre o bucată de teren acoperită cu urzici, pe care o socotise, se pare, a fi un pământ al nimănui, între lagăr și lumea exterioară.

Doctorul Ransome se uită la acei acri de boxe arse, un labirint prin care trecuseră vitele.

— Ăsta nu poate fi un lagăr. Doar dacă vor ca noi să-l construim.

Urechile palide ale lui Basie ieșiră de sub gulerul lui de marinar. Abia dacă mai avea putere să șadă drept, dar putea totuși să prindă cea mai slabă urmă de oportunitate.

— Woosung? Ar putea exista avantaje, doctore... dacă am fi primii aici...

Doctorul Ransome începu să o ajute pe doamna Hug să se ridice de pe podea, dar soldatul japonez ridică patul puștii și îi făcu semn să se ducă înapoi la locul lui. Sergentul stătea în urzici, uitându-se, peste parapetul din spate, la deținuții epuizați. Femeile bătrâne zăceau în bălțile de urină de la picioarele soților lor. Frații englezi se înghesuiau în Basie, în timp ce doamna Hug se sprijinea de genunchii tatălui ei.

În mod deliberat, Jim se gândi la mama sa și la orele fericite pe care le petrecuse în dormitorul ei, jucând bridge. Când îi veniră lacrimile, el și le înghiți pe gâtul uscat. Ar putea oare doctorul Ransome să-l învețe cum să plângă? Se uită la capătul strălucitor al țigării sergentului și la cenușa caldă a sobei cu cărbuni, în lumina înserării. Grupul de muncitori de lângă gardul de sârmă ghimpată se întorceau la adăpostul lor din bambus.

— Oboești pe toată lumea, Jim, îi atrase atenția doctorul Ransome. Șezi liniștit sau am să-i cer lui Basie să te vândă japonezilor.

— N-or să mă vrea.

Jim alunecă din strânsoarea doctorului. Se așează în genunchi pe banca de lângă cabina șoferului. Legănându-se înainte și înapoi, îl urmări pe sergent conducându-i pe cei doi japonezi la ghereta de pază, unde soldații își luau cina. Pe masa de lemn, luminată de o lampă cu petrol, erau sticle de bere și vin de orez. Un culi chinez stătea pe vine lângă focul de cărbuni, suflând în el, până ieșiră flăcări și mirosul de grăsime caldă se împrăștie în aer.

Cumva, Jim trebuia să prindă privirea soldaților din ghereta de pază. El știa că, departe de a fi preocupați de deținuții lor nedoriți, japonezii îi vor lăsa acolo toată noaptea. Dimineata vor fi prea bolnavi ca să plece la alt lagăr, așa că vor fi nevoiți să se întoarcă la centrul de detenție din Shanghai.

Aerul serii se instalează deasupra boxelor de vite, acum pârjolite. Culii chinezi își terminaseră masa și ședeau sub adăpostul de bambus, bând vin de orez și jucând cărți. Japonezii beau bere în ghereta de pază. Sute de stele sclipeau deasupra râului Yangtze și, odată cu ele, luminile de navigație ale avioanelor militare. Vreo doi kilometri spre nord, dincolo de linia movilelor-

funerare, Jim văzu luminile de pe velatura unui cargou japonez care se îndrepta spre mare, suprastructura lui albă plutind ca un castel peste câmpurile fantomatice.

Un miros putred se ridică de la una dintre misionare. Soțul ei ședea lângă ea pe podea, sprijinindu-se de picioarele doctorului Ransome. Dornic să zărească acel cargou, Jim se ridică pe acoperișul cabinei șoferului. Șezând acolo, urmări cargoul alunecând mai departe în noapte, apoi își întoarse privirea spre stelele de deasupra capului. Din vara trecută, învățase singur principalele constelații.

— Basie...

Jim se simți amețit; cerul nopții aluneca spre el. Pierzându-și echilibrul, se rostogoli pe acoperișul cabinei, apoi șezu în fund și-i văzu pe șoferul și pe soldatul japonez venind cu pași mari din ghereta de pază. Aveau în mâini bețe de lemn și Jim presupuse că veneau să-l bată, pentru că ședea pe cabină. Repede, alunecă în jos spre podea și se culcă lângă olandeză.

Șoferul deschise parapetul din spate. Când acesta căzu cu zgomot, el băgă bețele în lanțurile care se clătinau. Strigă la prizonieri și le făcu semn să coboare din camion. Ajuțați de doctorul Ransome, doamna Hug și bărbății bătrâni se lasară să alunece în urzici. Împreună cu Basie și cu băieții englezi îl urmară pe soldat spre; curtea cu lemne. Cele două misionare zăceau pe podeaua murdară. Mai erau încă în viață, dar șoferul îi făcu semn cu bățul doctorului Ransome să se îndepărteze de ele.

Jim pași pe podeaua umedă și sări jos. Era gata să alerge după doctorul Ransome, când șoferul îi reținu de umăr și arătă spre sergentul din ușa gheretei de pază. El stătea în lumina lămpii de gaz, cu un sac mic, ca o măciucă grea, în mână.

Cu grijă, Jim merse spre sergent, care aruncă sacul pe pământ, la picioarele lui. Jim îngenunche în șanțurile adânci lăsate de cauciucurile camionului și îl trată pe sergent cu cel mai frumos zâmbet ai lui. În sac erau nouă cartofi dulci.

În următoarea oră, Jim se agită, ocupat, prin curte, în timp ce deținuții se odihneau în magazia de cherestea, el reaprinse soba cu cărbuni. Sub privirile plictisite ale chinezilor, le făcu vânt cărbunilor până scoaseră flacără, apoi întreținu focul cu bucățele de lemn aruncate. Doctorul Ransome și băieții englezi îi aduseră un vas cu apă din butoiul din spatele gheretei de pază. Deși

doamna Hug băuse din vas, Jim decise să aștepte până când se va răci apa de la cartofi. Doctorul Ransome încercă să-l ajute cu oala mare de fiert, dar Jim îl împinse la o parte. Femeile eurasiatice de la centrul de detenție îl învățaseră că fiertul cartofilor se face mai repede în apă puțină, cu capac.

Mai târziu, înainte să care cartofii la magazia de cherestea, Jim și-l păstră pe cel mai mare pentru el. Șezu lângă doctorul Ransome pe scândurile de pin, în timp ce soții misionarelor zăceau pe rumeguș, incapabili să mănânce. Jim regretă că li se dăduseră chiar și cei mai mici cartofi. În același timp, avea nevoie ca acești oameni bătrâni să supraviețuiască, dacă voia să se plece spre un alt lagăr. Olandeza părea că se simțea bine, deși le dăduse cartoful ei băieților englezi. Dar Basie se uita deja prin magazia de cherestea, făcând în minte un inventar al posibilităților acesteia. Se gândea că dacă vor rămâne în lagărul Woosung, nu-și va mai găsi mama și tatăl.

— Uite, Jim. Doctorul Ransome îi dădu lui Jim cartoful lui. Mușcase doar puțin, dar cea mai mare parte a miezului lui dulce era intact. E bun, o să-ți placă.

— Zău, mulțumesc... Devoră repede cel de-al doilea cartof. Gestul doctorului Ransome îl uimi. Japonezii erau buni cu copiii, iar cei doi marinari americani se împrieteniseră cu el într-un fel, dar Jim știa că pe englezi nu-i interesau cu adevărat copiii.

Aduse vasul cu apă caldă pentru el și Basie și le oferi și celorlalți din lichidul plin de sevă. Îngenunche în fața bătrânilor misionari sperând că vederea însemnului Școlii Catedralei va aprinde în mințile lor o scânteie religioasă și îi va înviora.

— Nu arată prea bine, îi mărturisi el doctorului Ransome. Dar probabil că au să-și mănânce cartoful dimineața.

— Probabil că da. Odihnește-te, Jim, o să te ostenești având grijă de toți. Măine o să fim pe drum.

— Ei... s-ar putea să fie un drum lung.

Al doilea cartof îl întărise pe Jim și, pentru prima oară, îi păru rău de rănilor infectate de pe fața doctorului Ransome. Întorcându-i favoarea, el îi spuse:

— Dacă te duci vreodată la debarcaderele funerare de la Nantao, să nu bei apa de acolo.

Jim se întinse pe rumegușul moale, cu mirosul lui odihnitor de pin.

Prin uşile deschise ale depozitului de cherestea, urmări luminile de navigaţie ale avioanelor japoneze, traversând prin noapte. După câteva minute, trebui să admită faptul că nu putea recunoaşte niciuna din constelaţii. Ca toate celelalte lucruri, de la începutul războiului, cerul era într-o stare de schimbare. Cu toată mişcarea lor, avioanele japoneze erau singurele lui puncte de reper, un al doilea zodiac deasupra pământului distrus.

— La dreapta... dreapta... nu... vreau să spun stânga!

Jim se aplecă prin geamul pasagerului cabinei și strigă la șofer, în timp ce camionul înainta spre puntea de lemn a podului de pontoane. Trupele de pionieri construiseră această trecere temporară peste golful Soochow, în săptămânile de după atacul de la Pearl Harbor, dar deja podul se distrugea din cauza traficului intens. Când camionul se îndreptă spre primul ponton de fier, podeaua de lemne ude începu să se crape în chiar chinga frânghiilor roase.

Desemnat ca îndrumător de șoferul japonez, Jim văzu cum roata din față împinge scândurile în apă. Lui îi plăcuse întotdeauna să vadă apa ridicându-se printre grile sau urcând pe treptele unui chei. Apa maronie spală praful de pe cauciucul uzat și dezvălui numele fabricantului, imprimat pe o latură. Era fabricat de o companie britanică, *Dunlop*. Camionul se aplecă într-o parte, sprijinindu-se pe arcurile lui slabe. Undeva, în spatele lui, un trup se rostogoli pe podeaua camionului, dar Jim era fascinat de apa care șiroia peste capacul butucului, forfotind pe lângă roată ca jeturile unei fântâni secrete.

— La stânga... stânga...! țipă Jim, dar soldatul de la parapetul din spate urla deja alarmat. Cu un oftat obosit, șoferul japonez trase frâna de mână, îi ordonă lui Jim să iasă din cabină și coborî pe scândurile spălate de apă.

Jim se strecură, prin geamul din spate, sus, pe acoperișul cabinei. Trecu peste picioarele întinse ale doctorului Ransome și se așează în genunchi, pe bancă, gata să fie foarte interesat de cearta dintre șofer și paznicul japonez.

La vreo două sute de metri mai în aval, unitatea de pionieri refăcea partea centrală a vechiului pod de cale ferată. Jim era bucuros să-i vadă la lucru. Aproape toată dimineața se simțise amețit, iar curgerea continuă a apei prin pontoane îi liniștea ochii. Își măsură pulsul, întrebându-se dacă s-a îmbolnăvit de beri-beri sau de malarie sau de vreo altă boală, despre care îl auzise pe doctorul Ransome discutând cu doamna Hug. Era curios să încerce o boală nouă, dar apoi își aminti de centrul de detenție și de avioanele americane pe care le văzuse deasupra Shanghai-ului. Noaptea trecută, când făcuseră camping lângă o fermă de porci condusă de jandarmeria japoneză,

Jim bănuise că și doctorul Ransome văzuse avioanele.

Cu siguranță, doctorul Ransome nu arăta prea bine. De când plecaseră de la Woosung, rana de pe obrazul lui îi infectase tot maxilarul și nasul. El zăcea acum pe podeaua camionului, cu picioarele lui pistruiate înfiorător de albe în lumina puternică a soarelui. Dormea, dar părea că se gândește foarte serios la ceva, cu o jumătate de cap. Ultima dată când vorbise cu Jim, fusese înainte de masa de seară, când se asigură ca Jim să primească întreaga rație a deținuților de la paznicul japonez. Cu un enorm efort de voință, îi spusese lui Jim să se dezbrace și îi spălase hainele în troaca cu apă a porcilor, folosind o bucată de săpun parfumat pe care o împrumutase de la doamna Hug.

Basie ședea pe podea, lângă el, cu cei doi băieți englezi adormiți cu capetele în poala lui. Stewardul de cabine era conștient încă, dar se retrăsese în sine, cu fața lui moale ca pulpa unui fruct uscat. Adesea îi era greață și podeaua camionului era acoperită de vomă și urină, el obligându-l pe Jim să le curețe.

Doamna Hug și tatăl ei zăceau, de asemenea, pe podea, vorbind rar unul cu celălalt și concentrându-se la fiecare hop de pe șosea. Din fericire, cele două perechi de misionari rămăseseră la Woosung. Locurile lor fuseseră luate de un englez de vârstă mijlocie și de soția lui înfumurată, de la *Consulatul britanic* din Nanking. Ei ședea alături de paznicul japonez, la coada camionului, cu chipurile lipsite de expresie, din cauza vreunei tragedii care îi copleșise, între ei era un geamantan de nuiele cu haine, pe care șoferul și paznicul îl cercetau în fiecare seară, luându-și din el pantofi și papuci. Perechea se uita, fără să vorbească, la peisajul de orezării și canale, iar Jim presupuse că și-au pierdut interesul față de război.

De două ori pe zi, când japonezii se opreau să-și pregătească o masă la margine de drum, paznicul îi ordona lui Jim să le dea deținuților un vas de ceramică plin cu apă. Restul timpului era lăsat în pace, liber să se concentreze asupra sarcinii de a ghida acest camion învechit spre acel lagăr de internare unde erau mama și tatăl lui.

De zile întregi, ei fuseseră pe drum, făcând un circuit straniu al satelor, la zece kilometri nord-vest de Shanghai. Jim pierduse socoteala numărului exact de zile, dar cel puțin mergeau înainte și, din fericire, japonezii nu erau defel descurajați de înrăutățirea situației prizonierilor lor.

În prima zi, după ce au plecat din Woosung, un drum de trei ore prin

câmp deschis i-a dus la fostul seminar *Sf. Francisc Xavier* de pe Soochow Road, unul dintre primele lagăre de prizonieri create de japonezi în săptămânile de după Pearl Harbor. Seminarul era deja plin de personal militar. Toată după-amiaza au așteptat la o coadă de autobuze rechiziționate ale companiei *Shanghai Transit*, care transportau laolaltă câteva sute de civili olandezi și belgieni. Jim se uită cu interes, prin gardul dublu de sârmă ghimpată. Grupuri de soldați britanici stăteau culcați lângă colibe lor sau ședeau afară pe terenul de adunare, pe băncile lustruite luate din capela seminarului, de parcă erau congregația unei catedrale în aer liber. Dar nu existau civili, bărbați, femei sau copii. Gărzile japoneze erau ocupate cu nesfârșitele apeluri și nu aveau timp pentru nou-veniții care sperau să fie primiți. Jim stătea în picioare pe bancă, făcând semne peste sârmă, astfel încât fiecare om din lagăr îl putea vedea.

Totuși, pe sutele de soldați plictisiți nu-i interesau acești civili și autobuzele lor din Shanghai. Jim s-a simțit ușurat când au fost respinși. Când au pornit spre Soochow, șoferul i-a permis să stea în cabina din față. Într-un fel, acest băiat englez neastâmpărat, care îl enervase atât de mult, îi oferea acum o mică măsură de siguranță. Jim nu era capabil să urmărească harta, tipărită cu caractere japoneze, sau să înțeleagă un cuvânt din lungile monoloage adresate parbrizului murdărit cu insecte. Dar el stătea în genunchi, clănțănind din dinți și aplecându-se pe fereastră să vadă orice avion care trecea. Întreaga forță aeriană japoneză părea să fie pe cale să atace armata chineză în vest.

Câmpia joasă din drumul Shanghai – Soochow fusese un teren de război, iar kilometrii de tranșee în ruină și de cazemate pătate de rugină îi aminteau lui Jim ilustrațiile din enciclopedie despre Ypres și Somme, un uriaș muzeu de luptă pe care nimeni nu-l vizitase de ani de zile. Urmele războiului și zborurile avioanelor de bombardament și de luptă îl înviorau. Voia să se ridice ca un zmeu peste parapetele sinuoase și să aterizeze pe unul din forturile masive, construite din mii de saci de nisip printre movilele funerare. Jim era dezamăgit că niciunul dintre tovarășii lui de detenție nu era interesat de război, l-ar fi ajutat să-și ridice moralul, sarcină pe care Jim o găsea tot mai dificilă.

În multe feluri, lui Jim îi plăcea să-și imagineze că el era adevăratul conducător al acestei trupe de prizonieri în bejenie. Uneori, când ducea vasul

greu cu apă și aprindea focul în sobă, seara, știa că nu era mai mult decât ajutorul lor de bucătar. Dar fără Jim, care să adune surcelele și să fiarbă cartofii dulci, chiar doctorul Ransome și Basie ar fi trebuit să se ducă după misionare. El observă că, după ce au părăsit jandarmeria și ferma lor de porci, toți și-au permis să se îmbolnăvească. În cursul nopții, japonezii bătuseră un hoț chinez; vocea bărbatului urla deasupra orezăriilor pline cu apă, făcând ca suprafața acestora să se onduleze. A doua zi, toată lumea zăcea pe podeaua camionului, Basie din cauza plămânilor, iar doctorul Ransome pentru că nu putea să vadă cu ochiul lui infectat.

Jim simțea că are febră, dar urmărirea avioanele japoneze de deasupra capului. Sunetul motoarelor lor îi limpezea mintea. De câte ori starea de spirit i se prăbușea sau i se făcea milă de el, se gândea la avionul argintiu pe care-l văzuse la centrul de detenție.

Camionul se mișca peste podul de pontoane, mânuit de o echipă de pionieri japonezi. Incapabil să se astâmpere, Jim alunecă de pe bancă. Doctorul Ransome întinse cu slăbiciune mâna, să-l țină.

— Ține-te bine, Jim. Stai în față cu șoferul – ai grijă să continue să meargă...

Zeci de muște se înfruptau pe fața doctorului Ransome, hrănindu-se din rana din jurul ochiului. Lângă el, zăceau Basie cu Paul și David, doamna Hug și tatăl ei. Doar perechea de englezi, cu valiza lor de nuiiele plină de pantofi, ședea lângă soldat în partea din spate a camionului.

Jim își îndreptă haina, când un caporal japonez se cățăra peste parapetul din spate. Un bărbat furios, cu ghete ude, urlă comenzi soldaților care împingeau camionul pe pod. Când ajunseră la malul opus, soldații meraseră pe marginea apei, până la locul lor de lucru la podul de cale ferată. Caporalul începu să-l blesteme pe șofer, dezgustat în mod clar de situația deținuților. El își scoase revolverul Mauser și făcu gesturi spre un șant antitanc, de pe malul pe care îl lăsaseră în urmă.

Jim se simți ușurat, când caporalul plecă înapoi la podul lui. Oricât erau de bolnavi, n-ar fi dorit ca ei să se odihnească în șanțul pentru tancuri. Era un efort să șadă pe bancă și ar fi fost tentat să se culce pe podea, alături de doctorul Ransome, ca să poată privi direct în sus, la cer. Peisajul de orezării, golfulețe și sate părăsite se succeda ieșind dintr-o ceață albă, ca oasele măcinate ale tuturor morților Chinei. Praful acoperea cabina și capota

camionului, camuflându-l pentru tărâmul în care avea să intre. De cât timp se aflau oare pe drum? Liniile mobilele mortuare încercau să păcălească ochii lui Jim, mișcându-se în valuri spre vehiculul în mers, ca o mare de cadavre. Sicriile deschise zăceau goale, așteptându-i parcă pe aviatorii americani, care în curând vor cădea din aer. Erau mii de sicrie, destule ca să-i ia pe doctorul Ransome și pe Basie, pe mama și pe tatăl lui, și pe Vera, pe ajutorul de bucătar și pe el însuși...

Camionul se apropie, cabina lovindu-l în cap pe Jim. Un grup de colibe cu acoperișuri de carton asfaltat erau lângă drum, dincolo de un gard de sârmă ghimpată, care le despărțea de malul unui canal. Leneș, Jim se uită la acest mic lagăr de internare construit în complexul unei fabrici de ceramică. Două șleपुरi de fier se scufundaseră ancorate, iar niște vagonete în miniatură, încă pline cu plăci de ceramică, se aflau în curte lângă cuptoare. Două dintre depozitele de cărămidă fuseseră încorporate în lagăr, datorită gardului de sârmă. Ghimpată care împărțise amplasamentul fabricii. Bărbați și femei stăteau la soare pe treptele barăcilor de lemn, iar funii cu rufe fluturau între ferestre, ca un semnalizator vesel al primăverii.

Jim își sprijini obrazul de panoul lateral al camionului. Sub el, doctorul Ransome încerca să se ridice. Paznicul sări jos de pe parapetul din spate și porni spre intrare, unde un autobuz de la *Universitatea* din Shanghai era înconjurat de soldați japonezi. Pasagerii se uitau prin ferestrele murdare de praf. În el erau două călugărite în văluri negre, mai mulți copii de vârsta lui Jim și vreo douăzeci de bărbați și femei. Deja, o mulțime de prizonieri se adunaseră la sârme. Cu mâinile în buzunarele sorturilor zdrențuite, se uitau tăcuți, în timp ce un sergent japonez se urcă în autobuz ca să-i inspecteze pe prizonieri.

Doctorul Ransome stătea în genunchi, în partea din spate a camionului, cu rana de pe față ascunsă în dosul mâinii. Jim se uită fix la englezoaica într-o rochie de bumbac uzată, care stătea lângă gard, cu mâinile prinse de sârmă. Se uita la el cu aceeași expresie pe care o văzuse pe fața mamei germane din Columbia Road.

Autobuzul intră în lagăr prin poarta deschisă. Sergentul japonez stătea în ușa pasagerilor, cu pistolul în mână, făcând semn mulțimii de deținuți să se îndepărteze. După fețele lor supărate, era clar că-i salutau pe nou-veniți cu prea puțin entuziasm; erau mai multe guri de hrănit, din rațiile lor și așa

reduse. Jim se așează mai drept, când camionul se îndreaptă spre poartă. Doctorul Ransome căzu pe podea și fu ajutat de perechea de englezi cu valiza de nuiele să se așeze pe o bancă.

Jim îi zâmbi femeii care mergea pe lângă sârmă. Când ea întinse o mână spre el, se întrebă dacă nu era cumva o prietenă a mamei lui. Lagărul era plin de familii, iar undeva, printre perechile care se plimbau, puteau fi și părinții săi. Se uită la chipurile de englezi, la grupurile de băieți care râdeau în spatele santinelor japoneze. Spre surprinderea sa, avu un moment de regret, de tristețe, că această căutare a mamei și a tatălui său se va termina în curând. Atâta timp cât îi căuta, era dispus să sufere de foame și de boală, dar acum, când căutarea se terminase, se simțea întristat de amintirea celor prin care trecuse și de cât de mult se schimbase. Acum era mai aproape de câmpurile de luptă ruinate, de acest camion infectat de muște, de cei nouă cartofi dulci din sacul de sub scaunul șoferului și, într-un anumit sens, chiar și de centrul de detenție, decât va mai fi vreodată de casa lui din Amherst Avenue.

Camionul se opri la poartă. Sergentul japonez se uită peste parapetul din spate, la prizonierii întinși pe podea. El îl împinse înapoi pe doctorul Ransome, cu Mauser-ul, dar medicul rănit se lăsă la pământ, unde îngenunche la picioarele sergentului, ținându-și respirația. Deja, mulțimea internaților începuse să se disperseze. Cu mâinile în buzunare, bărbații se înapoiară la barăcile lor și se așezară cu femeile pe trepte.

Muștele năvăliră asupra camionului și se așezară pe bălțile umede care acopereau podeaua. Se învârtiră în jurul gurii lui JHn, hrănindu-se din rănilor din gingia lui. Timp de zece minute, soldații japonezi discutară între ei în contradictoriu, în timp ce șoferul așteaptă împreună cu doctorul. Doi prizonieri britanici mai importanți ieșiră pe poartă și intrară în discuție:

— Lagărul Woosung?

— Nu, nu, nu...

— Cine i-a trimis? în situația asta?

Ocolindu-l pe doctorul Ransome, ei se apropiară de camion și se uitară la deținuți prin norul de muște.

În timp ce Jim pocni din călcâie și fluieră pentru sine însuși, ei îl priviră fără expresie. Santinelele japoneze deschiseră poarta de sârmă ghimpată, dar deținuții britanici o închiseră imediat și începură să țipe la sergentul japonez. Când doctorul Ransome înaintă un pas ca să protesteze,

britanicii îi făcură semn să plece.

— Du-te înapoi, omule...

— Nu vă putem primi, doctore. Sunt copii aici.

Doctorul Ransome se urcă în camion și se așează pe podea, lângă Jim. Efortul de a sta în picioare îl epuizase și se lăsă pe spate, cu mâna la rană, în timp ce muștele se luptau printre degetele lui.

Doamna Hug și perechea de englezi cu valiza de nuiiele așteptaseră, tăcuți, în timpul discuției. Când soldații japonezi se întoarseră în lagăr și închiseră poarta, doamna Hug zise:

— Nu vor să ne primească. Conducătorii britanici ai lagărului...

Jim îi privi pe deținuții care se învârteau prin complex. Grupuri de băieți jucau fotbal în curtea de cărămizi a fabricii de ceramică. Oare mama și tatăl lui se ascundeau printre cuptoare? Poate că, la fel ca și șefii englezi ai lagărului, voiau ca Jim să plece, fiind speriați de muștele și de boala pe care le adusese cu el de la Shanghai.

Jim îi ajută pe Basie și pe doctorul Ransome să bea și apoi se așează pe banca opusă. Se întoarse cu spatele la lagăr, la prizonierii britanici și la copiii lor. Toate speranțele sale se bazau pe peisajul din jur, pe războaiele trecute și viitoare din el. Simți o amețelă stranie în cap, nu pentru că părinții lui îl respinseseră, ci tocmai pentru că se așteptase ca ei să procedeze astfel și nu-i mai păsa.

În ora dinaintea înserării, intrară într-o regiune de câmpuri de luptă abandonate, la vreo nouă mile la sud de Shanghai. Lumina după-amiezei se ridica în aer, de parcă ar fi restituit soarelui o mică parte a energiei pe care o răspândise pe câmpiile indifferente. În imaginația lui Jim, terenul de tranșee și cazemate părea complet înarmat. Un tanc stătea, ca o baracă pe roate, la încrucișarea drumurilor de la Shanghai și Hangehow, pete de soare strălucind prin gurile deschise. Tranșeele se strecurau printre movilele funerare, ca un labirint fără capăt.

Dincolo de încrucișarea drumurilor, un pod de lemn trecea peste un canal. Stâlpii lui albi, din care ploile spălaseră orice urmă de rășini, erau la fel de moi ca și piatra ponce. Șoferul își împături harta și își făcu vânt cu porthartul de pânză, nevoind să-și riște roțile pe scândurile vechi. Doamna Hug și perechea de englezi ședea în partea din spate a camionului, umbrele lor ajungând până la paturile albe ale orezăriilor secate. Jim alungă muștele de pe fața doctorului Ransome și îi mângâie pe cap. Își imaginează că era una dintre umbre, un covor negru întins peste pământul obosit. La circa un kilometru spre sud, printre movilele mortuare, putea vedea stabilizatoarele unui șir de avioane parcate, ca niște pene de oase, pe fundalul cerului care se întuneca. Jim studie avionul, recunoscând fuselajul plinut și motoarele radiale. Erau niște *Brewster Buffalo*, un tip de avion american care nu putuse face față celor japoneze.

Oare aici, printre movilele funerare, așteptau avioanele americane înainte de a decola în imaginația lui? Totuși, șoferul japonez văzuse și el stabilizatoarele. El aruncă jos țigara și strigă la paznic, care sărise din camion și încerca scândurile putrede ale podului.

— Lunghua... Lunghua...!

Motorul porni și șoferul o luă spre est de încrucișarea de drumuri, îndreptându-se spre aeroportul îndepărtat.

— Mergem la aeroportul Lunghua, doctore Ransome, îi strigă Jim printre genunchi. Medicul zăcea pe podea lângă Basie și tatăl olandezei, urmărindu-l pe Jim cu un singur ochi. Sunt avioane *Brewster Buffalo* acolo –

probabil că americanii au câștigat războiul.

Jim lăsa aerul cald să-i vină pe față. Se apropiau de aeroportul militar, cel mai mare aerodrom pe iarbă pe care-l văzuse lângă Shanghai. Acolo erau trei hangare de metal și un atelier de geniști, făcut din lemn, construit în fostul parcaj de mașini ai Pagodei Lunghua. Zeci de avioane erau trase pe pista de lângă hangare, avioane de luptă de înaltă performanță și cu design modern. Cele trei *Brewster Buffalo*, cu însemnele americane vopsite pe ele, ședeau la marginea câmpului. O echipă de geniști cu o macara puternică ridicau un tun antiaerian pe platformele superioare ale pagodei de piatră.

Șoferul se opri la un punct de control „unde soldați japonezi se aflau într-o fortificație. În timp ce santinelele își făceau rondul în înserare, caporalul lor vorbea la un telefon de teren. Li se făcu semn spre drumul de margine. Suprafața acestuia, brăzdată de făgașe, fusese întărită cu paie, transformată într-o adevărată pastă de un convoi de vehicule încărcate cu piatră de construcții. Un camion trecu pe lângă ei, cu o încărcătură de țigle de acoperiș, smulse de pe locuințele din Orașul Vechi.

Perechi de gărzi înarmate patrulau pe șoseaua de perimetru, tăind aerul sumbru cu baionetele lor. Două avioane de transport cu un singur motor erau parcate la marginea câmpului. Însoțit de echipa lui, de la sol, un pilot japonez vorbea cu doi camarazi, ofițeri în uniformă. Pilotul arăta spre camion, în timp ce acesta hurduca în trecere, iar Jim se gândi că probabil, el și Basie și doctorul Ransome erau gata să fie duși cu avionul din Shanghai și că în curând se va alătura părinților săi în Hong Kong sau în Japonia.

Jim aștepta ca ei să se oprească lângă avioane, dar șoferul continuă spre perimetrul de sud al aeroportului. Iarba moale se termină și urmă un teren desfundat, cu trestie de zahăr sălbatică și pământ nelucrat. Traversară patul secat al unui șanț de irigații și urmară camionul cu țigle spre o vale îngustă, ascunsă între o grămadă de urzici. În aerul serii, se ridicară nori de praf alb-cenușiu, când camioanele militare din fața lor își lăsară pe pământ încărcătura de piatră și pietriș. Soldați înarmați și polițiști de la aviație, cu uniforme albe de praf, păzeau valea cu puștile în mână.

Urmăriți de santinelele japoneze, sute de soldați chinezi capturați, cu tunici zdrențuite, cărau țiglele și pietrele de pavaj din locul de descărcare și puneau bazele unei piste de beton. Chiar în lumina înserării și în ciuda privațiunilor din ultimele luni, Jim putu vedea condiția nefericită a acestor

prizonieri chinezi. Mulți erau slăbiți până în pragul morții. Ședeau goi în urzicile călcate în picioare, cu o singură țițlă în mână, ca fragmentul unui vas de cerșit. Alții urcau ușoara pantă spre marginea aeroportului, cu coșuri de nuiele încărcate cu pietre, ținute la piept.

Camionul se opri lângă basculantă. Parapetul din spate căzu cu zgomot de lanțuri. Conduși de soldatul japonez, doamna Hug și perechea de englezi se lăsară jos pe pământ. Doctorul Ransome îngenunche lângă bănci, abia putând să-și controleze trupul greoi.

— Bine, Jim, hai să ducem pe toată lumea la locurile lor. Ajut-o pe doamna Hug. Basie, băieți...

Stătea nesigur pe picioare, dar reuși să-l ridice pe Basie. Fața stewardului de cabine era deja acoperită cu un strat de talc, ca o piele delicată de femeie, așa cum văzuse Jim prima oară, lângă debarcaderul funerar de la Nantao. Ținându-se de umărul lui Jim, el se târî pe podeaua umedă a camionului.

Coborâra și stătura împreună în norul de praf alb, lângă basculantă. Doamna Hug ședea cu tatăl ei pe o grămadă de pietre de pavaj, ținându-i de mână pe băieții englezi. Soldații chinezi își umpleau coșurile și scuipau pe pietre. Așa cum se cățarau pe pământul neregulat spre pistă, chipurile lor ca de cretă păreau că iluminează aerul serii.

În jurul lor, santinelele japoneze priveau fără să se miște. La vreo cincisprezece metri mai departe, în partea de sud a văii, doi sergenți stăteau pe scaune de bambus, la marginea unui loc de descărcare, recent amenajat printre urzici. Bocancii și pământul de la picioarele lor erau acoperite de var.

Jim ridică o bucată de ceramică cenușie. Nici unui paznic japonez nu-i păsa dacă lucrau la pistă, dar Basie ținea deja în mâini o piatră de pavaj. Jim îl urmă pe un soldat chinez dezbrăcat, pe pistă. Urcă panta și merse pe pământul cu șanțuri. Chinezii își aruncau jos coșurile și se întorceau la locul de depozitare. Jim puse ceramica în tranșea puțin adâncă, plină cu pietre și cărămizi sparte, care traversa aeroportul și se pierdea în noapte. Basie trecu pe lângă el și scăpă piatra la picioarele sale. El se întoarse în praf, încercând să-și scuture pudra cretoasă de pe mâini.

În spatele lor, doctorul Ransome stătea la locul de descărcare, cu doamna Hug și cu perechea de englezi. El discuta în contradictoriu cu un soldat japonez, care îi făcea semne spre pistă. Ținând pușca într-o mână,

soldatul luă o țiglă de acoperiș de pe locul de descărcare și i-o dădu doctorului Ransome.

Jim așteptă lângă pietrele sfărâmate. Se uită fix în întuneric, de-a lungul suprafeței albe a pistei. Își aminti de iarba unduitoare de la *Aerodromul Hungjao* și încercă să-și închipuie benzile de alunecare ale avioanelor *Brewster Buffalo*. Se întoarse spre avionul de transport parcat lângă șoseaua de perimetru. Pilotul japonez și ofițerii în uniformă mergeau prin iarbă, spre pistă. Se opriră la marginea ei noroioasă, râzând unul către celălalt, în timp ce inspectau lucrările. Cataramele și insignele lor lustruite străluceau ca bijuteriile europenelor care vizitaseră înainte de război câmpurile de luptă de la Hungjao.

Jim păși în iarbă, lăsând în urmă norii de praf și rândurile de soldați chinezi. Voia să vadă pentru ultima dată avioanele parcate și să stea sub întinderea întunecată a aripilor lor. Știa că soldații chinezi erau munciți de moarte, că acești bărbați făceau din propriile lor oase un fel de covor pe care să aterizeze bombardierele japonezilor. Apoi se vor duce la locul de descărcare, unde așteptau sergenții japonezi, în bocanci plini de var, cu pistoalele lor Mauser. Iar după ce vor depune pietrele lor, el cu Basie și cu doctorul Ransome se vor duce și ei la locul de descărcare.

Ultimele lumini dispăruseră de pe fuselajele avioanelor, dar Jim putea simți mirosul motoarelor lor în aerul nopții. El inhală mirosul de ulei și de lichid de răcire a motoarelor. Deja începuse să se izoleze de vocile din jurul său; de trupurile albe ale soldaților chinezi și de pista de oase. Nu se sinchisi de pilotul în costum de zbor, care arăta spre el și striga la sergenții de lângă locul de descărcare. Jim spera că părinții lui erau în siguranță sau morți. Scuturându-și praful de pe haină, el alergă spre adăpostul avioanelor, dornic să se simtă în largul lui, lângă aripile acestora.

PARTEA a II-a

20

Lagărul Lunghua

Vocile vibrau de-a lungul sârmei, ca notele pe coardele unei harpe. La vreo cincisprezece metri de gardul împrejmuitoare, Jim stătea culcat în iarba înaltă lângă cursa de fazani. Asculta paznicii certându-se, în timp ce își făceau rondul de fiecare oră în jurul lagărului. Acum, când atacurile aeriene americane deveniseră un eveniment cotidian, soldații japonezi nu-și mai atârnavă puștile pe umăr. Ei țineau cu ambele mâini armele cu țeavă lungă și erau atât de nervoși încât, dacă l-ar fi văzut pe Jim în afara perimetrului lagărului, ar fi tras în el fără să se gândească măcar.

Jim îi urmărea prin împletitura cursei de fazani. Doar cu o zi mai înainte, împușcaseră un culi chinez care încercase să se strecoare în lagăr. El îl recunoscuse pe unul dintre paznici ca fiind soldatul Kimura, fiul unui fermier, cu oase mari, care crescuse aproape tot atât cât și Jim în anii lui de lagăr. Spatele puternic al soldatului făcuse să-i plesnească tunică decolorată și doar cureaua pentru muniții îi ținea întreagă haina ruptă.

Înainte ca războiul să se întoarcă în cele din urmă împotriva japonezilor, soldatul Kimura îl invita adesea pe Jim în bungalow-ul pe care-l împărțea cu alți trei paznici și îi permitea să poarte armura lui, kendo. Jim își putea aminti ceremonia complicată, în timp ce soldații japonezi îl îmbrăcau în armura de metal și de piele, precum și mirosul puternic al trupului soldatului Kimura, care umplea coiful și apărătorile de umeri. Își aminti izbucnirea de violență, când soldatul Kimura l-a atacat cu sabia cu două mânere, vârtejul de lovituri care îi izbi capul, înainte ca el să poată răspunde. Capul îi zbârâise zile întregi. Dându-i ordine, Basie fusese nevoit să strige, până îi trezise pe bărbații din dormitorul Blocului E, și doctorul Ransome îl chemase la spitalul lagărului și îi examinase urechile.

Amintindu-și de acele arme puternice și de iuțea ochilor soldatului Kimura, Jim stătea culcat în iarba mare de lângă cursă. De data asta, era bucuros că nu prinsese în plasă nicio pasăre. Cei doi japonezi se opriseră lângă gardul de sârmă și se uitau la clădirile abandonate care se întindeau în

afara perimetrului lagărului Lunghua, spre nord-vest. Lângă ei, în interiorul lagărului, se afla scheletul dărâmat al sălii de întrunire. Lagărul ocupa așezarea unui colegiu de pregătire a profesorilor, care fusese bombardat și invadat în timpul luptelor din jurul Aerodromului Lunghua, în 1937. Clădirile distruse, cele mai apropiate de aeroport, nu fuseseră incluse în lagăr, și tocmai aici, în pătratele cu iarbă înaltă, dintre clădirile de reședință dărâmate, își întindea Jim cursele de fazani, în dimineața aceea, după apel, se strecurase prin gard acolo unde se afla o cazemată uitată din perimetrul aeroportului, înconjurată de urzici. Lăsându-și pantofii pe treptele cazematei, se bălăci printr-un canal puțin adânc, apoi se târî prin iarba înaltă, printre clădirile ruinate.

Prima dintre curse era doar la câțiva metri de gardul înconjurător, distanță ce i se păruse uriașă lui Jim când se strecurase prima dată prin sârma ghimpată. Se uitase înapoi la lumea din lagăr, aflată în siguranță, la barăci și la turnul de apă, la casa paznicilor și la blocurile de dormitoare, aproape speriat că fusese exilat din ele pentru totdeauna. Doctorul Ransome îl numea adesea pe Jim „un spirit liber” când acesta se învârtea prin lagăr, cu vreo nouă idee în minte. Dar aici, în iarba înaltă dintre clădirile în ruină, el se simțea apăsător de o povară nefamiliară.

Pentru prima oară, apreciindu-și inerția, Jim stătea culcat lângă cursă. Un avion se ridica de pe Aeroportul Lunghua, decupându-se clar o siluetă pe fațadele galbene ale apartamentelor din Concesiunea Franceză, dar el ignoră avionul. Soldatul de lângă Kimura striga la copiii care se jucau în balconul sălii de întrunire. Kimura se întorcea din nou la sârme. El privi suprafața canalului și grupurile de trestie de zahăr sălbatică. Rațiile slabe din anul trecut, paznicii japonezi fiind aproape la fel de prost hrăniți ca și deținuții lor britanici și americani, topiseră ultimele urme de grăsime adolescentină din brațele lui Kimura. După o recentă criză de tuberculoză, fața lui puternică era umflată, de parcă ar fi fost un culi. Doctorul Ransome îi atrăsese atenția lui Jim să nu mai poarte armura kendo a soldatului Kimura. O luptă între ei ar fi mai puțin unilaterală acum, deși Jim avea doar paisprezece ani. Dacă nu ar fi fost pușca, i-ar fi plăcut să-l provoace pe Kimura...

De parcă și-ar fi dat seama de amenințarea din iarbă, soldatul Kimura îl chemă pe camaradul său. Își sprijini pușca de stâlpul de pin al gardului, trecu printre sârme și rămase între urzicile înalte. Muștele se ridicau din

canalul puțin adânc și se așezau pe buzele lui, dar Kimura le ignora și se uita fix la fâșia de apă care îl despărțea de Jim și de cursele lui de fazani.

Oare putea vedea urmele picioarelor lui Jim în noroiul moale? Jim se târî mai departe de cursă, dar forma trupului său era întinsă în iarba zdrobită. Kimura își suflecă mânecile zdrențuite, gata să boxeze cu prada sa. Jim îl urmări cum pășește printre urzici. Era sigur că-l putea învinge pe Kimura, dar nu și glonte din pușca celui de-al doilea soldat. Cum putea oare să-i explice lui Kimura că aceste curse de fazani fuseseră ideea lui Basie? Basie fusese cel care insistase asupra camuflajului complicat din frunze și rămurele și care îl făcea să se strecoare de două ori pe zi prin gard, deși nu văzuseră niciodată vreo pasăre, și nici vorbă să fi prins vreuna. Era important să se țină aproape de Basie, acesta având surse mici, dar demne de încredere în privința mâncării. Îi putea spune lui Kimura că Basie știa despre aparatul secret de radio din lagăr, dar atunci surplusul de alimente se va termina.

Ce îl îngrijora mai mult pe Jim era gândul că, dacă Kimura îl lovea, el îi va răspunde. Puțini băieți de vârsta lui îndrăzneau să-l atingă pe Jim, iar în ultimul an, de când rațiile lipsiseră, chiar și bărbații care ar fi îndrăznit s-o facă erau puțini. În plus, dacă răspundea și-l lovea pe Kimura, era mort.

Se calmă, calculând care era cel mai bun moment să se ridice în picioare și să se predea. Se va înclina în fața lui Kimura, nu va arăta nicio emoție și va spera că sutele de ore pe care le petrecuse stând în jurul casei paznicilor – deși la instigările lui Basie – vor conta în favoarea sa. Cândva, îi dăduse lecții de engleză, dar, deși era evident că ei pierdeau deja războiul, japonezii nu fuseseră interesați să învețe limba asta.

Jim aștepta ca soldatul Kimura să urce malul spre el. Soldatul se opri în mijlocul canalului, cu un obiect negru, luminos, strălucindu-i în mână. Golfurile, locurile și sursele de apă nefolosite din cadrul lagărului de la Lunghua aveau un arsenal de arme și muniții ruginite, abandonate în timpul ostilităților din 1937. Jim se uită printre ierburi la cilindrul ascuțit, presupunând că apa de flux din canal descoperise un vechi obuz de artilerie sau un proiectil de aruncător de mină.

Kimura strigă ia al doilea soldat care aștepta lângă sârma ghimpată. Își goni muștele de pe față și vorbi către obiect, de parcă i-ar fi șoptit unui copilaș. Îl ridică deasupra capului, în poziția luată de soldații japonezi când aruncă o grenadă. Jim așteaptă explozia, apoi își dădu seama că soldatul

Kimura ținea o broască țestoasă mare, de apă dulce. Capul creaturii ieși din carapace, iar Kimura începu să râdă excitat. Fața lui de tuberculos semăna cu cea a unui băiețel, amintindu-i că soldatul Kimura fusese cândva copil, așa cum fusese și el înainte de război.

* * *

După ce traversară terenul de adunare, soldații japonezi dispărură printre sforile cu rufe zdrențăroase întinse între barăci. Jim ieși din caverna umedă a cazematei. Purtând pantofii de piele pentru golf pe care i-i dăduse doctorul Ransome, el se strecură printre sârme. În mână ținea broasca țestoasă a lui Kimura. Bătrâna creatură conținea cel puțin o jumătate de kilogram de carne și era aproape sigur că Basie știa o rețetă specială pentru a o prepara. Jim și-l putea imagina pe Basie tentând-o să iasă din scoica ei, cu o omidă vie, tăindu-i apoi capul cu briceagul...

În fața lui Jim era lagărul Lunghua, căminul și universul lui din ultimii trei ani și închisoarea sufocantă a aproape două mii de persoane din Națiunile Aliate. Barăcile urâte și blocurile-dormitoare din ciment, terenul de adunare bătătorit și casa paznicilor cu turnul de pază înclinat stăteau laolaltă sub soarele de iunie, loc de întâlnire al tuturor muștelor și țânțarilor din bazinul Yangtze. Dar, de îndată ce intră prin gardul de sârmă, Jim simți aerul apăsându-l. Alergă pe pista de zgură, cămașa zdrențuită fâlfâindu-i pe umerii osoși, ca rufele spălate de pe sforile dintre barăci.

În drumurile lui neîncetate prin lagăr, Jim învățase să recunoască fiecare piatră și buruiiană. Un semn decolorat de soare, vopsit barbar cu vorbele *Regent Street* era bătut în cuie de un stâlp de bambus, lângă potecă. Jim îl ignoră, așa cum făcea cu semnele asemănătoare pe care era scris *Piccadilly*, *Knightsbridge* și *Petticoat Lane*, care marcau principalele poteci din lagăr. Aceste relicve ale unei Londre imaginare – pe care mulți dintre deținuții britanici născuți la Shanghai nu o văzuseră niciodată – îl intrigau pe Jim, dar într-un fel îl plictiseau. Cu permanenta discuție despre Londra antebelică, familiile britanice mai vârstnice din lagăr pretindeau o exclusivitate specială. Își aminti un vers dintr-una din poeziile pe care doctorul Ransome îl făcuse să o memoreze: „*un câmp străin ce-mi este Anglia pe veci...*”. Dar aici era Lunghua, nu era Anglia. Denumirea unor cărări

murdare de scursori, între niște barăci putrezite, după numele unor străzi dintr-o Londră vagă, din memorie, le permitea prea multor prizonieri britanici să se țină departe de realitatea lagărului, o altă scuză de a sta în expectativă, în loc să-l ajute pe doctorul Ransome să curețe rezervoarele septice. Spre meritul lor, după părerea lui Jim, nici americanii, nici olandezii și nici belgienii din lagăr nu-și pierdeau timpul cu nostalgii.

Și, totuși, tăblițele cu străzile Londrei îl fascinau, ca parte a numelor magice pe care le descoperise în lagăr. Ce puteau însemna oare nume ca *La Lord*, *Serpentine* sau *Trocadero*? Erau atât de puține cărți și reviste, că un nume de marcă necunoscut avea tot misterul unui mesaj din stele. După Basie, care avea întotdeauna dreptate, avioanele americane de luptă, cu radiatoarele ventrale, care țineau sub foc Aeroportul Lunghua, se numeau *Mustang*, numele unui poney sălbatic. Jim savura numele; faptul de a ști că avioanele erau *Mustang* era mai important pentru el decât confirmarea că Basie apleca urechea la aparatul secret de radio din lagăr. Era flămând de nume noi.

Jim se împiedică pe cărarea bătătorită, incapabil să-și controleze pantofii de golf. Prea des, în ultima vreme, amețea. Doctorul Ransome îl atenționase să nu alerge, dar atacurile aeriene americane și perspectiva iminentă a terminării războiului îl făceau prea nerăbdător ca să meargă încet. Încercând să protejeze broasca țestoasă, își juli genunchiul, stâng. Șchiopătă, trecând peste pista de zgură, și se așeză pe treptele stației de apă potabilă, acum distrusă. Aici, apa sălcie din bălțile din lagăr fusese cândva fiartă de deținuți. Mai exista încă o mică rezervă de cărbuni în magazia lagărului, dar grupul de lucru format din șase englezi, care aprovizionau focul, își pierduse interesul. Deși doctorul Ransome se certase cu ei, au preferat să sufere de dizenterie cronică, decât să facă efortul de a fierbe apa.

În timp ce Jim își îngrijea genunchiul, membrii grupului ședeau lângă baraca din apropiere, uitându-se la cer de parcă ar fi așteptat ca războiul să se termine în următoarele zece minute. Jim îl recunoscuse pe domnul Mulvaney, contabil la *Compania de Energie* din Shanghai, care adesea înotase în piscina din Amherst Avenue. Alături de el, era reverendul Pearce, un misionar metodist, a cărui soție ce vorbea limba japoneză colabora în mod deschis cu gardienii, raportându-le în fiecare zi despre activitățile prizonierilor.

Nimeni nu o critica pe doamna Pearce pentru asta și, de fapt, majoritatea deținuților din Lunghua erau foarte dornici să colaboreze. Jim

dezaproba vag lucrul ăsta, dar putea fi de acord că, probabil, era înțelept să faci orice ca să supraviețuiești. După trei ani în lagăr, noțiunea de patriotism nu însemna nimic. Cei mai curajoși deținuți – iar colaborarea era o chestiune riscantă – erau cei care-își cumpărau drumul spre favorurile japonezilor și astfel îi ajutau pe camarazii lor cu câteva alimente și pansamente. În plus, erau puține activitățile ilicite care să fie trădate. Nimeni în Lunghua nu visa măcar să încerce să scape și toată lumea îl împiedica, pe bună dreptate, pe orice nebun care ar fi fost gata să treacă firele de sârmă, de teama unor viitoare represalii.

Lucrătorii de la apă își curățau saboții pe trepte și se uitau în soare, mișcându-se doar atât cât să-și ia căpușele dintre coaste. Deși slabi, procesul de înfometare se oprise cumva la piele și os. Jim îi invidia pe domnul Mulvaney și pe reverendul Pearce, căci el mai creștea încă. Aritmetica pe care i-o predase doctorul Ransome făcea prea clar faptul că aprovizionarea lagărului cu alimente se micșora în ritm mai rapid decât cel în care mureau deținuții.

În centrul terenului de adunare, un grup de băieți de unsprezece ani jucau, bile pe pământul uscat. Văzând broasca țestoasă, alergară spre Jim. Fiecare dintre ei avea câte o libelulă legată cu un fir de ață. Flăcările albastrii treceau încolo și înapoi peste capetele lor.

— Jim! Putem să punem mâna pe ea?

— Ce-i asta?

— Ți-a dat-o soldatul Kimura?

Jim zâmbi cu blândețe.

— E o bombă.

El ținu mai departe broasca țestoasă și le permise în mod generos tuturor să o analizeze. În ciuda diferenței de vârstă, mai mulți băieți îi deveniseră prieteni ap ropiați în zilele de după sosirea lui la Lunghua, când avusese nevoie de fiecare aliat pe care-l putea găsi. Dar crescuse mai mare decât ei și își făcuse alți prieteni – pe doctorul Ransome, pe Basie și pe marinarii americani din Blocul E, cu vechile lor exemplare dinainte de război din *Reader's Digest* și *Popular Mechanics*, pe care le devora. Din când în când, de parcă își regăsea copilăria pierdută, Jim reintra în lumea jocurilor băiețești și participa la titireze, bile și șotron.

— E moartă? Se mișcă?

— Sângerează!

O pată de sânge de la genunchiul lui Jim dădea capului broaștei țestoase o podoabă de pirat.

— Jim, ai omorât-o!

Cel mai mare dintre băieți, Richard Pearce, întinse mâna s-o atingă, dar Jim o ascunse sub braț. Nu-i plăcea și se temea puțin de Richard Pearce, care era aproape tot atât de mare ca el. Invidia la Richard Pearce rațiile japoneze suplimentare cu care îl hrănea mama lui. În afară de mâncare, familia Pearce avea o mică bibliotecă de cărți confiscate, pe care o păzeau cu egoism.

— E o legătură de sânge, explică Jim, plin de importanță. De drept, broaștele țestoase aparțin mării, râului deschis vizibil la un kilometru la vest de lagăr, acel afluent mare al râului Yangtze, pe care el visase cândva să navigheze cu părinții săi spre siguranța unei lumi fără război.

— Fii atent... zise Jim, făcându-i semn lui Richard să se îndepărteze. Am antrenat-o să atace!

Băieții se dădură înapoi de lângă el. Rău momente când umorul lui Jim îi făcea să se simtă stânjeniți. Deși încerca să se stăpânească, Jim le invidia hainele – vechituri cusute de mamele lor, dar mult superioare propriilor sale zdrențe. Mai mult decât atât, îi invidia că aveau mame și tați. În anul care trecuse, Jim își dăduse treptat seama că nu-și mai amintea cum arătau părinții săi. Umbrele lor încă mai pătrundeau în visele sale, dar le uitase chipurile.

— Tinere Jim...!

Un bărbat aproape gol, purtând saboți și un șort zdrențaros, îl strigă de pe treptele Blocului G. În mâini ținea mânerele unui cărucior de lemn cu roți de fier. Deși căruciorul nu era încărcat, mânerele aproape că-i scoseseră bărbatului brațele din încheieturi. El le vorbi femeilor englezoaice care ședeau pe treptele de beton în rochiile lor de bumbac decolorate. În timp ce gesticula spre ele, omoplații lui păreau că se eliberează de spate, gata să zboare peste sârmele ghimpate.

— Sunt aici, domnule Maxted!

Jim îl împinse deoparte pe Richard Pearce și alergă pe cărarea cu zgură, până la blocul-dormitor. Văzând gol căruciorul de mâncare, se gândi că a pierdut masa zilei, Teama de a fi lipsit de mâncare, măcar și o singură zi, era atât de intensă, încât fu gata să-l atace pe domnul Maxted.

— Haide, Jim. Fără tine, nu va avea același gust.

Domnul Maxted se uită la pantofii de golf ai lui Jim, acele ghete cu ținte care aveau o viață proprie și purtau trupul lui de sperietoare de ciori în rondurile lui neîncetate prin lagăr. Adresându-li-se femeilor, el spuse:

— Jim al nostru își petrece tot timpul la gaura numărul nouăsprezece.

— Am promis, domnule Maxted. Sunt întotdeauna gata...

Jim trebui să se oprească, atunci când ajunse la intrarea Blocului G. Respiră adânc, până ce amețeața îi părăsi capul și alergă mai departe. Cu broasca țestoasă în mână, el alergă în sus pe trepte, în hol, și trecu printre doi bărbați bătrâni, opriți ca niște năluci în mijlocul unei conversații pe care o uitaseră.

De ambele părți ale coridorului erau o serie de camere mici, fiecare mobilată cu patru priciuri de lemn. După prima iarnă în lagăr, când mulți dintre copiii din barăcile neizolate au murit, familiile cu copii au fost mutate în sălile de reședințe ale fostului colegiu. Deși neîncălzite, camerele cu pereții lor de ciment rămăneau la o temperatură deasupra punctului de înghețare a apei.

Jim împărțea camera cu o pereche tânără de englezi, domnul și

doamna Vincent, și fiul lor de șase ani. Trăise de doi ani și jumătate la câțiva centimetri distanță de familia Vincent, dar existența lor nu putea fi mai separată. În ziua sosirii lui Jim, doamna Vincent atârname un cearceaf vechi în jurul părții lui de cameră. Ea și soțul ei – agent de bursă la Bursa din Shanghai – nu suportau prezența lui Jim, iar în decursul anilor întăriseră separarea de el, punând laolaltă un șal ros, un combinezon și capacul unei cutii de carton, așa încât semăna cu una dintre acele colibe care păreau să se înalțe singure, spontan, în jurul cerșetorilor din Shanghai.

Nemulțumită doar să-l zidească pe Jim în lumea lui mărunță, familia Vincent a încercat, în repetate rânduri, să i-o încalce, mutând cuiele și sfoara pe care atârname așternuturile. Jim se apăruse, mai întâi îndoind cuiele până când, spre oroarea familiei Vincent, întreaga structură se prăbuși într-o noapte, în timp ce ei se dezbrăcau, iar apoi însemnând zidul cu o riglă și un creion. Familia Vincent recurse la represalii imediat, suprapunând propriile lor semne.

Jim trecu ușor peste toate astea. Dintr-un motiv oarecare, lui tot îi plăcea doamna Vincent, o blondă drăguță, dar speriată, deși nervii ei erau întotdeauna încordați și nu făcuse nici cea mai mică încercare să aibă grijă de el. Știa că, și dacă ar fi să moară de foame în patul lui, ea ar găsi vreun motiv politicos ca să nu facă nimic pentru a-l ajuta. În primul an, la Lunghua, puținii copii singuri fuseseră neglijăți, mai ales dacă nu erau pregătiți să se lase folosiți ca servitori. Doar Jim refuzase și nu îi făcuse servicii domnului Vincent.

Doamna Vincent ședea pe salteaua ei de paie, când el năvăli în cameră, ținându-și mâinile palide în poală, ca o pereche de mânuși uitate. Ea privea peretele vărui de deasupra priciului fiului ei, de parcă ar fi urmărit un film invizibil proiectat pe un ecran. Jim era îngrijorat că doamna Vincent petrecea prea mult timp urmărind aceste filme. Uitându-se la ea prin crăpăturile despărțiturii sale, el încercă să ghicească ce anume vedea ea. Poate un film făcut acasă, în Anglia, înainte de căsătorie, șezând pe una dintre pajiștile, acelea luminate de soare, care păreau să acopere întreaga țară. Jim presupuse că tocmai acele pajiști asiguraseră aeroporturile în caz de urgență pentru Bătălia pentru Anglia. După cum își dăduse seama din observațiile lui din Shanghai, germanii nu erau chiar atât de amatori de pajiști luminate de soare. Oare din cauza asta pierduseră Bătălia pentru Anglia? Multe dintre

aceste idei erau confuze, fără speranță, într-atât, încât chiar și doctorul Ransome era prea obosit ca să le descurce.

— Ai întârziat, Jim, îi spuse, dezaprobator, doamna Vincent, Cu ochii la pantofii lui de golf. Ca și toți ceilalți, ea nu putea suporta prezența lor intimidantă. Jim simțea deja că pantofii îi confereau o autoritate specială. Tot Blocul G era în așteptarea ta.

— Am fost cu Basie să ascult ultimele știri despre război, doamnă Vincent. Ce înseamnă gaura numărul nouăsprezece?

— N-ar trebui să lucrezi pentru Basie. Lucrurile pe care ți le cer să le faci americanii ăștia... Ți-am spus că noi suntem primii.

— Blocul G este primul, doamnă Vincent.

Jim vorbea sincer. El se aplecă sub paravan, în cămăruța lui. Trăgându-și sufletul, stătu culcat pe priciul lui cu broasca țestoasă în cămașă. Reptila prefera propria ei companie și Jim își îndreptă atenția spre ghetele noi. Cu bombeurile lor lucioase, cu țințele strălucitoare, erau o piesă intactă a lumii antebelice, la care se putea uita ore în șir, cum se uita doamna Vincent la filmele ei. Râzând în sinea lui, Jim stătu culcat în timp ce lumina fierbinte a soarelui strălucea prin peretele cămăruței lui, subliniind petele curioase de pe cearceaful vechi. Uitându-se la ele, își închipui scene de bătălii aeriene și armade, scufundarea vasului *Petrel*, ba chiar și grădina din Amherst Avenue.

— Jim, e ora de mers la bucătărie...! auzi pe cineva strigând de pe treptele de sub fereastră. Dar Jim se odihnea pe priciul lui. Era un drum lung până la bucătărie și nu avea rost să ajungă devreme. Japonezii sărbătoriseră Ziua Victoriei în felul lor, reducând la jumătate rațiile și așa anemice. Adesea, primii sosiți primeau mai puțin decât ceilalți, până când bucătarii își dădeau seama cât de mulți deținuți muriseră sau erau prea bolnavi ca să vină să-și ia rațiile.

În plus, Jim nu avea nicio obligație să ajute la căruciorul cu mâncare – de altfel nici domnul Maxted. Dar, după cum observase Jim, cei care erau gata să-i ajute pe colegii lor deținuți o făceau, iar asta nu-i determina pe cei prea leneși să lucreze și să nu se mai plângă tot timpul. Britanicii erau deosebit de pricepuți la a se plânge, lucru pe care americanii sau olandezii nu-l făceau niciodată. Curând, se gândi Jim cu o oarecare plăcere tristă, vor fi prea bolnavi chiar și pentru a se plânge.

Se uită la pantofii săi, imitând în mod conștient zâmbetul copilăresc al

buzelor soldatului Kimura. Priciul de lemn umplea cămăruța, dar Jim era cel mai fericit în acest univers în miniatură. Pe pereți prinsese câteva foi dintr-o revistă veche *Life* pe care i-o dăduse Basie. Erau fotografii cu piloți ai Bătăliei pentru Anglia șezând în fotolii lângă avioanele lor *Spitfire*, cu un bombardier *Heinkel* prăbușit, cu catedrala Sf. Pavel plutind ca un vas de război pe o mare de flăcări. Alături de acestea, era o reclamă color, pe o pagină întreagă, cu o mașină Packard, la fel de frumoasă în ochii lui Jim ca și avioanele de luptă *Mustang* care loveau Aeroportul Lunghua. Oare americanii scoteau un nou model de *Mustang* în fiecare an sau în fiecare lună? Poate că va fi un raid aerian în după-amiaza aceea și el va putea sesiza ultimele modificări de design de la *Mustang* și *Superfortress*.

Lângă poza Packard-ului era o mică secțiune pe care Jim o tăiasse dintr-o fotografie mai mare a unei mulțimi în fața porților Palatului Buckingham, în 1940. Imaginile neclare înfățișau un bărbat și o femeie stând ținându-se de braț, care îi aminteau lui. Jim de părinții lui. Această pereche de englezi necunoscuți, poate morți într-un raid aerian, aproape deveniseră mama și tatăl lui. Jim știa că ei erau niște străini, dar menținea vie această pretenție, pentru ca, la rândul lui, să poată menține vie amintirea pierdută despre părinții săi. Lumea dinainte de război, copilăria lui în Amherst Avenue, clasa lui de la Școala Catedralei, aparțineau acestui film invizibil pe care îl privea doamna Vincent de pe priciul ei.

Jim permise broaștei țestoase să se târască pe salteaua sa de paie. Dacă ar fi purtat-o cu ei, soldatul Kimura sau altul dintre paznici ar fi ghicit faptul că el ieșise din lagăr. Acum, când războiul se terminase, paznicii japonezi erau convinși că deținuții englezi și americani încercau tot mereu să fugă, cu toate că, de fapt, asta era ultima idee ce le-ar fi trecut prin minte, în 1943, câțiva britanici fugiseră, sperând să fie adăpostiți de prietenii lor neutri din Shanghai, dar fuseseră curând descoperiți de armata de informatori. Mai multe grupuri de americani porniseră, în vara lui 1944, spre Chungking, capitala Chinei Naționaliste, la peste o mie trei sute de kilometri spre vest. Toți fuseseră trădați de chinezii din sate, îngroziți de represalii, și fuseseră predați japonezilor și executați. De atunci, încercările de evadare încetaseră cu totul, în iunie 1945, peisajul din jurul lagărului Lunghua era atât de ostil, cutureiat de bandiți, săteni înfometați și dezertori din armatele regimurilor marionetă, încât lagărul și paznicii japonezi ofereau unica siguranță.

Jim mângâie cu degetul capul bătrân al broaștei țestoase. I se părea că era păcat să o gătească – Jim invidia masiva carapace, a reptilei, o fortăreață aparte împotriva lumii. De sub priciul lui, scoase o cutie de lemn, pe care, cu ajutorul doctorului Ransome, o bătuse în cuie. În ea era toată averea lui: o insignă japoneză de șapcă pe care i-o dăduse soldatul Kimura; un joc de șah și un exemplar din cartea lui Kennedy, *Manual de latină pentru începători*, împrumutată de doctorul Ransome pe termen nelimitat; haina lui de uniformă de la *Școala Catedralei*, o amintire împăturită cu grijă despre tinerețea lui; și o pereche de saboti de lemn, pe care îi purtase în ultimii trei ani.

Jim așază broasca țestoasă în cutie și o acoperi cu haina. Când ridică paravanul cămăruței lui, doamna Vincent îi urmări fiecare mișcare. Ea îl trata ca pe un ajutor de servitor și el accepta faptul acesta din motive pe care nici măcar nu le înțelegea. Ga toți bărbații și băieții mai mari din Blocul G, Jim se simțea atras de doamna Vincent, dar adevăratul motiv al acestei atracții era altul din punctul lui de vedere, îndelungatele ore în care ea se uita fix la peretele vărui, detașarea ei chiar și față de fiul ei bolnav de dizenterie, pe care îl hrănea și îi schimba hainele, fără însă să-l privească minute în șir, îi sugerau lui Jim că ea se situa tot timpul undeva deasupra lagărului, dincolo de lumea paznicilor, a foamei și a raidurilor aeriene americane, de care el însuși era atras cu pasiune. Voia să o atingă, mai puțin din atracție adolescentină, cât din curiozitate.

— Poți folosi priciul meu, dacă vrei să dormi, doamnă Vincent.

Când Jim întinse mâna spre umărul ei, ea i-o împinse deoparte. Ochii ei distrați se puteau concentra în mod remarcabil.

— Domnul Maxted tot te mai așteaptă, Jim. Poate ar fi timpul să te duci înapoi la barăci...

— Nu la barăci, doamnă Vincent, zise el gemând. Nu la barăci, își repetă pentru sine, când ieși din cameră. Barăcile erau reci și dacă războiul mai dura peste iarna lui 1945, vor muri și mai mulți oameni în acele barăci înghețate. Totuși, pentru doamna Vincent, poate s-ar întoarce și la barăci...

În tot lagărul răsună scârțâitul roților de fier. În ferestrele barăcilor, pe treptele blocurilor-dormitoare, ședea deținuții, treziți pentru câteva minute de amintirea hranei.

Jim părăsi holul Blocului G și îl găsi pe domnul Maxted ținând încă mânerul de lemn ale căruciorului de mâncare. După ce făcuse cu douăzeci de minute mai devreme efortul de a ridica mânerul, își epuizase puterea de a acționa. Fostul arhitect și antreprenor, care reprezentase atât de mult din ceea ce admira Jim în special la Shanghai, fusese sleit în mod trist de anii cât a stat la Lunghua. După ce ajunsese în lagăr, Jim fusese bucuros găsindu-l acolo, dar acum își dădea seama cât de mult se schimbase domnul Maxted. Ochii lui căutau mereu chiștoacele de țigară aruncate de paznicii japonezi, dar numai Jim era destul de iute ca să le culeagă. Jim îl lua în râs din cauza asta, dar îl ajuta pe domnul Maxted, din nostalgie pentru visul lui din copilărie de a ajunge să fie și el, într-o bună zi, ca Maxted.

Autoturismul Studebaker și fetele de după-amiază din cazinouri îl pregătiseră prost pe domnul Maxted pentru lumea lagărului. Când Jim apucă mânerul de lemn, se întrebă cât timp o fi rămas arhitectul pe cărarea pătată de scursori. Poate că toată ziua, până când ar fi căzut jos, urmărit de același grup de prizonieri britanici care ședea pe trepte, fără să se ofere vreodată să ajute. Pe jumătate goi, în hainele lor zdrențuite, se uitau fix la terenul de adunare, fără să-i intereseze nici măcar un avion de luptă japonez care zbura pe deasupra capetelor. Mai multe perechi de căsătoriți își țineau blidele de tablă, formând deja coada, ca răspuns reflex la sosirea lui Jim.

— În sfârșit...

— ... băiatul ăsta...

— ... se salbatește.

Aceste mormăieli îl făcură pe domnul Maxted să zâmbească amabil.

— Jim, o să primești o bilă neagră la *Country Club*. N-are importanță.

— Nu-mi pasă.

Când domnul Maxted se clătină, Jim îl apucă de braț.

— Vă simțiți bine, domnule Maxted?

Jim făcu semn cu mâna către bărbații care ședeau pe trepte, dar niciunul nu se mișcă. Domnul Maxted se liniști.

— Hai să mergem, Jim. Unii muncesc și alții se uită, asta-i tot.

În anul trecut mai fusese un al treilea membru al echipei, domnul Carey, proprietarul agenției *Buick* din strada Nanking. Dar, în urmă cu șase săptămâni, murise de malarie, iar de atunci japonezii reduseseră rația de alimente într-atât, încât doi oameni erau de ajuns ca să împingă căruciorul.

Ajutat de noii săi pantofi, Jim se Grăbi pe cărarea de zgură. Roțile de fier scoteau scânteii, când se loveau de pietricelele de cremene. Domnul Maxted îl ținea de umăr, gâfâind, ca să țină pasul cu el.

— Mai încet, Jim. O să ajungi acolo înainte de sfârșitul războiului.

— Când o să se termine războiul, domnule Maxted?

— Jim... oare o să se termine? Poate prin 1946. Spune-mi tu, că doar tu asculți la aparatul de radio al lui Basie.

— N-am ascultat la radio, domnule Maxted, răspunse Jim cu sinceritate, căci Basie era prea șiret ca să primească un englez în cercul secret al ascultătorilor. Știu că japonezii s-au predat la Okinawa. Sper ca războiul să se termine curând.

— Nu prea curând, Jim. Dar atunci ar putea începe problemele noastre. Îi mai dai lecții de engleză soldatului Kimura?

— Nu-l interesează să învețe engleza, trebui să recunoască Jim. Cred că războiul s-a încheiat cu adevărat pentru soldatul Kimura.

— Pentru tine o să se termine oare războiul, Jim? O să-i vezi din nou pe mama și pe tatăl tău?

— Păi...

Jim prefera să nu vorbească despre părinții lui, nici chiar cu domnul Maxted. Ei doi formaseră un parteneriat îndelungat, deși domnul Maxted făcuse prea puțin ca să-l ajute pe Jim și rareori făcea referiri la fiul său, Patrick, și la vizitele lor la cluburile și barurile din Shanghai. Domnul Maxted nu mai era bărbatul spilcuit care se arunca în piscine. Dar ce îl îngrijora pe Jim era posibilitatea ca și mama și tatăl lui să se fi schimbat. Curând după ce sosise la Lunghua, auzise că părinții săi erau internați într-un lagăr lângă Soochow, dar japonezii refuzaseră să ia în considerare ideea unui transfer.

Ei traversară terenul de adunare și se apropiară de bucătăria lagărului din spatele casei paznicilor. Vreo douăzeci de cărucioare pentru mâncare, cu

echipele lor, erau trase lângă locul de servire, înghesuindu-se ca o mulțime de ricșe cu culii lor. După cum apreciasse Jim, el și domnul Maxted își vor lua locul cam la mijlocul cozii. Ultimii veniți troncăneau pe cărarea de zgură, urmăriți de sute de prizonieri slabi. Într-o zi din săptămâna trecută nu se dăduse mâncare, ca represalii pentru un raid al unui *Superfortress* care devastase orașul Tokyo, iar prizonierii continuaseră să privească spre bucătărie până după-amiază târziu. Tăcerea îl descumpănise pe Jim, amintindu-i de cerșetorii de lângă casele din Amherst Avenue. Fără să se gândească, el își scosese pantofii și îi ascunsese printre morminte, în cimitirul spitalului.

Jim și domnul Maxted își ocupară locul la coadă. Lângă casa gărzii, o echipă de lucru formată din prizonieri englezi și belgieni întăreau gardul. Doi dintre prizonieri desfășurau un colac de sârmă ghimpată pe care ceilalți o tăiau și o băteau în cuie de stâlpii gardului. Câțiva dintre soldații japonezi lucrau umăr la umăr cu prizonierii lor, uniformele lor zdrențuite fiind greu de deosebit de kakiul decolorat al deținuților.

Mobilul acestei activități îl constituia un grup de treizeci de chinezi care făceau camping în afara porților. Țărani și orășeni săraciți, soldați din armatele marionetă și copii abandonați ședeau pe drum, uitându-se fix la porțile de sârmă ghimpată care se întăreau împotriva lor. Primii dintre acești oameni săraciți apăruseră în urmă cu trei luni. Noaptea, unii dintre cei mai disperați se strecurau printre sârme, fiind prinși de patrulele deținuților. Cei care supraviețuiau în casa paznicilor până în zori erau duși la râu de către japonezi și bătuți pe mal cu bețele până mureau.

În timp ce înaintau spre locul de servire, Jim se uită la chinezi. Deși era vară, țăranii mai purtau încă hainele lor de iarnă vătuite. Niciunul dintre chinezi nu fusese primit vreodată în lagărul Lunghua, cu atât mai puțin nu fusese hrănit. Totuși, continuau să vină, atrași de acest unic loc printre cele părăsite, unde se mai găsea hrană. Îngrijorător pentru Jim era faptul că stăteau acolo până mureau. Domnul Maxted avea dreptate când spunea că, odată cu terminarea războiului, problemele reale ale deținuților nu se vor termina, ci abia vor începe.

Jim se îngrijora pentru doctorul Ransome și pentru doamna Vincent, ca și pentru restul deținuților. Cum vor supraviețui oare fără japonezi care să aibă grijă de ei? Se îngrijora în special pentru domnul Maxted, al cărui

repertoriu obosit de glume despre *Country Club* nu însemna nimic în lumea reală. Dar măcar domnul Maxted încerca să mențină lagărul în funcțiune, iar ei depindeau de integritatea lagărului.

În 1943, când mersul războiului era încă favorabil Japoniei, prizonierii lucraseră împreună. Comitetul de distracții, al cărui președinte fusese domnul Maxted, organiza în fiecare seară un program de conferințe și de concerte. Acesta a fost anul cel mai fericit din viața lui Jim. Obosit de cămăruța lui și de detașarea cu care doamna Vincent bătea cuie, își petrecea fiecare seară ascultând conferințe pe o nesfârșită varietate de teme: construirea piramidelor, istoria recordului mondial de viteză, viața unui împluternicit de district în Uganda (conferențiarul, un ofițer în retragere din Armata Indiană, pretindea că a dat numele său unui lac de mărimea Țării Galilor, ceea ce l-a uimit pe Jim), armele de infanterie ale Războiului celui mare, conducerea *Companiei de Tramvaie* din Shanghai și încă multe altele.

Șezând în primul rând ai sălii de întrunire, Jim devora aceste conferințe, multe dintre ele ascultându-le de două-trei ori. Ajutase la copierea rolurilor pentru prezentarea de către actorii din Lunghua a pieselor *Macbeth* și *A douăsprezecea noapte*, mută decorurile la *Pirații din Penzance* și la *Proces cu jurați*. Aproape tot timpul anului 1944 a existat o școală a lagărului condusă de misionari, pe care Jim o găsea plictisitoare în comparație cu conferințele de seară. Dar le făcu o concesie, lui Basie și doctorului Ransome. Amândoi fuseseră de acord că el nu trebuia să lipsească de la nicio, oră, fie și numai ca să-i scape de energia lui neastâmpărată, după cum bănuia Jim.

Dar, în iarna lui 1944, toate astea luaseră sfârșit. După atacul avioanelor americane asupra aeroportului de la Lunghua și după primele raiduri de bombardament asupra docurilor din Shanghai, japonezii impuseseră ora de stingere. Curentul electric pentru lagăr era oprit complet și deținuții se retrăgeau în paturile lor. Rația de alimente, și așa modestă, a fost redusă la o singură masă pe zi. Submarine americane blocau estuarul râului Yangtze și uriașele armate japoneze începură să se retragă spre coastă, abia capabile să se hrănească pe ele însele.

Perspectiva înfrângerii acestora și asaltul iminent asupra căminului lor, insula japoneză, îl tăceau pe Jim tot mai agitat. Mânca orice fărâmbă de aliment pe care o găsea, dându-și seama de numărul tot mai mare de morți din cauza bolii beri-beri și a malariei. Jim admira avioanele *Mustang* și

Superfortress, dar uneori dorea ca americanii să se întoarcă în Hawai și să se mulțumească să-și ridice vapoarele de luptă de la Pearl Harbor. Atunci lagărul Lunghua va fi din nou acel loc fericit pe care îl cunoscuse în 1943.

* * *

Când Jim și domnul Maxted se întoarseră cu rațiile la Blocul G, deținuții așteptau, tăcuți, cu farfuriile și gamelele lor. Stăteau pe trepte, bărbații cu piepturile goale, cu umeri noduroși și coaste ca o colivie de păsări, iar soțiile lor șterse, cu rochii vechi, uitându-se fără expresie, de parcă se așteptau să li se prezinte un cadavru. În capătul cozii erau doamna Pearce și fiul ei, urmați de perechile de misionari care își petreceau toată ziua vânând alimente.

Sute de muște se învâртеau în aburii ce ieșeau din vasele de metal cu grâu sfărâmat și cartofi dulci. Împingând mânerule de lemn, Jim se strâmbă de durere, nu din cauza oboselii împingerii căruciorului, ci de fierbințeala cartofului dulce, furat, din cămașa lui. Atâta timp cât va rămâne îndoit, nimeni nu va vedea cartoful, așa că jucă o pantomimă de strâmbături și gemete.

— Ah, ah... ah, Doamne...

— Ești demn de actorii din Lunghua, Jim.

Domnul Maxted îl văzuse scoțând din vas cartoful, când au părăsit bucătăria, dar nu obiecta niciodată. Aplecat înainte, Jim abandonează căruciorul misionarilor. Alergă pe trepte, pe lângă familia Vincent, care stăteau, cu farfuriile în mână – lor nu le trecuse prin gând, cum nu-i trecuse nici lui Jim, că ei ar trebui să-i aducă farfuria. Se lansă prin draperie în cămăruța lui și aruncă sub saltea cartoful fierbinte, sperând că paiele umede vor absorbi aburul. Își înhăță farfuria și alergă înapoi în hol, ca să-și ocupe locul în fruntea cozii. Domnul Maxted îi servise deja pe reverend și pe doamna Pearce, dar Jim îl împinse într-o parte pe fiul lor. El întinse farfuria și primi o lingură de grâu fiert și un al doilea cartof dulce pe care i-l arătase domnului Maxted la câteva momente după ce părăsiseră bucătăria.

Întorcându-se la priciul lui, Jim se relaxă pentru prima oară. Trase perdeaua și se întinse, cu farfuria caldă ca un soare pe pieptul lui. Se simțea somnoros, dar, în același timp, amețit de foame. Se reînsufleți la gândul că ar putea avea loc un raid aerian american în după-amiaza aceea – cine voia el,

oare, să câștige? Întrebarea era importantă.

Jim luă în mâini cartoful dulce. Era mult prea flămând ca să se bucure de miezul cenușiu, dar privi fotografia bărbatului și a femeii de lângă Palatul Buckingham, sperând că părinții săi, oriunde se aflau, aveau și ei un cartof în plus.

Când membrii familiei Vincent s-au întors cu rațiile lor, Jim se ridică și trase perdeaua ca să le poată examina farfuriile, îi plăcea să o vadă pe doamna Vincent mâncând. Uitându-se atent la ea, Jim studie grâul sfărâmat. Boabele făinoase erau albe și umflate, de nedeosebit de gărgărițele care infestau aceste gunoaie din depozit. În primii ani de lagăr, toată lumea dădea deoparte gărgărițele sau le aruncau pe cea mai apropiată fereastră, dar acum Jim le consuma cu socoteală. Adesea erau peste o sută de insecte, așezate pe trei rânduri, în jurul marginii farfuriei lui Jim, deși în ultima vreme chiar și numărul lor era în scădere.

— Mănâncă gărgărițele, îi spusese doctorul Ransome, și el așa făcea, deși toți ceilalți le dădeau deoparte. Dar conțineau proteină în ele, un fapt pe care domnul Maxted părea să-l găsească deprimant, când Jim îl informă asupra lui.

După ce numără cele optzeci și șapte de gărgărițe – Jim calculează că numărul lor scădea mai puțin brusc decât rațiile – le amestecă în grâul sfărâmat, o cereală pentru hrana animalelor, cultivată în nordul Chinei, și înghiți cele șase linguri. Dându-și timp să mai răsuflă, așteptă ca doamna Vincent să înceapă cartoful dulce.

— Chiar trebuie s-o faci, Jim? Întrebă domnul Vincent.

Nu mai înalt decât Jim, agentul de bursă și fost jocheu amator ședea pe prici lângă fiul său bolnav. Cu părul lui negru și fața galbenă ridată, ca o lămâie stoarsă, el îi amintea lui Jim de Basie, dar domnul Vincent nu se împăcase niciodată cu Lunghua.

— O să-ți lipsească lagărul când o să se termine războiul, adăugă el. Mă întreb cum o să te împaci cu școala în Anglia.

— Ar putea fi puțin cam straniu, recunosc Jim, terminând ultima gărgăriță.

Era sensibil în privința hainelor lui zdrențuite și a eforturilor sale hotărâte de a rămâne în viață. Șterse o farfuria curățând-o cu degetul și își aminti o expresie favorită a lui Basie.

— Oricum, domnule Vincent, cel mai bun profesor este universitatea vieții.

Doamna Vincent lăasă în jos lingura.

— Jim, putem să ne terminăm masa? Am auzit părerile tale despre universitatea vieții.

— Așa-i. Dar trebuie să mâncăm gărgărițele, doamnă Vincent.

— Știu, Jim. Doctorul Ransome ți-a spus asta.

— A zis că avem nevoie de proteine.

— Doctorul Ransome are dreptate. Ar trebui să mâncăm gărgărițele.

Sperând să lumineze conversația, Jim întrebă:

— Doamnă Vincent, credeți în vitamine?

Doamna Vincent se uită în farfuria ei. Vorbi cu disperare reală:

— Straniu copil...

Respingerea nu-l deranjă pe Jim. Tot ce era în legătură cu această femeie, cu părul ei blond care se rărea, îl intriga, deși în multe privințe nu avea încredere în ea. Cu șase luni în urmă, când doctorul Ransome crezuse că Jim contractase pneumonie, ea nu făcuse nimic ca să-l îngrijească, iar doctorul Ransome fusese obligat să vină în fiecare zi să-l spele el însuși pe Jim. Totuși, cu o seară înainte, îl ajutase la temele de latină, ca din întâmplare, subliniindu-i deosebirea dintre gerunziu și gerundiv.

Jim așteptă până ce ea începu cartoful dulce. După ce i se confirmă că propriul lui cartof era cel mai mare dintre cei patru din cameră și hotărând să nu păstreze nimic pentru broasca țestoasă de sub pat, rupse coaja și devoră rapid conținutul cald. Când dispăru ultima îmbucătură, se lăsă pe spate și trase perdeaua. Era sigur acum. Familia Vincent, deși doar la vreo doi metri depărtare de el, putea la fel de bine să fie și pe altă planetă. Jim analiză sarcinile ce-i stăteau în față în ziua aceea. Mai întâi, al doilea cartof trebuia scos din cameră pe furiș. Mai era de pregătit tema la latină pentru doctorul Ransome, serviciile ce trebuiau făcute pentru Basie și pentru soldatul Kimura și, apoi, raidul aerian de după-amiază – în ansamblu, un program încărcat până la stingerea de seară, când, probabil, va umbla prin coridoarele Blocului G cu șahul, gata să primească pe oricine.

Cu cartea de latină de Kennedy în mână, Jim ieși din cămăruța lui. Al doilea cartof îi umfla buzunarul pantalonului, dar, de mai multe luni, prezența doamnei Vincent îi producea uneori o erecție neașteptată și se baza pe această

confuzie pentru a masca realitatea.

Cu lingura la jumătatea drumului spre gură, domnul Vincent se uită fix la umflătură, cu o expresie de adâncă tristețe. Soția lui se uită de sus la Jim, ca de obicei, iar el ieși repede din cameră. Bucuros ca întotdeauna că a scăpat de familia Vincent, o întinse pe coridor până la ușa exterioară de sub scara de incendiu și sări peste copiii care stăteau pe vine, pe o treaptă. Când aerul cald îi flutură bucățile zdrențuite ale cămășii, intră în lumea liniștitoare a lagărului.

Raidul aerian

În drum spre spital, Jim se opri să-și facă temele în sala de întrunire ruinată. De la ultimul rând de balcoane, el putea nu numai să observe cursele de fazani de dincolo de sârma ghimpată, ci și să se pună la curent cu orice nouă activitate de pe aeroportul Lunghua. Scara ce ducea la balcoane era parțial blocată de bucăți de zidărie căzute din acoperiș, dar Jim se strecură printr-o crăpătură îngustă, netezită de copiii din lagăr. Urcă pe scară și se așează pe treapta de ciment care forma primul rând de balcoane.

Cu manualul sprijinit de genunchi, Jim luă o masă plăcută cu cel de al doilea cartof. Sub el, arcada avanscenei sălii fusese bombardată și transformată într-o grămadă de moloz și grinzi de fier, dar peisajul expus acum vederii semăna cu o panoramă pe un ecran de cinema. Spre nord erau casele din Concesiunea Franceză, fațadele lor reflectându-se în câmpurile de orez inundate. În dreapta lui Jim, râul Whangpoo ieșea din districtul Nantao al Shanghai-ului și își cotea imensa albie peste pământul abandonat. În fața lui era Aeroportul Lunghua. Pista de ciment era situată în diagonală peste masa de iarbă, întinzându-se până la picioarele pagodei. Jim putea vedea corpurile tunurilor antiaeriene montate pe anticele ei trepte de piatră și puternicele reflectoare de aterizare și antenele de radio fixate de acoperișul ei de țiglă. Mai jos de pagodă erau hangarele și atelierile de reparații, fiecare păzite cu saci de nisip. Câteva avioane de recunoaștere mai vechi și bombardiere modificate stăteau pe terasa de ciment, fiind tot ce mai rămăsese din fosta armată aeriană invincibilă ce se înălța din Lunghua.

În jurul marginilor aeroportului, în iarba înaltă de lângă șoseaua de perimetru, zăceau rămășițele a ceea ce lui Jim îi părea a fi întreaga Forță Aeriană Japoneză. Zeci de avioane ruginite stăteau printre copaci pe terenul de aterizare distrus sau trântite între urzici, acolo unde căzuseră aterizând forțat, cu echipajele rănite. Luni de zile, avioane japoneze lovite căzuseră din cer spre cimitirul din aeroportul Lunghua, de parcă o luptă aeriană titanică se desfășura deasupra norilor.

Deja grupuri de negustori chinezi de fier vechi lucrau printre avioanele distruse. Cu abilitatea neobosită a chinezilor de a transforma un fel

de deșeuri în altul, scoteau învelișul de metal de pe aripi și recuperau cauciucurile și rezervoarele de benzină. În câteva zile, acestea aveau să fie vândute la Shanghai sub formă de panouri pentru acoperiș, cisterne și sandale cu tălpi de cauciuc. Jim nu se putea decide dacă această despuiere avea loc cu permisiunea comandantului japonez al bazei. La fiecare câteva ore, un grup de soldați ieșeau cu un camion și îi dădeau afară pe câțiva chinezi. Jim îi urmărea cum fugeau peste orezăriile inundate, spre vestul aeroportului în timp ce, japonezii aruncau din cărucioarele lor cauciucurile și plăcile de metal. Dar chinezii reveneau mereu la munca lor, ignorați de echipele de la tunurile antiaeriene din amplasamentele lor cu saci de nisip, postate de-a lungul șoselei din jur.

Jim își supse degetele, savurând ultimul gust al cartofului dulce de sub unghiile lui roase. Căldura cartofului îi potolea durerea sâcâitoare de dinți. Îi urmări la lucru pe gunoierii chinezi, tentat fiind să se strecoare printre sârme și să îi se alăture. Erau atâtea mărci noi de avioane japoneze! Doar la vreo patru sute de metri depărtare de cursele de fazani, era trupul prăbușit al unui *Hayate*, unul dintre puternicele avioane de luptă de mare altitudine pe care japonezii le trimiteau în înălțimi să distrugă bombardierele *Superfortress* care făceau raiduri deasupra orașului Tokyo. Locul cu iarbă înaltă dintre lagăr și capătul de sud al aeroportului era rareori patruleat. Ochii exersați ai lui Jim cercetară înclinările și făgașele din malurile cu urzici și trestie de zahăr sălbatică ce urmăreau un canal părăsit.

Un al doilea grup de culi chinezi lucrau în centrul aeroportului, reparând pista de ciment. Oamenii cărau coșuri cu pietre, din camioanele parcate printre cratere de bombe. Un cilindru compresor cu aburi se mișca încolo și încoace, manevrat de un soldat japonez.

Fluieratul ascuțit al mecanismului de supape îl ținu locului pe Jim. Grupul de culi îi aminti că și el lucrase cândva la acea pistă. În ultimii trei ani, de câte ori se uita la avioanele japoneze ridicându-se de pe Lunghua, Jim simțea o mândrie neplăcută când roțile lor părăseau suprafața de ciment. El cu Basie și cu doctorul Ransome, împreună cu acei prizonieri chinezi munciți de moarte, ajutaseră la construirea pistei care ducea aparatele *Zero* și *Hayate* în războiul aerian împotriva americanilor. Jim era foarte conștient de faptul că atașamentul lui față de Forța Aeriană Japoneză provenea din faptul încă înspăimântător că aproape își dăduse sufletul la construirea pistei, ca și

soldații chinezi îngropați în groapa de var fără semn, de sub trestia de zahăr mișcătoare. Dacă ar fi murit, oasele lui și cele ale lui Basie și ale doctorului Ransome i-ar fi purtat pe piloții japonezi, care decolau de pe Lunghua ca să se arunce asupra vaselor americane de pază de Lângă Iwo Jima și Okinawa. Dacă japonezii triumfau, acea mică parte a minții lui care era legată pentru totdeauna de acea pistă, va fi neliniștită. Dar dacă vor fi învinși, toate temerile lui nu vor mai avea nicio valoare.

Jim își amintea de acei piloți ai înserării care îl scosesea din grupul de lucru. De câte ori îi urmărea pe japonezi mișcându-se în jurul avioanelor, se gândea la cei trei tineri piloți și la echipa lor de la sol, care veniseră, prin lumina înserării, să inspecteze pista. Dacă n-ar fi fost băiatul acela englez care să se plimbe spre avionul parcat, japonezii nici n-ar fi remarcat vreodată echipa de lucru.

Zburătorii îl fascinau pe Jim cu mult mai mult decât armura kendo a soldatului Kimura. În fiecare zi, când stătea în balconul sălii de întrunire sau îl ajuta pe doctorul Ransome la grădina de zarzavat a spitalului, îi urmărea pe piloți în costumele lor largi de zbor, controlând avionul pe dinafară, înainte de a se urca în cabină. Mai presus de toate, Jim îi admira pe aviatorii kamikaze. În ultima lună, peste o duzină de unități speciale de atac sosiseră la Aeroportul Lunghua, pe care îl foloseau drept bază a misiunilor lor de sinucidere împotriva portavioanelor americane din Marea Chinei de Est. Nici soldatul Kimura și nici ceilalți paznici ai lagărului nu le dădeau nicio atenție piloților sinucigași, iar Basie și marinarii americani din Blocul E se refereau la ei numindu-i „poc-trosc” sau „tirbușon”.

Dar Jim se asemena cu acești piloți kamikaze și era mișcat întotdeauna de ceremoniile banale care aveau loc lângă pistă. Cu o dimineață în urmă, pe când lucra în grădina spitalului, își lăsase vasul cu apă de canalizare și alergase la gardul de sârmă ghimpată ca să-i vadă plecând. Cei trei piloți, cu benzile albe pe frunte, erau cu puțin mai în vârstă decât Jim, cu fețe copilărești și nas fără oase. Ei stăteau lângă avioanele lor în lumina fierbinte a soarelui, gonindu-și nervoși muștele de la gură, cu chipurile încordate, când șeful escadrilei îi salută. Chiar și atunci când îl ovaționară pe împărat, zbierând răgușiți la auditoriul de muște, niciunul dintre tunarii de la antiaeriană nu-i remarcase, iar soldatul Kimura, traversând peste straturile de roșii ca să-l cheme pe Jim de la gard, părea uimit de preocuparea lui.

Jim deschise manualul de latină și începu tema pe care i-o dăduse doctorul Ransome: toate timpurile trecute ale verbului *amo*. Îi plăcea limba latină; în multe privințe, formalismul ei strict și familiile de substantive și verbe semănau cu știința chimiei, tema favorită a tatălui său. Japonezii închiseseră școala lagărului ca represiune împotriva părinților, care erau prinși toată ziua cu progeniturile lor, dar doctorul Ransome continua să-i dea lecții lui Jim. Avea de memorat poezii, ecuații simultane de rezolvat, probleme de științe în general (unde, datorită tatălui său, Jim avea adesea surprize pentru doctorul Ransome) și franceza, pe care o ura. Pare o cantitate remarcabilă de teme școlare, se gândi Jim, ținând seama că războiul era gata să se sfârșească. Dar poate că acesta era modul doctorului Ransome de a-l ține liniștit câte o oră în fiecare zi. Într-un fel, temele îl ajutau și pe doctor să-și susțină iluzia că, și în lagărul Lunghua, valorile unei Anglii dispărute supraviețuiau. Oricât de neadevărat era acest lucru, Jim era bucuros să-l ajute pe doctorul Ransome în orice mod.

— *Amatus sum, amatus es, amatus est...*

În timp ce recita perfectul simplu, Jim observă că gunoierii chinezi fugeau de lângă avionul distrus. Grupul de lucru format din culi se răspândise, aruncându-și coșurile cu pietre. Soldatul japonez sări din compresor și alergă, cu pieptul gol, spre amplasamentele antiaeriene ale căror tunuri cercetau cerul. Deja o linie luminoasă se ivi dinspre Pagoda Lunghua, de parcă japonezii porniseră un joc de artificii religioase. Zgomotul făcut de acest singuratic tun traversă aeroportul, curând acoperit de zumzetul plângător al unei sirene de alarmă aeriană. Claxonul de deasupra casei paznicilor din lagărul Lunghua relua mesajul, cu un duduie aspru care îi găuri capul lui Jim.

Emoționat de perspectiva unui raid aerian, Jim se uită spre cer prin acoperișul deschis al sălii de întrunire. În tot lagărul, deținuții alergau pe cărările de zgură. Bărbații și femeile, care moțăiau ca niște pensionari de azil pe treptele barăcilor, se împingeau pe uși, mamele se aplecau peste ferestrele de la parter și își ridicau copiii în siguranță. Într-un minut, lagărul fu pustiu, lăsându-l pe Jim să conducă singur raidul aerian din balconul sălii de întrunire.

Ascultă atent, suspectând deja o alarmă falsă. Raidul aerian venea mai devreme cu fiecare zi, pe măsură ce americanii își mutau bazele mai aproape peste Pacific și peste teritoriul Chinei. Japonezii erau acum atât de nervoși,

încât săreau în sus la fiecare nor de pe cer. Un avion de transport bimotor zbura peste orezarii, fără ca piloții acestuia să remarce panica de jos.

Jim se întoarse la manualul lui de latină. În acel moment, o umbră uriașă trecu peste sala de întrunire și alergă pe pământ spre gardul de perimetru. Un vârtej de zgomot umplu aerul, din care ieși un avion de luptă cu un singur motor, cu fuselaj argintiu și însemnul cu stele și dungi al Forțelor Aeriene Americane. Zburând doar la vreo zece metri deasupra capului lui Jim, aripile avionului *Mustang* erau mai mari decât sala de întrunire. Fuselajul era pătat de rugină și de ulei, dar motorul puternic mergea lin ca și Packard-ul tatălui său. Avionul *Mustang* traversă gardul de perimetru și se repezi de-a lungul pistei, la înălțimea unui stat de om deasupra întinderii. În urma lui, un vârtej de frunze și de prai se vânzolea din pământ.

În jurul aeroportului, tunurile antiaeriene se întoarseră în direcția lagărului. Din etajele Pagodei Lunghua răsăreau lumini ca din pomul de Crăciun expus în fața magazinului universal al *Companiei Sincere* din Shanghai. Netulburat, avionul *Mustang* zbură direct spre turnul antiaerian, zgomotul tunurilor lui fiind înecat în urletele unui alt avion *Mustang* care trecu peste orezării, spre partea de vest a lagărului. Un al treilea avion veni în spatele acestuia, atât de coborât, încât Jim se uită în jos la cabină. Putu să-i vadă pe piloți și însemnele de pe fuselaj, înnegrite de uleiul ce stropsea de la eșapamentul motorului. Încă două avioane *Mustang* zburară peste lagăr, iar curentul de la motoarele lor smulse plăcile de tablă ondulată de pe acoperișul barăcii de lângă Blocul G. La vreun kilometru spre est, între lagărul Lunghua și râu, un al doilea grup de avioane de luptă americane veni dinspre mare, atât de aproape de umbra lor proprie pe orezăriile goale, încât erau ascunse în spatele liniilor mobilelor funerare. Se ridicară când traversară perimetrul aeroportului, apoi coborâră din nou ca să tragă în avioanele japoneze parcate lângă hangare.

Ghiulelele antiaeriene explodară deasupra lagărului, umbrele lor pulsând ca bătăile unei inimi pe pământul alb. O ghiulea explodă cu o lumină palidă deasupra sălii de întrunire, zguduind aerul. Praful căzu în cascade din acoperișul de ciment și se revărsă pe umerii lui Jim. Fluturând manualul de latină, Jim numără zecile de explozii ale ghiulelelor. Oare piloții avioanelor *Mustang* știau că Basie și marinarii americani din marina comercială erau deținuți în lagărul de la Lunghua? Ori de câte ori atacau Aeroportul Lunghua,

piloții de pe avioanele de luptă se ascundeau până în ultimul moment în spatele blocurilor dormitoare, înalte de trei etaje, deși acest lucru atrăgea focul japonez în direcția lagărului și fuseseră omorâți mai mulți prizonieri.

Dar Jim era bucuros că avioanele *Mustang* erau atât de aproape. Ochii lui se bucurau de fiecare nit din fuselajul lor, de orificiile pentru tunuri din aripi, de uriașele radiatoare ventrale despre care Jim era sigur că fuseseră puse acolo doar din motive stilistice. Jim admira avioanele japoneze *Hayate* și *Zero*, dar avioanele de luptă *Mustang* erau Cadillac-urile luptelor aeriene. Era prea lipsit de suflu ca să strige la piloți, dar își flutură cartea spre ei, când treceau pe sub baldachinul de ghiulele antiaeriene.

Primele escadrile de avioane de luptă trecuseră peste aeroport. Chiar vizibile pe fundalul blocurilor de apartamente din Concesiunea Franceză, ele zburau spre Shanghai, gata să lovească docurile și baza de hidroavioane din Nantao. Dar bateriile antiaeriene din jurul pistei mai trăgeau încă în aer. Trasoarele brodau cerul, fire de fosfor se împleteau și se deznodau. În centrul lor era marea Pagodă de la Lunghua, ce se ridica prin fumul înălțat din hangarele în flăcări, tunurile antiaeriene aruncând un baraj neîntrerupt.

Jim nu mai văzuse un atac aerian de asemenea dimensiuni. Un al doilea val de avioane *Mustang* traversă orezăriile dintre lagărul Lunghua și râu, urmat de o escadrilă de bombardiere de luptă bimotore. La vreo trei sute de metri vest de lagăr, unul dintre avioanele *Mustang* veni cu aripa din dreapta spre pământ. Nemaiputând fi controlat, alunecă prin aer, vârful aripii atingând malul unui canal nefolosit. Avionul viră peste orezării și se dezmembră în aer. Explodă într-o perdea da benzină aprinsă, prin care Jim putu vedea chipul arzând al pilotului american, încă prins în scaunul lui. Printre sfărâmurile incandescente ale avionului, un fragment din soarele a cărui lumină continua să strălucească peste câmpurile înconjurătoare, trecu printre copacii aflați dincolo de perimetrul lagărului.

Un al doilea *Mustang* lovit se desprinsese de celelalte în zbor. Târând o dără de fum uleios, se ridică printre exploziile antiaeriene și urcă spre cer. Pilotul încerca să scape de aeroport, dar cum avionul său *Mustang* începu să piardă din înălțime, el răsuci avionul pe spate și se desprinsese în siguranță din cabină. Parașuta i se deschise și cădea repede spre pământ. Avionul în flăcări se îndreptă singur, târând după el coada neagră de fum ca un arc nesigur peste câmpurile goale și apoi se scufundă în râu.

Pilotul atârna acum singur pe cerul pustiu. Camarazii săi se grăbeau spre Shanghai, cu fuselajele lor argintii pierdute în ferestrele pline de soare ale Concesiunii Franceze. Zgomotul bubuitor al motoarelor dispăruse și tirul antiaerienelor încetase. Un al doilea parașutist cobora printre canale, la vest de aeroport. Un miros puturos de ulei ars și de lichid de răcire a motoarelor umplea aerul tulburat. Peste tot lagărul pluteau vârtejuri în miniatură de frunze și de insecte moarte care apoi se învâneau iar pe cărări, mânate de curentul făcut de avioanele *Mustang* dispărute.

Cele două parașute cădeau spre movilele funerare. Deja, un pluton de soldați japonezi într-un camion cu radiatorul aburind, se grăbeau de-a lungul șoselei de perimetru, ca să-i omoare pe aviatori. Jim șterse praful de pe manualul de latină și așteptă împușcăturile. Aura de lumină ce apăruse din avionul *Mustang* care ardea încă mai dănuia peste golfulețe și orezării. Pentru câteva minute, soarele se apropiase mai mult de pământ, de parcă ar fi vrut să ardă moartea de pe câmpurile acestuia.

Jim era îndurerat pentru acei piloți americani care muriseră legați în curelele parașutelor lori fiind ținta vreunui caporal japonez cu un revolver Mauser și zăriți de un singur băiat englez, ascuns în balconul acestei clădiri în ruină. Totuși, sfârșitul lor îi amintea lui Jim de sfârșitul lui propriu, la care se gândise în secret încă de la sosirea lui la Lunghua. El saluta raidurile aeriene, zgomotul avioanelor *Mustang* când treceau peste lagăr, mirosul de ulei și de cordită, moartea piloților și chiar posibilitatea morții lui. În ciuda tuturor lucrurilor, știa că el nu valorează nimic. Răsuci manualul de latină, tremurând de o foame secretă pe care știa că războiul o va satisface din plin.

— Jim...! Ești acolo sus...? Ai fost rănit...?

Doctorul Ransome stătea în mijlocul dărâmăturilor, pe podeaua sălii de întrunire, strigând spre balcon. Era epuizat de efortul de a fugi de la Blocul D, iar plămânii îi hârâiau în piept. Anii de la Lunghua îl făcuseră să pară mai înalt, dar oasele lui mari erau ținute laolaltă doar de o țesătură de tendoane. Deasupra bărbii roșcate, singurul lui ochi sănătos văzuse creștetul capului lui Jim, alb de praf, de parcă raidul aerian l-ar fi îmbătrânit.

— Jim, am nevoie de tine la spital. Sergentul Nagata zice că poți rămâne cu mine în timpul apelului.

Jim se trezi din visare. În mod straniu, aura aruncată de trupul pilotului american care ardea încă, mai persista peste câmpurile goale, dar hotărî să nu-i vorbească doctorului Ransome despre această iluzie optică. Sirena de încetare a alarmei urla din pagodă, semnal reluat de claxonul de la casa paznicilor. Jim părăsi balconul și se strecură în jos pe scară.

— Sunt aici, doctore Ransome. Cred că era să fiu omorât. A murit cineva?

— Să sperăm că nu. Doctorul Ransome se aplecă peste balustradă și își scutură praful din barbă cu pălăria de culi, făcută din pai. Deși descumpănit de raidul aerian, îl urmări pe Jim obosit, dar răbdător. După raiduri, când paznicii japonezi începeau să se poarte rău cu deținuții, adesea era nervos cu Jim, de parcă el ar fi fost răspunzător. Își trecu mâna prin părul lui Jim, scuturându-i pudra de ciment și îi examinează scalpul, în căutare de semne de sânge.

— Jim, căzusem de acord că nu te vei duce acolo sus în timpul raidurilor. Japonezii au destule probleme – pot să creadă că încerci să le semnalizezi piloților americani.

— Asta făceam, dar nu m-au văzut. Avioanele *Mustang* sunt atât de rapide. Lui Jim îi plăcea doctorul Ransome și voia să-l liniștească, să-i arate că totul e în regulă. Mi-am făcut tema la latină, doctore.

Surprinzător, pe doctorul Ransome nu-l interesa dacă Jim memorase verbele. El porni spre spital, cu un mănunchi de resturi de bambus pe care

prizonierii, într-o estimare realistă a resurselor medicale ale spitalului, le stocaseră lângă cimitir. Apelul începuse deja și cărările erau pustii. Paznicii japonezi se năpusteau în barăci, spărgând ultimele bucăți de geam de la ferestre cu patul puștii. Domnul Sekura, comandantul lagărului, insistase la această măsură de precauție, pe motivul de a-i feri pe prizonieri de suflul bombelor. De fapt, era o pedeapsă pentru raidul aerian, după cum vor simți prizonierii pe pielea lor, chiar în acea seară, când mii de țăntări anofeli aveau să se ridice din bălțile stătute din jurul lagărului, la vremea mesei.

Pe treptele Blocului E, unul dintre dormitoare exclusiv pentru bărbați, sergentul Nagata urla în fața șefului Blocului, domnul Ralston, organistul de la cinematograful *Metropole* din Shanghai. În spatele sergentului stăteau trei paznici, cu baionete la armă, de parcă s-ar fi așteptat ca un pluton de marinari americani să dea buzna din clădire. Sutele de deținuți în zdrențe așteptau răbdători. Pe măsură ce războiul înainta, în ultimul lui an, japonezii deveniseră descumpăniți și periculoși.

— Doctore Ransome, ce se va întâmpla dacă americanii debarcă la Woosung?

Acest port la gura râului Yangtze controla intrarea în Shanghai pe calea apei. Toată lumea din lagăr vorbea despre Woosung.

— Probabil că americanii vor debarca chiar la Woosung, Jim. Am gândit întotdeauna că tu ar trebui să fii la cartierul general ai lui Mac Arthur. Doctorul Ransome se opri să-și tragă sufletul. Forță aerul să-i intre în pieptul osos, uitându-se la reflectarea lui în bombeurile pantofilor lui Jim. Încearcă să nu te gândești la asta. Ai atâtea lucruri care înoată în mintea ta. S-ar putea ca americanii să nu debarce acolo.

— Dacă au să debarce, japonezii au să se lupte.

— Jim, au să se lupte. După cum ai susținut cu credință, japonezii sunt soldații cei mai curajoși din lume.

— Păi...

Discuțiile despre curaj îl puneau în încurcătură pe Jim. Războiul n-avea nicio legătură cu vitejia. Cu doi ani mai înainte, când fusese mai tânăr, i se păruse important să evalueze care erau soldații cei mai viteji, ca parte a încercării lui de a digera perturbările din viața sa. Bineînțeles că japonezii erau în frunte, chinezii la coadă, iar englezii oscilau pe la mijloc. Dar Jim se gândi la avioanele americane care măturaseră cerul. Oricât de viteji ar fi,

japonezii nu puteau face nimic ca să oprească aceste mașini frumoase și neobosite.

— Japonezii sunt viteji, conchise Jim. Dar acum, vitejia nu mai contează.

— Nu sunt chiar atât de sigur. Tu ești viteaz, Jim?

— Nu... bineînțeles că nu. Dar aș putea să fiu, afirmă Jim.

— Eu cred că ești.

Deși nepregătit, comentariul doctorului Ransome avea un ascuțit neplăcut. Era clar că era supărat pe Jim, de parcă l-ar fi învinuit pentru avioanele *Mustang* care făcuseră raidul. Asta era oare pentru că el învățase să se bucure de război? Jim se gândea la asta când ajunseră la spital. Pe jos, lângă treptele de bambus tocite, era conul intact al unei ghiulele antiaeriene. El o ridică, fiind curios să vadă dacă mai era caldă încă, dar doctorul Ransome i-o luă din mână și o aruncă dincolo de gardul de sârmă ghimpată.

Jim stătu pe treptele putrezite, îndoindu-și pantofii de bețe de bambus. Fusese tentat să smulgă corpul ghiulelei de la doctorul Ransome. Era acum aproape tot atât de înalt ca și medicul și, în multe privințe, mai puternic; în ultimii ani, în timp ce Jim crescuse, trupul mare al doctorului Ransome se strânsese și slăbise. Lui Jim nu i se păreau reale amintirile despre acest bărbat greoi, cu părul roșu, cu brațe și coapse solide, de două ori mai mare decât un soldat japonez. Dar în cursul primilor doi ani de lagăr, doctorul Ransome îi dăduse lui Jim prea mult din propria lui hrană.

Intrară în spital, iar Jim își luă locul în afara dispensarului, cu doctorul Bowen – un specialist în boli de nas, gât și urechi de la *Spitalul General* din Shanghai – și cu cele patru văduve misionare care formau personalul de infirmiere. În timp ce așteptau ca sergentul Nagata să facă apelul, el se uită pe furiș în salonul alăturat, unde cei treizeci de pacienți stăteau culcați pe priciurile lor. După fiecare raid aerian, erau câțiva morți din cauza șocului și a epuizării. Ideea că războiul era aproape terminat, părea să-i încurajeze pe unii să dea ortul popii. Totuși, pentru cei încă dornici să rămână în viață, o moarte era o veste bună. Pentru Jim însemna o curea veche sau o pereche de bretele, un stilou, iar odată, în mod miraculos, un ceas de mână pe care îl purtase trei zile, înainte de a i-l preda, cu toate celelalte, lui Basie. Japonezii confiscaseră toate ceasurile de mână și deșteptătoarele – după cum spunea doctorul Ransome, voiau ca prizonierii lor să nu aibă noțiunea

timpului. În cele trei zile, Jim măsurase timpul necesar pentru toate treburile.

Majoritatea pacienților sufereau de malarie, dizenterie și infecții la inimă din cauza malnutritiei. Pacienții bolnavi de beri-beri îl descumpăneau cel mai mult pe Jim, cu picioarele lor umflate și plămânii plini de apă, cu mințile atât de răătăcite, încât credeau că mureau în Anglia. În ultima lor oră, li se acorda un privilegiu special, singura plasă de țăntări a spitalului, și zăceau în acea imitație de mormânt înainte de a fi duși la cimitirul de lângă grădina de zarzavat.

În timp ce sergentul Nagata se apropie de spital însoțit de doi soldați, Jim se uită în salonul bărbaților. De zile în șir, domnul Barraclough, secretarul *Country Club*-ului din Shanghai, era pe moarte, iar Jim remarcă inelul lui de aur cu sigiliu. S-ar putea să nu fie de aur – nimic din ce îi oferise lui Basie nu fusese de aur – dar avea o oarecare valoare. Jim nu avea remușcări să fure de la morți. Singurii pacienți destul de nebuni ca să vină la spital erau cei fără rude sau prieteni care să vrea să-i îngrijească în barăci sau în dormitoare din blocuri. În afară de faptul că nu avea medicamente – neînsemnata cantitate alocată de japonezi fusese folosită în primul an – spitalul rareori vindeca pe cineva. Japonezii, presupunând în mod corect că aceia care intrau în spital aveau să moară în curând, le înjumătățeau imediat rația de alimente. Chiar și așa, se gândi Jim, putea trece destul timp înainte ca doctorul Ransome și doctorul Bowen să-i declare morți în mod oficial. Jim știa că un mare număr din cartofii suplimentari pe care îi mâncase ei erau rațiile unor morți. Doctorul Ransome muncea din greu pentru bolnavi și lui Jim îi părea rău că, în ultima vreme, părea că își pierduse speranța.

— Sunt aici, strigă doctorul Ransome. Jim, stai drepti. Nu te certa azi cu sergentul Nagata. Și nu-i vorbi despre raidul aerian.

Observând că ochii lui Jim erau fixați pe inelul cu sigiliu, întoarse capul ca să se uite spre sergentul Nagata care bocănea urcând treptele de bambus. Doctorul Ransome dezaproba hoția de cadavre, deși știa că Jim schimba curelele și bretelele pe mâncare. Totuși, se gândi Jim liniștit, doctorul Ransome avea propriile lui surse de aprovizionare. Spre deosebire de majoritatea deținuților din Lunghua, cărora li se permisesese să-și împacheteze o valiză înainte de a fi internați, doctorul Ransome intrase în lagăr doar cu o cămașă, cu șortul și cu sandalele de piele, fără nimic altceva. Totuși, cămăruța lui din Blocul D conținea un impresionant inventar de lucruri – un schimb

complet de haine, un gramofon portabil și câteva discuri, o rachetă de tenis, o minge de rugby și raftul de cărți care îi oferiseră lui Jim posibilitatea de a învăța. Toate acestea, precum și toate hainele pe care le purtase Jim în lagăr, ca și minunații pantofi de golf care au atras imediat atenția privirilor sergentului Nagata, doctorul Ransome le obținuse de la șuvoiul de pacienți care vizitau în fiecare seară cămăruța lui din Blocul D. Mulți nu aveau nimic de dat, dar nevestele mai tinere aduceau întotdeauna un modest bacșiș, pentru orice serviciu misterios făcut de doctorul Ransome. Richard Pearce recunoscuse chiar că Jim purta una dintre cămășile lui vechi, dar era prea târziu.

Sergentul Nagata se opri în fața deținuților. Amploarea raidului aerian american îl zguduise în mod clar. Maxilarele i se strânseseră, în timp ce câteva picături de salivă îi apăsură pe buze. Firele de păr din jurul gurii tremurau ca niște antene în miniatură care dădeau un avertisment în legătură cu furia ce avea să vină. Trebuia să se excite până la furie, dar bombeurile strălucitoare ale pantofilor lui Jim îi abătură atenția. Ca toți soldații japonezi, sergentul purta bocanci putrezi, prin care îi ieșeau degetele mari ca niște uriașe degete mari de la mână.

— Băiete...

Făcu o pauză. În fața lui Jim și îi dădu în cap cu lista pentru apel, scoțând un nor de praf alb. El știa de la soldatul Kimura că Jim era implicat în fiecare activitate ilicită din lagăr, dar nu fusese niciodată capabil să-l prindă. Împrăstie praful cu mâna și, cu un efort, rosti singurele două vorbe consecutive în engleză pe care anii la Lunghua îl învățaseră.

— Băiat dificil...

Jim așteptă ca el să continue, fascinat de saliva de pe buzele lui. Poate că sergentul Nagata ar aprecia o relatare de la fața locului despre raidul aerian.

Dar sergentul intră în salonul bărbaților, strigând în japoneză la cer doi doctori. Se uită în jos la bărbații aflați pe moarte, pentru care nu arătase niciodată nici cel mai mic interes, iar Jim avu ideea brusc înveselitoare că doctorul Ransome ascundea un pilot american rănit. El voia să-l atingă pe pilot înainte ca japonezii să-l omoare, să-i pipăie casca și costumul de zbor, să-și treacă degetele pe praful și pe uleiul de pe ochelarii lui.

— Jim...! Nu te mai gândi...!

Doamna Philips, una dintre văduvele misionare, îl prinse când se

aplecă înainte, aproape leșinând, în fața imaginii acesteia de arhanghel căzut printre orezării. Jim stătu drept, prefăcându-se slăbit de foame și încercând să evite privirea suspicioasă a santinelei japoneze de la ușa dispensarului. Așteptă să se termine apelul, reflectând la prada posibilă, legată de un pilot american mort. Curând, unul dintre americani va fi dus mort în lagărul Lunghua. Jim încercă să decidă care dintre clădirile ruinate ar putea ascunde mai bine cadavrul lui. Scoase cu grijă, trusa personală și echipamentul acestuia ar putea fi negociate cu Basie pe cartofi dulci, pentru luni de zile de acum încolo, și poate chiar pe o haină călduroasă pentru la iarnă. Va obține cartofi dulci și pentru doctorul Ransome, pe care Jim era hotărât să-l țină în viață.

Se clătină pe călcăie și auzi o femeie bătrână plângând în salonul de alături. Prin fereastră, se vedea pagoda de pe aeroportul Lunghua. Deja turnul de antiaeriană apărea într-o nouă lumină.

Încă o oră, Jim stătu în rând cu vădulele misionare, urmăriți de santinele. Doctorul Ransome și doctorul Bowen plecaseră cu sergentul Nagata la biroul comandantului, poate ca să fie interogați. Paznicii se învârtteau prin lagărul tăcut cu cataloagele lor, făcând apeluri repetate. Războiul era gata să se termine și totuși japonezii erau obsedați să știe exact câți deținuți r... A aveau.

Jim închise ochii ca să-și calmeze mintea, dar santinela lătra la el, suspectându-l pe Jim că era gata să joace vreun joc anume pe care sergentul Nagata nu l-ar aproba. Amintirea raidului aerian îl excita pe Jim. Avioanele *Mustang* încă mai traversau lagărul, în drumul lor pentru a ataca turnul de antiaeriană. Își imagina că el însuși conducea unul dintre acele aparate de luptă, căzând la pământ când avionul lui exploda, ridicându-se din nou ca unul dintre acei piloți kamikaze copilăroși care îl salutau pe împărat înainte de a-și arunca avioanele *Zero* în portavioanele americane la Okinawa. Într-o zi, Jim va deveni un pilot rănit, căzut printre movilele funerare și pagodele înarmate. Bucăți din costumul lui de zbor și din parașută, poate chiar și propriul său trup, se vor răspândi pe orezării, hrănindu-i pe deținuții din spatele sârmelor și pe chinezii care mureau de foame la poartă...

— Jim...! șopti doamna Philips. Repetă la latină!

Forțându-se să nu clipească, spre iritarea santinelei japoneze, Jim se uită în lumina soarelui de afară, dincolo de fereastra dispensarului. Peisajul

tăcut părea că fierbe cu flăcări; era acea aură născută din trupul pilotului american care ardea. Lumina atinse sârma ruginită a gardului și frunzele prăfuite ale trestiilor de zahăr sălbatic, înălbi aripile avionului abandonat și oasele țăranilor din movila funerară. Jim visa la următorul raid aerian, la lumina aceea violentă, abia fiind în stare să răsuflă din cauza foamei, pe care doctorul Ransome o recunoscuse, dar nu o putuse astâmpăra niciodată.

Când se termină apelul, Jim se odihni pe treptele spitalului. Doctorul Ransome și doctorul Bowen se întoarseră din biroul comandantului și imediat se închiseră în dispensar cu cele patru văduve misionare. Doctorul Ransome părea la fel de nervos ca și japonezii. Vechea cicatrice de sub ochiul lui era roșie sângerie. Oare sergentul Nagata îl lovise pentru că protestase împotriva unei noi reduceri a rației de alimente?

Cu mâinile în buzunare, Jim țopăi pe aleea cu zgură din spatele spitalului. Trecu în revistă șirurile de roșii, fasole și pepeni din grădina bucătăriei. Recolta modestă era menită să suplimenteze dieta slabă a pacienților, deși multe legume luau drumul spre marinarii americani din Blocul E. Lui Jim îi plăcea munca sa cu plantele. Le cunoștea personal pe fiecare și putea spune dintr-o privire dacă ar fi furat cineva o singură roșie. Din fericire, lungile șiruri de morminte din cimitirul alăturat îi țineau departe. În afara beneficiilor nutritive, botanica era o materie care intriga. În dispensar, doctorul Ransome tăia și colora felioare de tulpini și rădăcini de plante, le monta sub microscopul doctorului Bowen și îl puneă pe Jim să deseneze sutele de celule și vase hrănitoare. Clasificarea plantelor era un întreg univers de cuvinte; fiecare buruiană din lagăr avea un nume. Denumirile abundau; enciclopedia invizibilă zăceau în fiecare boschet sau șanț.

În după-amiaza anterioară, Jim săpase două șanțuri de fertilizare pentru o nouă cultură de tomate, între grădină și cimitir era un șir de bidoane de vreo două sute de litri cu apă de scurgere din rezervoarele septice prea pline din Blocul G. Un grup de prizonieri decantase cea mai mare parte a apei de scurgere într-un bazin gol, dar Jim și doctorul Ransome căraseră apa din lagăre. După cum spunea doctorul Ransome, nu avea rost să irosească nimic din ceea ce îi putea menține pe oameni în viață, fie și numai câteva zile în plus. Roșiile strălucitoare și pepenii umflați dovedeau că avea dreptate.

Jim scoase capacul de lemn de pe unul dintre bidoane. Așteptă ca miile de muște să se înfrupte primele, apoi luă linguroiul din bambus și cupa din lemn și începu, să toarne îngrășământul în șanțurile puțin adânci. Lucră în ritmul lent dar măsurat al țăranilor chinezi pe care îi urmărise înainte de

război cum își fertilizau culturile.

O oră mai târziu, după ce acoperise îngrășământul cu un strat de pământ, Jim se odihni pe unul dintre mormintele din cimitirul alăturat. Diverși oameni vizitau spitalul, șefii de blocuri și adjuncții lor, un grup de americani din Blocul E, personalități olandeze și belgiene. Dar Jim era prea obosit ca să-și plictisească cerându-le știri. Era liniște în grădina de zarzavat, cu pereții ei verzi de fasole și tomate. Adesea se gândea să rămână acolo pentru totdeauna, chiar și după terminarea războiului.

Împinse fantezia aceasta rustică în fundul minții și ascultă zumzetul avioanelor de luptă *Zero*, încălzindu-se la capătul pistei. Un singur avion kamikaze avea să decoleze, asta era tot ce puteau face japonezii ca represalii pentru raidul aerian american. Tânărul pilot, puțin mai în vârstă decât Jim, purta eșarfele de ceremonie, dar garda de onoare era formată doar dintr-un caporal și un tânăr soldat. Amândoi plecară, înainte ca aviatorul să se fi urcat în cabină și se îndreptară spre munca lor de reparații la hangarele avariate.

Jim urmări avionul ridicându-se nesigur de pe pistă. Urcă peste lagăr, motorul forțând serios din cauza greutateii bombei, coti spre râu și se îndreptă spre Marea Chinei. El își puse palmele streășină deasupra ochilor și urmări avionul până dispăru printre nori. Niciunul dintre japonezii de la Aeroportul Lunghua n-a aruncat nici măcar o privire spre avion, în hangare, lângă pagodă, încă mai ardea focul și din adăposturile de reparații bombardate ieșeau aburi. Totuși, craterele erau deja umplute de echipa de lucru a unor culi chinezi, iar negustorii de fier vechi scormoneau carcasele avioanelor distruse.

— Tot te mai interesează avioanele, Jim? întrebă doamna Philips, când ea și doamna Gilmour ieșiră din curtea spitalului. O să trebuiască să intri în *Forțele Aeriene Regale*.

— O să intru în Forțele Aeriene Japoneze.

— O! Japoneze...? Văduvele misionare chicotiră, încă nesigure pe simțul umorului lui Jim, și împinseră căruciorul lor de lemn. Roțile de fier răsunară pe aleea cu pietre, clătînând cadavrul pe care cele două femei urmau să-l îngroape.

Jim lustrui cele trei roșii pe care le culesese de pe plante. Niciuna nu era mai mare decât o bilă, dar Basie le va aprecia. Le piti în buzunarul cămășii, urmărindu-le pe doamna Philips și pe doamna Gilmour cum sapă groapa. Curând obosite, cele două femei se așezară pe cărucior și se odihniră

lângă cadavru.

El se îndreptă spre ele și luă sapa din mâinile muncite ale doamnei Philips. Trupul era al domnului Radik, fostul bucătar-șef la hotelul *Catay*. Jim se bucurase de conferința lui documentată despre transatlanticul Berengaria și era bucuros să-l recompenseze. Săpă în pământul moale. În unul dintre puținele lor acte de prevedere, când mai erau încă destul de puternici să facă așa ceva, prizonierii excavaseră parțial mormintele înguste. Dar efortul de a mai scoate încă o adâncime de o sapă de pământ umed era acum prea mult pentru văduvele misionare. Morții erau îngropați deasupra, pământul scos fiind adunat în jurul lor. Ploile grele din lunile musonice muiau mormanele, așa încât formau siluete ale trupurilor de sub ele, de parcă micul cimitir de lângă aeroportul militar făcea tot posibilul să-i reînvie pe câțiva dintre milioanele de morți din timpul războiului. Ici-colo, un braț sau un picior ieșeau din morminte, membrele unor adormiți neliniștiți luptându-se pe sub păturile lor cafenii. Șobolanii săpaseră adânc în mormântul doamnei Hug, olandeza care sosise la Lunghua cu Basie și cu doctorul Ransome, iar tunelurile îi aminteau lui Jim de Linia Maginot pe care el o construise în spatele grădinii cu pietre din Amherst Avenue pentru armata lui de soldați de plumb.

El săpă în continuare, hotărând să-l coboare pe domnul Radik mult sub nivelul pământului, pentru ca bucătarul să nu fie imediat hrană pentru șobolani. Doamna Gilmour și doamna Philips ședeau pe cărucior alături de cadavru și se uitau fără comentarii. De câte ori se oprea să se odihnească, ele îl tratau cu zâmbete identice, la fel de spălăcite ca și florile din desenele rochiilor lor de bumbac zdrențăroase.

— Jim! Lasă asta și vino încoace! Am nevoie de tine aici. Doctorul Ransome striga de la fereastra dispensarului. Nu-i plăcuse niciodată ca Jim să sape gropi.

Sute de muște bâzâiau în jurul căruciorului și se așezau pe fata domnului Radik. Cu *Berengaria* în gând, Jim continuă să sape pământul.

— Jim, te strigă doctorul...

— În regulă, e gata.

Femeile îl traseră pe domnul Radik din cărucior. Deși obosite de acest efort, îl manevrău cu aceeași grijă pe care i-o arătasera când era în viață. Oare el era încă viu pentru aceste două văduve creștine? Jim fusese întotdeauna

impresionat de credințele religioase puternice. Mama și tatăl lui erau atei, iar el îi respecta pe credincioșii creștini în același mod în care îi respecta pe cei care erau membri ai clubului *Graf Zeppelin* sau care făceau cumpărături la magazinul universal chinez pentru cunoașterea unui ritual străin, exotic. În plus, cei care munceau cel mai mult pentru alții, ca doamna Philips și doamna Gilmour și doctorul Ransome, adesea aveau credințe care se dovedeau a fi corecte.

— Doamnă Philips! zise el când îl așezară pe domnul Radik în groapă. Când părăsește sufletul trupul? Înainte de a fi îngropat?

— Da, Jim. Doamna Philips îngenunche pe jos și începu să adune pământul peste fața domnului Radik. Sufletul domnului Radik a plecat deja. Doctorul te cheamă iar. Sper că ți-ai făcut tema la latină.

— Desigur.

Jim reflectă la toate astea în timp ce se îndreptă spre spital. El urmărea adesea ochii pacienților când mureau, încercând să descopere o izbucnire de lumină când îi părăsea sufletul. Odată, îl ajutase pe doctorul Ransome când făcuse masaj pe pieptul gol al unei tinere belgiene care murea de dizenterie. Doctorul Bowen spusese că era moartă, dar doctorul Ransome îi apăsă inima pe sub coaste și brusc ea deschise ochii și se uită la Jim. La început, Jim crezuse că sufletul acesteia revenise, dar ea tot moartă era. Doamna Philips și doamna Gilmour au luat-o de acolo și au îngropat-o după o oră. Doctorul Ransome i-a explicat că, pentru câteva secunde, îi pompase sângele din nou în creier.

Jim intră în dispensar și rămase lângă masa de metal, în fața doctorului Ransome. Ar fi dorit să reia problema despre sufletul domnului Radik, dar, în mod curios, doctorul nu voia să discute pe teme de religie cu Jim, deși el personal mergea duminica dimineața la slujbele de la biserică. Cicatricea de pe fața lui mai era încă roșie și era înfricoșător de ocupat cu tava lui de ceară topită. De câte ori era obosit sau supărat pe Jim, doctorul Ransome topea câteva lumânări și băga pătrate de pânză veche în lichidul fierbinte, apoi le atârna să se răcească. În iarna anterioară, făcuse sute de asemenea panouri cerate pe care deținuții le folosiseră ca să înlocuiască geamurile sparte. Deși orele lui de muncă ajutaseră la oprirea vânturilor reci care suflau dinspre China de Nord, prea puțini dintre deținuți îi erau recunoscători doctorului Ransome. Totuși, după cum observase Jim, pe

doctorul Ransome nu-l interesa recunoștința lor.

Jim băgă un deget în ceara fierbinte, dar doctorul Ransome îl îndepărtă brusc. Era clar că discuția sa la comandantul lagărului îl supărase – se pregătea de iarnă de parcă încerca să se convingă că vor fi cu toții acolo la sosirea ei.

Scotându-și pantofii, Jim începu să le lustruiască bombeurile. După trei ani cât umblase în saboți de lemn și jerpelituri, îi plăcea să impresioneze pe toată lumea cu acei pantofi de sport scumpi.

— Jim, e grozav din partea ta să arăți atât de elegant, dar încearcă să nu-ți mai lustruiești pantofii chiar tot timpul. Doctorul Ransome se uita fix la pătratul cerat. Asta îl descumpănește pe sergentul Nagata, adăugă el.

— Îmi place să fie strălucitori.

— Sunt foarte strălucitori. Chiar și piloții americani trebuie să-i fi văzut. Ei cred, probabil, că avem un teren de golf aici și își fixează compasele după bombeurile tale.

— Asta înseamnă că ajut la efortul de război?

— Într-un fel...

Înainte ca Jim să-și poată încălța pantofii, doctorul Ransome îl apucă de încheietura mâinii. Majoritatea rănilor de pe picioarele lui Jim erau infectate și, dată fiind alimentația săracă, nu se vor vindeca niciodată ca lumea, dar deasupra încheieturii mâinii drepte era o ulcerăție de mărimea unui bănuț, plină de puroi. Doctorul Ransome mută tava cu ceară topită de pe lampa cu lumânare. Puse să fiarbă o lingură de apă într-un vas de metal, apoi stoarse și curăță ulcerăția cu o bucătică de vată.

Jim se supuse fără să protesteze. Își formase singura lui legătură strânsă la Lunghua cu doctorul Ransome, cu toate că știa că, în multe privințe, doctorul nu-l aproba. El era nemulțumit de Jim pentru că dezvăluia un adevăr clar în legătură cu războiul, și anume că oamenii erau prea capabili să i se adapteze. Uneori chiar îl suspecta pe Jim că îi plăcea latina din motive greșite. Frate al unui profesor de sport de la un internat englez (unul dintre acele instituții de reprimare, atât de asemănător cu Lunghua, cărora se pare că le era destinat și Jim), lucrase în afara țării cu misionari protestanți. Doctorul Ransome era mai curând un fel de diriginte de școală sau de înaintaș la rugby, deși Jim nu era prea sigur în ce măsură aceste comparații ale lui erau justificate. El remarcase că doctorul putea fi deosebit de viclean când îi

convenea.

— Ei, Jim, sunt sigur că ți-ai făcut lecția de latină...

Doctorul Ransome deschise manualul. Deși sustras de prizonierii care se adunau în afara barăcilor și a blocurilor de dormitoare, el se uită la text. Sute de bărbați și soțiile lor, mulți împreună cu copiii, traversau terenul de adunare. El începu să-i pună întrebări lui Jim, care continua să-și lustruiască pantofii pe sub masă.

— Ei erau iubiți...?

— Amabantur.

— Eu voi fi iubit...?

— Amabor.

— Tu vei fi fost iubit...?

— Amatus eris.

— Bine. Am să-ți dau o lecție necitită. Doamna Vincent o să te ajute.

La vocabular. N-o deranjează dacă o întrebi?

Acuma nu!

Jim îl informă despre schimbarea ei de atitudine, ca de o chestiune obișnuită. Bănuia că doctorul Ransome îi fusese de folos în vreo problemă specială femeiască.

— Bine. Oamenii trebuie să fie încurajați. Cu trigonometria, nu-ți poate fi de folos.

— N-am nevoie să mă ajute.

Lui Jim îi plăcea trigonometria. Spre deosebire de latină sau de algebră, această ramură a geometriei era direct implicată într-o temă aproape de sufletul lui - războiul aerian.

— Doctore Ransome, bombardierele americane care au zburat împreună cu *Mustang*-urile mergeau cu șase sute douăzeci de kilometri pe oră – am calculat cu ajutorul umbrei lor peste lagăr și cu pulsul meu. Dacă vor să lovească aeroportul Lunghua, trebuie să-și arunce bombele cu vreo sută de metri mai înainte.

— Jim, tu ești un copil al războiului. Îmi închipui că japonezii de la tunuri știu și ei asta.

Jim se sprijini pe spate, gândindu-se.

— S-ar putea să nu știe.

— Ei bine, nu le putem spune – sau putem? Asta ar fi necinstit față de

aviatorii americani. Și așa, japonezii împușcă prea mulți dintre ei.

— Dar îi împușcă deasupra aeroportului, explică Jim. Atunci, ei și-au aruncat deja bombele. Dacă vor să-i oprească să mai lovească pista, ar trebui să tragă în ei la mai mult de o mie de metri mai încolo.

Perspectiva îl excita pe Jim – aplicată la toate bazele japoneze din toată regiunea Pacificului, această nouă tactică ar putea întoarce războiul împotriva americanilor și în felul acesta lagărul Lunghua ar fi salvat. El bătu cu degetele pe masă, imitând modul în care cântase la pianul cel alb din casa goală de pe Amherst Avenue.

— Da... Doctorul Ransome se întinse și apăsă cu blândețe mâinile lui Jim pe masă, încercând să-l calmeze. El scufundă un nou pătrat de pânză în ceara din tavă. Poate o să lăsăm trigonometria și o să-ți însemn ceva la algebră. Vrem ca războiul să se termine, Jim.

— Bineînțeles, doctore Ransome.

— Tu vrei ca războiul să se sfârșească, Jim? Doctorul Ransome părea adesea să se îndoiască de lucrul acesta. Mulți dintre oamenii de aici nu vor mai rezista mult. Ești dornic să-i vezi pe mama și pe tatăl tău din nou?

— Da, sunt. Mă gândesc la ei în fiecare zi.

— Bun. Îți amintești cum arată?

— Îmi amintesc... Lui Jim nu-i plăcea să-l mintă pe doctorul Ransome, dar, într-un fel, se gândea la fotografia bărbatului și a femeii necunoscute pe care o prinsese pe perete în odăița lui. Nu-i divulgase niciodată medicului că aceia erau înlocuitorii părinților săi. Jim știa că era important să mențină vie amintirea mamei și a tatălui lui, pentru a-și susține încrederea în viitor, dar chipurile lor deveniseră neclare. Doctorul Ransome putea să nu aprobe modul în care se păcălea singur.

— Mă bucur că-ți amintești de ei, Jim. Se poate ca ei să se fi schimbat.

— Știu – vor fi flămânzi.

— Mai mult decât flămânzi, Jim. Când se va termina războiul, totul va fi foarte nesigur.

— Deci ar trebui să rămânem în lagăr? Lui Jim îi plăcu să audă asta. Prea mulți dintre prizonieri vorbeau despre plecarea din lagăr fără să aibă vreo idee reală despre ce li se va întâmpla. Atâta timp cât stăm în Lunghua, japonezii vor avea grijă de noi.

— Nu sunt prea sigur că vor avea. Am devenit o povară pentru ei. Nu ne mai pot hrăni, Jim...

Deci aici voise să ajungă doctorul Ransome. Jim simți că îl cuprinde o oboseală liniștită. Numeroasele ore cât cărase vasele cu apa reziduală, plantase și udase culturile din grădina spitalului, trăsesse căruciorul cu roți cu domnul Maxted, îndepliniseră o parte din încercarea sa de a menține lagărul în funcțiune. Totuși, așa cum știuse tot timpul, aprovizionarea cu alimente depindea de bunul plac al japonezilor. Propriile lui sentimente, hotărârea lui de a supraviețui nu contau în final. Activitatea nu însemna nimic mai mult decât mișcarea ochilor belgienei care păruseră să se întoarcă o clipă dintre morți.

— O să mai fie ceva mâncare, doctore Ransome?

— Sperăm că o să mai căpătăm ceva. Dar japonezii nu se mai pot hrăni nici pe ei înșiși. Submarinele americane...

Jim se uită fix la bombeurile lustruite ale pantofilor lui. Dorea ca mama și tatăl său să-i vadă, înainte de a muri. Se îmbărbătă, încercând să-și adune vechea lui voință de a supraviețui. În mod deliberat, se gândi la plăcerea curioasă pe care i-o dădeau cadavrele din cimitirul spitalului, emoția vinovată de a fi viu. Știa de ce doctorului Ransome nu-i plăcea ca el să sape gropile.

Doctorul Ransome însemnă exercițiul în manualul de algebră și îi dădu două fâșii de bandaj din hârtie de orez, pe care să rezolve ecuațiile simultane. Când se ridică în picioare, doctorul Ransome scoase cele trei roșii din buzunarul, lui Jim. Le puse pe masă lângă tava cu ceară.

— Provin din grădina spitalului?

— Da. Jim se uită cu sinceritate la doctorul Ransome. Recent, începuse să-i vadă cu un ochi mai matur. Lungii ani de detenție, disputele continue cu japonezii îl făcuseră pe acest medic tânăr să pară de vârstă mijlocie. Doctorul Ransome era deseori nesigur de el însuși, la fel cum era de furtul lui Jim.

— Trebuie să-i dau câte ceva lui Basie, de câte ori îl văd.

— Știu. E un lucru bun că ești prieten cu Basie. E un supraviețuitor, deși supraviețuitorii pot fi periculoși. Războaiele există pentru oameni ca Basie. Doctorul puse roșiile în mână lui Jim. Vreau să le mănânci tu, Jim. Am să-ți dau eu altceva pentru Basie.

— Doctore Ransome... Jim căuta o cale ca să-l liniștească. Dacă i-am spune sergentului Nagata despre distanța de o mie de metri... japonezii n-ar mai doborî avioanele, dar s-ar putea să ne dea niște alimente...?

Doctorul Ransome zâmbi pentru prima oară. Descuie dulapul de medicamente și scoase dintr-o cutie de metal două prezervative de cauciuc.

— Jim, tu ești un pragmatic. Dă-i astea lui Basie, o să aibă el ceva pentru tine. Acum, mănâncă roșiile și du-te.

Studenti în anul doi la Lunghua

Suntem studenți la Lunghua, studenți în anul doi

Și fete-atrăgătoare avem aici cu noi.

De lagăr nu ne pasă, căci știe fiecare

Că marțea, pe-nserate, noi mergem la plimbare.

* * *

În timp ce traversa terenul de adunare spre Blocul E, Jim se opri să-i privească pe actorii din Lunghua repetând următorul lor spectacol concert, pe treptele Barăcii 6. Conducătorul trupei era domnul Wentworth, directorul *Băncii Cathay*. Îi plăceau spectacolele de amatori, când fiecare dintre cei implicați era în centrul atenției publice. Jim jucase o pagină din *Henric al V-lea*, un rol pe care îl savurase. Costumul pe care doamna Wentworth îl confecționase pentru el din catifea roșie era singura haină decentă pe care o purtase în ultimii trei ani. Se oferise să o poarte în următoarea producție a actorilor din Lunghua, *Ce înseamnă să fii onest*, dar domnul Wentworth refuzase să-l distribuie.

... Avem aici programe, distracții, conferințe

Și muzică și dansuri avem, după dorințe...

Repetiția nu era reușită. Cele patru fete din cor, îmbrăcate în costume de Pierrot, stăteau pe așa-zisa scenă din lăzi de ambalaj, încercând să memoreze cântecul. Supărate din cauza raidului aerian, femeile îl ignorau pe domnul Wentworth și erau atente la cer. În ciuda luminii fierbinți a soarelui, ele își frecau brațele ca să se încălzească.

Auditoriul de deținuți plictisiți se risipi și Jim decise să-i lase pe actori la ale lor. Actorii din Lunghua își recrutau membrii dintre familiile engleze cele mai snoabe și era ceva absurd în vocile lor pițigăiate – la fel de afectate ca și meciul de rugby pe care, într-o rară absență a bunului simț, doctorul Ransome îl aranjase în iarna precedentă. Echipele de prizonieri flămânziți (sute de studenți în anul doi la Lunghua) se împleticiseră pe terenul de adunare, într-o parodie grotescă a jocului de rugby, prea extenuați să

paseze mingea și luați în răs de o mulțime de prizonieri, excluși din joc pentru că nu învățaseră niciodată regulile lui.

Jim trecu de casa paznicilor făcând o trecere în revistă rapidă a lagărului. Un grup de prizonieri se adunaseră la porți, așteptând camionul militar de la Shanghai. Nu se dăduse niciun comunicat oficial că rațiile vor fi reduse, dar știrea se răspândise deja prin lagăr.

În mod semnificativ, în afara porților erau deja mai puțini cerșetori chinezi. O țărancă moartă zăcea pe iarbă, dar soldații regimului marionetă dezertați precum și culi cu ricșe fără ocupație dispăruseră, lăsând în urmă un cerc de bătrâni stând pe vine și câțiva copii cu fețe trase.

Jim intră în Blocul E, clădirea dormitorului pentru bărbați, și urcă scara la etajul al treilea. Fără să țină seama de anotimp, deținuții britanici din Blocul E își petreceau aproape tot timpul pe priciurile lor. Câțiva erau prea bolnavi de malarie ca să se miște și stăteau întinși pe saltele de paie ude de transpirație și urină. Dar alții, încă destul de puternici ca să umble, leneveau pe lângă ei, examinându-și mâinile ore în șir sau uitându-se pe pereți.

Vederea atâtor bărbați adulți care nu voiau să facă față realității lagărului îl uimise întotdeauna pe Jim, dar își revenea de îndată ce ajungea în dormitorul americanilor. Îi plăceau americanii și îi aproba în toate privințele. De câte ori intra în acea enclavă de ironie și de voie bună, starea lui de spirit se îmbunătățea.

Două dintre fostele săli de clasă erau ocupate de americanii din Marina Comercială. Ușile despărțitoare fuseseră scoase și camera cu tavanul înalt era plină cu vreo șaiszeci de bărbați. Jim trecu în revistă aglomerarea de cămăruțe. Englezii din Blocul E trăiau în dormitoare deschise, dar fiecare dintre marinarii americani își construise o micuță cămăruță din orice fel de materiale putuse scormoni – cearceafuri roase, scânduri de lemn, țesături din pai sau bambus. Din când în când, un grup de americani ieșeau. Din Blocul E și jucau un joc cu mingea, dar de obicei rămâneau în cămăruțele lor. Acolo stăteau culcați pe priciuri și primeau un șir permanent de adolescente, femeile englezoaice singure și chiar câteva soții, atrase de ei din motive nu prea diferite de ale lui Jim.

Printr-un mecanism oarecare, pe care Jim nu-l înțelese niciodată, activitatea sexuală părea să genereze o cantitate nesfârșită din acele obiecte care îi fascinau cel mai mult pe Jim. Această comoară fusese adusă în lagăr de

marinarii americani, iar acum circula ca o a doua monedă – cărți cu benzi desenate, exemplare din *Life*, *Reader's Digest* și *Saturday Evening Post*, pixuri, rujuri de buze și pudră compactă, ace de cravată elegante, brichete și cordoane de celuloid, butoni de la bălci și catarama din vestul sălbatic – o colecție de nimicuri care, în ochii lui Jim, aveau stilul și magia avioanelor de luptă *Mustang*.

— Hei, ăsta-i Jim din Shanghai...

— Copile, Basie e nebun de furios pe tine...

— Vrei să jucăm șah, băiete?

— Jim, am nevoie de apă caldă și de un bărbierit.

— Jim, adu-mi o șurubelniță pentru mâna stângă și un lighean cu apă fierbinte.

— De ce e furios Basie pe Jim?

Jim schimbă saluturi cu americanii: Cohen, un maestru la jocul cu mingea și fanatic al șahului; Tiptree, mașinistul solid, blând, care era regele cărților cu benzi desenate; Hinton, alt steward de cabine și filosof; Dainty, telegrafist și cel mai viril bărbat din Lunghua – bărbați amabili care își jucau rolurile în beneficiul lui Jim și se veseleau tot timpul. Când îl vedeau, majoritatea îl plăceau pe Jim, iar acesta, în schimb, din respect pentru America, le făcea nesfârșite servicii. Mai multe cămăruțe erau închise întrucât marinarii își primeau vizitatorii, dar celelalte aveau perdelele trase, ca marinarii să poată sta culcați și să vadă lumea care trecea. Doi dintre marinarii mai vârstnici erau scuturați de malarie, dar nu făceau mare caz de faptul că erau bolnavi. Una peste alta, Jim simțea că americanii erau cea mai bună companie, nu erau atât de stranii și de provocatori ca japonezii, dar cu mult superiori britanicilor încruntați și complicați.

De ce oare era furios Basie pe el? Jim merse pe coridorul îngust între cearceafurile suspendate. Putea auzi o englezoaică din Baraca 5 plângându-se de soțul ei și două fete belgiene, care trăiau împreună cu tatăl lor văduv în Blocul G, chicotind în legătură cu un obiect ce le era arătat.

Cămăruța lui Basie era în colțul de nord-vest al camerei, cu două ferestre care îi dădeau o vedere clară a întregului lagăr. Ca de obicei, ședea pe priciul lui, supraveghindu-i pe soldații japonezi din afara casei paznicilor, în timp ce primea ultimul raport de la Demarest, vecinul lui de cămăruță și principalul lui acolit. Cămașa lui cu mâneci lungi era decolorată, dar frumos

netezită. După ce Jim spăla și usca cămășile, Basie le împăturea într-un pachet complex și le punea sub salteaua pe care dormea, de unde ieșeau cu o dungă, ca de la magazinul universal. Deoarece Basie se mișca rareori de pe priciul lui, el îi părea lui Jim chiar mai proaspăt și mai bine decât domnul Sekura și, în mai multe privințe, anii de la Lunghua fuseseră o încercare mai mică pentru Basie decât pentru comandantul japonez. Măinile și fața lui erau în continuare moi și neistovite, deși cu o paloare asemănătoare cu a unei femei bolnave. Învârtindu-se în cămăruța lui, ca în cea de pe vaporul *Aurora*, el privea lagărul de la Lunghua în același mod cum privise lumea aceea, un șir de cabine ce trebuiau pregătite pentru o succesiune de pasageri.

— Intră, copile. Nu mai răsufla așa mult, i se face cald lui Basie...

Demarest, fost steward de bar, vorbea fără să-și miște buzele. După cum bănuia Jim, fie că avusese anterior o carieră de ventriloc, fie, după cum susținea domnul Maxted, petrecuse mult timp în închisoare.

— Băiatul nu face niciun rău... Basie îi făcu semn lui Jim să se așeze și Demarest se întoarse în cămăruța lui. Pentru el nu e destul aer în toată Lunghua. Nu-i așa, Jim?

Jim încercă să-și controleze gâfâiala – nu avea destule globule roșii, după cum susținea doctorul Ransome.

— Ai dreptate, Basie. Avioanele *Mustang* l-au luat pe tot cu ele. Ai văzut raidul aerian?

— L-am auzit, Jim... Basie se uită încruntat la Jim, de parcă îl considera responsabil de acel zgomot. Piloții aceia filipinezi or fi urmat școala de zbor în Insula Coney.

— Filipinezi? Jim își stăpâni în cele din urmă plămânii. Au fost cu adevărat piloți filipinezi?

— Unii dintre ei, Jim. Sunt câteva aripi care operează împreună cu Mac Arthur. Restul sunt vechi Tigri zburători cu baza la Chungking.

Basie dădu din cap înțelept, uitându-se la Jim ca să se asigure că acesta aprecia cunoștințele sale superioare.

— Chungking... Jim era uluit. Aceasta era genul de informație de care se bucura mintea sa, deși știa că Basie broda rapoartele în beneficiul lui. Pe undeva, în lagăr, era un aparat de radio ascuns, care nu fusese descoperit niciodată, nu pentru că era bine ascuns, ci pentru că japonezii erau zăpăciți de falsele informații pe care le ofereau deținuții dornici să colaboreze. În ciuda

tuturor eforturilor sale, Jim nu fusese capabil să descopere aparatul de radio, care era inactiv perioade îndelungate. Apoi, Basie îi furniza buletine proprii ce descriau un război paralel. Jim pretindea întotdeauna că era impresionat, deși rareori putea deosebi un zvon de o ficțiune. Era un mod important de a-i ține uniți laolaltă.

Apoi, mai era interesul lui Basie față de extinderea vocabularului lui Jim.

— Ți-ai făcut lecțiile azi, Jim? Ai învățat toate cuvintele?

— Le-am învățat, Basie. O grămadă de cuvinte latinești.

Pe Basie îl intrigau cunoștințele de limbă latină ale lui Jim, dar era ușor plictisit, așa încât hotărî să nu recite tot timpul trecut al lui *amo*.

— Am învățat și câteva cuvinte noi englezești: „Pragmatic”, de pildă; dar Basie îl privi cu tristețe; Și „supraviețuitor”, adăugă.

— Supraviețuitor? Basie chicoti la asta. E un cuvânt folositor. Tu ești un supraviețuitor, Jim?

— Păi...

Doctorul Ransome nu înțelesese cuvântul ca un compliment. Jim încercă să-și amintească alt cuvânt interesant. Basie nu folosea niciodată aceste cuvinte, dar părea că le pune la păstrare, ținându-le în rezervă pentru zile mai bune, de parcă s-ar fi pregătit pentru o viață de formalism complicat.

— Mai sunt alte noutăți, Basie? Când au să debarce americanii la Woosung?

Dar Basie era preocupat. Își sprijini capul de pernă și se uită la conținutul cămăruței, de parcă ar fi fost împovărat de toate posesiunile lui. La prima vedere, cămăruța părea plină de cărpe vechi și de coșuri de nuiete, dar de fapt conținea un magazin universal complet. Erau oale și tigăi de aluminiu, un sortiment de pantaloni și bluze de damă, un set de mah-jong, mai multe rachete de tenis, o jumătate de duzină de pantofi desperecheați și o cantitate fabuloasă de exemplare vechi din *Reader's Digest* și *Popular Mechanic*. Toate acestea fuseseră obținute prin schimb în natură, deși Jim nu înțelesese niciodată ce anume dădea Basie în schimb, căci, la fel ca și doctorul Ransome, venise în lagăr fără nimic.

Pe de altă parte, lui Jim îi veni în minte că o mare parte din acest echipament era nefolositor. Nimeni nu era destul de puternic ca să joace tenis, pantofii erau plini de găuri, iar în tigăi nu aveai ce să gătești. Stewardul de

cabine era, cu toată lăudăroșenia lui, același bărbat limitat pe care Jim îl întâlnise pentru prima dată în docurile de la Nantao, cu aceeași perspectivă despre lume, clară, dar îngustă. Talentele lui Basie se extinseseră ca să umple doar cele mai modeste posibilități de mici furtișaguri din jurul lui. Jim era îngrijorat de ce se va întâmpla cu Basie când se va termina războiul.

— Cum stai cu sarcinile, Jim? Întrebă Basie. Ai pus cursele, Jim? Cât de departe ai mers? Dincolo de golfuleț?

— Exact dincolo de golfuleț, Basie. Am mers până la vechea sală de exerciții.

— Bun...

— N-am văzut niciun fazan, Basie. Nu cred că există vreun fazan. E prea aproape de aeroport.

— Există fazani, Jim. Dar trebuie să mutăm cursele pe șoseaua spre Shanghai. Se uită șmecherește la Jim. Atunci o să trebuiască să punem o momeală.

— Am putea pune o momeală, Basie.

Jim bănuia că există deja o momeală – el însuși. Toată acțiunea de a pune curse nu avea nimic de-a face cu prinderea fazanilor. Poate vreunul dintre americani plănuia să viziteze Shanghai-ul, iar Jim era folosit ca să testeze calea de fugă. Ca o alternativă, acești marinari plictisiți puteau să joace un joc, să parieze unul contra celuilalt în legătură cu cât de departe putea pune cursele, înainte de a fi împușcat de santinela japoneză din turnul de pază. Deși Jim le plăcea, ei erau cu siguranță capabili să-i pună în joc viața. Acesta era umorul american de tipul cel mai special.

El se clătină de oboseală, dorind să poată sta culcat de-a latul, la picioarele patului. Basie îl urmărea în expectativă. De la fereastra lui, îl văzuse pe Jim lucrând în grădina spitalului și aștepta câteva păstăi de fasole sau roșii. Basie cerea întotdeauna asemenea nimicuri, deși și el era generos, în felul lui. Când Jim era mai mic, Basie își cheltuia ore în șir făcându-i jucării din sârmă de cupru și gheme de bumbac, realizând superbe muște de pescuit care atârnavă din geamandurile care pluteau libere. De ziua lui, doar Basie îi dădea un dar.

— Basie, ți-am adus ceva, pentru tine...

Jim scoase cele două prezervative din buzunar. Basie scoase de sub priciul lui o cutie de biscuiți ruginită. Când o deschise, Jim văzu cutia plină cu

sute de asemenea profilactice, cum le ziceau americanii. De îndată ce se terminase stocul de țigări originale, aceste cauciucuri murdare formau principala unitate monetară din lagărul Lunghua. Numărul lor în circulație aproape că nu scăzuse în cei trei ani, nu pentru că la Lunghua ar fi fost o slabă activitate sexuală, ci din cauză că anticoncepționalele erau prea valoroase ca unități de schimb ca să fie folosite în scopuri neproductive. Când jucau poker, marinarii americani foloseau mormane de prezervative în chip de fise. Era o ironie dublă, după cum îl auzise Jim remarcând pe doctorul Ransome, că valoarea lor continua să crească, deși aproape toți deținuții din lagăr erau fie impotenți, fie sterili.

Basie inspectă prezervativele, având suspiciuni în privința condiției lor foarte vechi.

— De unde ai astea, Jim?

— Sunt bune, Basie. E cel mai bun tip.

— Zău așa? Basie accepta adesea cunoștințele lui Jim în domenii în care nu se pricepea. Poate te-ai uitat în dulapul medical al doctorului Ransome?

— N-au fost niciun fel de roșii, Basie. Raidul aerian le-a distrus.

— Piloții ăia filipinezi... N-are importanță. Spune-mi despre dulapul doctorului Ransome. Erau și medicamente acolo, îmi închipui.

— Basie, erau o grămadă de medicamente. Iod, mercuricrom...

De fapt, dulapul era gol. Jim încercă să-și amintească dulăpiorul cu doctorii din baia tatălui său și denumirile stranii care însumau lumea misterioasă a trupului de adult.

— Erau... unguente... supozitoare.

— Supozitoare? Culcă-te, Jim. Ai obosit. Basie puse un braț în jurul umerilor lui Jim. Amândoi priviră pe fereastră la mulțimea de prizonieri care așteptau camionul cu rația întârziată de la Shanghai. Nu te îngrijora, Jim, o să fie în curând suficientă mâncare.

Uită toate discuțiile că japonezii au să ne reducă rațiile.

— Ar putea s-o facă, Basie. Suntem o povară pentru ei.

— O povară? Doctorul Ransome te îngrijorează cu toate vorbele astea. Crede-mă, Jim, e nevoie de mult mai mult decât noi ca să-i împovăreze pe japonezi. Băgă mâna sub pernă și scoase un cartof dulce, mic. Tu mănâncă asta până mă gândesc ce treburi avem de făcut. Când termini, o să-ți dau un

Reader's Digest să-l iei cu tine la Blocul G.

— Ei, mulțumesc, Basie!

Jim devoră cartoful. Îi plăcea cămăruța lui Basie. Abundența de obiecte, deși erau nefolositoare, erau liniștitoare, ca și abundența de cuvinte ale doctorului Ransome. Vocabularul latin și termenii algebrici erau tot nefolositori, dar ajutau la crearea unei alte lumi. Încrederea lui Basie în viitor îl încuraja.

Când linse urmele de miez de pe degete, păstrând coaja pentru seară, camionul militar sosi de la Shanghai cu rația de alimente a deținuților.

Doi soldați japonezi stăteau în spatele cabinei șoferului camionului, cu baionetele la armă, cu coapsele pierdute printre sacii de cartofi și cereale. Totuși, aplecându-se peste fereastra lui Basie, Jim putu observa că rația fusese înjumătățită. Era bucuros că veniseră ceva alimente, dar în același timp se simțea oarecum dezamăgit. O mulțime de câteva sute de deținuți urmară camionul spre bucătărie, cu mâinile în buzunarele șorturilor zdrențuite, bocănind cu saboții lor de lemn. Cum s-ar fi comportat oare dacă ar fi fost camionul gol? Niciunul dintre deținuți, nici măcar doctorul Ransome, nu părea în stare să-și recapete forțele pentru ultimele etape ale războiului. Jim aproape că ar fi acceptat cu bucurie foamea, dacă ar fi văzut din nou lumina aceea curioasă pe care au adus-o cu ele avioanele *Mustang*.

În jurul lui, americanii își părăseau cămăruțele și se înghesuiau la ferestre. Demarest arătă spre coloanele de fum care ieșeau din districtul docurilor în nordul Shanghai-ului. Deși erau la peste șaisprezece kilometri depărtare, Jim putea auzi un hureit puternic peste orezăriile pustii, un tunet uitat care făcea ecou mult timp după ce explodaseră bombele. Sunetele bubuiau în geamuri, un vag ultimatum dat prizonierilor pasivi din Lunghua.

Jim cercetă cu privirea norii de fum, în căutarea unor urme de avioane americane. Niciunul dintre cele douăsprezece avioane *Zero* de pe Aeroportul Lunghua nu decolase ca să le intercepteze.

— Basie, să fie *B-29*?

— Asta-i, Jim. Bombardiere *Superfortress*, ceea ce noi numim arma de apărare a emisferei. Vin tocmai de la Guam.

— De la Guam, Basie...

Jim era impresionat de gândul că aceste bombardiere cu patru motoare fac lungul drum peste Pacific, pentru a ataca docurile din Shanghai, unde el își petrecuse atâtea. Ore fericite jucându-se de-a v-ați ascunselea. Avioanele *B-29* inspirau venerație. Uriașele bombardiere, cu linie aerodinamică, însumau toată puterea și grația Americii. De obicei, bombardierele *B-29* zburau deasupra focului antiaerienei japoneze, dar, cu două zile mai înainte, Jim văzuse un singur *Superfortress* traversând orezăriile

spre vestul lagărului, doar la vreo mie cinci sute de metri deasupra solului. Două dintre motoarele lui erau în flăcări, dar vederea acestui uriaș bombardier cu coada înaltă, curbată, îl convinsese pe Jim că japonezii au pierdut războiul. El văzuse echipaje americane capturate, care erau reținute câteva ore în casa paznicilor de la Lunghua. Ceea ce îl impresionase atât de mult era faptul că aceste mașini complexe erau manevrate de bărbați ca Tiptree, Cohen și Dainty. Asta era America.

Jim se gândi intens la bombardierele *B-29*. Voia să le îmbrățișeze fuselajele argintii, să mângâie carlinga motoarelor lor. Avionul *Mustang* era frumos, dar *Superfortress* aparținea altei categorii de frumusețe.

— Ia-o ușor, copile... Basie puse un braț în jurul pieptului lui, care vibra. Ei sunt departe de Lunghua. O să te îmbolnăvești.

— Mă simt bine, Basie. Războiul e aproape terminat, nu-i așa?

— Așa-i. Nu prea devreme pentru tine, Jim. Spune-mi, i-ai văzut vreodată la Shanghai pe Șoferii Diavolului?

— Sigur că da, Basie. L-am văzut trecând printr-un zid de flăcări.

— Bine. Atunci, să ne calmăm și să continuăm cu treburile noastre.

În timp de o oră, Jim fu ocupat cu sarcinile pe care i le dădu Basie. Mai întâi, trebuia să aducă apă din bazinul din spatele casei paznicilor. Când aduse vasul înapoi la Blocul E, Jim porni în căutarea combustibilului pentru sobă. Basie continua să insiste să-și fiarbă apa de băut, dar lipsa de combustibil făcea lucrul acesta dificil. După ce adună câteva bețe și bucățele de împletituri de paie, Jim cercetă cărările din jurul Blocului E, căutând bucățele de cocs înfipite în drumurile cu zgură. Chiar și zgura dădea o căldură surprinzătoare.

După ce aprinse soba, Jim suflă peste flăcările leneșe. Puse bucățelele de cocs în gura tubului de aeraj unde, după cum îi explicase doctorul Ransome, aerul se mișca mai repede. De îndată ce apa de băut începu să fiarbă, el decantă puțin lichid cenușiu în gamela pe care o duse sus și o lăsă să se răcească pe marginea ferestrei lui Basie. Adună hainele lui Basie și spălă cămășile murdare în apa rămasă. Acestea puteau fi lăsate o oră, în timp ce se ducea să stea la coadă pentru rația lui Basie. Deținuții din Blocul E erau ultimii hrăniți, în fiecare zi, iar bărbații stăteau la coadă la bucătărie. Jim se bucura întotdeauna de lunga așteptare pentru rația de cereale și cartofi dulci a lui Basie și se simțea și el, în compania bărbaților, un bărbat în creștere. Șirurile de prizonieri transpirați, acoperiți de ulcerații și de mușcături de

țânțari, emanau un miros amețitor de agresiune, iar Jim îi putea înțelege pe paznicii japonezi care se temeau de ei. Cea mai mare parte a limbajului lor obscen îl depășea, conversațiile lor brutal de crude despre trupurile femeilor și despre părțile lor ascunse dădeau impresia că acești masculi slăbiți se provocau singuri, descriind ceea ce nu mai puteau face. Dar întotdeauna erau fraze de catalogat și de savurat, când stătea culcat în cămăruța lui.

Când Jim se întoarce te Blocul E ducând cămășile lui Basie și rația lui de alimente, se simți îndreptățit să treacă de Demarest și să șadă la picioarele priciului. Îl urmări pe Basie mâncând cerealele și mișcând gărgărițele încolo și înapoi, cum mișcă un negustor chinez bilele abacului.

— Am muncit din greu azi, Jim. Tatăl tău ar fi mândru de noi. În ce lagăr ziceai că este?

— La Soochow. Și mama mea. O să-i cunoști în curând.

Jim dorea ca Basie să fie prezent la reîntâlnirea lor, astfel încât stewardul de cabine să-l poată identifica, dacă părinții lui nu l-ar recunoaște.

— Mi-ar plăcea să mă întâlnesc cu ei, Jim. Dacă nu au plecat în altă parte...

Jim remarcă inflexiunea curioasă din vocea lui Basie.

— În altă parte?

— Păi, e posibil, Jim. Poate că japonezii îi vor muta pe oamenii din lagăre lângă Shanghai.

— O să fim după război, atunci?

— Da, tu o să fii după război, așa-i...

Basie ascunse cartoful dulce printre tigăile de sub prici. El scotoci printre pantofi și rachetele de tenis, apoi scoase un exemplar din *Reader's Digest*. Răsfoi prin paginile murdare, care fuseseră citite de o duzină de ori” de fiecare rezident din Blocul E. Straturi de benzi gumate grase, pătate cu sânge uscat și puroi, țineau coperta de cotorul ros.

— Jim, mai citești încă *Digest*-ul? Cel din august 1941 are câteva lucruri bune...

Basie se bucura de fiecare moment al emoției lui Jim. Această ațâțare complicată făcea parte din ritual. Jim aștepta răbdător, dându-și bine seama că Basie îl exploata, punându-l să muncească în fiecare zi, în schimbul vechilor reviste. Acești marinari comerciali plictisiți vedeau că el era obsedat de tot ce era american și, în modul lor amabil, îl țineau în șah, raționalizându-i vechile

exemplare din *Life* și *Collier's*, de care Jim avea nevoie tot atât de mult ca și de cartofi dulci suplimentari. Revistele hrăneau o imaginație disperată.

Acest schimb inegal, muncă pentru reviste, făcea parte tot din încercarea conștientă a lui Jim de a face lagărul să funcționeze, cu orice preț. Activitatea îi ferea mintea de anumite temeri pe care încercase să și le reprime, și anume că anii de la Lunghua se vor încheia și se va trezi construind din nou pista de aterizare. Lumina ce izbucnise din trupul arzând al pilotului de pe *Mustang* fusese un avertisment pentru el. Atâta timp cât le făcea servicii lui Basie și lui Demarest și lui Cohen, mergând la bucătărie, cărând apă și jucând șah, Jim își putea păstra iluzia că războiul va dura la infinit.

* * *

Cu revista *Reader's Digest* în mână, Jim se așează pe treptele de la intrarea Blocului E. Se uită cu ochii întredeschiși la soare, forțându-se să nu se uite prin pagini. Grupuri de deținuți stăteau pe balcoane, după masă. Umbra dintre stâlpi era rezervată celor bolnavi, care stăteau pe vine, ca familiile de cerșetori la intrările blocurilor de birouri din spatele Bund-ului la Shanghai.

Alături de Jim era un tânăr care fusese șef de etaj la magazinul universal al *Companiei Sincere*, iar acum era în ultimele stadii ale malariei. Cu trupul zguduit de febră, el ședea gol pe treptele de ciment și urmărea cum actorii din Lunghua repetau programul concertului lor. Buzele lui albe, din care se scursese tot fierul, repetau o frază neauzibilă.

Jim se întrebă cum să ajute această figură scheletică. Îi oferi revista *Reader's Digest*, gest pe care îl regretă pe loc. Bărbatul apucă revista în mâini și îi mototoli paginile, de parcă vorbele tipărite îi înflăcărau amintirile. Începu să cânte, cu voce aspră, care abia se auzea:

... *Și fete-atrăgătoare avem aici cu noi*

De lagăr nu ne pasă...

Un șuvoi de urină incoloră curse între picioarele lui și se prelinse în jos, pe trepte. Scăpă revista, pe care Jim o recuperează repede, înainte ca filele să se ude. Când Jim se îndreptă, auzi sirena de la casa paznicilor anunțând raidul aerian. După câteva secunde, înainte ca deținuții să alerge să se adăpostească, sirena se opri brusc. Fiecare se uită la cerul gol, așteptându-se ca avioanele

Mustang să vină bâzâind dinspre orezării.

Totuși, sunetul sirenei semnală un spectacol cu totul diferit. Patru soldați japonezi, printre care și Kimura, ieșiră din casa paznicilor. Ei înconjurau un culi chinez care trăgea o ricșă și care îl adusese pe unul dintre ofițerii lor de la Shanghai. Înc. A epuizat de alergătura îndelungată, omul lipăia cu sandalele lui de pai pe pământul gol de pe terenul de adunare. Ținea capul în jos, în timp ce trăgea de mânere și se legăna în modul încordat al chinezilor înspăimântați.

Soldații japonezi se așezară repede de o parte și de alta. Niciunul dintre ei nu era înarmat, dar aveau bețe groase de lemn cu care loveau roțile ricșei și umerii chinezului. Soldatul Kimura se duse în spatele ricșei și dădu cu piciorul în scaunul de lemn, împingând vehiculul peste picioarele celui culi. În centrul terenului de adunare, Kimura și un alt soldat apucară ricșa și o împinseră înainte, trântindu-l pe culi la pământ.

Soldații începură să topăie în jurul ricșei sfărâmate. Soldatul Kimura dădu cu piciorul în roți, împrăștiind spițele. Ceilalți călcară în picioare mânerurile de lemn și le rupseră. Împreună, răsturnară vehiculul pe spate, împrăștiindu-i pernele.

Culi-ul îngenunche pe pământ, răsând către sine însuși. În tăcere, Jim putea auzi straniile sunete pe care le scoteau chinezii când știau că vor fi omorâți în curând. În jurul terenului de adunare, sutele de deținuți priveau fără să se miște. Bărbați și femei ședeau în așa-zise fotolii de punte, în fața barăcilor, sau stăteau pe treptele blocurilor-dormitoare. Actorii din Lunghua se opriră din repetiție. Nimeni nu vorbea în timp ce soldații japonezi se învârteau în jurul ricșei, lovind cu picioarele în scaune și în carcasă, transformându-le în bete de chibrituri. Din cutia de sub scaun, căzură o boccea cu cârpe, un vas de cositor, un săculeț plin cu orez și un ziar chinezesc, toate posesiunile lumești ale culi-ului analfabet. El ședea între boabele de orez răspândite pe jos și începu să cânte mai tare, ridicându-și fața spre cer.

Jim netezi paginile revistei *Reader's Digest*, întrebându-se dacă să citească un articol despre Winston Churchill. Ar fi dorit să plece, dar, în jurul lui, deținuții stăteau nemișcați și urmăreau terenul de adunare. Japonezii își îndreptară atenția spre culi. Ridicându-și bețele, îi dădu fiecare câte o lovitură în cap, apoi plecară de parcă erau adânciți în gânduri. Acum, lipsit de suflu, chinezul își cânta sieși, în timp ce sângele îi curgea din spate și forma o baltă

în jurul genunchilor lui.

Jim știa că soldaților japonezi le trebuiau zece minute ca să-l omoare pe chinez. Deși fuseseră zăpăciți de bombardament și de perspectiva sfârșitului iminent al războiului, acum erau calmi. Întregul spectacol, precum și lipsa armelor, intenționa să le arate deținuților britanici că japonezii îi disprețuiesc, în primul rând pentru că sunt prizonieri și apoi pentru că nu îndrăznesc să se miște niciun centimetru ca să-l salveze pe chinez.

Jim își dădu seama că japonezii aveau dreptate. Niciunul dintre deținuții britanici nu ar ridica un deget, nici măcar dacă toți culii din China ar fi fost bătuți de moarte în fața lor. Jim asculta loviturile bâtelor și strigătele înfundate când chinezul se îneca în sângele lui. Doctorul Ransome ar fi încercat, probabil, să-i oprească pe japonezi. Dar medicul avea grijă să nu se apropie niciodată de terenul de adunări.

Jim se gândi la tema lui de algebră, pe care parțial o rezolvase în minte. Zece minute mai târziu, când japonezii se întoarseră la casa paznicilor, sutele de prizonieri se îndepărtară de terenul de adunare. Actorii din Lunghua își continuară repetiția. Băgând sub cămașă revista *Reader's Digest*, Jim se întoarse la Blocul G pe alt drum.

Mai târziu, în seara aceea, când terminase coaja cartofului de la Basie, Jim stătea culcat pe piciul lui și în cele din urmă deschise revista. În *Reader's Digest* nu erau reclame, ceea ce era o rușine, dar Jim privi fotografia liniștitoare cu limuzina Packard prinsă de zidul cămăruței sale. Ascultă convorbirea familiei Vincent cu vocea scăzută și sughițurile slabe ale tusei fiului lor. La întoarcerea sa de la Blocul E, Jim îl găsisese pe băiat jucându-se pe podea cu broasca țestoasă. Avusese loc o scurtă confruntare între Jim și doamna Vincent, care încercase să-l oprească să pună din nou broasca țestoasă în cutia de lemn de sub prici. Dar Jim a rămas pe poziții, fiind sigur că doamna Vincent nu va încerca să se lupte cu el. Doamna Vincent urmări fără expresie cum soțul ei ședea pe pat, uitându-se fix, în modul lui disperat, la pumnii ridicați ai lui Jim.

— S-o fi terminat războiul, domnule Maxted? în jurul lui Jim, în timp ce aștepta la ușa bucătăriei, prizonierii dădeau deoparte cărucioarele de alimente și strigau și arătau spre porți. Sirena de încetare a alarmei răsuna peste lagăr ca plânsul unei păsări sfărâmate care încerca să se ascundă de bombardamentul american. Cu brațele pe umerii celorlalți, prizonierii îi urmăreau pe soldații japonezi părăsind casa paznicilor. Fiecare dintre cei treizeci de bărbați își purta pușca având baioneta fixată și un sac de pânză cu obiectele personale. Printre saltelele din pai împletit și armuri kendo, erau două bâte de baseball, perechi de pantofi de sport atârnav de șireturi și un gramofon portabil, toate obținute de la deținuți în schimbul țigărilor, alimentelor și informațiilor în legătură cu alte lagăre.

— Se pare că micii tăi prieteni pleacă, Jim. Domnul Maxted își trecu degetele murdare peste coaste căutând șuvițe desprinse de piele. Se uita la ele cu ochii întredeschiși în soarele de august, de parcă rătăcea bucăți din el însuși prin tot lagărul. Am să-ți țin locul, dacă vrei să-l saluți pe soldatul Kimura.

— Îmi știe adresa, domnule Maxted. Mie nu-mi place să-mi iau rămas bun. Probabil că vor veni înapoi după-amiază, când vor constata că nu au unde să se ducă.

Nevrând să-și piardă locul în fruntea cozii de la bucătărie, unde el și domnul Maxted așteptaseră din zori, Jim se cățăra pe căruciorul de mâncare. Pe deasupra capetelor bărbaților din fața sa, îi urmări pe japonezi trecând în șir prin porțile lagărului. Se aliniară pe șosea, cu spatele la fuselajul ars al unui avion japonez care zăcea în orezării la circa o sută de metri mai încolo. Avionul bimotor fusese doborât cu două zile mai înainte, când decola de pe Aeroportul Lunghua, fiind rupt în două de mitralierele avioanelor de luptă *Lightning* care se ridicaseră fără avertizare din întinderile pustii.

Cum se balansa pe cărucior, Jim îl putu vedea pe soldatul Kimura uitându-se neliniștit spre orizontul de la răsărit de unde apăreau avioanele americane neînfricate ca niște bucățele din soare. Chiar și în lumina caldă de august, fata lui Kimura avea consistența ștersă de ceară rece. El își linse degetele și își șterse obrajii cu scuipat, nervos că părăsea lumea sigură a

lagărului Lunghua. Înaintea lui, grupul de țărani chinezi ședea pe iarbă. Ei se uitau fix la porțile care îi respinseseră atâtea luni, iar acum erau nepăzite. Jim era sigur că acești chinezi flămânzi, în universul lor de moarte, nu puteau înțelege rostul unei porți deschise.

Jim se uita la spațiul nepăzit dintre stâlpi. Și lui îi venea greu să accepte că va fi în curând capabil să treacă pe poartă, spre libertate. Soldatul din turnul de pază coborî pe scară, până la acoperișul casei paznicilor, cu mitraliera prinsă de curelele de pe umeri. Sergentul Nagata ieși din casa paznicilor și se alătură oamenilor săi în afara lagărului. De la dispariția comandantului, în confuzia de săptămâna trecută, sergentul fusese ofițerul japonez cel mai mare în grad din lagăr.

— Domnule Maxted, sergentul Nagata pleacă – războiul chiar s-a terminat!

— S-a terminat într-adevăr, Jim? Nu cred că putem suporta asta...

Săptămâna trecută, când zvonurile despre sfârșitul războiului străbătuseră în fiecare oră lagărul, domnul Maxted găsisese buna dispoziție a lui Jim tot mai obositoare. Când își făcea treburile alergând pe cărări, Jim striga fiecărui trecător și le făcea semne deținuților care se odihneau în fața barăcilor, sărea excitat printre morminte în cimitirul spitalului, când avioanele americane treceau peste lagăr, toate astea ca parte a încercărilor sale de a-și ascunde neliniștile față de lumea ce avea să fie dincolo de lagăr. Doctorul Ransome îl pălmuisese de două ori.

Totuși, acum, când războiul se terminase, se simțea surprinzător de calm. Curând îi va vedea pe mama și pe tatăl lui, se va întoarce în casa din Amherst Avenue, la acel univers uitat al servitorilor și al mașinilor Packard și la parchetul lustruit. În același timp, Jim se gândi că prizonierii *ar trebui* să sărbătorească, să-și arunce în aer saboții de lemn, să pună mâna pe sirena de alarmă aeriană și să o facă să sune la avioanele americane care vor veni. Dar prea mulți dintre ei erau ca domnul Maxted, se uitau tăcuți la japonezi. Păreau triști și prudenți, bărbații aproape goi în șorturile lor zdrențăroase, femeile în rochii de plajă spălăcite și rochii de bumbac peticite, cu ochii lor de bolnavi de malarie, incapabili să privească lumina libertății.

Expuși luminii care parcă pătrundea în lagăr prin porțile deschise, aveau trupurile încă și mai întunecate și mai subțiate, iar pentru prima dată arătau de parcă erau vinovați de o crimă.

Zvonurile și confuzia epuizaseră pe toată lumea din Lunghua, în luna iulie, atacurile aeriene ale americanilor deveniseră aproape continue. Valuri de avioane *Mustang* și *Lightning* zburau venind de la bazele aeriene din Okinawa, lovind aeroporturile din jurul Shanghai-ului, atacând forțele japoneze concentrate la gurile râului Yangtze. Din balconul ruinat al sălii de întrunire, Jim fu martorul distrugerii mașinii de război japoneze, de parcă ar fi urmărit un film de război din cercul *Teatrului Cathay*. Casele cu apartamente din Concesiunea Franceză erau ascunse de sute de coloane de fum care se ridicau din camioanele și mașinile cu muniții în flăcări. Temându-se de avioanele *Mustang*, convoaiele japoneze se mișcau doar când se întuneca, iar zgomotul motoarelor îi ținea pe toți treji, noapte de noapte. Sergentul Nagata și paznicii abandonaseră orice încercare de a patrula în perimetrul lagărului, de teama de a nu fi împușcați de poliția militară care supraveghea convoaiele.

Spre sfârșitul lui iulie, aproape orice rezistență a japonezilor față de bombardierele americane încetase. Un singur tun antiaerian, urcat pe terasa superioară a Pagodei Lunghua, continua să tragă spre avioanele care se apropiau, dar bateriile din jurul pistei fuseseră retrase ca să apere docurile din Shanghai. În aceste ultime zile ale războiului, Jim își petrecuse ore în șir în sala de întrunire, așteptând bombardierele *Superfortress* care zburau sus și în ale căror aripi și fuselaje argintii investise atât de mult din imaginația sa. Spre deosebire de avioanele *Mustang* și *Lightning*, care treceau ca niște mașini de curse peste orezării, bombardierele *B-29* apăreau fără avertizare pe cerul de deasupra capului său, de parcă ar fi fost chemate de mintea flămândă a lui Jim. Tunetul lor tot mai puternic înainta peste pământ dinspre docurile de la Nantao. Un vas japonez de trupe era aplecat pe bancurile de nisip, bombardat din nou și din nou, până când Jim putu vedea lumina zilei prin suprastructura lui.

Cu toate astea, pista de ciment de la Aeroportul Lunghua rămânea intactă. Printr-un efort eroic, inginerii japonezi continuau să astupe craterele după fiecare raid, de parcă s-ar fi așteptat ca o flotilă de salvare să sosească din Insulele de Acasă. Albeața pistei îl emoționa pe Jim, suprafața ei albită de soare amestecată cu oasele calcinate ale chinezilor morți și, poate, chiar cu propriile sale oase într-o moarte care ar fi putut avea loc. Nerăbdător, el aștepta ca japonezii să-și facă ultimul act de rezistență.

Această confuzie de loialități, teama de ce se va întâmpla cu ei odată

ce japonezii vor fi învinși, afecta pe fiecare om din lagăr. Adesea, deținuții amețiți care stăteau pe vine în afara barăcilor, scoteau urale când un avion B-29 era lovit și cădea în afara formației sale. Doctorul Ransome a avut dreptate când a prezis că aprovizionarea cu alimente a lagărului Lunghua va înceta curând. O dată pe săptămână, un singur camion sosea de la Shanghai cu câțiva saci de cartofi stricați și cereale pentru hrana animalelor, adunate din hambare, pline de gărgărițe și murdărie de șobolani, între prizonierii care stăteau la coadă pentru micile lor rații, izbucniră bătăi. Iritați, văzându-l pe Jim așteptând toată ziua la ușile bucătăriei, un grup de englezi din Blocul E îl împinseră la o parte și îi răsturnară căruciorul de fier. De atunci, ceruse ajutorul domnului Maxted, cicălindu-l pe arhitect până când îl scotea de pe priciul lui.

În ultima săptămână din iulie, ei urmăriră împreună șoseaua spre Shanghai, sperând că nu fusese atacat camionul cu alimente de *Mustang-urile* care zburau la mică altitudine. În acele zile de foame, Jim descoperi că majoritatea deținuților din Blocul G adunaseră tacit mici rezerve de cartofi și că el și domnul Maxted, care se oferiseră ca voluntari să ridice rațiile zilnice, erau printre pușinii care nu plănuiseră nimic pentru viitor.

Jim ședea pe priciul său, cu farfuria goală în mână, și se uita la familia Vincent care împărțeau un cartof rânced. Ei ronțăiau miezul cu dinții lor îngălbeniți. În cele din urmă, doamna Vincent îi dădu o bucățică mică de coajă. Îi era oare teamă că Jim îl va ataca pe soțul ei? Din fericire, Jim era hrănit din modeste rezerve pe care doctorul Ransome le acumulase de la pacienții muribunzi.

Dar, pe la 1 august, chiar și aceste rezerve se terminaseră. Jim și domnul Maxted cutreierau lagărul cu căruciorul lor, de parcă sperau că o cantitate de orez sau de cereale s-ar putea materializa sub picioarele turnului de apă sau printre mormintele cimitirului. Odată, domnul Maxted îl surprinse pe Jim uitându-se la oasele de la încheietura mâinii doamnei Hug, care ieșiseră din mormânt, la fel de albe ca și pista de aterizare de pe Aeroportul Lunghua.

Pentru Jim, un vid curios înconjura lagărul. Timpul încetase să mai existe la Lunghua, iar mulți dintre prizonieri erau convinși că războiul se terminase deja. La 2 august, după zvonul că rușii intraseră în război împotriva Japoniei, sergentul Nagata și soldații lui se retraseră în casa paznicilor și nu

mai patrulară î. N jurul gardului, abandonând lagărul deținuților. Grupuri de prizonieri britanici trecură printre sârme și umblară prin jurul orezăriilor din apropiere. Părinții stătură cu copiii lor pe movilele funerare, arătând cu mâna spre turnul de pază și spre dormitoare, de parcă ar fi văzut lagărul pentru prima dată. Un grup de bărbați, condus de domnul Tulloch, mecanic la *Agenția Packard* din Shanghai, o porni peste câmpuri, având intenția să meargă pe jos până în oraș. Alții se adunară în jurul casei paznicilor, râzând de soldații japonezi care se uitau la ei pe fereastră.

În cursul zilei, Jim fu confuz în legătură cu vizibila prăbușire a ordinii în lagăr. Nu voia să creadă că războiul se terminase. El se strecură prin gard și stătu câteva minute la cursele pentru fazani, apoi se întoarse în lagăr și șezu singur în balconul sălii de întrunire. În cele din urmă, ironizându-se, se duse să-l caute pe Basie. Dar marinarii americani nu le mai primeau pe vizitatoarele lor și baricadaseră ușile dormitoarelor. Basie îl strigă pe Jim, atrăgându-i atenția să nu părăsească lagărul.

Din păcate, speranța în sfârșitul războiului avu viață scurtă. Pe înserat, o coloană motorizată de trupe japoneze trecu pe lângă lagăr în drum spre Hangehow. Poliția militară aduse înapoi la casa paznicilor grupul de șase englezi care încercaseră să meargă pe jos la Shanghai. Rău bătuți, au zăcut inconștienți pe treptele casei paznicilor. Când sergentul Nagata a permis să fie duși pe priciurile lor, ei au descris terenul confuz de la sud și vest de Shanghai, miile de țărani sperați, mânați înapoi la oraș de japonezii în retragere, și bande de jefuitori și de soldați flămânzi din armatele regimului marionetă, lăsați să se hrănească singuri.

În ciuda acestor pericole, chiar a doua zi, Basie, Cohen și Demarest au evadat din Lunghua.

* * *

Deținuții înaintară spre casa goală a paznicilor, cu saboții bocănind pe aleea de zgură. Împins de bărbații aproape goi, Jim se ținea strâns de mânerul căruciorului de fier. Ceilalți deținuți își abandonaseră cărucioarele, dar Jim era hotărât să nu fie prins afară din rând, când aveau să sosească rațiile de alimente cu camionul. Nu mâncase din după-amiaza precedentă. Deși deținuții erau gata să ocupe casa paznicilor, el nu se putea gândi la nimic altceva decât

la mâncare.

Un grup de britanice și de belgiene stăteau la porți, strigând prin sârme la șirul de soldați japonezi de pe drum. Împovărați de puști și de sulurile cu saltelele de dormit, tremurau în soarele de august. Soldatul Kimura privea cu regret la orezăriile pustii, de parcă ar fi dorit să se întoarcă în lumea sigură a lagărului.

Pete de scuipat luminau praful din jurul ghetelor rupte ale soldaților. Răcorindu-și furia de ani de zile față de foștii paznici, femeile scuipau printre sârme, strigând și râzând. O belgiană începu să urle în japoneză, rupând bucăți de pânză decolorată din mânecile rochiei ei de stambă și aruncându-le la picioarele soldaților.

Jim se agăță de cărucior, trăgând de mânere, când domnul Maxted, obosit, încercă să se așeze pe barele de lemn. El se simțea detașat de femeile care scuipau și de bărbații lor excitați. Unde oare era Basie? De ce oare evadase el? În ciuda zvonurilor că războiul se terminase, pe Jim îl surprinsese că Basie a părăsit Lunghua și se expune tuturor nesiguranțelor. Stewardul de cabine era prea precaut, nu era niciodată primul care să încerce un lucru nou sau să-și pună în joc modesta sa securitate. Jim bănuia că auzise vreun mesaj de avertizare la aparatul secret de radio. Își abandonase cămăruța plină de comori adunate cu greu ani de zile, pantofii, rachetele de tenis și sutele de prezervative.

Jim își aminti că Basie vorbise despre deținuții unor lagăre de lângă Shanghai care fuseseră mutați în altă parte. Oare îl avertiza că era momentul să plece înainte ca japonezii să înnebunească, așa cum se întâmplase la Nanking în 1937? Japonezii își ucid întotdeauna prizonierii, înainte de ultima împotrivire. Dar Basie greșise; în acest moment probabil că zăcea mort într-un șanț, ucis de bandiți.

Faruri străluciră de-a lungul șoselei spre Shanghai. Ștergându-și bărbiiile, femeile se retraseră de la sârma ghimpată. Mărgele de scuipat le stăteau pe sâni. O mașină oficială japoneză se apropia, urmată de un convoi de camioane militare, fiecare încărcat cu soldați înarmați. Unul dintre camioane se oprise deja și un pluton de soldați săriră jos pe șosea, apoi alergară peste orezăriile secate de lângă perimetrul vestic al lagărului. Cu baionetele la armă, luă rău poziția cu fața spre sârme.

Tăcuți acum, sutele de prizonieri se întoarseră să se uite la ei. Un al

doilea pluton de poliție al forțelor aeriene traversa canalul care separa Aeroportul Lunghua de lagăr. Spre est, cotitura lungă a râului Whangpoo completa cercul cu nenumăratele lui golfulețe și șanțuri de irigații.

Convoiul ajunsese la lagăr, farurile reflectându-se în scuipatul prăfuit. Soldați înarmați săriră jos, cu baionetele fixate la puști. După uniforme și echipamentele noi, Jim putea vedea că aceste trupe de securitate erau o unitate specială de câmp a jandarmeriei japoneze. Ei se mișcă repede prin porți, luând poziție în afara casei paznicilor.

Prizonierii se retraseră, înghesuindu-se unii în alții ca oile. Prins de retragere, Jim fu dat jos de pe cărucior de valul de trupuri. Un caporal japonez, un bărbat mărunț dar puternic, al cărui revolver Mauser se mișcă din talie ca o măciucă, apucă mânerul căruciorului și îl împinse spre porți. Jim era gata să fugă înainte și să smulgă mânerul de la japonez, dar domnul Maxted îl prinse de brațe.

— Jim, pentru Dumnezeu... Lasă-l!

— Dar – e căruciorul Blocului G! Au să ne omoare, domnule Maxted?

— Jim... o să-l găsim pe doctorul Ransome.

— Oare vine camionul cu rația?

Jim îl împinse la o parte pe domnul Maxted, obosit să trebuiască să sprijine această figură bolnavă.

— Mai târziu, Jim. Poate o să vină mai târziu.

— Nu cred că o să vină camionul cu rația.

În timp ce soldații japonezi îi împingeau pe deținuți spre terenul de adunare, Jim urmări gărzile patrulând pe lângă sârmele ghimpate. Văzându-i din nou pe japonezi, îi reveni încrederea. Perspectiva de a fi ucis îl excită; după nesiguranțele din săptămâna trecută, el salută orice sfârșit. În ultimele câteva momente, ca și acel culi cu ricșa care își cântase sieși, ei își vor da pe deplin seama de situația lor. Orice s-ar întâmpla, el va supraviețui. Se gândi la doamna Philips și la doamna Gilmour și la discuția lor despre momentul exact în care sufletul părăsește trupul celor ce mor... Sufletul lui Jim îi părăsise deja trupul și nu mai avea nevoie de oasele lui firave și de bubele deschise. El era de fapt mort, la fel ca și domnul Maxted și ca doctorul Ransome. Toți cei din Lunghua erau morți. Era absurd că nu înțeleseseră lucrul ăsta.

Ei stăteau pe marginea cu iarbă, în spatele gloatei de prizonieri care

umpleau acum terenul de adunare. Jim începu să se clatine, ușurat că înțelese adevăratul sens al războiului.

— Nu-i nevoie să ne omoare, domnule Maxted...

— Bineînțeles că nu, Jim.

— Domnule Maxted, nu au nevoie, pentru că...

— Jim! Domnul Maxted îl înghionti pe Jim, apoi apăsă capul băiatului la pieptul lui uscat. Amintește-ți că ești englez.

Circumspect, Jim își șterse zâmbetul de pe față. Se calmă, apoi își scoase umerii din îmbrățișarea domnului Maxted. Momentul umorului trecuse, dar înțelegerea adevăratei lor situații și sentimentul lui de a fi departe de el însuși, rămaseră. Preocupat de domnul Maxted, care lăsa să picure o flegmă uleioasă pe pământ în fața picioarelor sale goale, Jim puse un braț în jurul șoldurilor lui osoase, li părea rău pentru fostul arhitect, amintindu-și tururile lor cu mașina Studebaker pe la cluburile de noapte ale Shanghaiului și era trist că acesta putea fi atât de demoralizat, încât tot ce putuse face ca să-l îmbărbăteze pe Jim era să-i amintească faptul că era englez.

* * *

În afara casei paznicilor, unde se instalase comandantul unității de jandarmerie, șefii de blocuri vorbeau cu un sergent japonez. Doctorul Ransome, cu fața trasă, cu pălăria de culi în mână, cu umerii lăsați și cămașă de bumbac, stătea lângă ei. Doamna Pearce intră în casa paznicilor, netezindu-și părul și fața, dând deja ordine unui soldat în japoneza ei rapidă.

Prizonierii din fruntea mulțimii se întoarseră alergând spre terenul de adunare, strigând către ceilalți.

— Un singur bagaj! Toată lumea aici, peste o oră!

— Plecăm la Nantao!

— Toată lumea afară! Înșirați-vă lângă poartă!

— Rațiile voastre sunt la Nantao!

— Un singur bagaj!

Deja perechile de misionari stăteau pe treptele Blocului G, cu bagajul în mână, de parcă ar fi simțit cumva mișcarea următoare. Uitându-se la ei, Jim se liniști singur la gândul că lagărul era doar mutat, nu închis.

— Haide, domnul e Maxted, ne întoarcem la Shanghai!

Îl ajută pe bărbatul slăbit să se ridice în picioare și îl conduse printre sutele de prizonieri care alergau. Când Jim ajunsese în camera lui, constată că doamna Vincent împachetase deja. Cum fiul ei dormea pe priciul lui, ea stătea la fereastră, urmărindu-l pe soțul ei care se întorcea de pe terenul de adunare. Jim vedea că ea începuse să lepede toate amintirile despre lagăr.

— Plecăm, doamnă Vincent. Mergem la Nantao.

— Atunci o să trebuiască să-ți faci bagajul. Ea aștepta ca el să plece înainte ca ea să poată rămâne singură în cameră ultimele câteva minute.

— Așa-i. Eu am fost la Nantao, doamnă Vincent.

— Și eu am fost. Nu pot să-mi imaginez de ce ar vrea japonezii să ne ducem acolo din nou.

— Rațiile noastre sunt acolo, într-o magazie.

Jim se gândea deja dacă să-i ducă valiza doamnei Vincent. Trebuiau făurite noi alianțe, iar trupul subțire dar cu șolduri mari, al doamnei Vincent ar putea avea mai multă vitalitate decât al domnului Maxted. Cât îl privea pe doctorul Ransome, el avea să fie ocupat cu pacienții lui, dintre care cei mai mulți aveau să înceapă în curând să moară.

— Am să-mi văd părinții în curând, doamnă Vincent.

— Mă bucur. Cu cea mai blândă ironie ea întrebă: Crezi că au să-mi dea o recompensă?

Încurcat, Jim lăsa capul în jos. În timpul bolii, el încercase în mod greșit să o mituiască pe doamna Vincent cu promisiunea unei recompense, dar îl intriga faptul că ea putea vedea umor în refuzul de a ridica măcar un deget ca să-l ajute. Jim ezită, înainte de a părăsi camera. Locuise cu doamna Vincent aproape trei ani și încă își dădea seama că o place. Ea era una dintre puținele persoane din lagărul Lunghua care aprecia umorul întregii situații.

Încercând să facă la fel ca ea, el zise:

— O recompensă? Doamnă Vincent, nu uitați că sunteți englezoaică.

Marșul spre Nantao

Asemănător cu migrarea unui carnaval zdrențăros de țară, marșul de la lagărul Lunghua spre docurile din Nantao începu două ore mai târziu. De la locul lui din fruntea coloanei, Jim urmări adunarea deținuților. Sub privirea plictisită a jandarmilor japonezi, deținuții pășiră cu precauție prin porți, bărbații încărcăți cu geamantane și păături rulate, femeile cu boccele de haine zdrențuite adunate în coșuri de paie. Toți cărau în spinare copii bolnavi, în timp ce mamele îi țineau pe cei mai mici de mână. Cum stătea în spatele mașinii oficiale japoneze, care avea să conducă marșul, Jim fu surprins să vadă multe lucruri personale care rămăseseră pe sub priciuri atâția ani la Lunghua.

Se părea că, înainte de a fi fost internați, recreerea fusese pentru prizonieri, în mod clar, printre prioritățile lor, când își făcuseră bagajele. Dat fiind că își petrecuseră anii de pace din Extremul Orient pe terenurile de tenis și de cricket, se așteptaseră încrezători că anii de război vor trece în același mod. Zeci de rachete de tenis atârnav de mânerule valizelor, mai erau bastoane de cricket și undițe de pescuit, ba chiar și un set de crose de golf legate de costumele de Pierrot, cărate de domnul și doamna Wentworth, în zdrențe și subnutriți, prizonierii se târau pe șosea cu saboții lor de lemn și se încadrau într-o procesiune de vreo trei sute de metri lungime. Efortul de a-și căra bagajele începuse deja să se resimtă, iar una dintre tărâncile chineze din afara porților strângea acum în mâini o rachetă de tenis.

Sprîjinindu-se de vehiculele lor, soldații și ofițerii de jandarmi priveau fără comentarii. Bine hrăniți și bine echipați, acești militari de securitate, atât de temuți de chinezi, erau cei mai puternici bărbați pe care îi văzuse Jim în timpul războiului. Totuși, de data asta, păreau, în mod curios, că nu sunt grăbiți. Își fumau țigările în lumina fierbinte a soarelui, se uitau la puținele avioane americane de recunoaștere și nu făceau nicio încercare să-i maltrateze pe deținuți sau să-i grăbească. Două camioane intrară pe poartă și dădură un ocol lagărului, adunând bolnavii din spital și pe acei deținuți din blocurile-dormitoare care erau prea bolnavi ca să se miște.

Jim ședea pe cutia lui de lemn, încercând să-și adapteze ochii și

mințea la perspectiva lumii din afara lagărului. Actul de a trece prin poartă fără a fi oprit fusese o experiență amețitoare, iar Jim fu suficient de descumpănit pentru a se strecura înapoi în lagăr, sub pretextul că își leagă șireturile de la pantofi. Liniștindu-se, bătu cu palma în cutia de lemn ce conținea averea sa – manualul de latină, haina de școală, reclama pentru mașinile Packard și mica fotografie din ziar. Acum, când avea să-i vadă pe mama și pe tatăl lui, cei adevărați, sș gândise să rupă fotografia cu perechea necunoscută din fața Palatului Buckingham, care îi ținuse loc de părinți atât de mulți ani. În ultimul moment, ca o măsură de precauție, strecurase totuși fotografia în cutie.

Ascultă plânsul copiilor obosiți. Deja, unii oameni ședeau pe drum, încercând să-și apere fețele de roiul muștelor care evacuasera lagărul și se mutaseră spre trupurile transpirate de pe cealaltă parte a gardului de sârmă. Jim se uită înapoi spre Lunghua. Terenul cu orezării și canale din jurul lagărului și drumul de întoarcere la Shanghai, care fuseseră atât de reale văzute prin gard, păreau acum fantomatice și prea luminoase, parte a unui peisaj de halucinație.

Jim strânse din dinți, ceea ce îi provoca durere, hotărând să întoarcă spatele lagărului. Își aminti de rezervele de alimente din magaziile din Nantao. Era important să rămână în fruntea convoiului și, dacă va fi posibil, să se facă plăcut celor doi soldați japonezi de lângă mașina oficială. Jim se gândea la toate astea, când o siluetă aproape goală, în șort zdrențăros și cu o pereche de saboti de lemn, îl ajunse.

— Jim... m-am gândit că am să te găsesc aici. Domnul Maxted își ridică fața palidă spre soare. O transpirație fină de malarie îi acoperea pieptul și fruntea. Își frecă murdăria din spațiul dintre coaste, de parcă voia să-și expună pielea ca de ceară la lumina vindecătoare. Deci asta am tot așteptat noi...

— Nu ți-ai adus bagajul, domnule Maxted.

— Nu, Jim. Nu cred că am să mai am nevoie de bagaj. Cred că trebuie să găsești că e straniu aici afară.

— Acum nu mai găsesc că e straniu.

Jim se uită cu precauție la câmpul deschis, perspectiva sa nesfârșită fiind întreruptă doar de movilele funerare și canalele ascunse. Se părea că acești soldați japonezi ar fi oprit timpul în loc.

— Domnule Maxted, crezi că Shanghai-ul s-a schimbat?

Un zâmbet șters, aprins de amintirea unor zile mai fericite, trecu scurt peste chipul domnului Maxted.

— Jim, Shanghai-ul nu se va schimba niciodată. Nu te îngrijora, o să-ți amintești de mama și de tatăl tău.

— Mă gândeam la asta, recunosc Jim.

Cealaltă problemă era domnul Maxted. Jim venise în fruntea coloanei, în parte ca să fie primul la coada pentru rație, când aveau să ajungă la Nantao, dar și ca să se elibereze de toate datoriile pe care lagărul i le impusese. Pentru că era singur, fusese obligat să facă prea multe servicii, în schimbul unor favoruri care rareori se materializaseră. Era clar că domnul Maxted avea nevoie de ajutor și că spera că se va putea sprijini de Jim.

Refuzând cu încăpățânare să coopereze, Jim ședea pe cutia lui de lemn, gândindu-se la domnul Maxted, în timp ce arhitectul se clătina lângă el. Mâinile lui palide, aproape roase de tot de luni de zile de împins la cărucior, atârnavă în lături ca două steaguri albe. Oasele lui erau ținute laolaltă mai mult de amintirile sale despre barurile și piscinele din perioada când era mai tânăr. Domnul Maxted murea de inaniție ca și mulți dintre bărbații și femeile din procesiune. Dar îi amintea lui Jim de soldatul britanic muribund din cinematograful în aer liber.

În șanț, lângă marginea cu iarbă, zăcea cilindru! cenușiu al unui rezervor de *Mustang*. Căutând o cale oarecare de a-l părăsi pe domnul Maxted, Jim era gata să traverseze șoseaua, când o izbucnire de fum fierbinte ieși din țeava de eșapament a mașinii japoneze. Sergentul japonez se ridică în picioare pe scaunul din față, făcându-le semne tuturor să meargă mai departe. Soldați înarmați înaintau pe șosea de ambele părți ale coloanei, strigând la prizonieri.

Se auzea un bocănit de saboți, de parcă sute de pachete de cărți de lemn erau amestecate și împărțite. Jim făcu un pas înainte, ținând cutia de lemn în mână, iar pantofii îi străluceau în soarele fierbinte de pe Yangtze. Făcu semn cu mâna către sergentul japonez și o porni hotărât pe șoseaua de pământ, cu ochii fixați spre fațadele galbene ale clădirilor cu apartamente din Concesiunea Franceză, care se ridicau ca un miraj din canale și orezării.

Ghidându-se după roiul de muște care dansa deasupra capetelor lor, prizonierii se mișcau de-a lungul șoselei de țară, spre Nantao. Peste movilele

funerare și vechile tranșee, se auzea zgomotul avioanelor americane care bombardau docurile și stațiile de triaj din nordul Shanghai-ului. Tunetul bubuia la suprafața orezăriilor inundate. Focul antiaerienei lumina ferestrele clădirilor de birouri de-a lungul Bundului și aprindea firmele de neon moarte - *Shell, Caltex, Soccony Vacuum, Philco* – fantome trezite ale marilor companii internaționale care dormiseră în timpul războiului. La vreo cinci sute de metri mai spre vest, era principala șosea spre Shanghai, încă aglomerată de camioane japoneze și artilerie de câmp care se îndreptau spre oraș. Zgomotul motoarelor lor zumzăia ca o durere prin pământul stoic.

Jim mergea în fruntea convoiului încercând să-i asculte pe bărbații și pe femeile din spatele lui. Tot ce putea auzi era răsuflarea lor, de parcă experiența libertății îi lăsase muți. Jim își ignoră propria respirație zgomotoasă. În ciuda activității neconținute la Lunghua, el nu avusese o sarcină asemănătoare acestui drum, împovărat de cutia lui de lemn. În prima oră, era prea preocupat de epuizarea domnului Maxted, ca să o observe pe a sa proprie. Dar, îndată ce ajunseră la linia de cale ferată Shanghai – Hangehow, domnul Maxted fu obligat să se oprească, învins de mica pantă care ducea, la trecerea de nivel.

— Jim, urcăm... parcă ar fi dealurile din Shanghai.

— Ar trebui să mergem mai departe, domnule Maxted.

— Da, Jim... ești ca și tatăl tău.

Jim rămase cu domnul Maxted, supărat pe el, dar nu-l putea ajuta. Domnul Maxted stătea în mijlocul drumului cu mâinile în șolduri, ca niște toarte de vas, dând din cap spre oamenii care treceau pe lângă el. Îl bătu pe Jim pe umăr și îi făcu semn să meargă înainte.

— Du-te, Jim. Du-te în fruntea șirului.

— Am să-ți țin locul, domnule Maxted.

Deja, câteva sute de oameni îl depășiseră pe Jim și îi trebui o jumătate de oră ca să ajungă din nou în fruntea coloanei. După câteva minute, rămase în urmă, iar plămânii îl dureau când trăgea în piept aerul umed. Doar balta prelungită la un punct de control al canalului îl salvă să nu trebuiască să i se alăture domnului Maxted.

Ajunseseră la un canal industrial, care mergea spre vest, de la râu până la Soochow. Doi tineri soldați japonezi, uitați de război, păzeau amplasamentul cu saci de nisip lângă podul de lemn. Fețele lor erau la fel de

trase ca și cele ale prizonierelor, ai căror saboți se târau peste scândurile ghintuite. În timp ce camioanele se strecurau peste lemnele putrede, cei o mie opt sute de prizonieri se așezară pe mal, ocupând iarba, înaltă pe o distanță de vreo două sute cincizeci de metri. În jurul lor își puseseră bagajele, valizele, rachetele de tenis și bastoanele de cricket. Ca niște spectatori somnoroși la o regată de canotaj, ei se uitau la apa plină de alge. Curentul trecea pe lângă o carcasă arsă a unui vas blindat căzut în apă la malul celălalt.

Jim era bucuros să stea culcat. Se simțea somnoros într-un mod febril, mintea îi era iritată de soarele fierbinte și de lumina puternică reflectată de iarba galbenă. Îl putea vedea pe doctorul Ransome în picioare, în ultimul dintre cele trei camioane, clătinându-se nesigur între pacienții ce zăceau pe târgile lor. Jim se gândi la lecțiile de latină, întârziate deja cu o săptămână, dar doctorul Ransome era la depărtare de o sută de metri.

Urmăriți de soldații japonezi de pe șoseaua situată mai la înălțime, mulți bărbați coborâră la marginea apei. Își umpluseră gamelele, se opriseră și beau împreună din apa puțin adâncă. Jim era precaut cu apa, amintindu-și de apele negre din Nantao și de sutele de litri de apă pe care îi fusesese pentru Basie. Oare în carcasa vasului blindat era un echipaj de cadavre? În turela de fier, acum spălată de apa verzuie a canalului, zăcea poate căpitanul acestui vas naval al regimului marionetă chinez. Jim aproape că putea vedea sângele morților curgând în canal, stingând setea acestor prizonieri britanici, iar apoi hrănind rădăcinile culturilor de orez destinate unei noi generații de renegați chinezi.

Jim deschise cutia de lemn și își scoase gamela. Coborî pe mal printre femeile care se odihneau și printre copiii lor epuizați. Stând pe vine pe plaja îngustă, umplu cu grijă gamela cu apa de la suprafață, sperând că algele ar putea să-l ajute. Bău din apa călâie, urmărind cum urmele pantofilor lui de golf dispar în nisipul fin.

Umplând gamela, Jim urcă malul la cutia sa. În dreapta era soția unui inginer de la *Shell* din Blocul D. Stătea culcată, slăbită, în iarba înaltă, ale cărei fire trecuseră deja prin rupturile rochiei ei de bumbac. Soțul ei ședea lângă ea, băgându-și degetele în gamelă și umezindu-i dinții mari, cariați, cu apă verde. În stânga lui Jim stătea culcată doamna Philips. Pe Jim îl jena faptul că îl văzuse bând pe mal și hotărâse să se odihnească. Fără îndoială că ea avea în gând vreo treabă și o să-l cicălească în legătură cu temele la latină.

Deși plecase din Lunghua, Jim se simțea încarcerat ca în lagăr. Fiecare persoană pe care o ajutase vreodată se ținea încă scai de el. Aproape că se aștepta ca Basie să apară din turela vasului blindat și să strige:

— Ai de lucru, Jim...

Dar doamna Philips nu arăta că ar fi fost gata să-i dea vreo treabă. Drumul pe jos de la Lunghua o extenuase. Zăcea în iarba luminată cu valiza ei de nuiele, tot ce îi rămăsese din deceniile pe care le petrecuse în hinterlandul chinez. Fața ei era acum de cea mai pală nuanță a sidefului, de parcă s-ar fi înecat și apoi ar fi fost scoasă din apă și adusă pe acest mal liniștit. Ochii ei erau fixați într-un punct îndepărtat de pe cer. Jim îi atinse obrajii, întrebându-se dacă era moartă.

— Doamnă Philips, ți-am adus niște apă.

Ea îi zâmbi și bău apă, cu pumnii mici strânși de mânerele valizei ca o pereche de șoricei albi.

— Mulțumesc, Jim. Ți-e tare foame?

— Mi-era, azi dimineață. Jim încercă să se gândească la o glumă care să o înveselească pe doamna Philips. După toată plimbarea asta, îmi lipsește aerul, nu mâncarea.

— Da, Jim... Doamna Philips deschise valiza. Pipăi înăuntru și scoase un cartof mic. Uite. Ține minte, să te rogi pentru noi toți.

— Ah, așa am să fac! Jim mușcă din cartof, înainte ca ea să aibă timp să se răzgândească. Am să ți-l dau înapoi când ajungem la Nantao. Toate rațiile noastre sunt acolo.

— Mi l-ai dat deja înapoi, Jim. De multe ori. Doamna Philips privi din nou, gânditoare, la cer. Ai mâncat cartoful?

— A fost foarte bun.

În timp ce Jim termina cartoful, observă că ochii femeii bătrâne se mișcau agitați.

— Doamnă Philips, îl cauți pe Dumnezeu?

— Da, Jim.

— Zău...

Jim era impresionat. Era bucuros să o răsplătească pe doamna Philips pentru generozitate, fie chiar și cu o modestă discuție teologică. El urmări unghiul privirii bătrânei femei.

— Vrei să spui că Dumnezeu e chiar aici deasupra noastră?

— Desigur, Jim.

— Deasupra paralelei 31? Doamnă Philips, Dumnezeu n-ar trebui să fie deasupra polului magnetic? Ar trebui să te uiți spre. Pământ, sub Shanghai...

Amețit de fermentarea cartofului, Jim chicoti la gândul divinității prinse în măruntaiele pământului sub Shanghai, poate în subsolul magazinului universal al *Companiei Sincere*.

Doamna Philips îi ținu mâna încercând să-l îmbărbăteze. Încă privind spre cer, ea zise:

— Acum mergem la Nantao, apoi ne vor duce în altă parte...

— Nu... rațiile noastre...

Jim se întoarse spre paznicii japonezi. Cele trei camioane trecuseră podul, iar el îl putea vedea pe doctorul Ransome mișcându-se printre pacienți cu un copil mic în brațe. Plânsetele acestuia răsunau în lumina prea puternică a soarelui. Sutele de prizonieri ședea în lumina febrilă, ca figurile din tablourile fantomatice care făceau reclamă spectacolelor chineze de film. Japonezii stăteau pe vine lângă camioane, mâncând o pastă de orez fiert pe care o scosese din ranițele lor. Nu făcură nicio încercare să-și împartă mâncarea cu tinerii soldați care apărau podul.

— În altă parte...?

La Nantao erau docuri, dar de ce să vrea japonezii să-i mute din Shanghai? Jim o urmări pe doamna Vincent la marginea apei, la cincizeci de metri mai departe. Găsind o porțiune a curentului care o satisfăcea, ea umplu o gamelă pentru soțul și pentru copilul ei. Doctorul Ransome recrutase un lanț uman din oamenii care ședea pe mal lângă camioane și treceau din mână în mână vase cu apă pentru pacienți.

Jim clătină din cap, uimit de tot acest efort. Era clar că erau duși în altă parte, așa fel ca japonezii să-i poată omorî fără să fie văzuți de piloții americani.

Ascultă cum soția celui de la *Shell* plângea în iarba îngălbenită. Lumina soarelui schimbă aerul de deasupra canalului. O intensă senzație de foame îi înțepă retina și îi aminti de acea aureolă formată în urma exploziei avionului *Mustang*. Trupul arzând al pilotului american înviorase pământul mort. Ar fi cel mai bine dacă ar muri cu toții; viețile lor s-ar sfârși, lucru ce devenise inevitabil de, când *Idzumo* scufundase vasul *Petrel* și britanicii se

predaseră la Singapore fără luptă.

Nu cumva erau deja morți? Jim se întinsese și încerca să numere razele de lumină. Odată ce deținuții britanici vor accepta acest adevăr, nu se vor mai teme de drumul lor spre locul execuției...

— Doamnă Philips... M-am gândit la război.

Jim se rostogoli în iarbă. Voia să-i explice doamnei Philips că ea era de fapt moartă, dar bătrâna misionară adormise. Jim îi studie ochii spălăciți și gura deschisă ce dezvăluia o placă dentară crăpată.

— Doamnă Philips, nu trebuie să ne mai îngrijorăm.

Faruri străluciră în praf. Mașina jandarmeriei venea pe drum. Soldații japonezi coborâră pe mal, făcând semne cu puștile și cerându-le prizonierilor să se ridice. Camioanele de la coada coloanei porniseră motoarele. Bărbații și femeile se cățăraseră pe mal, cu copiii și valizele de mână. Alții rămaseră în iarba călcată în picioare, nevrând să părăsească acest canal liniștit.

Jim stătea culcat pe o parte, făcându-și pernă cu brațul. Se simțea somnolent, după cartoful doamnei Philips, iar zgomotul bombelor și vocile femeilor britanice păreau foarte departe. Se uita fix la firele de iarbă, încercând să calculeze viteza cu care creșteau – vreo trei milimetri pe zi, o milionime de metru pe oră...?

Atunci, văzu un soldat japonez stând în iarbă lângă el. Toți, în afară de circa o sută de deținuți, se ridicaseră de pe mal și formau un convoi în urma mașinii oficiale. În jurul lui Jim, câțiva oameni zăceau liniștiți. Doamna Philips își apucă valiza de nuielă, iar femeia din Blocul D gemu când. Soțul ei o apăsă cu mâinile pe umeri.

Boabe de orez erau prinse de firele de păr din jurul buzelor soldatului japonez. Expresia lui era una pe care Jim o mai văzuse la centrul de detenție din Shanghai, dar, pentru prima oară, Jim nu se simți preocupat. Va rămâne aici lângă apa liniștită și o va ajuta pe doamna Philips să-l caute pe Dumnezeu.

— Haide, Jim! Te așteptăm. O figură uscată se clătină în jos, pe mal. Domnul Maxted se înclină și zâmbi către soldatul japonez, de parcă ar fi fost bucuros că-l recunoaște. El se prăbuși pe iarbă și îl trase pe Jim de umăr.

— Băiat bun, Jim. Mergem la Nantao.

— Ne duc în altă parte, domnule Maxted. S-ar putea să rămân aici cu doamna Philips.

— Cred că doamna Philips vrea să se odihnească. Ne rețin rațiile la Nantao, Jim. Avem nevoie de tine ca să ne arăți drumul.

Trăgându-și pantalonii scurți, domnul Maxted se înclină din nou spre soldatul japonez și îl ajută pe Jim să se ridice în picioare.

Coloana se târî înainte, urmând mașina oficială. Jim se uită înapoi la cei circa o sută de prizonieri lăsați acolo pe mal. În timp ce soldatul își lungea boabele de orez de pe bărbie, doamna Philips zăcea la picioarele lui, în iarba îngălbenită, alături de femeia de la Blocul D și de soțul ei îngenuncheat. Alți soldați se mișcau de-a lungul malului, cu puștile pe umăr, în timp ce pășeau printre prizonierii care se odihneau. Oare, mai târziu îi vor ajuta, pe doamna Philips și pe ceilalți, să ajungă la Nantao?

Jim se îndoia de asta. Scoțându-și-o pe doamna Philips din minte, apucă lădița lui de lemn și își mișcă picioarele pe urmele prăfoase lăsate de bărbatul care șchiopăta înaintea lui. Domnul Maxted rămăsese deja în urmă. Scurta odihnă pe mal obosise pe toată lumea. La vreo opt sute de metri după pod, lângă un camion de muniții ars, drumul spre Nantao făcea o cotitură în unghi drept față de canal și mergea de-a lungul unui drum pietruit, între două orezării. Procesiunea se opri. Urmăriți de japonezi, care nu făceau nicio încercare să-i grăbească, prizonierii așteptau, toropiți, în soare. Jim asculta respirația lor obosită. Apoi se auzi un târșăit de saboți și convoiul se mișcă din nou înainte.

El se uită înapoi la camionul de muniții. Fu uimit, văzând că sute de Valize zăceau pe drumul pustiu. Epuizați de efortul de a-și căra lucrurile, prizonierii le abandonaseră deja fără să rostească o vorbă. Valizele și coșurile de nuiiele, rachetele de tenis, bastoanele de cricket și costumele de Pierrot zăceau în lumina soarelui, că bagajele unui grup de oameni în vacanță care dispăruseră în cer.

Ținându-și bine cutia sa de lemn, Jim mări pasul. După atâția ani fără niciun lucru al lui, nu avea intenția să le arunce acum. Se gândi la doamna Philips și la conversația lor de lângă canalul însorit, un loc mult mai plăcut decât cimitirul lagărului, unde el o întreba de obicei despre problemele de viață și de moarte. Fusesse drăguț din partea doamnei Philips că îi dăduse ultimul ei cartof și își aminti de visele lui în care se părea că murise. Dar el nu murise. Jim își imprima pantofii în praf, surprins de propria lui slăbiciune. Moartea, cu pielea ei de sidef, aproape că îl sedusese cu un cartof dulce.

Toată după-amiaza se mișcă spre nord, peste câmpia râului Whangpoo, prin țesătura de golfulețe și canale ce separau orezăriile. Aeroportul Lunghua rămăsese în spatele lor, iar clădirile de apartamente din Concesiunea Franceză se ridicau la fel ca niște panouri de reclame în lumina soarelui de august. Râul se afla la câteva sute de metri spre dreapta lor, suprafața lui maronie fiind întreruptă de rămășițe de bărci de patrulare și de jonci cu motor care stăteau la apă puțin adâncă.

Aici, în apropiere de districtul Nantao, devastările provocate de bombardamentele americane se vedeau peste tot. Cratere, ca niște piscine circulare, acopereau orezăriile în care pluteau carcase de bivoli. Trecură pe lângă rămășițele unui convoi care fusese atacat de avioane de luptă *Mustang* și *Lightning*. Un șir de camioane militare și mașini de stat major zăceau sub copaci, de parcă erau demontate într-un atelier în aer liber. Roți, uși și axe erau împrăștiate în jurul vehiculelor, ale căror capote și panouri de carcasă fuseseră smulse de tirul artileriei.

Roiuri de muște se ridicau de pe parbrizele pătate de sânge, când deținuții se opriră să se ușureze. Câțiva pași în spatele lui Jim, domnul Maxted părăsi procesiunea și se așeză pe marginea unui vehicu! de muniție. Purtându-și cutia, Jim se întoarse după el.

— Aproape am ajuns, domnule Maxted. Simt mirosul docurilor.

— Nu te îngrijora, Jim, sunt cu ochii pe noi.

— Rațiile noastre...

Domnul Maxted întinse mâna și îl apucă pe Jim de încheietura mâinii. Uscat de malarie și malnutriție, trupul lui aproape că se unea cu vehiculul distrus din spatele lui. Cele trei camioane trecură mai departe, cauciucurile lor sfărâmând sticla spartă care acoperea terenul. Pacienții spitalului zăceau unul peste altul ca niște covoare rulate. Doctorul Ransome stătea în ultimul camion, cu picioarele ascunse printre trupurile înghesuite. Văzându-l pe Jim, apucă bara laterală a camionului.

— Maxted...! Hai, Jim! Lasă lada!

— Războiul s-a terminat, doctore Ransome.

Jim îi urmări pe cei treizeci de soldați japonezi care veneau în urma convoiului. Cu puștile aruncate peste umăr, mergeau într-un ritm lent. Îi aminteau lui Jim de prietenii tatălui său care se întorceau de la o vânătoare în Hungjao înainte de război. Nori de praf alb se ridicau în urma camioanelor, ascunzându-l pe doctorul Ransome. Primii soldați trecură de Jim, niște bărbați masivi care țineau ochii în pământ. Nărilor lor fremătă ră la mirosul urinei. Cum mergeau prin praf, un strat fin le acoperea uniformele și curelele și îi aminteau de pista de pe Aeroportul Lunghua.

— Bine, Jim... Domnul Maxted se ridică, iar Jim își dădu seama de mirosul de excremente care venea din șortul lui. Hai să te ducem la Nantao.

Ținându-i umărul lui Jim, bocăni înainte, saboții sfărâmând sticla spartă. Neputând să treacă înaintea camioanelor, se mișcă prin norii de praf, alăturându-se puținilor stingheri din coada coloanei. Un număr de prizonieri abandonaseră convoiul și ședea cu copiii lor pe marginea mașinilor bombardate, ca niște țigani gata să-și facă o viață nouă printre aceste vehicule în parte dezmembrate. Dar Jim se uită în jos la praful fin care îi acoperea picioarele și pantofii, asemenea tâcului pe care cei de la pompe funebre îl suflă pe oasele unui schelet de chinez, înainte de a-l reînhuma. Înțelese că era timpul să meargă înainte.

După-amiază târziu, acest strat de praf de pe picioarele și brațele lui Jim începu să strălucească de lumină. Soarele se lăsa spre dealurile Shanghai-ului, iar orezăriile inundate deveniră o tablă de șah lichidă de pătrate iluminate, o masă de război pe care erau așezate avioane prăbușite și tancuri abandonate. Luminați de apusul de soare, prizonierii stăteau pe taluzul liniei ferate care ducea la depozitele din Nantao, ca un grup de figuranți sub lumina reflectoarelor studioului. În jurul lor, golfulețele și lagunele erau pline de apă de șofran, conducte ale unei fabrici de parfum blocate de câțari și bivoli înecați în aromele ei.

Camioanele se clătinau înainte, peste traversele de lemn. Jim se balansa pe șina de fier și se uită prin înserare la depozitele de cărămidă de lângă chei. Un dig de ciment traversa râul până la un far distrus. Prin binocurile lor, un grup de soldați japonezi examinau carcasa fumegândă a unui vas carbonifer, care fusese lovit de bombardierele americane și stătea pe un banc de nisip în centrul curentului. Ars de explozie, avea puntea la fel de neagră ca și catargele și depozitele de cărbuni.

Un kilometru în aval de vasul carbonifer, era baza din Nantao a hidroavioanelor și debarcaderelor funerare unde Jim își găsisese refugiu cu Basie. Întrebându-se dacă stewardul de cabine se întorsese la vechea lui ascunzătoare, Jim îl îndrumă pe domnul Maxted între șine, în timp ce prizonierii urmau taluzul căii ferate, spre râu. La vest de docuri, în apa unei lagune puțin adânci, zăcea carcasa arsă a unui avion B-29, coada lui ridicându-se în înserare ca un panou argintiu care face reclamă însemnelor escadrilei sale.

Jim se uită fix la uriașul avion distrus și se așează lângă domnul Maxted, în presiunea trupurilor sub lumina înserării. Foamea îl amorțea. Își sugea încheieturile degetelor, mulțumit chiar și de gustul puroiului lui, apoi rupse cotoare de iarbă de pe marginea drumului și mestecă frunzele acide. Un caporal japonez îi escorta pe doctorul Ransome și pe doamna Pearce, spre docuri. Debarcaderele și depozitele, care de la distanță păruseră intacte, fuseseră bombardate și erau aproape moloz. Fluxul clătina carcassele ruginite a doua torpiloare trase lângă digul de ciment și mișca niște cadavre ale marinarilor japonezi ce zăceau printre trestii, la cincizeci de metri de locul unde se ghemuise Jim. Plini de hotărâre, mai mulți prizonieri britanici coborâra malul și băura la marginea apei. O femeie extenuată își ținea copilul ca o mamă chineză, apucându-l din dosul genunchilor, în timp ce se ușura pe noroiul pătat de ulei, apoi se așează pe vine și îi urmă exemplul. Altele i se alăturară, iar când Jim se duse să bea la marginea apei, aerul serii era plin de putoarea femeilor care defecaseră. Jim stătu lângă râu cu lada de lemn la picioare. Fluxul spală praful alb de pe pantofii lui. În gamela lui, apa strălucea de ulei adus din vasele scufundate în portul Shanghai. Pete de murdărie, care se uneau, acopereau suprafața râului Whangpoo, de parcă încercau să distrugă orice viață din râu.

Bău cu atenție, apoi văzu cum apa ajunsese în jurul cutiei lui. Cărase cutia de lemn tot drumul, de la Lunghua, ținându-și bine puținele lucruri pe care le adunase cu atâta efort. Încercase să mențină vie siguranța pe care o, cunoscuse în lagăr. Acum era timpul să se elibereze de Lunghua și să facă față prezentului, oricât de nesigur ar fi fost. Fusesse unica regulă care îl susținuse în toți anii războiului.

Împinse cutia spre suprafața grasă. În ultimele momente ale înserării, apa moartă se învioră cu trandafiri de culori irizate. În timp ce cutia plutea mai

departe, ca și coșciugul unui copil chinez, cercurile de ulei alergau să o îmbrățișeze și trimiteau o lumină tremurătoare peste râu.

Jim se urcă printre deținuții care se odihneau și se așeză jos lângă domnul Maxted. Îi întinse gamela cu apă, apoi își curăță nisipul din pantofi.

— E-n regulă, Jim?

— Războiul trebuie să se termine, domnule Maxted.

— O să se termine, Jim. Domnul Maxted se învioră, în noaptea asta, ne întoarcem la Shanghai.

— La Shanghai? Jim nu era sigur dacă domnul Maxted delira și visa despre Shanghai, așa cum deținuții muribunzi din spitalul lagărului bolborosiseră despre întoarcerea în Anglia. Nu cumva ne duc în altă parte?

— Nu acum...

Domnul Maxted arătă prin întuneric spre vasul carbonifer care ardea dincolo de dig.

Jim urmări fumul care se ridica din suprastructura vasului, de peste tot, în afară de coș. Focul la camera motoarelor se întetise și vasul strălucea, ca și cărbunii dintr-un furnal. Acesta era vaporul care i-ar fi luat în altă parte, spre terenurile de execuție de dincolo de Soochow. Cu toată ușurarea, Jim se simțea o dezamăgit.

— Ce-i cu rațiile noastre, domnule Maxted?

— Ne așteaptă la Shanghai. Exact ca în vremurile vechi, Jim.

Jim se uită la domnul Maxted, lăsându-se jos printre deținuții epuizați. Făcuse un ultim efort să stea drept, încercând să-l convingă pe Jim că totul era în regulă, că norocul și îndemânarea unor necunoscuți americani, bombardieri pricepuți, îi salvaseră de a fi urcați la bordul vasului carbonifer și că aceștia vor continua să vegheze asupra lor.

— Domnule Maxted, vrei ca războiul să se termine? Trebuie să se termine în curând.

— Aproape că s-a terminat. Gândește-te la mama și la tatăl tău, Jim. Războiul s-a terminat.

— Dar, domnule Maxted, când va începe următorul...?

Soldații japonezi mergeau de-a lungul căii ferate, urmați de doctorul Ransome și de doamna Pearce. Caporalii strigau unul la altul, vocile lor bubuind de-a lungul șinelor. Cădea o ploaie slabă și paznicii care așteptau lângă camioane își puseră pelerinele. Ieșeau aburi din șinele calde, în timp ce

prizonierii se ridicară în picioare și își apucară copiii mici. Voci șopteau prin întuneric și soțiile apucau mâinile soților lor.

— Digby... Digby...

— Scotty...

— Jare...

— Bunty...

O femeie cu un copil adormit pe umăr îl apucă pe Jim de braț, dar el o împinse deoparte și încercă să-l țină drept pe domnul. Maxted. Întunericul și râul vâcos îi amețise pe amândoi și, în orice moment, puteau cădea peste șine. Conduși de cele trei camioane, prizonierii părăsiră calea ferată și se adunară pe chei, lângă magazinele în ruină. O sută dintre prizonieri rămăseseră în urmă, în spatele drumeagului, prea obosiți să continue și resemnați pentru orice viitor le pregătiseră japonezii. Ei ședeau în ploaie, sub taluzul căii ferate, urmăriți de soldați cu pelerinele și roind.

Când coloana deținuților porni, Jim își dădu seama că un sfert din deținuții care plecaseră din Lunghua în acea dimineață rămăseseră pe drum. Chiar înainte de a ajunge la porțile docurilor, câțiva prizonieri se întoarseră. Un scoțian mai în vârstă din Blocul E, un contabil pensionar de la *Compania de Energie* din Shanghai, cu care Jim jucase adesea șah, ieși brusc din coloană. De parcă ar fi uitat unde fusese în toți anii de război, se învârti prin curtea pietruită, apoi merse prin ploaie spre taluzul căii ferate.

* * *

La o oră după căderea nopții, ajunseră la un stadion de fotbal, în marginea de vest a lui Nantao. Această arenă de ciment fusese construită la ordinul doamnei Chiang Kai-Shek, în speranța că, eventual, China ar putea fi gazda Jocurilor Olimpice din 1940. Capturat de japonezi după invazia lor din 1937, stadionul a devenit cartierul general militar al zonei de la sud de Shanghai.

Coloana de prizonieri traversă parcareă tăcută. Zeci de cratere de bombe distruseseră suprafața pistei, dar liniile albe de marcaj încă se întindeau în întuneric. Vehicule avariate ale armatei erau parcate în șiruri corecte – camioane găurite de șrapnele și cisterne de combustibil, tancuri fără șenile, autoblindate ce trăgeau fiecare câte două tunuri de artilerie. Jim se uită fix la

fațada cu găurele ca de vărsat a stadionului. Fragmente de bombe dislocaseră bucăți de ipsos alb, iar caracterele chinezești originale, care proclamau puterea Kuomintangului, reapăruseră, ca niște lozinci amenințătoare, care atârnavă ca reclamele deasupra cinematografelor chineze în Shanghai înainte de război.

Intrară într-un tunel de beton care ducea în arena întunecată. Cu gradenele curbate, acesta îi amintea lui Jim de centrul de detenție din Shanghai, toate pericolele acestuia fiind amplificate de o sută de ori de război. Soldații japonezi formară un cordon în jurul pistei de alergări. Ploaia picura de pe glugile lor. Deja primii prizonieri ședea pe iarba udă. Domnul Maxted se prăbușise la picioarele lui Jim de parcă ar fi fost eliberat dintr-un harnașament. Jim se așează pe vine lângă el, alungând țăntarii care îi urmaseră pe stadion.

Cele trei camioane ieșiră din tunel și se opriră pe pista de zgură. Doctorul Ransome păși peste pacienții săi și coborî prin spate. Doamna Pearce se dădu jos din cabina celui de-al doilea camion, lăsându-i pe soțul și pe fiul ei lângă șoferul japonez. Prin ploaie, Jim îl putu auzi pe doctorul Ransome discutând cu japonezii în contradictoriu. Ascuns sub pelerină, sergentul de jandarmi se uita la el fără nicio expresie, apoi aprinse o țigară și plecă spre gradene, unde se așează în primul rând, de parcă era gata să urmărească o reprezentație de acrobație la miezul nopții.

Jim fu bucuros când doamna Pearce se întoarse la cabina camionului ei. Vocea supărată a doctorului Ransome, cu tonul pe care îl folosisese adesea când îl certa pe Jim pentru jocurile lui din cimitirul spitalului, era deplasată pe stadionul din Nantao. La câteva minute după sosire, peste cei o mie două sute de deținuți se lăsă o tăcere totală. Se îngrămădeau laolaltă pe iarba, păziți de gărzile de pe gradene. Doctorul Ransome se mișca printre femei și copii, încercând încă să-și constituie inspecțiile de la Lunghua. Jim așteaptă până când se împiedică în întuneric, dând naștere unor țipete nervoase într-un grup de bărbați.

Ploaia cădea pe stadion, iar Jim se culcă pe spate, a lăsând-o să-i curgă pe față, încălzindu-i obraji reci. În ciuda ploii, mii de muște se așezară pe deținuți. Jim șterse muștele de pe gura domnului Maxted și încercă să-i spele fața cu apă de ploaie, dar acestea se înfruptau din buzele lui, înțepându-i gingiile.

Jim urmări respirația slabă din gura domnului Maxted. Se întreba ce-

ar putea face pentru el și regreta că își aruncase bagajul. Faptul că împinsese cutia sa de lemn în râu fusese un gest sentimental, dar fără sens, primul lui act de adult. Ar fi putut să schimbe lucrurile, ca să obțină ceva de mâncare pentru domnul Maxted. Puțini dintre soldații japonezi erau catolici și foloseau slujba în latină. Unul dintre paznici, cu pelerina lui muiată de ploaie, poate că ar fi apreciat cartea lui de latină, iar Jim ar fi putut aranja să-i predea lecții de limba latină.

Dar domnul Maxted dormea liniștit. O respirație slabă ieșea printre muștele de pe buzele lui și ale celorlalți prizonieri din apropiere. O oră mai târziu, când ploaia stătu, stadionul fu luminat de fulgerele unui raid aerian american, ca perdeaua de lumină a unei furtuni în perioada musonilor. Când era copil, în siguranță, în dormitorul lui de pe Amherst Avenue, Jim urmărise fulgerele bruște care scoteau la iveală șobolanii prinși în centrul terenului de tenis și la marginile piscinei. Vera era de părere că Dumnezeu face fotografii cu păcatele Shanghai-ului. Strălucirea fără zgomot a raidurilor de noapte, undeva pe la bazele navale japoneze de la gurile râului Yangtze, arunca o sclipire umedă pe brațele și picioarele lui Jim, ca o amintire a acelui praf fin pe care îl văzuse când ajutase la construirea pistei de aterizare de la Aeroportul Lunghua. Știa că era treaz și adormit în același timp, visând despre război.

Jim își sprijini capul de pieptul domnului Maxted. Scăpărările luminoase rapide ale raidului aerian umpleau stadionul și îi îmbrăcau pe deținuții adormiți în giulgiurile lor. Vor lua oare parte la construirea unei uriașe piste de aterizare? în mintea lui, zgomotul avioanelor americane declanșa puternice prevestiri de moarte. Conjugând verbe latinești, părând că rostește o rugăciune, adormi lângă domnul Maxted și visă despre piste de aterizare.

Un soare umed de dimineață umplu stadionul, reflectat în bălțile de apă care acopereau pista de atletism și în radiatoarele cromate ale mașinilor americane parcate în spatele porților din partea de nord a terenului de fotbal. Sprijinindu-se de umărul domnului Maxted, Jim trecu în revistă cu privirea sutele de bărbați și femei care zăceau pe iarba caldă. Câțiva deținuți stăteau pe vine pe pământ, cu fețele lor arse de soare dar palide, ca o piele decolorată de pe care s-a dus vopseaua. Se uitau la mașini, suspicioși față de măștile lor strălucitoare, cu aceiași ochi bănuitori că ai țăranilor din Hungjao care se uitau de pe orezăriile lor la Packard-ul părinților săi.

Jim goni muștele de pe gura și de pe ochii domnului Maxted. Arhitectul zăcea fără să se miște, cu coastele albe din jurul inimii relaxate, dar Jim îi auzea respirația slabă.

— Te simți mai bine, domnule Maxted... Am să-ți aduc niște apă.

Jim se uită printre gene la șirurile de mașini. Chiar și micul efort de a-și concentra privirea îl extenua, încercând să-și țină capul drept, simți terenul din jur mișcându-se, de parcă sutele de prizonieri erau gata să fie răsturnați afară din stadion.

Domnul Maxted se întoarse să se uite la Jim, care arăta spre mașini. Erau mai mult de cincizeci – Buick, Lincoln Zephyr, două mașini albe Cadillac, una lângă alta. Oare veniseră să-i ia pe proprietarii lor englezi acum, când războiul se terminase? Jim îi mângâie obrazii domnului Maxted, apoi întinse mâna sub scobitura de sub coastele lui și încercă să-i maseze inima. Ar fi fost păcat ca domnul Maxted să moară tocmai acum, când Studebaker-ul venise să-l ducă înapoi la cluburile de noapte din Shanghai.

Totuși, soldații japonezi ședea pe băncile de ciment de lângă tunelul de la intrare, sorbind ceai lângă o sobiță de cărbuni. Fumul acestuia se risipi între camioanele-spital. Doi tineri soldați îi dădeau găleți cu apă doctorului Ransome, obosit, dar trupele de securitate nu păreau mai interesate de prizonierii de la Lunghua, care ocupau terenul de fotbal, decât fuseseră în timpul marșului din ziua anterioară.

Cu picioarele tremurânde, Jim se ridică și cercetă mașinile parcate, în

căutarea Packard-ului părinților săi. Dar unde erau șoferii? Ar fi trebuit să aștepte lângă mașini, așa cum făceau întotdeauna în fața *Country Club*-ului. Apoi un mic nor de ploaie întunecă soarele și o lumină cenușie se lăsă peste stadion. Uitându-se la cromurile ruginite, Jim își dădu seama că aceste mașini americane fuseseră parcate acolo de ani de zile. Parbrizele lor erau îmbâcsite cu murdăria de iarnă și ședeau pe cauciucuri dezumflate, fiind o parte a prăzii luate de japonezi de la cei din Națiunile Aliate.

Jim cercetă cu privirea băncile peluzelor din nordul și sudul stadionului. Platformele de ciment fuseseră văduvite de scaune, iar părți ale gradenelor erau folosite ca depozite în aer liber. Zeci de birouri și mese din mahon, cu luciul încă intact, și sute de scaune de sufragerie erau toate adunate ca în magazia unui depozit de mobilă. Paturi și dulapuri, frigidere și aparate de aer condiționat erau așezate unele peste altele, ridicându-se ca un deal spre cer. Uriașa lojă prezidențială, de unde Doamna Chiang și Generalissimul ar fi putut să-i salute cândva pe atleții lumii, era acum plină de roți de ruletă, baruri și o adunătură de nimfe de ipsos care țineau deasupra capului lămpi stridente. Suluri de covoare persane și turcești, înfășurate în grabă în prelate, zăceau pe treptele de ciment, apa picurând prin ele ca dintr-o grămadă de țevi ruginite.

Pentru Jim, aceste trofee sărăcăcioase, luate din casele și cluburile de noapte din Shanghai, păreau să strălucească proaspete, ca într-o vitrină, ca sălile pline de mobile prin care el și mama să se plimbaseră cândva în magazinul universal al *Companiei Sincere*. Se uita la trepte de parcă s-ar fi așteptat ca mama lui să apară, într-o rochie de mătase, și să-și treacă o mână înmănușată peste aceste terase cu lac negru.

Se așeză și își feri ochii de lumină. Îi masă obrazii domnului Maxted cu degetul mare și cu arătătorul, ciupindu-i buzele și dând afară muștele prinse în gura lui. În jurul lor, deținuții din lagărul Lunghua zăceau pe iarba umedă, uitându-se la această expoziție a fostelor lor posesiuni, un miraj care devenise tot mai viu în lumina soarelui de august.

Totuși, curând, mirajul dispăru. Jim își șterse mâinile de șortul domnului Maxted. Japonezii folosiseră frecvent stadionul drept lagăr de tranzit, iar iarba tocită era acoperită cu cârpe uleioase și cenușa unor mici focuri, bucăți de pânză de cort și de lăzi de lemn. Erau, fără îndoială, rămășițe omenești, pete de sânge și bucăți de excremente, pe care se hrăneau mii de muște.

Motorul unui camion-spital porni zgometos. Soldații japonezi coborâseră de pe trepte și se aranjau într-un grup de marș. Perechi de paznici se urcară prin partea din spate a camionului, cu măști de bumbac pe fețe. Ajutat de trei deținuți englezi, doctorul Ransome îi dădea jos pe acei deținuți care erau fie morți, fie prea bolnavi ca să poată continua călătoria zilei. Ei zăceau în gropile lăsate de roțile care brăzdaseră iarba, de parcă încercau să strângă în jurul lor pământul moale.

Jim se așază pe vine lângă domnul Maxted, mișcându-i diafragma ca pe niște foale. Îl văzuse pe doctorul Ransome reanimându-i pe pacienți și era important ca domnul Maxted să se simtă destul de bine ca să se alăture marșului. În jurul lor, deținuții stăteau în șezut, iar câțiva bărbați erau în picioare lângă soțiile și copiii lor, strânși grămadă. Mai mulți dintre deținuții mai vârstnici muriseră în cursul nopții. La vreo trei metri mai departe, doamna Wentworth, care jucase rolul lui Lady Bracknell, zăcea în rochia ei de stambă decolorată, uitându-se la cer. Alții erau înconjurați de mici bălți de apă formate de apăsarea trupurilor lor în iarba moale.

Pe Jim îl durea brațul din cauza efortului de pompare. Se aștepta ca doctorul Ransome să sară din camionul-spital și să aibă grijă de domnul Maxted. Totuși, cele trei camioane părăseau deja stadionul. Capul cenușiu al doctorului Ransome se lăsa în jos, când camionul hodorogi prin tunel. Jim fu tentat să alerge după el, dar știa că hotărâse să rămână cu domnul Maxted. Învățase că, dacă ai pe cineva de care să ai grijă, era același lucru ca și când altcineva ar fi avut grijă de tine.

Jim ascultă camioanele traversând parcare și cutia de viteze gâfâind când prinseră viteză. În cele din urmă, lagărul Lunghua fu dezmembrat. Un grup de marș se formă lângă tunel. Vreo trei sute de prizonieri britanici, bărbații mai tineri cu soțiile și copiii lor, se înșiraseră pe pista de alergări și erau inspectați de un sergent de jandarmi. Alături de ei, pe terenul de fotbal, erau acei deținuți prea obosiți ca să se așeze sau să stea în picioare. Ei zăceau pe iarbă, ca răniții pe un câmp de luptă. Soldații japonezi se plimbau printre ei, de parcă ar fi căutat o minge pierdută, neinteresati de acești cetățeni britanici care rămăseseră într-o fundătură fără ieșire a războiului.

O oră mai târziu, coloana o porni, deținuții bălăbănindu-se prin tunel fără să mai arunce vreo privire înapoi. Șase soldați japonezi îi urmau, iar restul își continuă patrularea obișnuită a birourilor și frigiderelor. Ofițerii

superiori așteptau lângă tunel și urmăreau avioanele americane de recunoaștere, care zburau deasupra capului, fără să facă vreo încercare de a-i mobiliza pe deținuții de pe stadion. Totuși, peste vreo cincisprezece minute, un al doilea grup începu să se adune, iar japonezii veniră să-i inspecteze.

Jim își șterse mâinile pe iarba umedă și își băgă degetele în gura domnului Maxted. Buzele arhitectului tremură în jurul lor. Dar soarele de august usca deja umezeala din iarbă. Jim își îndreptă atenția spre o baltă de pe pista de zgură. Așteptă ca santinela să treacă, apoi traversă peste iarbă și bău din mâinile făcute căuș. Apa îi alunecă pe gât ca un mercur înghețat, un curent electric care aproape că îi opri inima în loc. Înainte ca japonezul să-i ordone să plece, Jim își adună repede palmele și duse apa domnului Maxted.

În timp ce turna ușor apă în gura domnului Maxted, muștele ieșiră de pe gingiile lui. Lângă el, era trupul mai vârstnicului maior Griffin, ofițer în rezervă din Armata Indiană, care ținuse la Lunghua o conferință despre armele de infanterie în Războiul cel mare. Prea slab ca să șadă, el arătă spre mâinile lui Jim.

Jim îi ciupi buzele domnului Maxted și se simți ușurat când limba lui se mișcă într-un spasm. Încercând să-l încurajeze, Jim spuse:

— Domnule Maxted, rațiile noastre trebuie să vină curând.

— Ești băiat bun, Jamie, tu ține-te bine.

Maiorul Griffin îi făcu semn.

— Jim...

— Vin, maior Griffin...

Jim traversă pista de zgură și se întoarse cu o mână de apă. Când se lăsă pe vine lângă maior, bătându-l pe obraz, o observă pe doamna Vincent care ședea pe iarbă la câțiva metri mai departe. Îi lăsase pe fiul și pe soțul ei cu un grup de deținuți în centrul terenului de fotbal. Prea epuizată ca să se mai miște, ea se uită la Jim cu aceeași privire disperată cu care îl tratase când el mâncase gărgărițele. Ploaia de peste noapte spălase și ultima culoare din rochia ei de stambă, dându-i paloarea cenușie a muncitorilor chinezi de la Aeroportul Lunghua. Doamna Vincent ar construi o pistă de aterizare stranie, reflectă Jim.

— Jamie...

Ea îl strigă pe numele lui din copilărie, pe care domnul Maxted, fără să se gândească, îl scosese din vreo amintire, dinainte de război. Ea voia ca el

să fie din nou copil, să-i facă nesfârșitele servicii care îl menținuseră în viață la Lunghua.

În timp ce aduna în mâini apa rece de pe pista de zgură, își aminti cum doamna Vincent refuzase să-l ajute când fusese bolnav. Totuși, el fusese întotdeauna intrigat văzând-o mâncând. Așteptă până când ea bău din mâinile lui.

Când termină, o ajută să se ridice.

— Doamna Vincent, războiul s-a sfârșit acum.

Cu o grimasă, ea îi împinse mâinile deoparte, dar lui Jim nu-i mai păsa. O urmări mergând nesigură printre deținuții așezați. Jim se lăsă pe vine lângă domnul Maxted, gonind muștele de pe fața lui. Mai putea simți încă limba doamnei Vincent pe degetele sale.

— Jamie.

Altcineva îl chema, ca și când el ar fi fost un culi chinez care aleargă la comanda stăpânilor săi europeni. Prea amețit ca să șadă măcar, Jim se culcă lângă domnul Maxted. Era momentul să se oprească de a mai face servicii. Avea mâinile înghețate de la apa de pe pista de zgură. Războiul durase prea mult. La centrul de detenție și la Lunghua, făcuse tot ce putuse ca să rămână în viață, dar acum, o parte din el dorea să moară. Era unicul mod de a face ca războiul să se termine.

Jim se uită la sutele de deținuți de pe iarbă. Voia ca ei toți să moară, înconjurați de covoarele lor care putrezeau și de bufetele-bar. Mulți dintre ei, observă el cu bucurie, îi făcuseră deja pe plac, iar Jim se simți furios pe acei deținuți care mai erau capabili să umble și care formau un alt grup de mărșăluitori. El bănuia că erau plimbați prin diverse locuri ca să moară, dar el dorea ca ei să stea pe stadion și să moară în fața mașinilor albe Cadillac.

Jim șterse mândru muștele de pe fața domnului Maxted. Râzând de doamna Vincent, începu să se clatine pe genunchi, cum făcea când era copil, scâncind și bătând monoton pământul.

— Jamie... Jamie...

Un soldat japonez patrula pe pista de zgură din apropiere. Trecu pe iarbă și se uită în jos la Jim. Iritat de zgomot, era gata să-i dea o lovitură cu bocancul uzat. Dar izbucni o lumină care umplu stadionul, trecând peste gradenele din colțul de sud-vest al terenului de fotbal, de parcă o uriașă bombă americană ar fi explodat pe undeva în nord-estul orașului Shanghai.

Santinela ezită, uitându-se peste umăr, în timp ce lumina din spatele lui crescuse în intensitate. În câteva secunde aceasta slăbi, dar strălucirea ei pală acoperea tot ce era în stadion, mobilele furate de pe terase, mașinile din spatele porții de fotbal, prizonierii de pe iarbă. Ei stăteau parcă pe podeaua unui furnal încălzit de un al doilea soare.

Jim se uită la mâinile și genunchii săi albi și la fața trasă a soldatului japonez, care părea descumpănit de această lumină. Amândoi așteptau sunetul tunător care urmează după lumina bombei, dar o tăcere neîntreruptă se întindea peste stadion și peste terenul înconjurător, de parcă soarele ar fi închis ochii pierzându-și pentru câteva secunde puterea. Jim îi zâmbi japonezului, dorind să-i poată spune că lumina era o prevestire a morții lui, imaginea micului său suflet care se alătura sufletului mai mare al lumii muribunde.

* * *

Aceste jocuri și halucinații continuară până după-amiază târziu, când un raid aerian la Hongkew lumină din nou stadionul. Jim zăcea între vis și viață, simțind cum pământul saltă sub spinarea lui ca ringul de dans de la *Country Club*-ul din Shanghai. Izbucnirile luminoase se mutau dintr-o secțiune în alta a gradenelor, transformând mobilele într-o serie de tablouri luminate de reflectoare, ilustrând viața coloniștilor britanici.

Spre înserat, ultimul grup de marș se adună în dreptul tunelului. Jim ședea lângă domnul Maxted, urmărindu-i pe cei cincizeci de prizonieri cum se așază singuri într-o coloană. Unde se duceau oare? Mulți dintre bărbați și femei abia se puteau ține pe picioare, iar Jim se îndoia că vor putea ajunge măcar până la parcare din afara stadionului.

Pentru prima oară de când pleaseră de la Lunghua, japonezii deveniseră nerăbdători. Dornici să scape de ultimii deținuți ce mai erau în stare să meargă, soldații se mișcau pe terenul de fotbal. Ei îl loveau pe deținuți și îi trăgeau de umeri. Un caporal cu o mască de bumbac pe față își mișca lanterna pe fața celor morți, apoi îi întorcea pe spate.

Un civil eurasatic, în cămașă albă, mergea în spatele japonezului, gata să-i ajute pe cei cărora li se ordona să se alăture marșului, ca un curier al unei companii eficiente de turism. La marginea terenului, paznicii japonezi

dezbrăcau deja trupurile morților, luându-le pantofii și curelele.

— Domnule Maxted... într-un ultim moment de luciditate, Jim se ridică, știind că trebuia să-l părăsească pe arhitectul muribund și să se alăture grupului de mărșăluitori în noapte. Trebuie să plec acum, domnule Maxted. E timpul ca războiul să (se fi terminat...

Încerca să stea în picioare, când simți că domnul Maxted îl apucă de încheietura mâinii.

— Nu te duce cu ei... Jim... stai aici.

Jim așteptă ca domnul Maxted să moară. Dar el îi ținea încheietura mâinii apăsată pe iarbă, de parcă încerca s-o lege de pământ. Jim văzu grupul de marș târându-se spre tunel. Incapabil să meargă mai mult de trei pași, un bărbat căzu și fu lăsat pe pista de zgură. Jim ascultă vocile japonezilor apropiindu-se, înăbușite de măștile de pe fețele lor, și îl auzi pe sergent înecându-se și scuipând.

Un soldat îngenunche lângă el, cu răsuflarea aspră și obosită pe sub mască. Mâini puternice trecură peste pieptul și șoldurile lui Jim, pipăindu-i buzunarele. Brusc, îi traseră pantofii din picioare, apoi îi aruncară pe pista de zgură. Jim stătea culcat, fără să se miște, în timp ce focurile de la depozitele de petrol de la Hongkew jucau pe deasupra gradinelor, luminând ușile frigiderelor furate, grilele radiatoarelor mașinilor albe Cadillac și lămpile nimfelor de ipsos din loja Generalissimului.

O lumină neliniștită a soarelui încălzi stadionul. Din cerul fără nori, căzu o rafală de grindină, vapori înghețați dislocați de pe aripile unui avion american aflat la vreo șase kilometri deasupra râului Yangtze. Luminate de soare, cristalele cădeau pe terenul de fotbal, ca o ploaie de decorațiuni de Crăciun.

Jim se așează și atinse grăunțele de gheață, bucățele de aur alb răspândite în iarbă. Lângă el, trupul domnului Maxted era îmbrăcat într-un costum de lumini, fața lui cenușie fiind presărată de curcubee în miniatură. Dar, în câteva secunde, grindina se topi pe pământ. Jim ascultă să audă avionul, sperând că acesta ar putea lansa o altă cascadă de grindină, dar cerul era gol, dintr-un capăt în celălalt. Câțiva prizonieri din stadion erau îngenuncheați pe iarbă, mâncau grindina și vorbeau unii cu alții, peste cadavrele tovarășilor lor.

Japonezii plecaseră. Ofițerii și soldații de la jandarmerie își luaseră echipamentul și dispăruseră în cursul nopții. Jim se ridică în picioarele goale pe iarba ca de gheață, uitându-se fix la tunelul de ieșire. Lumina slabă a soarelui își schimbă direcția spre pereții de ciment dinspre parcajul părăsit. Deja, unul dintre prizonierii britanici bocănea prin tunel cu saboții lui tociți, urmat de soție în rochia ei zdrențuită, cu mâinile lipite de față.

Jim așteptă ca o împușcătură să-l arunce pe bărbat la picioarele soției sale, dar perechea intră în parcaj și amândoi se uitau la șirurile de vehicule distruse de bombe. Jim îl părăsi pe domnul Maxted și merse de-a lungul pistei de zgură, având intenția să-i urmeze, apoi însă decise, precaut, să se urce pe o gradenă.

Treptele de ciment păreau că ajung dincolo de cer. Jim se opri să se odihnească printre terasele cu mobile furate. Se așează pe un scaun cu spătar drept de lângă o masă de sufragerie și bău apa de ploaie crudă de pe lemnul lustruit. Sub ei, cei circa treizeci de deținuți de pe terenul de fotbal se ridicau ca de la un picnic nereușit. Femeile ședeau pe iarbă, aranjându-și liniștite

păru, printre trupurile foștilor lor prieteni, în timp ce câțiva soți se uitau prin ferestrele prăfuite la bordurile mașinilor parcate.

Peste o sută de deținuți erau morți, răspândiți pe terenul de fotbal, de parcă ar fi căzut din cer în cursul nopții. Întorcându-se cu spatele la ei, Jim se urcă printre bălțile de apă, până la ultima treaptă a gradenelor. Acum, când îl părăsise pe domnul Maxted, se mișca vinovat că el murise, o vină legată cumva de lipsa pantofilor lui. Se uită la urmele ude ale picioarelor sale și își spuse că ar fi trebuit să-și vândă pantofii japonezilor pe un pic de orez sau pe un cartof dulce. De fapt, prefăcându-se că e mort, el îl pierduse atât pe domnul Maxted cât și pantofii.

Totuși, morții îl protejaseră pe Jim și îl salvaseră de marșul de noapte. Stând culcat alături de trupurile lor, în orele întunecate, adormit și treaz în același timp, se simțise mai aproape de ei decât se simțea de cei vii. Mult timp după ce domnul Maxted se răcise, Jim continuase să-i maseze obrazii, ținând departe muștele, până fu sigur că sufletul acestuia îl părăsise, în următoarele zile, stătu aproape de domnul Maxted, în ciuda muștelor și a mirosului de la cadavru arhitectului mort. Deținuții care se odihneau în centrul terenului, îi făceau semn lui Jim să plece, de câte ori se apropia. Bând apa de ploaie care picura de pe mobilele de pe trepte, supraviețuise cu un singur cartof pe care îl găsisese în buzunarul pantalonilor domnului Wentworth și cu orezul rânced aruncat spre el de soldații japonezi.

Jim se sprijini de balustrada de fier și se uită în jos la parcare. Perechea de englezi se uita la șirurile de vehicule distruse, singuri într-o lume tăcută. Jim râse de ei, cu o tuse aspră care scuipă un ghem de puroi galben din gura lui. Voia să strige la ei: „Lumea a plecat! Noaptea trecută, toți au sărit în mormintele lor și au tras pământul peste ei!”

Călătorie sprâncenată... Jim se uită la pământul muribund, la craterele de bombe pline cu apă din orezării, ia tunurile antiaeriene tăcute de la Pagoda Lunghua, la cargourile eșuate la malul râului. În spatele lui, la un mai mult de vreo șase kilometri, era orașul tăcut. Clădirile de apartamente din Concesiunea Franceză și blocurile de birouri de pe Bund păreau o imagine mărită a acelei perspective îndepărtate care îl susținuse atâția ani.

Răcit de râu, un vânt rece bătea prin stadion și, pentru un moment, acea stranie lumină din nord-est, pe care o văzuse peste gradene, reveni să întunece soarele. Jim își privi mâinile palide. Știa că era în viață, dar în același

timp se simțea la fel de mort ca și domnul Maxted. S-ar putea ca sufletul lui, în loc să-i părăsească trupul, să fi murit doar în mintea lui?

Fiindu-i din nou sete, Jim coborî treptele de ciment, lingând apa de pe mese și birouri. Dacă războiul se terminase, era timpul să-i caute pe mama și pe tatăl lui. Totuși, fără japonezii care să-i protejeze, ar fi periculos ca englezii s-o pornească pe jos, spre Shanghai.

Dincolo de poarta de fotbal, un deținut britanic reușise să ridice capota uneia dintre mașinile albe Cadillac. Urmărit de camarazii săi, el se aplecă peste motor și atinse cilindrii. Jim se ridică și alergă în jos pe trepte, dornic să fie ajutorul șoferului. El își mai putea aminti fiecare stradă și alee din Shanghai.

Când traversă pistele de atletism, observă că trei bărbați intraseră pe stadion. Doi erau culi chinezi, cu pieptul gol și cu pantaloni negri legați de glezne deasupra sandalelor lor de pai. Al treilea era eurasiaticul în cămașă albă, pe care Jim îl văzuse cu trupele japoneze de securitate. Ei rămăseră lângă tunel, în timp ce eurasiaticul inspecta stadionul. Se uită la deținuții care ședeau pe iarbă, dar atenția lui era clar atrasă de mobilele furate, aflate pe gradene.

Eurasiaticul avea un pistol automat greu, băgat în betelia pantalonilor, dar îi zâmbi lui Jim ca pentru a-i fi pe plac, de parcă ar fi fost prieteni vechi, separați de nenorocirile războiului.

— Spune, copile... Te simți bine?

— Se uită la cămașa și la șortul lui Jim, zdrențuite, la picioarele lui goale, acoperite cu murdărie și bube. Lagărul Lunghua? Cred că a fost dur.

Jim se uită apatic la eurasiatic. În ciuda zâmbetului, nu se simțea simpatic în ochii bărbatului. Vorbea cu un puternic accent american, dar unul recent căpătat, pe care Jim bănuia că-l învățase în timp ce interoga aviatori americani capturați. Purta un ceas cromat și pistolul Colț de la brâu era ca acelea pe care paznicii japonezi de la Lunghua le luaseră de la piloții avioanelor *Superfortress* doborâte. Nările lui mari tremurară la putoarea ce se ridica din terenul de fotbal, distrăgându-l de la studierea gradenelor. Se dădu la o parte, să facă loc la doi deținuți britanici care bocăniră prin tunel.

— E o instalație aici, reflectă el. Mama și tatăl tău sunt pe-aici? Se pare că v-ar folosi câțiva saci de orez. Întreabă prin jur, copile, dacă au brățări, verighete, medalioane. Putem lucra împreună.

— S-a terminat războiul?

Ochii eurasiaticului se lăsară în jos, eclipsați de o umbră trecătoare. Își reveni și zâmbi.

— E sigur. În orice moment, întreaga *Marină Americană* o să acosteze la Bund.

Cum Jim nu părea convins, eurasiaticul îi explică:

— Copile, au aruncat bombe atomice. Unchiul Sam a aruncat o bucățică de soare la Nagasaki și Hiroshima, au omorât un milion de oameni. O singură lumină mare...

— Am văzut-o.

— Copile...! A luminat tot cerul! S-ar putea.

Eurasiaticul părea nesigur, dar își luă ochii de la prada de pe terase și începu să-l examineze pe Jim. Cu toată comportarea lui plină de sine, nu părea prea sigur, de parcă își dădea seama că *Marina Anjericană*, care avea să vină, ar putea fi mai puțin convinsă de gestul său pro-american. Se uită cu îngrijorare spre cer.

— Bombe atomice... prea rău pentru toți japonezii ăia, dar un noroc pentru tige, copile. Și pentru mama și tatăl tău.

Jim cântări asta, în timp ce eurasiaticul se duse la lada de gunoi făcută din ciment, de la intrarea tunelului, și începu să scormonească în ea.

— Războiul s-a terminat cu adevărat?

— Da, s-a terminat, s-a sfârșit, suntem toți prieteni, împăratul tocmai a anunțat capitularea.

— Unde sunt americanii?

— Vin, copile, trebuie să vină aici cu bombele lor atomice.

— O lumină albă?

— Corect, copile. Bomba atomică, super-arma americană. Poate că ai văzut bomba de la Nagasaki.

— Da, am văzut bomba atomică. Ce s-a întâmplat cu doctorul Ransome? Eurasiaticul păru uimit, dar Jim adăugă: Și ce-i cu oamenii care au plecat în marș?

— E rău, copile. Eurasiaticul clătină din cap, de parcă ar fi regretat că a omis ceva important. Bombardamentul american, niște boli. Poate prietenul tău o să scape...

Jim era gata să plece, când eurasiaticul se întoarse de la lada de gunoi.

Într-o mână ținea o pereche de saboți uzați pe care îi aruncă pe pistă. În cealaltă, ținea pantofii de golf din piele ai lui Jim, legați împreună de șireturi. Era gata să le vorbească celor doi culi, când Jim înaintă.

— Țștia sunt ai mei, doctorul Ransome mi i-a dat.

Vorbi plat și trase pantofii din mâinile eurasiaticului.

Jim se aștepta ca el să scoată revolverul, sau să ordone celor doi culi să-l trântască la pământ. Deși extenuat de foame și de efortul de a fi urcat treptele, Jim își dădea seama că, din nou, afirma ascendența europeană.

— E-n regulă, copile. Eurasiaticul era sincer preocupat. Păstram pantofii ăștia pentru cazul când ai fi apărut. Să le spui asta mamei și tatălui tău.

Jim trecu pe lângă culi și intră în tunelul plin de lumină. Grupuri de bărbați și femei, englezi, umblau printre tancurile și camioanele arse în parcare. Ei urmau liniile șterse de marcaj, fără să aibă vreo idee încotro mergeau, de parcă supraviețuiseră tot războiul ca să moară în această îngrămădeală de vechituri. În afara stadionului, lumina soarelui de august devenea și mai intensă, din cauza tăcerii totale care se întindea deasupra orezăriilor și a canalelor. O strălucire albă acoperea pământul abandonat. Oare câmpurile fuseseră arse de strălucirea bombei atomice descrise de eurasiatic? Jim își aminti de trupul arzând al pilotului de pe Mustang și de lumina fără sunet care umpluse stadionul și care păruse că îmbracă morții și viii în giulgiurile lor.

Simțindu-se în siguranță în pantofii lui, Jim stătu lângă cazemata care păzea vehiculele din parcare. Drumul spre Shanghai trecea pe lângă intrare, îndreptându-se spre suburbiile sudice ale orașului. Nimic nu mișca pe câmpurile din jur, dar la vreo trei sute de metri mai departe, un pluton de soldați chinezi ai regimului marionetă ședea într-o tranșee antitanc, lângă șosea. Purtând încă uniformele lor spălăcite verde-portocaliu, stăteau pe vine, lângă o sobiță de cărbuni, ținându-și puștile între genunchi. Un ofițer ieși din tranșee și așteptă, cu mâinile în șold, uitându-se la Jim când acesta păși pe șosea.

Dacă o să se apropie de ei, or să-l omoare pentru pantofii lui. Jim știa că era prea slab ca să meargă pe jos până la Shanghai, după cum nu era în stare să le facă față tuturor pericolelor drumului deschis. Ascuns în spatele cazematei, o porni spre locul mai sigur al Aeroportului Lunghua. Perimetrul lui dinspre vest era la mai puțin de un kilometru depărtare, un teren de urzici și trestie de zahăr sălbatică, acoperit cu butoaie de combustibil și fuselaje de avioane abandonate. Printre cozile ruginite ale avioanelor, putea vedea pista de aterizare de ciment, suprafața ei albă aproape evaporându-se de căldură.

Stadionul rămăsese în urma lui. Drumul era un meridian pustiu care înconjura o planetă părăsită de război. Jim urmări marginea de iarbă, călcând printre saboții ruți și hainele zdrențuite, lăsate de prizonierii britanici pe ultimii metri ai marșului lor spre stadion. Pe ambele părți erau tranșee bombardate și cazemate, o lume de noroi. Pe panta unui șanț antitanc plin de apă, printre cauciucuri și cutii de muniții, zăcea trupul unui soldat chinez, cu uniforma portocalie ruptă de pe fundul și umerii lui umflați, strălucind de o lumină uleioasă, ca o cutie de vopsea crăpată. Un cal de povară zăcea lângă șosea, cu pielea luată de pe coaste. Jim se uită în cușca mare, sperând cumva să găsească un șobolan prins înăuntru.

Părăsi drumul, când acesta o luă spre est, spre docurile din Nantao. Traversă orezăriile inundate, urmând malul de pământ al unui șanț de irigații. Chiar și aici, la peste un kilometru și jumătate la vest de râu, combustibilul cargourilor eșuate se strecura prin golfulețe și canale, acoperind orezăriile

inundate cu o strălucire sinistră. Jim se odihni pe drumul ce înconjura aeroportul, apoi trecu prin gardul de sârmă și merse până la cel mai apropiat avion abandonat. Departe peste aeroport, sub turnul masiv de antiaeriană al Pagodei Lunghua, erau hangarele și atelierele bombardate. Câțiva mecanici japonezi se învârteau în jurul avioanelor distruse, dar negustorii chinezi de fier vechi trebuiau să vină, temându-se evident de această zonă a tăcerii. Jim ascultă să audă zgomotul bomfaierelor sau al altor echipamente de tăiat, dar aerul era tăcut, de parcă furia bombardamentului american gonise orice sunet din regiune pentru mulți ani de acum încolo.

Jim se opri sub coada unui avion *Zero*. Prin aripile lui creștea trestie de zahăr sălbatică. Loviturile de tun arseseră învelișul de metal al lonjeroanelor fuselajului, dar nacela ruginită mai avea încă toată magia acelor aparate pe care le urmărise de la balconul sălii de întrunire, decolând de pe pista la a cărei construcție ajutase și el. Jim atinse giruetele cu aripioare ale motorului radial și își plimbă mâna de-a lungul profilului deformat al elicei. Glycolul se prelinsese din radiatorul uleiului de răcire și acoperise avionul cu trasee rozalii. El se îndreptă spre rădăcina aripii și se uită în cabină, la bordul intact cu cadrane și butoane elegante. Un patetism imens înconjura regulatorul și pârghia trenului de aterizare, cu niturile bătute în metal de vreo japoneză necunoscută de la linia de asamblare de la *Mitsubishi*.

Jim se învârti printre avioanele doborâte, care păreau că plutesc pe verdeța urzicilor, lăsându-le să zboare din nou în mintea lui. Amețit de frumusețea lor abandonată, se așeză să se odihnească pe coada unui avion de luptă *Hayate*. Se uită la cerul de deasupra Shanghai-ului, așteptând ca americanii să vină la Aeroportul Lunghua. Deși nu mâncase nimic de două zile, avea mintea clară.

— ... aah... aah...

Sunetul, un oftat adânc de furie și resemnare, venea de la marginea câmpului de aterizare. Înainte ca Jim să se poată ascunde, se auzi o mișcare în urzicile din spatele avionului *Zero*. Un aviator japonez stătea la vreo șapte metri de el. Purta o salopetă largă de zbor, cu insigna unui grup special de atac cusută pe mâneci. Era neînarmat, dar avea un par de pin scos din gardul de perimetru. Lovea în urzicile din jurul lui și se uita nervos la avioanele ruginite, trăgând aer de parcă ar fi încercat să le determine să zboare.

Jim se lăsă în genunchi, sperând că îl va ascunde camuflajul decolorat

al avionului *Hayate*. Observă că acest ofițer-pilot japonez avea sub douăzeci de ani, o față neformată, cu nasul și bărbia fără oase. Pielea lui cenușie și încheieturile proeminente ale mâinilor îi spuneau lui Jim că pilotul era elev de școală și era la fel de înfometat ca și el. Doar oftatul lui gutural era scos de răsuflarea unui bărbat matur, de parcă, alăturându-se unei unități kamikaze, i se dăduseră gâtulejul și plămânii unui pilot mai vârstnic.

— ... uf...

Îl văzuse pe Jim șezând pe coada avionului și, câteva secunde, se uită la el printre urzici. Apoi se răsuci și continuă patrularea lui nervoasă prin perimetrul aeroportului.

Jim îl urmări cum lovește în trestia de zahăr, încercând poate să curețe un spațiu pentru aterizarea unui elicopter. Oare japonezii pregătiseră o armă secretă ca răspuns la bomba atomică, vreo rachetă de mare performanță care ar avea nevoie de o pistă de decolare mai mare decât cea de la Lunghua? Jim aștepta ca el să le semnalizeze paznicilor de la picioarele pagodei. Dar japonezul era atent doar la cercetarea avioanelor abandonate. Se opri și clătină din cap, iar Jim își aminti din nou de tinerețea pilotului. De la izbucnirea războiului și până în urmă cu puține luni, a fost probabil un elev de școală, recrutat direct din clasă la academia de zbor.

Jim se ridică și merse prin urzici, spre iarba îngălbenită de la marginea aeroportului. Începu să-l urmărească pe japonez, cam de la cincizeci de metri distanță, și stătu pe loc când pilotul se opri să acționeze elevatoarele unui avion *Zero* lovit. Așteptă până când japonezul se mișcă din nou și merse după el, nefăcând eforturi să se ascundă și pășind pe urmele pașilor pilotului.

În următoarea oră, se mișcară amândoi în jurul capătului de sud al aeroportului, tânărul pilot fiind urmat de băiat. Barăcile și blocurile de dormitoare din lagărul Lunghua se zăreau. Departe, peste aeroport, echipele de sol stăteau la soare, lângă hangarele arse. Deși își dădea seama că Jim îl urmărește, pilotul nu făcu nicio încercare să-l cheme. Doar când ajunseră în bătaia puștii a doi soldați care păzeau un amplasament de tun, japonezul se opri și îi făcu semn lui Jim să vină la el.

Stătură amândoi lângă un avion ruginit, căruia i se scosese aripile de către un negustor de fier vechi. Pilotul respira, atras de privirea răbdătoare a lui Jim, ca un elev mai vârstnic, obligat să recunoască un admirator din clasele mici. Cu toată tinerețea, părea că se obligă singur să ajungă la capătul

unei disperări de adult. Nori de muște se ridicau din trupul în descompunere al unui culi chinez care zăcea în trestia de zahăr printre rezervoare de combustibil și blocuri de motoare. Muștele rățăceau în jurul gurii pilotului, atingându-i buzele ca niște musafiri nerăbdători la un banchet. Îi aminteau lui Jim de muștele care acopereau fața domnului Maxted. Știau ele, oare, că acest tânăr pilot ar fi trebuit să moară într-un atac asupra portavioanelor americane la Okinawa?

Din nu se știe ce motiv, japonezul nu făcu nicio mișcare să le alunge. Fără îndoială că știa că viața lui se încheiase, că forțele Kuomintangului erau gata să reocupe Shanghai-ul și ar fi bucuroase să aibă o răfuială cu el.

Japonezul își ridică bățul. Ca un om adormit care se trezește dintr-un vis, el îl aruncă în urzici. Când Jim se sperie, el băgă mâna în buzunarul de la pieptul salopetei sale de zbor, și scoase un mango mic.

Jim luă fructul galben din mâinile bătătorite ale pilotului. Fructul era cald de la trupul lui. Încercând să dea dovadă de aceeași autodisciplină, Jim se forță să nu mănânce. Așteptă, în timp ce pilotul se uita fix la pista de ciment.

Cu un ultim strigăt de dezgust, pilotul făcu un pas înainte și îl lovi pe Jim în cap, făcându-i semn spre gardul împrejmuitoare, de parcă îl avertiza să plece de pe un teren contaminat.

Mango-ul dulce aluneca prin gura lui Jim, ca limba doamnei Vincent în mâna lui. La vreo trei metri de gardul împrejmuitor, Jim ședea pe rezervorul unui *Mustang* care căzuse în iarbă lângă un câmp de orez inundat. Înghiți miezul moale și supse sâmburele, rozând orice urmă de miez. Deja se, gândea la alt mango. Dacă s-ar putea lipi de acest tânăr pilot japonez, să-i facă servicii și să-i fie folositor, ar putea să mai capete și alte fructe. După câteva zile, va fi destul de puternic ca să meargă pe jos la Shanghai. Până atunci, vor fi sosit americanii, iar Jim l-ar putea prezenta pe pilotul kamikaze ca fiind prietenul său. Fiind oameni cu o inimă generoasă, americanii nu ar ține seama de chestiunea mărunță a atacurilor sinucigașe asupra portavioanelor la Okinawa. Când va veni pacea, japonezul ar putea să-l învețe să zboare...

Aproape beat de zeama lăptoasă a fructului, Jim alunecă pe pământ, cu spatele lipit de rezervor. Se uită la suprafața netedă a orezării inundate, hotărându-se să fie serios cu el însuși. Mai întâi, putea oare fi sigur că războiul se terminase? Eurasiaticul în cămașă albă fusese bănuitor de degajat, dar era preocupat doar să fure mobila și mașinile păstrate pe stadion. Iar cât privește învățarea zborului, un pilot kamikaze ar putea să nu fie instructorul ideal...

Un zumzet familiar străbătu cerul de august; era o amenințare de motoare. Jim se ridică, aproape înecându-se cu sâmburele fructului. Drept în față, la vreo trei sute de metri deasupra orezăriilor goale, era un bombardier american. Un avion *Superfortress* cu patru motoare zbura mai încet decât orice avion american pe care îl văzuse Jim în cursul războiului. Oare era gata să aterizeze pe Aeroportul Lunghua? Jim începu să-i facă semne pilotului din cabina cu acoperiș de sticlă. În timp ce bombardierul îi trecu pe deasupra capului, motoarele lui făcură să se zguduie pământul cu zgomotul lor și avioanele distruse de la marginea câmpului de aterizare începură să tremure.

Ușile lăcașului bombelor se deschiseră, dezvăluind cilindrii argintii, gata să cadă din stelajele lor. Bombardierul trecu mai departe, sunetul mai înalt al unui dintre motoarele lui spărgând aerul. Prea slăbit ca să se miște, Jim așteptă ca bombe să explodeze în jurul lui, dar cerul era acoperit de parașute colorate. Zeci de baldachine pluteau vesele în aer, de parcă se

bucurau de soarele de august. Umbrele viu colorate îi aminteau lui Jim de baloanele cu aer cald pe care saltimbancii chinezi le înălțau peste grădinile de pe Amherst Avenue în momentul de apogeu al petrecerilor copiilor. Oare piloții de pe avioanele *B-29* încercau să-l distreze, să-i mențină ridicată starea de spirit până vor putea ateriza?

Parașutele trecură, căzând spre lagărul Lunghua. Nesigur pe picioare, Jim încercă să-și concentreze privirea spre baldachinele colorate. Două parașute se ciocniseră, încurcându-și pânzele. Un container argintiu își târa parașuta strânsă și căzu la pământ, lovind malul unui canal la vreo șaptezeci de metri mai încolo.

Făcând un ultim efort, înainte de a trebui să se culce pentru ultima oară printre avioanele părăsite, Jim merse prin trestia de zahăr la orezăria inundată. Trecu peste apa puțin adâncă spre un crater de bombă din centrul câmpului, apoi urmă marginea ei spre canal. Când urcă taluzul, ultima parașută căzuse în câmp, la vest de lagărul Lunghua. Zumzetul motoarelor avionului *B-29* dispăruse peste Yangtze. Jim se apropie de parașuta roșie, destul de mare ca să acopere o casă, care zăcea peste taluz. Se uită la materialul lucios, mai frumos decât orice țesătură pe care o văzuse vreodată, la cusăturile și marginile imaculate, la funiile albe care se târau pe lângă podețul canalului.

Containerul se spărsese din impact. Jim se lăsă în jos pe panta de pământ ars de soare și se așeză pe vine lângă deschizătura cilindrului. În jurul lui, pe podețul canalului, era o bogăție de conserve de alimente și țigări. Containerul era plin de cutii de carton, iar una ieșise din con și își împrăștiase conținutul pe jos. Jim se târî printre cutii, ștergându-și ochii ca să poată citi etichetele. *Spam*, *Klim*, *Nescafe*, pachete de ciocolată și cutii în celofan de țigări *Lucky Strike* și *Chesterfield*, legături de reviste *Reader's Digest* și *Life*, *Time* și *Saturday Evening Post*.

Vederea unei cantități atât de mari de alimente îl zăpăci pe Jim, punându-l într-o situație de a alege pe care nu o cunoscuse de ani de zile. Cutiile și pachetele erau înghețate, de parcă acum ar fi ieșit dintr-un frigider american. Începu să umple cutia ruptă cu carne în conservă, lapte praf, ciocolată și un pachet de *Reader's Digest*. Apoi, gândindu-se la viitor, pentru prima dată de câteva zile, adăugă un cartuș de țigări *Chesterfield*.

Când se ridică pe mal, parașuta roșie se umfla ușor în aerul care

circula de-a lungul canalului. Ținând la piept comoara rece, Jim părăsi taluzul și traversă orezăria. Mergea pe marginea craterului de bombă, spre marginea aeroportului, când auzi zumzetul ușor al motoarelor unui avion, gândindu-se deja cum îi va putea face față acestei comori căzute din cer.

Aproape imediat se auzi o împușcătură. La distanță de vreo treizeci de metri, separat de Jim doar de orezărie, un soldat japonez alerga de-a lungul taluzului canalului. În picioarele goale, în uniforma lui zdrențuită, acesta gonia pe lângă pânza parașutei, sărind apoi jos pe panta acoperită cu ierburi și alergă peste câmpul de orez. Pierdut sub stropii de apă aruncați de călcâiele lui în goană, dispăru printre movilele morminte și îngrămădeala de trestie de zahăr.

Jim se ghemui lângă marginea craterului bombei, ascunzându-se prin tufe de orez sălbatic. Apăru un al doilea soldat japonez. Era neînarmat, dar mai purta încă harnașamentele și pungile de muniție. Alerga de-a lungul taluzului canalului și se opri să-și tragă răsuflarea lângă pânza roșie a parașutei. Se întoarse să se uite peste umăr, iar Jim recunoscuse fața umflată, de tuberculos, a soldatului Kimura.

Un grup de bărbați europeni îl urmăreau de-a lungul taluzului, cu bastoane de bambus în mână. Unul dintre bărbați purta o pușcă, dar Kimura îl ignoră și își îndreptă curelele în jurul uniformei rupte. Își aruncă în apă unul dintre bocancii săi putreziți, apoi coborî panta spre orezăria inundată. Făcuse zece pași, când se auzi o a doua împușcătură.

Soldatul Kimura zăcea cu fața-n jos, în apa puțin adâncă. Jim așteptă în orezul sălbatic, în timp ce cei patru europeni se apropiară de pânza parașutei. Ascultă cearta lor nervoasă. Toți erau foști deținuți englezi, desculți și cu șorturi zdrențuite, totuși niciunul nu fusese internat la Lunghua. Șeful lor era un tânăr englez agitat, care avea pumnii înfășurați în bandaje murdare. Jim bănuia că fusese închis ani de zile într-o celulă sub pământ. Pielea lui albă se strângea la lumina soarelui precum carnea unui melc scos din cochilia lui. El își mișcă bandajele în aer, flamuri însângerate care semnalau o furie de un tip special față de sine însuși.

Cei patru bărbați începură să strângă sul parașuta, în ciuda foamei din ultimele luni, ei lucrau repede și curând traseră containerul de metal din canal, împachetară conținutul, puseră la loc vârful cilindrului greu și îl târâră de-a lungul taluzului.

Jim îi urmări croindu-și drum printre movilele funerare, spre lagărul Lunghua. Fu tentat să alerge și să li se alăture, dar toate măsurile de precauție învățate în ultimii ani îl avertizau să nu se expună. Soldatul Kimura zăcea în apă la cincisprezece metri mai încolo, un nor roșu desfășurându-se din spatele lui, ca pânza unei parașute înecate.

Cincisprezece minute mai târziu, când fu sigur că nimeni nu-l urmărește din orezăriile din apropiere, Jim ieși din tufele de orez sălbatic și se întoarse la ascunzătoarea sa, printre avioanele abandonate.

* * *

Repede, fără să se obosească să-și spele mâinile în orezăria inundată, Jim smulse deschizătorul de la cutia *Spam* și rulă fâșia de metal. Un miros înțepător se ridică din masa rozalie de carne tocată, care se deschidea în soare ca o rană. Băgă degetele în carne și luă o bucățică între buze. O aromă stranie dar puternică îi umplu gura cu gustul grăsimii animale. După ani de orez fiert și cartofi dulci, gura lui era un ocean de mirodenii exotice. Mestecând cu grijă, cum îl învățase doctorul Ransome, scoțând și ultimul dram de putere nutritivă din fiecare îmbucătură, Jim termină carnea.

Însetat după toate sărurile, deschise cutia cu *Klim* ca să găsească doar un praf alb. El băgă în gură boabele grase, întinse mâna prin iarbă spre marginea orezării și duse la buze o mână de apă caldută. O spumă bogată, cremoasă, aproape că îl făcu să se înece și vomită torentul alb în orezărie. Jim se uită surprins la această fântână albă ca zăpada, întrebându-se dacă va muri de foame pentru că a uitat cum să mănânce. Mai înțelept, citi instrucțiunile și prepară o jumătate de litru de lapte, atât de consistent încât grăsimea plutea în soare ca petrolul în golfulețele și canalele din împrejurimi.

Amețit de mâncare, Jim se culcă în iarba fierbinte și supse mulțumit un baton de ciocolată, tare și dulce. Luase masa cea mai copioasă din viața lui, iar stomacul lui era umflat pe sub coaste, ca o minge de fotbal. Alături de el, pe suprafața orezării, roiuri de muște făceau un festin pe norul de vomă albă. Jim șterse de noroi a doua cutie de *Spam* și așteptă ca pilotul japonez să apară din nou ca să-l poată răsplăti pentru fructul pe care i-l dăduse.

La vreo cinci kilometri spre vest, lângă lagărele de la Hungjao și Sicawei, zeci de parașute colorate cădeau dintr-un avion *B-29* care se plimba

pe cerul de august. Înconjurat de această viziune a abundenței americane ce cădea din aer, Jim râse bucuros în sinea lui. Începu cea de a doua masă, poate mai importantă, devorând cele șase numere din *Reader's Digest*. El întorcea paginile foșnitoare, albe, ale revistelor, atât de deosebite de exemplarele unsuroase pe care le citise la Lunghua. Erau pline de titluri și fraze celebre, dintr-o lume pe care nu o cunoscuse niciodată și de o grămadă de nume de neimaginat – Patton, Eisenhower, Himmler, Belsen, jeep, Utah Beach, von Rundstedt și o mie de alte amănunte în legătură cu războiul european. Laolaltă, acestea descriau o aventură eroică de pe altă planetă, plină de sacrificii și stoicism, de nenumărate acte de vitejie, un univers departe de războiul pe care îl cunoscuse Jim la estuarul fluviului Yangtze, acest mare fluviu aproape insuficient de lat ca să tragă spre gurile lui toți morții Chinei. Bucurându-se de reviste, Jim moțăia printre muște și vomă. Încercând să nu se lase copleșit de *Reader's Digest*, își aminti de lumina albă a bombei atomice de la Nagasaki, a cărei strălucire o văzuse reflectată în Marea Chinei. Aureola ei pală încă mai plutea peste câmpurile tăcute, dar părea că nu egalează Ziua Debarcării și Bastoane. Spre deosebire de războiul din China, fiecare om din Europa știa clar de care parte era, o problemă pe care Jim nu o rezolvase niciodată cu adevărat. În ciuda tuturor numelor noi pe care le-a produs, războiul reîncepea oare aici, la marile râuri ale Asiei răsăritene, pentru a fi continuat la infinit, în această limbă mult mai ambiguă pe care Jim începuse să o învețe?

Pe la începutul după-amiezei, Jim se odihnise suficient ca să nu se mai gândească la această întrebare și să ia o a doua masă. Carnea caldă din cutia *Spam*, nemaifiind răcită în zborul la înălțime mare în lăcașul bombelor din avionul *B-29*, îi alunecă printre degete în țărâna prăfoasă. El recuperează bucata de carne gelatinoasă, șterse muștele și murdăria și o făcu să-i alunece pe gât, cu laptele praf rămas.

Sugând un baton de ciocolată și gândindu-se la ofensiva din Andennes, Jim urmărește un *B-129* ridicându-se peste câmpul deschis, la vreo cinci kilometri spre sud-vest. Un avion de luptă *Mustang* însoțea bombardierul, învârtindu-se în cercuri largi la vreo trei sute de metri deasupra superfortăreței, de parcă pilotul ar fi fost plictisit de sarcina neplăcută de a păzi avionul cu ajutoare. O turmă de parașute pluteau spre pământ, destinate poate unui grup de deținuți epuizați de la Lunghua, abandonați de japonezi în timpul marșului de la stadionul Nantao.

Jim se întoarce spre orizontul Shanghai-ului. Era oare suficient de puternic ca să meargă pe jos cei câțiva kilometri periculoși, până la suburbiile vestice? Poate că părinții săi se întorseseră deja în casa de pe Amherst Avenue? Ar putea să fie flămânzi, după călătoria de la Soochow și ar fi bucuroși de ultima cutie de *Spam* și de cartușul de *Chesterfield*. Zâmbind în sinea lui, Jim se gândi la mama sa – nu-și mai amintea chipul ei, dar putea foarte bine să-și imagineze reacția ei față de cutia *Spam*. Ca o tratație suplimentară, va avea suficient material de citit.

Se ridică, dornic să înceapă să meargă spre Shanghai. Își mângâie stomacul umflat, întrebându-se dacă nu era o boală nouă americană ce venea din prea multă mâncare. În acel moment, printre ramurile copacilor, văzu chipuri care se întorceau spre el. Șase soldați chinezi trecură pe lângă avioanele abandonate, mergând pe drumul de centură. Erau chinezi din nord, înalți, cu oase grele, purtând ranițe pline și uniforme albastre, vătuite. Aveau, la bonetele moi, stelute roșii în cinci colțuri, iar conducătorul lor avea o armă automată de un model străin, cu un butoiș cu răcire cu aer și magazie tobă. Purta ochelari și era mai tânăr și mai subțire decât oamenii săi, cu o privire

fixă de contabil sau de student.

Cu pas măsurat, de parcă acoperiseră deja o uriașă distanță, cei șase soldați pășiră între avioane. Trecură la vreo trei metri de Jim, care ascunse la spate cutia *Spam* și cartușul cu țigări *Chesterfield*. Presupuse că acești bărbați erau comuniști chinezi. Se pare că ei îi urau pe americani. Văzând țigările, ar putea să-l împuște înainte de a le putea explica faptul că și el se gândise cândva foarte serios să devină comunist.

Dar soldații se uitară la el fără interes, de pe fețele lor lipsind acel amestec descumpănit de respect și dispreț cu care chinezii îi priviseră întotdeauna pe europeni și pe americani. Mergeau reped, e și curând dispărură printre copaci. Jim trecu peste sârmele de la margine, în căutarea pilotului japonez. Voia să-l avertizeze despre acei soldați comuniști, care l-ar ucide dacă l-ar vedea.

Deja se hotărâse să nu meargă singur spre Shanghai. Districtele Nantao și Lunghua erau pline de bărbați înarmați.

Mai întâi se va întoarce în lagăr și li se va alătura deținuților britanici, care îl împușcaseră pe soldatul Kimura. De îndată ce își vor recăpăta forțele, ei vor dori să o pornească spre barurile și cluburile de noapte ale Shanghai-ului. Jim, cu toate cunoștințele câpătate în automobilul Studebaker al domnului Maxted, le va fi ghid.

* * *

Deși porțile lagărului Lunghua erau doar la doi kilometri de el, lui Jim i-au trebuit două ore ca să traverseze terenul descoperit. Evitându-l pe soldatul Kimura, Jim trecu prin orezăria inundată, apoi urmă taluzul canalului spre drumul Shanghai-ului. Marginile lui erau acoperite cu rămășițele unui raid aerian. Camioane arse și mașini de aprovizionare zăceau în șanțuri, înconjurată de soldați morți ai regimului marionetă, de carcase de cai și bivoli de apă. O lumină strălucitoare, aurie, se ridica de la miile de cutii de cartușe, de parcă acești soldați morți ar fi furat o comoară în momentul morții.

Jim merse pe drumul tăcut, urmărind un avion american de luptă ce venea dinspre vest. Șezând în cabina lui deschisă, pilotul îl înconjură pe Jim, cu motorul încetinit, astfel încât mașina argintie șoptea în aer. Apoi, Jim văzu că armele erau pregătite, porțile lor de ejectare deschise, iar lui Jim îi veni în

gând că pilotul ar putea să-l omoare ca să se distreze. El ridică țiğările *Chesterfield* și revistele *Reader's Digest*, arătându-i-le pilotului ca pe un set de pașapoarte. Pilotul îi făcu semne cu mâna și viră avionul, îndreptându-se spre Shanghai.

Prezența acestui aviator american îl înveseli pe Jim. El traversă cu încredere ultimii treizeci de metri spre lagăr. Vederea clădirilor familiare, a turnului de pază și a gardului de sârmă ghimpată, îl încălzi și îl liniști. Se întorcea la adevăratul lui cămin. Dacă Shanghai-ul era prea periculos, poate mama și tatăl lui vor pleca de pe Amherst Avenue și vor locui cu el la Lunghua. Într-un sens, era păcat că soldații japonezi nu vor fi aici ca să-i păzească...

Când Jim ajunsese la lagăr, fu surprins să constate că țăranii chinezi și dezertorii din armată se întorseseră pe locul din fața porților. Ei stăteau pe vine, în soare, uitându-se răbdători la englezul cu pieptul gol, care stătea dincolo de sârme, cu un pistol în teacă, prins de șoldurile lui osoase. Jim îl recunoscuse. Era domnul Tulloch, mecanicul șef al *Agenciei Packard* din Shanghai. El trecuse tot războiul jucând cărți în Blocul D, oprindu-se o dată ca să se certe cu doctorul Ransome pentru că refuzase să ajute la scurgeri. Ultima dată, Jim îl văzuse zăcând în fața casei paznicilor, după încercarea nereușită de a merge pe jos la Shanghai.

Acum se sprijinea de porți, scormonindu-și o bubă infectată de pe buză și urmărind activitatea de pe terenul de adunare. Doi britanici târau o parașută și un container prin ușa casei paznicilor. Un al treilea bărbat stătea pe acoperiș, uitându-se spre câmp cu un binoclu japonez.

— Domnule Tulloch... Jim trase de poartă, zgâlțâind închizătoarea și lanțul greu. Domnule Tulloch, ai încuiat porțile.

Tulloch se uită nemulțumit la Jim, nerecunoscându-l, evident, pe acest băiat de paisprezece ani, în zdrențe, și clipi bănuitor la cartușul de țiğări.

— De unde dracu' ai apărut? Ești englez, băiete?

— Domnule Tulloch, am fost la Lunghua. Am locuit aici trei ani. Când Tulloch începu să se îndepărteze, Jim strigă: Am lucrat la spital cu doctorul Ransome!

— Doctorul Ransome? Tulloch se întoarse la poartă. Se uită sceptic la Jim. Doctorul scormonește-rahată?

— Ăsta-i, domnule Tulloch. Am scormonit rahatul pentru doctorul

Ransome. Trebuie să mă duc la Shanghai să-i găsesc pe mama și pe tata. Am avut un Packard, domnule Tulloch.

— A scormonit ultimul rahat... Tulloch scoase inelul de chei al sergentului Nagata din punga cu muniții a revolverului. Era încă nedecis dacă să-l primească pe Jim în lagăr.

— Un Packard? Bună mașină...

Descuie poarta și îi făcu semn lui Jim să intre. Auzind bocănitul, englezul cu mâinile bandajate, care îl împușcase pe soldatul Kimura, veni de la casa paznicilor. Deși slab, avea un fizic puternic, nervos și o paloare care era subliniată de încheieturile însângerate ale degetelor. Jim văzuse aceeași piele albă ca de cretă și aceiași ochi bolnavi la prizonierii eliberați după luni de întemnițare în celulele de sub pământ de la cartierul general al poliției din Bridgehouse. Pieptul și umerii îi erau acoperiți de cicatricile a zeci de arsuri de țigară, de parcă trupul lui ar fi fost scurmat cu un clește în încercarea de a-l aprinde.

— Încuie porțile alea! îndreptă o mână însângerată spre Jim. Aruncă-l afară!

— Price, îl știu pe băiatul. Țsta. Ai lui au cumpărat un Packard.

— Scapă de el! O să primim aici pe toți care au un Packard...?

— În regulă, locotenente. Întinde-o, băiete. Ești șmecher.

Jim încercă să țină poarta deschisă cu pantoful de golf, dar locotenentul Price îl lovi în piept cu un pumn bandajat. Fără respirație, Jim căzu în șezut, pe jos, în fața chinezilor care priveau. Ținu bine cutia *Spam* și cartușul de *Chesterfield*, dar cele șase reviste *Reader's Digest* de sub cămașă căzură pe iarbă și fură imediat înhățate de țărânci. Femeile mărunte, înfometate, în pantaloni negri, se așezară în jurul lui, fiecare ținând o revistă, de parcă erau gata să participe la o discuție în grup despre războiul european.

Price le trânti poarta în nas. Totul în jurul lui, câmpia, orezăriile goale, chiar și soarele, păreau că-l enervează. El clătină din cap la Jim și apoi văzu cutia *Spam* din mâna lui.

— De unde ai asta? Ce cade în Lunghua ne aparține nouă! urlă în chineză la țărânci, bănuindu-le de complicitate la furt.

— Tulloch... Fură din cutiile *Spam*!

El descuie poarta, intenționând să-i smulgă cutia lui Jim, când se auzi un strigăt de la turnul de pază. Bărbatul cu binoclu coborî pe scară, arătând

spre câmpurile de dincolo de șoseaua spre Shanghai.

Două avioane B-29 apărură dinspre vest, motoarele lor huruind deasupra câmpului pustiu. Văzând lagărul, se despărțiră unul de celălalt. Unul zbură spre Lunghua, cu ușile de la bombe deschise, dezvăluind containerele. Celălalt schimbă direcția spre districtul Pootung, la est de Shanghai.

În timp ce avionul *Superfortress* tuna deasupra capetelor lor, Jim stătea pe vine lângă tărâncile chineze. Înarmați cu pușca și cu bâte de bambus, Price și trei dintre englezi ieșiră alergând pe poartă și o porniră spre câmpul din apropiere. Deja cerul era plin de parașute, baldachinele albastre și roșii plutind în jos în orezăriile de la vreo opt sute de metri distanță de lagăr.

Zgomotul motorului avionului B-29 slăbi, ajungând ca un huruit înfundat. Jim fu tentat să-l urmeze pe Price și pe oamenii lui și să se ofere să-i ajute. Parașutele aterizaseră în spatele unui vechi sistem de tranșee. Pierzându-și cumpătul, englezii alergau în toate direcțiile. Price se urcă pe parapetul unei redute de pământ și făcu semn cu pușca, furios. Unul dintre oameni alunecă într-un canal puțin adânc și făcu cercuri în ierburile de apă, în timp ce ceilalți alergau pe zidurile de pământ dintre orezării.

În timp ce Tulloch se uita la ei cu disperare, Jim se ridică și intră pe poartă pe lângă el. Mecanicul de la Packard scoase pistolul greu din tocul lui. Vederea parașutelor care cădeau îl excitase, iar mușchii de pe brațele și umerii lui, ca niște corzi, tremurau de emoție.

— Domnule Tulloch, s-a terminat războiul? întrebă Jim. Cu adevărat?

— Războiul...? Tulloch părea că uitase până și faptul că acesta avusese loc. Ar fi mai bine să se termine, băiete, în orice moment, de acum încolo, o să înceapă următorul.

— Am văzut niște soldați comuniști, domnule Tulloch.

— Sunt peste tot. Așteaptă până când locotenentul Price o să se ocupe de ei. O să te așezăm în casa paznicilor, băiete. Ține-te departe de drumul lui...

Jim îl urmă pe Tulloch prin terenul de adunare și intrară împreună în casa paznicilor. Podeaua din camera oamenilor de serviciu, cândva imaculată, lustruită de prizonierii chinezi, între bătaii, era acoperită cu murdărie și cu gunoaie. Calendare și documente japoneze zăceau printre cartoane goale de *Lucky Strike*, muniții folosite și resturi de ghete de infanterie. Lângă peretele din spate al biroului comandantului, erau stocate zeci de cutii cu rații. Un

englez gol, spre şaizeci de ani, fost barman la *Country Club*-ul din Shanghai, şedea pe un scaun de bambus, separând conservele de carne, de cafea şi ٲigări. El îngrămădea batoanele de ciocolată pe biroul comandantului şi, brusc, aruncă deoparte pachetele de *Reader's Digest* şi *Saturday Evening Post* Toată podeaua biroului era acoperită de reviste aruncate.

Lângă el, un tânăr soldat britanic în uniforma zdrenăuită a regimentului *Seaforth Highlanders*, tăia corzile de nylon de la paraşută. El le lega în colaci, apoi împăturea cu îndemânare pânzele albastre şi roşii.

Tulloch se uita la această casă a comorilor, speriat în mod clar de averea pe care o strânseseră el şi camarazii lui. Îl împinse pe Jim din dreptul uşii, la gândul că vederea atâtor batoane de ciocolată l-ar putea zăpăci pe băiat.

— Nu o păstra, băiete. Mănâncă aici cutia de *Spam*.

Dar Jim se uita la revistele îngrămădite pe podea, la picioarele sale. Voia să le netezească şi să le păstreze pentru următorul război.

— Domnule Tulloch, ar trebui să mă întorc la Shanghai, acum.

— La Shanghai? Acolo nu e nimic altceva decât şase milioane de culi care mor de foame. Ți-ar tăia prepuțul înainte să poți rosti Bubbling Well Road.

— Domnule Tulloch, mama şi tatăl meu...

— Băiete! Mama şi tatăl nimănuui nu se duc la Shanghai. Toți dolarii Biroului Federal de Rezerve aleargă după o sută de săculeți de orez? Aici cad din cer.

O împuşcătură se auzi prin orezării, urmată de încă două, în succesiune rapidă. Lăsându-l pe barmanul gol să păzească depozitul comorii, Tulloch şi soldatul de la *Seaforth Highlanders* alergară din casa paznicilor şi urcară pe scara turnului de pază.

Jim începu să îndrepte revistele de pe podeaua biroului comandantului, dar barmanul strigă la el şi îi făcu semn să plece. Lăsat în voia lui, Jim păşi în curtea de celule din spatele camerei oamenilor de serviciu. Cu cutia caldă de *Spam* în mână, se uită în celulele goale, la sângele negru şi excrementele uscate care pătau pereții de ciment.

În celula din capătul îndepărtat al curții, umbrît de o salteluță de pai atârnată de gratii, era trupul unui soldat japonez mort. El zăcea pe banca de ciment, care era unica mobilă a celulei, cu umerii prinși de rămășițele unui

scaun de lemn. Capul lui fusese lovit cu ciomagul, încât semăna cu un pepene sfărâmat, plin cu sute de muște, ca niște sâmburi negri.

Jim se uită printre gratii la soldat, șocat că unul dintre japonezii care îl păziseră atâția ani fusese închis și bătut până la moarte într-una dintre propriile sale celule. Jim acceptase moartea soldatului Kimura, în anonimitatea orezării inundate, dar această răsturnare a tuturor regulilor care le guvernaseră viața în lagăr îl convinse, în cele din urmă, că războiul putea să se fi terminat.

Părăsi curtea celulelor și se întoarse în biroul oamenilor de serviciu. Se așază la biroul sergentului Nagata, un lux ce nu-i fusese permis niciodată, și începu să citească exemplarele aruncate de *Life* și *Saturday Evening Post*. De data asta, reclamele generoase, titlurile și lozincile – „*Când se vor construi mașini mai bune, Buick le va construi!*” – nu-l mai emoționară. În ciuda alimentelor mâncate, se simți amorțit din cauza sarcinii de a găsi o cale spre Shanghai și a confuziilor păcii arbitrar impuse peisajului așezat și sigur al războiului. Venise pacea, dar lucrurile nu erau în regulă.

Prin ferestrele sparte, Jim urmări un B-29 traversând râul, la vreo trei kilometri mai departe, căutând depozitele de la Pootung, după vreun grup de deținuți aliați. Țăranii din afara porților de la Lunghua ignorară bombardierul. Jim observase că niciodată chinezii nu se uitau în sus, la avioane. Deși erau cetățeni ai unei puteri aliate, în război cu Japonia, ei nu vor primi asemenea ajutoare.

Ascultă vocile furioase ale englezilor care se întorceau din incursiunea lor peste orezării. În ciuda tuturor eforturilor lor, puseseră mâna doar pe două containere de parașute. În timp ce locotenentul Price stătea de pază la poartă, cu pușca tremurându-i în mână, ceilalți târau containerele în lagăr. Le curgea sudoarea de pe trupuri, pe mătasea roșie. Parașutele celelalte dispăruseră, șterpelite de sub nasul lui Price de locuitorii ascunși ai movilelor funerare.

Mari cât niște bombe, containerele zăceau pe podea în biroul comandantului. Barmanul gol ședea călare pe ele, transpirația de pe fundul lui întunecând culoarea lor argintie, în timp ce soldatul de la *Seaforth Highlanders* scoase conurile din cap, lovindu-le cu patul puștii. Bărbații desfăcură cutiile de carton, încărcându-și brațele uscate de cutii cu carte și cu cafea, ciocolată și țigări. Locotenentul Price se învârtea în jurul lor, oasele

umerilor lui clătînându-se ca niște castaniete. Era excitat și epuizat în același timp, dornic să-și alimenteze din nou iritarea și să-și folosească bine toată violența pe care o descoperise în sine, bătându-i pe japonezi până mureau.

Îl văzu pe Jim citind liniștit revistele sale în spatele biroului lui Nagata.

— Tulloch! Iar e aici! Băiatul cu mașina Packard...

— Băiatul a fost aici în lagăr, locotenente. A lucrat pentru unul dintre doctori.

— Umblă peste tot! Închide-l într-o celulă!

— Nu e tipul vorbăreț, locotenente. Tulloch îl ținea pe Jim de braț, trăgându-l fără voie spre curtea celulelor. A venit pe jos tot drumul de la stadionul Nantao.

— Nantao...? Stadionul cel mare? Price se întoarce cu interes spre Jim, uitându-se la el cu toată naivitatea fanaticului. Cât timp ai stat acolo, băiete?

— Trei zile, răspuse Jim. Sau cred că au fost șase zile. Până s-a terminat războiul.

— Nu știe să socotească.

— Pare-se că s-a uitat bine.

— Pun pariu că s-a uitat bine. Se învâрте în jur tot timpul. Băiete, ce-ai văzut în stadion? Price îi adresează o strâmbătură șmecheră. Puști? Provizii?

— Mai multe mașini, explică Jim. Cel puțin cinci Buick-uri, două Cadillac-uri și un Lincoln Zephyr.

— Lasă mașinile! Te-ai născut într-un garaj? Ce altceva ai mai văzut?

— Doar o grămadă de covoare și mobile.

— Haine de blană? interveni Tulloch. N-a fost nicio dispoziție în privința asta, locotenente. Dar whisky scoțian, fiule?

Price luă exemplarul din *Life* din mâna lui Jim.

— Pentru Dumnezeu, ai să-ți strici ochii. Ascultă la domnul Tulloch. Ai văzut whisky scoțian?

Jim se dădu un pas înapoi, punând containerul argintiu între el și bărbatul nervos. Parcă excitate de prada de pe stadionul Nantao, mâinile locotenentului sângerau prin bandaje. Jim știa că locotenentul ar fi dorit să-l aibă singur și să-l bată până îl omora, nu pentru că era crud, ci pentru că doar vederea durerii lui Jim ar fi limpezit toată agonia pe care el însuși o îndurase.

— Se poate să fi fost whisky, spuse el plin de tact.

Erau o mulțime de baruri.

— Baruri?... Price păși peste cartușele de *Chesterfield*, gata să-l plesnească pe Jim. Îți dau eu baruri...

— Baruri pentru ținut băuturi – cel puțin douăzeci. S-ar putea să fi fost whisky în ele.

— Sună a hotel. Tulloch, ce fel de război ați avut voi aici? Bine, băiete, ce altceva ai mai văzut?

— Am văzut căzând bomba atomică la Nagasaki, spuse Jim. Vorbi cu voce clară. Am văzut lumina albă! Acum s-a terminat războiul?

Bărbații transpirați puseră jos cutiile și cartușele de țigări. Locotenentul Price se uită fix la Jim, surprins de această afirmație și pregătit să o creadă. El aprinse o țigară, în timp ce un avion american zbură peste lagăr, un avion *Mustang* care se întorcea la baza lui din Okinawa.

Prin zgomot, Jim strigă:

— Am văzut *bomba atomică*...!

— Da... se poate s-o fi văzut.

Locotenentul Price își strânse bandajele în jurul pumnilor însângerați. Trase tare din țigară. Uitându-se flămând la Jim, luă exemplarul din *Life* și ieși din biroul comandantului. În timp ce avionul *Mustang* dispăru dincolo de orezării, ei putură auzi cum Price umbla încolo și înapoi prin curtea celulelor, lovind ușile acestora cu revista făcută sul.

Oare locotenentul Price să fi crezut că fusese contaminat de bomba atomică? Jim se plimba pe terenul de adunare, uitându-se în sus la barăcile și blocurile de dormitoare rămase goale. Ferestrele atârnavu deschise în Soare, de parcă locuitorii lor ar fi fugit la apropierea lui. Menționarea raidului de la Nagasaki și confuzia lui în legătură cu prada care îl aștepta pe Price la stadionul Nantao, îl calmase pe acest fost ofițer în poliția din Nanking. Timp de oră, Jim îi ajutase pe bărbați să despacheteze containerele parașutate, iar Price nu obiectase când Tulloch îi dăduse tânărului lor recrut un baton de ciocolată americană. Imagini ale foamei și violenței fuzionau în mintea lui Price, așa cum se întâmplase în anii cât fusese închis de Kempetai.

Ținându-și cutia sa de *Spam* și un pachet cu reviste *Life*, Jim urcă treptele spre holul Blocului D. Se opri la scândurile avizier cu buletinele decolorate ale lagărului și cu ordinele comandantului. În dormitoare, se plimbă printre șirurile de priciuri. Dulapurile făcute manual fuseseră golite de japonezi după plecarea prizonierilor, de parcă ar mai fi existat ceva de valoare în aceste gunoaie de saltele pătate cu urină și mobile confecționate din lăzi de împachetat.

Totuși, în ciuda pustietății lagărului, acesta părea pregătit să fie ocupat imediat. În afara Blocului G, se uită la pământul copt, la urmele lăsate ani de zile de roțile de fier ale cărucioarelor pentru mâncare, ce arătau direcția spre bucătărie. Stătu în ușa camerei lui, puțin surprins văzând tăieturile decolorate din reviste, prinse de perete deasupra priciului lui. În ultimul moment, înainte de a se alătura marșului, doamna Vincent rupsesse perdeaua cămăruței sale, satisfăcându-și o nevoie mai veche de a ocupa întreaga cameră. Frumos împăturită, perdeaua stătea sub priciul lui Jim, iar el fu tentat să o prindă iar la loc.

Un miros accentuat plutea în cameră, miros pe care nu-l sesizase în toți anii războiului, în același timp atrăgător și ambiguu. Își dădu seama că era mirosul trupului doamnei Vincent și, pentru moment, își imaginează că ea se întorsese în lagăr. Jim se întinse pe priciul doamnei Vincent și își balansă cutia *Spam* pe frunte. Trecu în revistă camera din acest unghi nefamiliar, un

privilegiu care nu i-a fost permis niciodată în timpul războiului. Ascunsă după ușa, cămăruța lui trebuie să fi semănat cu una din acele cocioabe pe care cerșetorii din Shanghai le ridică în jurul lor, din ziare și salteluțe de paie. Adesea, el trebuise să-i fi părut doamnei Vincent un fel de animal într-o cușcă. Nu era de mirare, reflectă Jim în timp ce răsfoia un exemplar din *Life*, că o iritase intens pe doamna Vincent și că ea voise ca el să nu mai fie acolo, sperând chiar că va muri.

Jim stătea culcat pe salteaua ei, adulmecând mirosul trupului ei, potrivit-și șoldurile și umerii în tiparul pe care îl lăsase în urma ei. Văzuți din unghiul doamnei Vincent, ultimii trei ani păreau subtil diferiți; chiar și câțiva pași într-o cameră mică generau un război separat, o nenorocire în plus pentru această femeie cu un bărbat plictisit și un copil bolnav.

Gândindu-se cu afecțiune la doamna Vincent, Jim ar fi dorit să mai fie încă împreună. Îi lipseau doctorul Ransome și doamna Pearce și grupul de bărbați care ședea toată ziua pe treptele din fața holului. Lui Jim îi veni în gând că și lor s-ar putea să le lipsească Lunghua. Poate că într-o zi se vor întoarce cu toții în lagăr.

Părăsi camera și merse pe coridor spre ușa din spate, unde se jucaseră copiii. Urmele jocurilor lor – șotron, bile și titireze – mai acopereau pământul. Jim lovi cu piciorul o pietricică în șotron și o mută cu îndemănare prin pătrate. Apoi porni să facă un circuit al lagărului pustiu. Deja simțea că Lunghua se adună din nou în jurul său.

Când se apropie de spital, începu să sperie că doctorul Ransome ar fi acolo. La intrarea în Baraca 6, un costum de Pierot udat de ploaie al Studenților în anul doi la Lunghua zăcea într-o baltă de noroi. Jim se opri să curețe cutia *Spam*. Spăla eticheta cu volanul costumului, amintindu-și lecțiile doctorului Ransome despre igienă.

Jaluzelele de bambus erau lăsate peste ferestrele spitalului, de parcă doctorul Ransome ar fi vrut ca pacienții să doarmă după-amiază. Jim urcă treptele, conștient de un murmur slab în clădire. Când împinse ușile, un nor de muște îl învălui. Înnebunite de lumină, ele umpleau holul îngust de la intrare, de parcă ar fi încercat să-și scuture de pe aripi mirosul putred.

Gonind muștele de la gură, Jim intră în salonul bărbaților. Aerul stricat aluneca pe pereții de placaj, scaldând muștele care se hrăneau pe cadavrele înghesuite pe priciuri. Identificabili după șorturile zdrențuite și

rochiile înflorate și după saboții înfipți în picioarele lor umflate, zeci de prizonieri din Lunghua zăceau pe priciuri ca bucățile de carne într-un abator abandonat. Spatele și umerii lor străluceau de un fel de gelatină, iar gurile lărgite în obraji umflați erau căscate încă, de parcă acele femei și acei bărbați buhăiți, târâți de la un banchet, erau cuprinși de o foame nepotolită.

Merse prin salonul întunecat, ținând cutia de la *Spam* strânsă la piept, respirând prin revistele ridicate în dreptul gurii. În ciuda fețelor caricaturale, Jim îi recunosc pe câțiva dintre prizonieri. Îi căută pe doctorul Ransome și pe doamna Vincent, presupunând că aceste corpuri erau ale deținuților din Lunghua căzuți în timpul marșului de la stadion. Muștele roiau pe cadavre, conștiente într-un fel că războiul s-a terminat și hotărâte să stocheze fiecare îmbucătură de carne pentru foametea din timpul păcii.

Jim stătu pe treptele spitalului, uitându-se spre lagărul pustiu și la câmpurile tăcute de dincolo de gardul de sârmă. Muștele îl părăsiră curând și se întoarseră în salon. El o porni spre grădina de zarzavat. Se plimbă printre plantele care se uscau, întrebându-se dacă să le ude și culese ultimele două roșii. Le duse la gură, dar se opri, înainte de a le mânca. Își aminti temerile că sufletul lui murise pe stadionul de la Nantao, deși trupul său supraviețuise. Dacă sufletul lui nu fusese capabil să scape și murise în el, nu cumva, hrănindu-și trupul, se va umfla precum cadavrele din spital?

* * *

Gândindu-se la ultima lui noapte pe stadionul Nantao, Jim se așază pe balconul sălii de întrunire. După-amiază târziu, un negustor chinez sosi la poarta lagărului, însoțit de trei culi. Ei cărau vase de ceramică pline cu vin de orez, atârinate pe juguri de bambus ținute în spate. Jim urmări schimbul de bunuri desfășurându-se în fața casei paznicilor. În mod înțelept, locotenentul Price închisese ușa spre dulapul cu comoara din biroul comandantului. Cartușe de *Lucky Strike* și o singură parașută fură schimbate pe vasele cu vin. Când negustorul plecă, urmat de culi, cu balotul de mătase roșie, englezii se îmbătară curând. Jim decise să nu se întoarcă în seara aceea în casa paznicilor. Trupul alb al locotenentului Price străluci în înserare, arsurile de țigară de pe piept fiind inflamate de vin.

De la balcon, Jim privi peste Aeroportul Lunghua. Deschise cu grijă

cutia de *Spam*. Era păcat că doctorul Ransome nu o va împărți cu el. Când duse la gură carnea caldă, se gândi la cadavrele din spital. Nu fusese șocat la vederea prizonierilor morți. De fapt, știuse precis că cei care rămâneau în urmă în timpul marșului de la Lunghua vor fi lăsați să moară sau vor fi omorâți acolo unde se odihneau. Totuși, asociașunca tocată cu acele cadavre umflate. Toate erau învelite în aceeași gelatină. Cei vii care mănâncă sau beau prea repede, ca Tulloch și locotenentul de poliție cu mâinile lui însângerate, se vor alătura curând morților suprahrăniți. Mâncarea hrănește moartea, moartea care dorește și așteaptă propriile lor trupuri.

Jim ascultă strigătele de beție din casa paznicilor și rafala de gloanțe trase de Price peste capetele chinezilor din fața porții. Cu paloarea lui de pivniță și mâinile bandajate, această figură de albinos îl speria pe Jim; era primul mort care s-a ridicat din mormânt, dornic să pornească următorul război mondial.

Își odihni ochii pe geometria liniștitoare a pistei de aterizare a aeroportului. La patru sute de metri mai departe, tânărul pilot japonez se plimba printre avioanele distruse. Cu bățul de bambus în mână, cerceta urzicile. Costumul umflat, de zbor, luminat de aerul serii, îi aminti lui Jim de un alt pilot al înserării, care îl salvase, cu trei ani în urmă, și îi deschisese porțile la Lunghua.

În zori, Jim fu trezit de primele zboruri de recunoaștere ale avioanelor americane de luptă. Își petrecuse noaptea dormind pe priciul doamnei Vincent, iar din ferestrele Blocului G urmărise perechile de avioane *Mustang* fgcând cercuri deasupra Pagodei de pe Aeroportul Lunghua. O oră mai târziu, începură lansările din aer pentru lagărele de prizonieri de război de lângă Shanghai. Escadrițele de B-29 apăreau din lumina difuză de peste Yangtze și traversau orezăriile goale, cu ușile pentru bombe deschise.

Acum, când războiul se terminase, bombardierele americane păreau că nu voiau, de parcă erau plictisite, să se mai concentreze asupra țințelor. Spre marea supărare a lui Tulloch și a locotenentului Price, își aruncau încărcătura în câmp deschis, în jurul lagărului, își strângeau ușile și se îndreptau ușor spre bază, după ce își făcuseră datoria cotidiană.

Când aveau oare să vină la Shanghai *Armata și Marina Americană*? De pe acoperișul Blocului G, Jim examinează suprafața calmă a râului, la șase kilometri spre nord. Fără îndoială că americanii erau circumspecți să navigheze pe Yangtze, temându-se că unii comandanți de submarine japoneze puteau să fi hotărât să nu se predea. Dar până la sosirea lor, era prea periculos ca Jim să o pornească în căutarea mamei și a tatălui său. Întregul Shanghai și regiunea înconjurătoare erau cuprinse într-o zonă unde nu era nici pace, nici război, un vid care va fi curând ocupat de vreun dictator militar sau un general abandonat din China.

După ce așteptă ca Price și oamenii lui să părăsească lagărul în căutarea containerelor cu parașute, Jim coborî la casa paznicilor. Curentul produs de motoarele avioanelor cu ajutoare gonise putoarea de carne putrezită din spital, un giulgiu care atârna deasupra lagărului ore în șir. Dar Tulloch părea să nu-l observe. De îndată ce locotenentul Price nu mai era prin preajmă, o fantomă care vâna alte fantome printre movilele funerare, Tulloch era dispus să-l primească pe Jim în biroul comandantului. Jim se servi din cutiile de conserve stocate lângă perete. Luă o masă rapidă cu *Spam* și lapte praf, apoi se așeză în spatele biroului sergentului Nagata, în camera de serviciu, mestecând un baton de ciocolată și sortând revistele americane.

Mai târziu, când Tulloch plecă să gonească mulțimea crescândă a chinezilor înfometăți din afara porților, Jim urcă pe scara turnului de pază. El îi putu vedea pe Price și grupul lui de căutători, cercetând golfulețele la vest de lagăr. Își uniseră forțele cu un grup de deținuți aliați din Hungjao, iar bărbații înarmați alergau pe taluzurile șanțurilor antitanc, trăgând focuri peste orezăriile inundate.

Era deja clar că foștii deținuți britanici nu erau unicii scormonitori care umblau pe câmpuri. Țăranii chinezi se întorceau în satele lor pe care le abandonaseră în săptămânile dinaintea terminării războiului. Bande de culi se învârtteau prin regiune scoțând cauciucuri și panouri de metal din vehiculele japoneze arse. Plutoane de soldați renegați ai Kuomintangului care dezertaseră de la regimul marionetă chinez băteau drumurile, conștienți de soarta ce-i aștepta dacă ar fi căzut în mâinile foștilor lor camarazi naționaliști, dar atrași spre Shanghai de ajutoarele americane picate din cer. În timp ce Jim stătea în ghereta observatorului din turnul de pază, o companie din aceste trupe demoralizate se târa pe lângă porțile de la Lunghua. Încă înarmați până-n dinți, în uniforme jerpelite de pe care își smulseseră însemnele, trecură la trei metri de solitarul mecanic de la *Packard*, care își păzea comoara de batoane de ciocolată și reviste *Sunday Evening Post*.

La prânz, când locotenentul Price apărui, înfășurat ca un cadavru în pânza roșie a parașutei containerului târât de oamenii lui, Jim își adună pachetul de reviste și se întoarse în Blocul G. Petrecu o oră ca să le sorteze în ordine corectă, apoi porni să facă un tur al lagărului. Evitând spitalul, trecu printre sârme și exploră terenul năpădit de ierburi dintre lagăr și Aeroportul Lunghua, sperând să găsească broasca țestoasă pe care o eliberase în ultima săptămână a războiului.

Dar canalul de lângă gard conținea doar trupul unui aviator japonez mort. Secțiuni din Aeroportul Lunghua – pagoda, barăcile și turnul de control – erau acum ocupate de o brigadă de înaintare a trupelor naționaliste. Din motive proprii, aviatorii japonezi și echipele de sol nu făcuseră aici o încercare de a scăpa și continuau să trăiască în hangarele și atelierile distruse. În fiecare zi, soldații naționaliști luau câțiva japonezi și îi omorau pe terenul de gunoarie din sudul și vestul aeroportului.

Priveliștea acestor aviatori japonezi morți, plutind cu fața-n jos în canal printre rezervoarele de *Mustang* aruncate, îl descumpăni pe Jim la fel de

mult ca și trupurile britanicilor din spitalul lagărului. De atunci încolo, hotărî să rămână în siguranța lagărului. Noaptea dormea în patul doamnei Vincent și ziua și-o petrecea încercând alimentele conservate americane și ciocolata și sortându-și colecția de reviste. Până acum, adunase o bibliotecă substanțială, pe care o aranja frumos pe priciurile libere din camera lui. Exemplarele din *Time*, *Life* și *Reader's Digest* acopereau toate aspectele posibile ale războiului, o lume în același timp familiară și totuși total îndepărtată de propria sa experiență din Shanghai și Lunghua. În unele momente, în timp ce studia relatarea dramatică a unor bătălii de tancuri și debarcări pe plajă, se întreba dacă el fusese cu adevărat în război.

Dar continua să adune revistele de pe podeaua biroului comandantului, ascunzând printre ele câteva cutii suplimentare de *Spam* și lapte praf, ca parte a unei rezerve pe termen lung pe care începuse să o adune în mod înțelept. Deja îi era clar că ajutoarele americane parașutate deveneau mai puțin frecvente și, mai devreme sau mai târziu, se vor opri. Acum, când își recăpătase puterea, Jim era capabil să scormonească în jurul lagărului și nu fu niciodată mai bucuros decât atunci când, sub un prici în Blocul D, găsi o rachetă de tenis și o cutie cu mingi.

* * *

În cea de a treia dimineață, când Price și oamenii lui stăteau cu binoclul pe acoperișul casei paznicilor, așteptând nerăbdători avioanele americane cu ajutoare, un camion vechi, Opel, sosi la porțile lagărului. Doi britanici cu piepturile goale, cândva prizonieri la Lunghua, ședeau în cabina șoferului în timp ce soțiile chineze și copiii lor călătoreau în spate cu bunurile lor. Jim îi văzuse ultima dată pe bărbați, maiștri la docurile *Liniei Molier*, pe stadionul de la Nantao, ridicând capotele mașinilor albe Cadillac, în dimineața în care se terminase războiul. Cumva, își făcuseră drum la Shanghai și își luaseră familiile, care nu fuseseră internate de japonezi. Simțindu-se părăsiți în orașul ostil, ei hotărâseră să se întoarcă la Lunghua.

Adunaseră deja prima lor pradă. Un container argintiu parașutat, care zăcea ca o bombă pe podeaua camionului, făcând să pară mai mici copiii cu ochi negri, în tunicile lor chinezești. Jim privi de la fereastra lui Basie, din Blocul E, zâmbind mulțumit, când Tulloch și locotenentul Price coborâră de

pe acoperișul casei paznicilor. Porniră spre poartă, dar nu făcură niciun gest ca să o descuie. Urmă o discuție zgomotoasă între Price și foștii prizonieri de la Lunghua, care arătau furioși spre Blocul E, pustiu acum, în afara băiatului de paisprezece ani care râdea în sinea lui la fereastra ultimului etaj.

Jim bătu cu pumnii în pervazul de ciment și le făcu semne cu mâna bărbaților și soțiilor lor chineze ursuze. După trei ani de încercări de a părăsi lagărul, se întorseseră acum la porțile lui, gata să-și reia locurile pentru al treilea război mondial. În cele din urmă, ei începeau să înțeleagă adevărul simplu pe care Jim îl știuse dintotdeauna, că în interiorul lagărului Lunghua ei erau liberi.

Porțile se deschiseră; fusese făcut un târg. Locotenentului Price îi plăcuse Opel-ul. După un minut, cei doi englezi și familiile lor se grăbeau prin terenul de adunare spre Blocul D, urmați de primele *Mustang-uri* ale dimineții. Când trecură peste lagăr, vântul de la motoarele lor puse în mișcare un aer puturos prin clădirile goale, o putoare de hoit născută de o invazie de mii de muște lacome.

Cerșetorii chinezi de la poartă își feriră fețele. Dar Jim inhală putoarea amețitoare, care îi reîmprospăta gândurile despre spital și aviatorul japonez mort în canalul de dincolo de sârme. Venise timpul să uite morții. În felul lui, lagărul revenea la viață. Zilele cu lapte praf și batoane de ciocolată îl făcuseră mai voinic, dar încă nu era capabil să facă lungul drum înapoi la Shanghai. Alți oameni se vor întoarce în lagăr și poate că mama și tatăl lui i se vor alătura acolo. Chiar și cu ajutoarele americane reduse, va exista o aprovizionare constantă cu alimente. Jim se uită în jos la bucătăria tăcută din spatele casei paznicilor și la colecția de cărucioare de fier ruginite. Deja se gândea la un cartof dulce.

Pantofii lui răsunau pe coridoarele goale și în jos, pe treptele de piatră. Când ieși repede din hol, auzi motorul Opel-ului. Tulloch și soldatul din *Seaforth Highlanders* încărcau parașute și cutii de carton cu conserve peste parapetul din spate.

— Jim! Stai! îi făcu semn Tulloch. Unde ai de gând să pleci?

— La Blocul G, domnule Tulloch...

Gâfâind, Jim se sprijini de aripa camionului care vibra. În ușa casei paznicilor, locotenentul Price băga cartușe în lăcașul de muniție al puștii, cu ritualul unui bărbat care își numără aurul secret.

— Vreau să rezerv o cameră pentru părinții mei – s-ar putea să vină la Lunghua. Am să rezerv o cameră și pentru dumneata, domnule Tulloch.

— Jim... Jim... Tulloch își puse mâinile pe capul lui Jim, încercând să-l liniștească pe băiatul surescitat. E timpul să-l găsești pe tatăl tău, băiete. Războiul s-a terminat, Jim.

— Dar războiul următor, domnule Tulloch? Ai spus că o să înceapă în curând.

Mecanicul de la *Packard* îl ajută pe Jim să urce pe podeaua camionului.

— Jim, trebuie să termini ultimul război înainte de a-l începe pe următorul. O să te ducem – o să te întorci la Shanghai!

Drumul spre Shanghai

Camionul se clătina dintr-o parte în alta a drumului spre Shanghai, aruncându-l pe Jim pe grămada agitată de mătase de parașută. Se ținea de cutiile de rații stivuite în jurul lui și îi asculta pe Tulloch și pe locotenentul Price strigând unul la celălalt peste zgomotul ca un muget al motorului.

Prin camuflajul decolorat al geamului din spate al cabinei, Jim putea vedea mâinile bandajate ale locotenentului, ridicate în mod deliberat de pe volan, în timp ce lăsa camionul în viteză să se bălăbănească și să se îndepărteze de mijlocul drumului. Cauciucurile ajunseră la margine, stârnind o furtună de praf și de frunze. Tulloch ședea pe locul pasagerului, lângă vasul cu vin de orez, ținând pușca pe geamul deschis. El lovi în capota șifonată, când apărură blocurile de apartamente din Concesiunea Franceză, printre copacii ruși de bombe.

Cu toate pericolele modului în care conducea locotenentul Price, Jim era bucuros că ambii bărbați erau atât de bine dispuși. În primii doi kilometru locotenentul nu putuse găsi viteza a doua și se chinaseră pe drumul spre Shanghai cu o viteză zgomotoasă de mers pe jos, care amenința să facă să fiarbă apa din radiator. Apoi, o aruncare de alimente din avion la Hungjao îi readuse lui Price îndemânarea la condus. Săltară pe drumuri de țară și pe taluzuri de canale, urmărind parașutele spre terenul de aterizare, înveseliți de perspectiva mai multor mărfuri americane de vândut pe piața neagră din Shanghai.

Totuși, alții ajunseseră la comori înaintea lor. O jumătate de oră se învârtiră prin orezăriile pustii, fără să poată găsi un singur container parașutat. Price își flutură pușca, amenințând o întreagă lume de canale tăcute.

Din fericire, furia lui Price se potoli repede. După ce reveniră la drumul spre Shanghai, locotenentul îndreptă camionul spre trupul unui curier japonez mort, zăcând lângă motocicletă lui. Capul bărbatului mort explodase cu un jet de bucățele sângerei și țesut de creier, care împrășcără pomii de pe marginea șoselei. Această realizare de manevră îl aduse pe Price într-o stare de spirit bună, care, spera Jim, va ține suficient de mult timp ca el să ajungă la Shanghai și să sară din camion la primul semafor.

Jim se uită înapoi la acoperișurile îndepărtate ale lagărului. Era straniu că părasea Lunghua, dar își dădea seama că, din nou, fusese deținut în lagăr așa cum fusese în timpul războiului. La un singur cuvânt al lui Tulloch, lumea aparent sigură pe care începuse să și-o reconstruiască dintr-o cameră mică și câteva cutii de *Spam*, se prăbușise la picioarele sale.

Trecură de Pagoda Lunghua, de la capătul de nord al aeroportului, cu tunurile ei antiaeriene încă îndreptate spre cer. Jim cercetă cu privirea hangarele ruinate, căutându-l pe pilotul kamikaze, părându-i rău că nu putuse să se revanșeze pentru mango. La doi kilometri spre răsărit, era stadionul olimpic de la Nantao. Caracterele chineze de pe fațada găurită de gloanțe, celebrând generozitatea Generalisimului Chiang, se ridicau și mai vii deasupra parcării, de parcă dispăruta Chină feudală s-ar fi întors să-și ceară drepturile.

Camionul coti, alunecând peste bordură. Dintr-o toană, locotenentul Price se îndreptase pe un drum de pământ care ducea spre stadion. Jim îl auzi pe Tulloch protestând, dar apoi vasul cu vin fu trecut peste volan. Depășiră în viteză primele cazemate de pământ și șanțuri pentru puști care păzeau fostul cartier general japonez. Șiruri de șanțuri antitanc, surpate, traversau câmpurile, pantele lor fiind pline de harnașamente și cutii de muniții.

Jim stătea culcat pe balotul de mătase de parașută. Știuse tot timpul că vederea stadionului olimpic se va dovedi o tentație prea mare. De la sosirea lui în lagărul de la Lunghua, grupul de englezi nu încetase să întrebe despre mobilele furate aflate pe gradene. Jim fusese obligat să-și brodeze amintirile, pentru a-și asigura aprovizionarea cu carne conservată și cu reviste din biroul comandantului. Acum, falsele lui afirmații aprinseseră imaginația lui Price și era prea târziu să mai dea înapoi.

La o sută de metri de locul de parcare, părăsiră drumul și se opriră între două taluzuri ale unor tranșee antitanc. Price și Tulloch, amândoi îmbătați de vinul de orez, ieșiră din cabină. Își aprinseră țigări, uitându-se pofticioși la stadion.

Price lovi marginea camionului cu pușca. Cu o voce batjocoritoare, strigă:

— Shanghai, Jim...

— Doar un ocol, Jim, îl asigură Tulloch, amețit. O să căutăm o lădiță de whisky și câteva haine de blană pentru fetele din Nanking Road.

— N-am văzut nicio haină de blană, domnule Tulloch, și nici whisky.
Doar o mulțime de scaune și mese de sufragerie.

Locotenentul Price îl împinse pe Tulloch la o parte.

— Mese de sufragerie? Crezi că am venit aici să luăm masa de prânz?

Se uită la fațada stadionului, de parcă albeața* ei răpciugoasă era o provocare la adresa pielii lui palide.

Jim evită țeava puștii îndreptată spre capul lui.

— Erau bufete și dulapuri.

— Dulapuri? se băgă Tulloch între ei. Locotenente, asta ar putea fi ceva.

— Bine... Price se calmă singur. Atinse arsurile de țigară de pe pieptul său, într-un cod secret al durerii și amintirii. Ți-am spus că băiatul era cu ochii deschiși.

Cei doi bărbați traversară drumul și intrară în parcare. Price se aplecă peste tancul fără șenile și scuipă din plămâni, prin ușa deschisă, flegma închisorii. Jim rămase în urmă, printre șirurile de camioane, gândindu-se la domnul Maxted. Oare mai zăcea pe iarba pătată de sânge? Fiindcă mâncase atât de mult, Jim se simți vinovat și își aminti că și-ar fi putut vinde pantofii. Cu toate barurile de cocktail furate pe care le cuprindea, stadionul olimpic părea sumbru și amenințător, un loc prevestitor de rele. Aici văzuse strălucirea după explozia atomică de la Nagasaki. Lumina aceea albă încă mai atârna peste șoseaua marșului lor de moarte de la Lunghua, aceeași lumină pală pe care o putea vedea pe fațada de cretă a stadionului și pe pielea de groapă de var a locotenentului Price.

Gonind muștele cu un exemplar din *Life*, Jim ședea pe șasiul unui camion. Studia o fotografie a unor marinari americani care ridicau steagul în vârful muntelui Suribachi, după bătălia pentru Iwo Jima. Americanii din aceste reviste au luptat într-un război eroic, mai aproape de cărțile cu benzi desenate pe care Jim le citise în copilărie. Chiar și morții erau înfrumusețați, reflectând ideea celor vii despre morți...

Două avioane de luptă *Mustang* zburară deasupra capului, conducând un *Superfortress* care venea dinspre vest cu ușile de la bombe deschise, gata să reverse cutiile *Spam* și revistele *Reader's Digest* pe câmpurile pustii. Motorul bubui în pământul de la picioarele lui Jim, zguduind șirul de vehicule distruse.

Jim lăsă în jos revista și observă că bărbați înarmați alergau din tunelul de intrare al stadionului, vocile lor fiind acoperite de zgomotul avionului. *Superfortress* se plimba pe cer, dar bărbații se răspândiră în panică din tunel, de parcă se așteptau ca stadionul să fie bombardat. Un european cu barbă, cu o jachetă de piele a unui pilot american, alergă traversând parcajul, urmat de alți doi bărbați cu puști. Un chinez cu pieptul gol, cu o curea de pistol în talia pantalonilor săi negri, se strecură aplecat, conducând un grup de culi cu băte de bambus.

Ei erau urmăriți prin tunel de un pluton de soldați naționaliști, cu puștile ridicate în soarele puternic. Se opriră să tragă spre bărbații care fugeau, dând drumul unei salve de gloanțe. Jim deschise ușa camionului și se urcă în cabina șoferului. La douăzeci de metri de la intrarea în tunel, Tulloch zăcea în praful alb care căzuse de pe fațada stadionului. Locotenentul Price alergă pe lângă el spre șirul de camioane, cu fața ca o lanternă care cerceta pământul. Aruncându-și bandajele, el sări gardul din jurul parcajului și se aruncă în orezăria inundată din partea cealaltă a șoselei.

Ofițerul chinez mai trase un ultim foc de pistol spre silueta lui Price, apoi îngenunche la intrarea stadionului. Cu puștile ridicate, oamenii lui se apropiară de vehiculele ruginite. Ei considerau un gest simbolic în a face să dispară orice membru rănit al grupului de atac. Se întoarseră și se retraseră în siguranța stadionului. Tulloch zăcea mort în soare, sângele lui prelingându-se pe praful ca de cretă.

Parașute albastre și roșii cădeau peste Hangjao. Jim se strecură peste scaun, deschise ușa din partea opusă a cabinei și coborî. Acoperit de mașinile de muniție și tunuri de câmp, alergă spre zidul împrejmuitor.

Locotenentul Price abandonase Opel-ul și încărcătura lui de mătăsuri și rații. Când Jim ajunse acolo, găsi camionul stând singur între parapetele antitanc. Pe jos, lângă ușa pasagerului, se mai ridica încă un fum slab de la chiștocul ultimei țigări *Lucky Strike* a lui Tulloch.

Jim se uită pe geam la bord. Ar putea oare să conducă mașina până la Shanghai? Era prea periculos să se predea soldaților naționaliști din stadion, ei l-ar împușca la vedere, luând drept bun faptul că Jim era un membru al grupului de atac.

Gândindu-se la Tulloch, care murise înainte de a vedea cele două mașini Cadillac de la Nantao, Jim hotărî să meargă pe jos la Shanghai. Se urcă

pe parapetul din spate al Opel-ului ca să-și aleagă câteva cutii de alimente și exemplare din *Reader's Digest*, când auzi pași în spatele camionului. Înainte de a se putea întoarce, cineva îl apucă de umeri. Pumni puternici îl loviră în ceafă și îl trântiră la podea.

Șezând printre cartușele de țigări, Jim simți că-i curge sânge din nas și din gură, picurând printre mâinile lui pe mătasea parașutei. Se uită în sus, la chinezul cu pieptul gol, cel cu tocul de pistol, care alergase afară din stadion. El se uita la Jim cu privirea fixă, fără expresie, pe care o văzuse adesea pe fața bucătarului din Amherst Avenue înainte de a tăia un pui. În spatele lui, nerăbdător să pună mâna pe încărcătura camionului, era un culi chinez cu o bâta de bambus.

De ambele părți ale șanțului, oameni înarmați coborau parapetul, conduși de europeanul cu barbă și cu jacheta de piele a unui aviator. Jumătate din membrii grupului său de bandiți erau chinezi, unii dintre ei culi cu bețe, alții în uniforme naționaliste și ale regimului marionetă, cu puști și harnașamente. Ceilalți erau europeni sau americani, purtând tot felul de haine și curele de muniții, tocuri de pistoale și genți de muniții ale poliției din Shanghai, peste tunici chinezești. După trupurile lor uscate, Jim presupuse că majoritatea erau foști deținuți.

Când acel culi ridică bățul de bambus, Jim își trase înapoi sângele și înghiți flegma fierbinte.

— Mă duc la lagărul Lunghua... Sunt un deținut englez. Arătă spre sud-vest. Prin nasul umflat, vocea lui suna straniu de joasă, de parcă trupul lui ar fi îmbătrânit în cele câteva momente de viață care îi mai rămăseseră. Lagărul Lunghua...

Ignorându-l, oamenii înarmați se așezară pe parapetul de pământ și își fumau țigările. Europeanul în jacheta de zbor păși în jurul camionului. Un culi ridică restul țigării lui Tulluch și inhală fumul. Toți se uitau la cer și la drumul pustiu ce trecea pe lângă stadion. Aduseseră cu ei timpul lent, gol, din lagărul închisoare. Fețele lor erau trase și lipsite de culoare și păreau să fi ieșit dintr-un bârlog adânc de sub pământ.

— Lunghua... repetă Jim.

Acel culi cu bâta mai era încă cu ochii pe el. Jim știa că, la cel mai mic semnal, el va face un pas și îi va zdrobi capul. Chinezul cu pieptul gol, care îl lovise, examina camionul, uitându-se la roți. Sperând cumva să le

atragă atenția europenilor, Jim arată spre stadion:

— Lincoln Zephyr – la Nantao, Buick-uri, Cadillac-uri albe...

— Ce-i cu povestea asta despre Cadillac-uri?

Un bărbat mărunț, cu păr argintiu și o voce americană efeminată, veni spre camion, cu pușca atârnată pe umăr. Nimeni nu-l asculta și el își aprinse o țigară ca să acopere lipsa reacției. Flacăra tremură în fața obrazului lui pudrat, descoperind o pereche de ochi familiari, cu o atenție ascuțită dar modestă.

— Basie! Jim își șterse sângele de la nas. Eu sunt, Basie – Jim! Jim Shanghai!

Stewardul de cabină se uită fix la Jim. După un moment de gândire, clătină din cap aproape într-un mod formal, de parcă îl recunoștea pe băiatul de paisprezece ani, dar nu-l mai interesa. Se uită la cutiile cu rații și pipăi mătasea parașutei. Se dădu într-o parte, ca să-i lase aceluia culi mai mult loc ca să-și balanseze bâta.

— Basie! Jim ridică revistele împrăștiate și curăță sângele de pe copertele lor cu degetele. Le ținu ridicate în fața privirii furioase a chinezului, cu pieptul gol și cu pistol. Revista *Life*, Basie, *Reader's Digest*! Am păstrat ultimele exemplare pentru tine... Basie. Am învățat sute de cuvinte noi – Belsen, von Rundstedt...

Mașina goni de-a lungul malului unei lagune plină de petrol, pe lângă carcasa ruginită a unui torpilor eșuat. Strâns între Basie și francezul cu barbă, pe banca din spate, Jim urmărea stropii aruncați de roțile Buick-ului. Curcubeele lugubre deschise ca niște cozi de păun, transformau. Îndepărtatele blocuri de birouri ale Shanghai-ului în turnuri ale unui oraș de culori. Aceași lumină ostentativă înfășură vasul torpilor și trupurile japonezilor morți ce zăceau în apa puțin adâncă.

Jim încercă să se uite peste umăr la orizontul Shanghai-ului care se îndepărta, dar durerea din ceafă îl împiedica să-și întoarcă privirea.

— Ei, băiete... francezul îl lovi pe Jim în braț cu o carabină pe care o ținea între genunchi. Stai liniștit. Mai vrei sânge pe nas...?

— Jim, aici nu-i loc să ne foim. O să stăm liniștiți și o să învățăm cuvintele. Basie îl înconjură cu brațul. Ține ochii pe *Digest*, ca să rămâi treaz.

— Bine, Basie. Am să stau treaz.

Să rămâi treaz era foarte important, după cum știa Jim. Își propti picioarele pe cutiile cu muniții de pe podeaua mașinii, apoi își ciupi buzele până i se luminară ochii. Lângă francez, la ușa din dreapta a pasagerilor, ședea culi-ul cu bâta de bambus, care fusese gata să-l ucidă pe Jim înainte ca Basie să intervină. Pe locul din față, lângă șoferul chinez, erau doi australieni din lagărul Siccawei.

Cei șapte erau înghesuiți în mașina Buick stropită de noroi. Ferestrele erau încă împodobite cu însemnele și afișele pe hârtie de orez ale generalului din regimul marionetă, care făcuse tot războiul cu mașina lui de stat major. Vomă uscată, sânge de la nasul lui Jim și de la rănilor altor bărbați pătau scaunele. În afară de băte și arme, mașina era încărcată de cutii cu muniții, cutii cu țigări americane, vase de ceramică pline cu vin de orez și sticle de bere în care bărbații urinau continuu, în timp ce goneau pe drumurile de țară spre sud-vestul Shanghai-ului.

Se opriră și apa uleioasă a lagunei se strânse în jurul roților Buick-ului. În fața lor se află camionul japonez în care erau vreo duzină de membri ai grupului de bandiți. Vehiculul foarte greu coti spre o rampă îngustă de

cărămizi cenușii, care ducea de la plajă la drumul parapetului. Era încărcat de canistre parașutate, provizii japoneze înhățate, în acea dimineață din depozitele militare din Nantao, și o colecție de suluri de saltele, biciclete și mașini de cusut furate din satele din regiunea deschisă, la sud de Lunghua.

Mașina Buick urcă rampa de cărămizi sfărâmate și urmă camionul prin norii de praf care se ridicau în urma roților acestuia. Drumul mergea spre interior dinspre lagună, pierzându-se curând într-o țesătură de orezării și canale. Jim se întreabă dacă acest grup de bandiți avea vreo idee încotro merge; erau un fel de navetă otrăvitoare care trecea încolo și înapoi peste terenul matlasat. Totuși, la opt sute de metri mai departe, de-a lungul unui drum paralel, un al doilea camion se grăbea prin orezăriile pustii. Anticul Opel capturat la stadionul olimpic îi purta pe ultimii cinci membri ai bandei. Ei părăsiseră baza de hidroavioane de la Nantao după apariția zorilor, dar cumva reușiseră să se întâlnească la câteva minute de următorul lor obiectiv.

Cum drumurile se uneau, Jim putu să vadă figura pistolarului chinez, cu pieptul gol, cu pantalonii negri și cureaua de revolver. El stătea în spatele cabinei șoferului, strigându-i comenzi unui culi de la volan. Jim se temea de acest, fost ofițer în armata regimului marionetă chinez, ai cărui pumni de fier încă îi mai simțea în oasele zdrelite din ceafă. Doar prezenta lui Basie îl salvase, dar grațierea putea fi de scurtă durată. Căpitanul Soong îi acorda puțină atenție lui Basie, sau celorlalți membri europeni ai grupului de bandiți, și îl privea pe Jim doar ca pe un câine care putea fi muncit până la moarte, dacă era necesar. După o oră de la capturarea lui de către bandiți, Jim se târa printre mobilele funerare care dădeau spre un sat aproape de Hungjao, trimis înainte ca un câine de vânătoare să miroasă terenul și să atragă orice salve surpriză. Încă pe jumătate uluit, sângele din nas picurându-i pe revista *Reader's Digest* din mână lui, așteptă printre sicriile putrezite, până ce împușcăturile încetară și bandiții se întoarseră cu bicicletele, saltelele și sacii de orez furați. Recunoscând că adevăratul conducător al acestui grup de bandiți era căpitanul Soong, el încercase să i se facă folositor chinezului. Dar căpitanul Soong nu voia ca Jim să-i facă servicii. Războiul îi schimbase pe chinezi – sătenii, culi rătăcitori și soldații pierduți ai regimului marionetă, se uitau la europeni într-un fel pe care Jim nu-l văzuse niciodată înainte de război, de parcă nici n-ar fi existat, deși britanicii i-au ajutat pe americani să-i înfrângă pe japonezi.

Camioanele se opriă la o încrucișare. Căpitanul Soong sări din Opel și veni spre Buick. Fără să se gândească, Basie îl ținu pe Jim de braț. Basie fusese gata să-l vadă murind și doar descrierea bogată a prăzii care îi aștepta pe bandiți în stadionul de la Nantao i-a menținut interesul lui Basie pentru el.

O tornadă de prai se învârti în jurul celor trei vehicule, când dădură înapoi și o porniră pe un canal nefolositor. La cinci sute de metri, se opriă la un pod de piatră deasupra unui sat pustiu. Căpitanul Soong și doi dintre oamenii lui coborâră din camion, la care li se alăturară francezul din Buick și un culi cu bâta. Australienii ședeau pe locul din față al mașinii și beau vin dintr-un vas, ignorând locuințele modeste. De obicei, căpitanul Soong l-ar fi chemat pe Jim și l-ar fi trimis să cerceteze printre clădiri, dar satul era clar abandonat, jefuit de multe ori de grupuri de bandiți din regiune.

— Ne întoarcem la Shanghai, Basie? întrebă Jim.

— Curând, Jim. Mai întâi trebuie să luăm niște echipamente speciale.

— Echipament pe care l-ați depozitat în sate? Echipament pentru război?

— Asta-i, Jim. Echipamentul pe care Serviciile de Securitate l-au lăsat aici pentru noi, în timp ce eu lucram acoperit pentru Kuomintang. Doar n-ai vrea să pună comuniștii mâna pe ele, nu-i așa, Jim?

Amândoi continuă să se prefacă. Jim se uită la satul pustiu, singura lui stradă nepavată fiind traversată de o scurgere deschisă.

— Trebuie să fie o grămadă de comuniști aici. S-a terminat războiul, Basie?

— S-a terminat, Jim. Să zicem că s-a terminat efectiv.

— Basie... îi veni un gând familiar. Războiul următor a început efectiv?

— E un fel de a te exprima, Jim. Mă bucur că te-am ajutat la cuvinte.

— Mai sunt încă o grămadă de cuvinte pe care nu le-am învățat, Basie, Aș vrea să mă întorc la Shanghai. Dacă am noroc, aș putea să-i văd azi pe mama și pe tata.

— Shanghai? E un oraș periculos, Jim. Ai nevoie mai mult decât de noroc, la Shanghai. O să așteptăm până o să vedem *Marina Americană* acostând la Bund.

— O să fie unchiul Sam curând aici? Și soldații?

— Va fi aici. Fiecare soldat din regiunea Pacificului...

Basie nu părea prea entuziasmat de perspectiva de a se reuni cu conaționalii lui. Jim îl întrebase despre evadarea lui din Lunghua, dar Basie era prefăcut și evaziv. Ca de obicei, tot ce se întâmplase după fuga lui, încetase de mult să-l mai intereseze. El rămăsese același bărbat mărunț, capricios, îngrijorat pentru mâinile sale, ignorând orice, în afara avantajelor pe termen scurt. Singura lui forță era că nu-și permitea niciodată să viseze, pentru că nu putuse niciodată să ia ceva ca venit de la sine, pe când doctorul Ransome luase totul ca de la sine înțeleș. Totuși, doctorul Ransome murise probabil în marșul morții de la Lunghua, în timp ce Basie supraviețuise. Totuși, acum, pentru prima dată, perspectiva comorii de bunuri din stadionul olimpic deschisese încuietoarea de siguranță a precauției lui Basie. Jim hrănise cu asiduitate viziunea stewardului asupra unei bogății suficiente, care să-l facă să se întoarcă în lux în America. El presupuse că Basie auzise la aparatul de radio din lagăr despre iminentul marș spre terenurile de execuție și îl mituisise pe paznicul de noapte să-l ascundă într-unul din depozitele din Nantao.

Șezând lângă Basie în timp ce acesta își lustruia unghiile, Jim înțelese că întreaga experiență a războiului aproape nu-l atinsese pe american. Toți morții și foametea erau parte a unei drame confuze de pe șosea, văzută prin fereastra pasagerului mașinii Buick, un spectacol crud ca spânzurările publice din Shanghai, pe care marinarii britanici și americani le urmăreau în timpul liber petrecut pe uscat. El nu a învățat nimic din război, pentru că nu aștepta nimic, la fel ca și țăranii chinezi pe care acum îi jefuia și îi împușca. Cum spusese doctorul Ransome, oamenii care nu așteptau nimic erau periculoși. Cumva, cinci sute de milioane de chinezi trebuiau să fie învățați să aștepte totul.

Jim își ținuse nasul lovit, în timp ce bărbații înarmați stăteau pe vine, pe pod, cu vasele de vin de orez. În ciuda anilor de malnutriție din lagăr, puțini dintre foștii prizonieri se preocupau să mănânce alimentele conservate îngrămădite în camioane. Ei beau singuri în soarele fierbinte, rareori vorbind unul cu altul. Jim aproape că nu le cunoștea numele. Pe înserat, când se întoarseră la baza hidroavioanelor de la Nantao, majoritatea se împrăștiară, cu Partea lor din prada zilei, în ascunzătorile lor din locuințele din Orașul Vechi, readunându-se a doua zi dimineața ca muncitorii de fabrică. Jim dormi în Buick-ul parcat pe cala de lansare, de ciment, înconjurat de carcasele

hidroavioanelor arse, în timp ce Basie și francezul cu barbă au băut toată noaptea în popota piloților.

Francezul venise înapoi din sat și se aplecase peste geamul lui Basie.

— Nimic, nici măcar o bucată de baligă.

— Asta puteau să ne lase, spuse Basie, dezgustat. De ce oare nu vin chinezii înapoi în satele lor?

— Ei știi oare că războiul s-a terminat? întrebă Jim. Ar trebui să le spui, Basie.

— Poate... Nu putem aștepta la infinit, Jim. În Shanghai vin armate mari, vreo șase armate diferite ale Kuomintangului.

— Așa că ar putea să fie greu să vă luați echipamentele, nu?

— Așa-i. O să mergem acum în satul ăla comunist. Apoi am să te duc înapoi la tatăl tău. Ai să poți să-i spui cum am avut grijă de tine tot timpul războiului, cum te-am învățat toate cuvintele.

— Ai avut grijă de mine, Basie.

— Așa-i... Basie se uită atent la Jim. Tu stai cu noi. Ar fi prea rău, dacă te-ai lăsa răpit.

— Sunt mulți răpitori pe aici, Basie?

— Răpitori și comuniști. Oameni care nu vor să știe că războiul s-a terminat. Ține minte asta, Jim.

— Bine... Încercând să-l distragă pe stewardul de cabine cu o temă mai veselă, Jim întrebă: Basie, ai văzut explozia bombei atomice? Eu am văzut lumina de la Nagasaki de pe stadionul Nantao.

— Zău, copile?...

Basie se uită printre gene la Jim, uimit de vocea calmă a acestui băiat cu nasul însângerat. El luă o cârpă de curățat pușca de pe pervazul geamului din spate și îi șterse nasul lui Jim.

— Ai văzut bomba atomică...?

— Un minut întreg, Basie. O lumină albă a acoperit Shanghai-ul, mai puternică decât soarele. Presupun că Dumnezeu a vrut să vadă totul.

— Bănuiesc că a văzut. Lumina aia albă, Jim. S-ar putea să-ți dau poza în revista *Life*.

— Zău, ai putea, Basie?

Gândul de a apărea în *Life* îl însufleți. Își șterse sângele de la gură și încercă să-și îndrepte cămașa zdrențuită, în cazul în care ar apărea brusc un

fotograf la fața locului. La un semnal al căpitanului Soong, bandiții se întoarseră la vehiculele lor. În timp ce părăsiră satul și o porniră spre râu, Jim își închipui fotografia lui printre tancuri Tiger și marinari americani. Stătuse deja patru zile cu grupul de bandiți ai lui Basie și îi veni în gând că părinții lui pot crede că a murit în marșul morții de la Lunghua. Poate că vor sta lângă piscina de pe Amherst Avenue, frunzărind ultimul număr din *Life*, când vor recunoaște figura fiului lor printre amirali și generali...

* * *

Treceau pe lângă perimetrul de răsărit al Aeroportului Lunghua. Jim se aplecă peste Basie și se uită pe fereastră. El cercetă cu privirea golfulețele și orezăriile, căutând trupurile echipei japoneze de aviatori. Unitățile Kuomintangului, care ocupaseră o parte a aeroportului, încă mai omorau japonezi cu grămada.

— Îți plac avioanele astea, Jim?

— Am să fiu pilot, Basie, într-o bună zi. Am să-i iau pe mama și pe tata în Jawa. M-am gândit mult la asta.

— E un vis frumos... Basie îl împinse pe Jim la o parte. E un pilot japonez acolo – nu l-a înhățat încă nimeni.

Basie armă pușca. Jim întinse gâtul spre fereastră, cercetând șirul de copaci. Lângă stabilizatorul unui avion de luptă *Zero*, văzu fața palidă a tânărului pilot, pierdut printre aripi și fuselaje.

— E unul din ăla „Cum-poc”, spuse Jim repede. Unul care se duce în șurub. Basie, vrei să-ți spun despre stadion? S-ar putea să fie haine de blană. Cred că domnul Tulloch le-a văzut, înainte de a fi împușcat. Și sunt sute de lăzi cu whisky scoțian...

Din fericire, Basie ridică geamul. Un praf înțepător umplu mașina Buick. Se ridica de pe suprafața ca de cretă a drumului, alăturându-se norului de praf de pe câmpurile uscate, șanțurile antitanc și movilele funerare, aceeași lumină pe care Jim o văzuse din stadionul olimpic, anunțând sfârșitul unui război și începutul celui următor.

Cu puțin înainte de a se însera, ajunseră la orașul comunist de pe râu, la trei kilometri de sud de Lunghua. Casele mizere cu un singur etaj se înghesuiau lângă zidurile unei fabrici de ceramică, la fel ca așezările

medieval pe care Jim le văzuse în enciclopediile din copilăria sa, adunate în jurul unei catedrale gotice. Cuptoarele având cupole și coșuri de cărămidă, atrăgeau spre ele ultimele raze ale soarelui, de parcă făceau reclamă căldurii și binelui pe care comunismul le-a adus acestei colecții de cocioabe.

— Bine, Jim, n-are importanță puterea cuvintelor. Tu intri înăuntru.

Înainte ca Jim să poată pune revista *Reader's Digest* pe pervazul ferestrei, căpitanul Soong deschisese larg portiera. Ofițerul cu pieptul gol îl trase pe Jim afară din Buick. Manevrându-l pe băiatul cu nasul însângerat ca pe un paznic de vite sau ca pe un porc, îl împinse pe Jim pe drum cu o serie de strigăte și mârâituri, împungându-l zdravăn cu pistolul automat. Cele două camioane și mașina Buick se opriseră lângă terasamentul căii ferate Shanghai-Hangchow. La trei sute de metri mai încolo, o linie ferată terminus făcea un arc larg spre fabrica de ceramică, ascunzând-o de oraș. Oamenii înarmați coborâra în orezăria secată care mergea pe lângă terasament. Unii își deschiseseră gentile de muniții și își curățau puștile. Alții fumau și beau vin din vasele de ceramică pe care le așezaseră pe capota Buick-ului. Fiecare bărbat cu ale lui, stăteau tăcuți în lumina înserării.

În timp ce țipetele și fluierăturile căpitanului Soong slăbiră în urma lui, Jim mergea repede pe suprafața tare a orezăriei. Își ciupi nasul, sperând să oprească sângerarea, apoi lăsă sângele să-i mânjească fața în vânt. Cu noroc, orice santinelă staționată pe terasament va crede că Jim este deja rănit și își va îndrepta focul spre cei cu arme din spatele lui.

Ajunse la capătul terasamentului și se ghemui printre tufele de orez sălbatic. Își șterse sângele pe tulpinile lor și își linse degetele. Deja își îndeplinisese misiunea. Căpitanul Soong traversase orezăria și urca pe pământul moale al terasamentului. Înarmați cu bătele lor, culii îl urmară, însoțiți de Basie și de francez. Două grupuri de pușcași traversau a doua orezărie. Australianul și un dezertor din Kuomintang ședeau pe șasiul mașinii și beau vin.

Jim urcă panta albă ca tâlcul. Ploaia spălase o parte a terasamentului, iar el se târî pe sub șinele ruginite și traversele putrede. Mai multe bucăți de șină fuseseră înlocuite de curând, probabil de trupele comuniste, care făcuseră din oraș baza lor. Platforma fabricii de ceramică, linia de cale ferată și rezerva de cărămizi de la vechile cuptoare și coșuri, precum și apropierea de Aeroportul Lunghua, atrăseseră garnizoana comunistă spre acest golf modest.

Totuși, după spusele lui Basie, ei plecaseră cu două zile în urmă, continuându-și înaintarea spre Shanghai, iar cele câteva sute de locuitori ai orașului erau neapărați, în afara posesiunilor lor, ar putea exista depozite de arme ale comuniștilor și colaboraționiști, care ar putea fi răscumpărați cu bunăvoința generalilor Kuomintangului care se apropiau de Shanghai.

Ascuns de traversele căii ferate, Jim se lăsă pe vine la marginea taluzului. Sub el se întindea un câmp de orezării necultivate, separate printr-un canal de navigație de parcelele de legume care înconjurau orașul. Străzile înguste erau pustii, dar un fum slab se ridica din unele coșuri.

Peste râu, un tun naval trase o singură salvă bubuitoare. Două canoniere ale naționaliștilor chinezi erau ancorate în mijlocul apei. Ghiuleaua căzu în curtea depozitului fabricii de ceramică, ridicând un nor de praf roșu. Zgomotul unor arme mici de foc veni dinspre malurile râului spre sud, unde o companie de soldați ai Kuomintangului debarcau dintr-un șlep de lemn.

O joncă blindată, cu motoarele Diesel duduind, veni în sus pe canal sub taluzul căii ferate. Ofițeri chinezi în elegante uniforme americane și căști de fier stăteau pe pod, cercetând prin binoculi orașul și parcelele cu legume. Cea mai apropiată dintre cele două canoniere trase o a doua ghiulea, care explodă printre acoperișurile cu țigle cenușii, aruncând în sus o ploaie de moloz. Imediat urmă un freamăt de mișcare. Ca albinele care fug dintr-un ghiveci de flori spart, sute de chinezi alergau din străduțele înguste pe câmpurile din jur. Pe cap țineau saltele și boccele de haine. Alergau pe cărările dintre parcelele cu legume. O femeie bătrână cu pantaloni și jachetă neagră se cufundă până la talie într-un golfuleț de lângă drum, strigând la rudele ei care coborau pe mal.

Joncă motorizată navigă de-a lungul canalului, motoarele bubuind ca niște pumni în carcasa de lemn. Jim putea vedea clar cutele proaspete din uniforme ofițerilor superiori chinezi și ghețele elegante americane, de luptă. Chiar și plutoanele de soldați de pe puntea de sub pod erau minunat echipate cu arme și aparate radio. Parcată cam în mijlocul joncii, era o limuzină neagră Chrysler, flamura unui general al Kuomintangului fluturând pe catargul cromat.

Parapetul blindat al unui tun automat era montat la prova joncii. Fără avertizare, tunarii deschiseră focul asupra orașului. Proiectilele zburau deasupra capetelor orașenilor care fugeau și explodau pe acoperișurile caselor.

La un semnal de pe podul vasului, tunarii răsuciră tunul, fixându-și tirul asupra unui sătuc, la câteva sute de metri de oraș. Primele obuze de la canoniere aterizau deja pe șoseaua prăfuită, lângă cocioabele cu un singur etaj. Compania de soldați naționaliști, care debarcaseră de pe vas, alergau acum peste orezării, vânându-i pe orașenii care fugeau.

Atunci, prima ghiulea a următoarei salve declanșă o uriașă explozie. Grupul de căsuțe din chirpici dispăruse, ridicat în aer de norul propriilor lor sfărâmături. Ascunzătoarea de muniții care explodează continua să erupă, aruncând în aer coloane de fum. Pe drum, în apropierea sătucului, zeci de orașeni zăceau printre boccele și saltele, de parcă locuitorii acestui oraș hotărâseră să-și petreacă noaptea dormind în câmp.

Jim își puse mâinile la nas și la gură, încercând să se oprească să strige. Privea câmpia de foc de sub el, câmpurile acoperite de fum luminate de fulgerele tunurilor navale și de casele care explodau lângă fabrica de ceramică. Cuptoarele și coșurile străluceau în apusul soarelui, de parcă vechile sobe fuseseră din nou aprinse, ca să folosească drept combustibil trupurile orașenilor care zăceau în grădinile lor de zarzavat. Jim ascultă motoarele joncii care se deplasa pe canal, ca o inimă urâtă care ducea bătaia ei de moarte peste China, în timp ce generali imaculați își acopereau ochii cu binocluri, calculând astronomia tunurilor.

— Basie...

Bandiții se retrăgeau de la linia ferată. Căpitanul Soong și culii lui coborau taluzul și se întorceau la camioane.

— Basie, putem să ne întoarcem la Lunghua?

— Înapoi în lagăr? Stewardul de cabine se uita printre gene la praful ce cădea din aer. Fusesse uluit de suflul exploziei depozitului de muniții și se uita la peisajul de sub el, de parcă s-ar fi trezit dintr-un vis. Vrei să te întorci în lagăr, Jim...?

— Trebuie să fim pregătiți, Basie. Când vin americanii?

Pentru prima oară, Basie părea că nu are un răspuns. Zăcea sprijinit de traversele de lemn, apoi arătă spre nord și scoase un fluierat triumfător. La zece kilometri mai departe, peste suprafața sumbră a râului, catargele luminate de soare și suprastructurile unui crucișător american își luă locul lângă blocurile de birouri și hoteluri de pe Bund în Shanghai.

Toată dimineața, sunetul focului de artilerie traversase râul dinspre Pootung. O coloană de fum, mai lată decât grupul de depozite în flăcări, se lăsa peste apă și întuneca malul de la Nantao. Din scaunul din față al Buick-ului parcat pe nisip, Jim urmărea fulgerările ghiulelelor prin parbrizul prăfuit. Piese de artilerie americane, aduse de naționaliști, emiteau un sunet aspru și umed, de parcă încărcătoarele lor ar fi fost umplute cu apă. Un aer trist se întindea peste fluxul vlăguit care se lovea de plajă. Țeava strălucitoare a obuzierului Kuomintangului din spatele înălțimii Pootung scoase o flacără ce lumina încheieturile degetelor lui Jim, care ținea volanul mașinii Buick, și incendia turela de luptă a submarinului tras la mal, la circa o sută de metri mai departe.

Jim observă un avion de recunoaștere ieșind din norul de fum, scuturându-și picăturile gri care se scurgeau de pe aripile sale. Un grup de trei bombardiere americane se apropiară din sud-vest. Canonada încetă, iar un vas torpilor, întărit cu saci de nisip, porni să traverseze râul, gata să adune containere rătăcite.

O duzină de parașute căzură din avioanele B-29 și alunecară repede spre sol. Containerele nu erau încărcate cu cutii *Spam*, *Klim* și cu *Reader's Digest*, ci cu muniții și explozive pentru trupele Kuomintangului. Batalionul, cu sprijinul artileriei, lichida ultimele unități comuniste care încă se mai mențineau printre ruinele magaziiilor din Pootung. Pe delușor, cadavrele soldaților comuniști uciși erau orânduie ca lemnele de foc în tăcerea de după trecerea bombardierelor, Jim putu auzi tunetul dureros al barajelor de artilerie din Hungjao și de pe terenul deschis din vestul Shanghai-ului. Cel puțin trei armate naționaliste se strâneau în jurul orașului, înșelându-se unele pe altele în privința controlului asupra aeroportului, docurilor și liniilor de cale ferată și, mai presus de toate, în privința stocurilor de arme și muniții lăsate în urmă de japonezi. Mai colaborau cu naționaliștii, deși uneori luptau împotriva lor, rămășițele armatei regimului marionetă, grupuri de kuomintangiști renegați, mânați înapoi spre coastă, și diferite forțe de miliție, recrutate de comandanți de armate care se reîntorseseră la Shanghai.

Zeci de mii de chinezi erau măturați de aceste armate rivale, ca praful de un grup de mături care se ciocnesc. Coloane de refugiați se învârteau la țară, încercând să se adăpostească pe câmp și jefuiau satele, împinși de la porțile Shanghai-ului de unități avansate ale armatelor naționaliste.

Jim se temea cel mai mult tocmai de asemenea refugiați, de aceste bande de culi morți de foame, înarmați cu pumnale și sape. Evitându-i cu orice preț, Basie și grupul lui de bandiți stăteau în apropierea oricărei lupte care se ducea. La est de Nantao, între docuri și baza de hidroavioane, era un pământ al nimănui cu pontoane, depozite și barăci părăsite, pe care milițiile Kuomintangului și țărani refugiați le găseau prea aproape de lupta de peste râu, de la Pootung. Aici, Basie și cei șase membri din bandă care mai rămăseseră se adăposteau în buncăre și forturi de beton, rămânându-le doar Buick-ul dinainte de război și vaga speranță de a se vinde unui general naționalist.

Nici măcar mașina nu se dovedea a fi o țintă prea vizibilă pentru tunarii Kuomintangului.

— Tu stai la volan, Jim, îi spusese Basie, când bandiții au lăsat mașina pe bancul de nisip. Prefă-te că tu conduci această frumoasă mașină.

— Spune-mi, pot s-o fac, Basie?

Jim ținea volanul, în timp ce bărbații stăteau pe plaja neagră lângă mașină și își pregăteau armele.

Fetele lortresăriră la sunetul exploziilor care traversau apa.

— Te duci la stadion, Basie?

— Așa-i, Jim. Ține minte anii de la Lunghua – avem de apărat o investiție. Naționaliștii vor să pună mâna pe Shanghai și să împiedice orice interese străine în afaceri.

— Ăia suntem noi, Basie?

— Ești și tu, Jim. Tu ești o parte a comunității străinilor care au afaceri aici. Când ne întoarcem, o să ai o haină de blană și o lădiță cu whisky scoțian pentru tatăl tău.

Basie se uită la depozitele ruinate și la cadavrele stivuite, de parcă le-ar fi văzut încărcate cu toate bogățiile Orientului, gata să fie expediate tocmai la Frisco. Lui Jim îi părea rău de Basie și era tentat să-l avertizeze că stadionul era, probabil, gol, jefuit de trupele Kuomintangului de puținele lucruri de valoare ce supraviețuiseră soarelui și ploii. Dar Basie prinsese momeala și

acum alerga bucuros spre cange. Cu noroc, dacă va supraviețui în atacul asupra stadionului, el își va arunca pușca și o va porni pe jos spre Shanghai. Peste câteva zile, va fi chelner pentru vinuri la hotelul *Cathay*, servindu-i cu grație pe ofițerii americani care vor coborî la mal din crucișătorul ancorat lângă Bund.

După ce Basie și ceilalți bărbați pleacă, dispărând printre depozitele ruinate de pe chei, Jim studie revistele de pe scaunul de lângă el. Era sigur acum că al doilea război mondial se terminase, dar oare începuse al treilea? Uitându-se la fotografiile din ziua debarcărilor, traversarea Rhinului și capturarea Berlinului, simți că ei făceau parte dintr-un război mai mic, o repetiție pentru conflictul real care începuse aici în Extremul Orient cu aruncarea bombelor atomice de la Nagasaki și Hiroshima. Jim își aminti lumina care se întindea deasupra pământului, umbra unui alt soare. Aici, la gurile marilor râuri ale Asiei, se va da ultimul război care va decide viitorul planetei.

Jim șterse sângele său de pe volan, în timp ce reîncepu tirul de pe malul Pootung. De patru zile, nasul lui sângera și se oprea. Înghiți sângele și urmări șoseaua deschisă care se întindea de la chei până la stadionul îndepărtat. La o sută de metri de Buick, doi milițieni chinezi se urcară la pupa submarinului de lângă plajă. Cu puștile atârdate pe umăr, ei ignorară lupta de peste râu și merseră pe punte până la parapetul tunurilor.

Jim deschise ușa șoferului. Era timpul să plece, înainte ca milițienii să observe mașina. Din grămada de cutii, de țigări și muniții de pe podeaua mașinii, alege un baton de ciocolată, o cutie de *Spam* și un exemplar din *Life*. Când cei doi chinezi fură în spatele parapetului de tunuri, el coborî pe bancul de nisip. Mergând pe vine, pe după zidul parapetului, alergă spre rampa de piatră a unui ponton al Poliției Râului din Shanghai. La ceva mai mult de trei kilometri spre nord erau clădirile și magazinele Orașului Vechi și, dincolo de acestea, blocurile de birouri ale Shanghai-ului, dar Jim le ignoră și o porni din nou spre Aeroportul Lunghua.

* * *

Din stadionul olimpic se înălța fum, ca o pană subțire, albă, hrănită de o singură flacăra, de parcă Basie și banda lui ar fi făcut foc în aer liber cu

mobilele de pe trepte. Barajele de artilerie de la Pootung și Hungjao tăcură, iar Jim putea auzi scurtele rafale de pușcă de la stadion.

Căutând adăpost, Jim părăsi drumul de țară, deschis. Merse prin trestia de zahăr sălbatică ce acoperea terenul pustiu de lângă perimetrul nordic al Aeroportului Lunghua. O perdea de copaci și bidoane ruginite de combustibil îl despărteau de câmpul deschis al terenului de aterizare, de hangarele în ruină și de pagodă. Cutii de cartușe zăceau pe cărarea îngustă de la picioarele lui, ca boabe de alamă lăsate drept repere. Urmă direcția sârmelor, evitând roiul de muște care se adunau peste umbrarele în miniatură din tufele de urzici.

De ambele părți ale cărării, zăceau trupurile japonezilor morți, acolo unde fuseseră împușcați sau tăiați cu baioneta. Jim se opri lângă un șanț de irigație puțin adânc, în care zăcea un soldat din aviație cu mâinile legate la spate. Sute de muște îi devorau fața, acoperind-o cu o mască gălăgioasă. Desfăcându-și batonul de ciocolată și gonind muștele de pe față cu revista, Jim merse printre trestiile de zahăr. Zeci de japonezi zăceau morți în urzici, de parcă ar fi căzut din cer, membri ai unei armada de tineri împușcați, când încercau să zboare spre aeroporturile lor de acasă, din Japonia.

Jim păși peste o secțiune prăbușită a gardului împrejmuitoare și se mișcă printre avioanele distruse care zăceau între copaci. Fuselajele lor plânseseră râuri de rugină în timpul ploii de vară. Muștele se răstEAU la lumina dimineții, într-o furie vastă pentru nimic. Părăsindu-le, Jim o porni spre întinderea de iarbă a aeroportului. În unul dintre hangarele ruinate, un grup de japonezi aștepta în umbră, ascultând focurile de armă de la stadion, dar îl ignorară pe Jim când acesta traversă câmpul.

Se uită la pista de aterizare din beton, de sub picioarele lui. Spre surprinderea lui, constată că suprafața ei era foarte crăpată și murdărită cu pete de ulei, străbătută de urme de cauciucuri și trenuri de aterizare. Dar acum, că începuse al treilea război mondial, va fi construită o nouă pistă de aterizare. Jim ajunsese la capătul fâșiei de beton și o luă prin iarbă, spre perimetrul sudic al aeroportului. Terenul se ridica spre delușoarele năpădite de buruieni, lăsate de lucrările inițiale de săpături, apoi. Coborî în valea unde camioanele japoneze își lăsaseră cândva încărcătura de moloz și țișle de acoperiș.

În ciuda urzicilor înalte și a luminii fierbinți a soarelui de septembrie,

valea părea plină de același praf cenușiu. Malurile canalului erau la fel de pale ca și apa dintr-un pârau în care se spală morții. Carcasa crăpată a unei bombe neexplodate zăcea în apa puțin adâncă, asemenea unei mari broaște țestoase care adormise încercând să-și îngroape capul în noroi.

Dându-și seama că vibrația unui avion *Mustang*, care zbura la mică înălțime, ar putea declanșa detonatorul, Jim se grăbi în vale, despărțind urzicile cu revista. Aruncă în aer conserva *Spam*, o prinse într-o mână, dar ia a doua aruncare o pierdu printre ierburi. Căutând-o prin iarba deasă, o găsi în cele din urmă la marginea apei și hotărî să mănânce carnea tocată, înainte ca să-i alunece definitiv din mână.

Șezând pe taluzul canalului, spală murdăria de pe capac. O picătură de sânge îi curse din nas în apă și fu imediat atacată de miriade de pești mici, nu mai lungi decât o gămălie de chibrit. Când o a doua picătură căzu în apă, urmă o luptă violentă care părea să implice națiuni întregi de pești minusculi. Se învâteau prin apă, fără să le pese de suprafața luminată de soare, atacându-se feroce unii pe alții. Curățându-și gura, Jim se aplecă și dădu drumul unui ghem de puroi din gingiile lui infectate. Acesta căzu ca o bombă grea printre pești, aducându-i într-o panică nebună. În câteva secunde, în apă nu mai era nimic în afară de puroiul care se dizolva.

Pierzându-și interesul față de peștișori, Jim se întinse printre ierburi și studie reclamele din revista lui. Asculta sunetul mai adânc al tirului de artilerie. Tunurile din Siccawei și Hungjao erau mai puternice, în timp ce armatele naționaliste rivale se strângeau în jurul Shanghai-ului. Va mânca *Spam*-ul și apoi va face un ultim efort să se întoarcă la Shanghai. Era sigur că Basie și grupul lui de bandiți nu avuseseră intenția să se reîntoarcă la Buick și îl lăsaseră pe bancul de nisip ca să atragă orice soldat chinez care i-ar fi urmărit spre râu.

În iarba din apropiere, un cap se clătină de două ori, aprobându-i strategia. Jim rămase rigid, ultima bucă de ciocolată rămânându-i în gât, speriat de apariția intimă. Cineva stătea culcat în iarbă, la vreo trei metri de el, cu genunchii aproape atingând marginea apei. Ca pentru a încerca să-l liniștească pe Jim, capul se clătină din nou. El întinse o mână și dădu la o parte iarba, examinând cu grijă chipul siluetei. Obrajii rotunzi și nasul turtit, subțiate de privațiunile unei copilării în timp de război, erau ai unui asiatic sub douăzeci de ani, vreun fiu de țaran venit aici să pescuiască. Băiatul era culcat

pe spate, înconjurat de un zid de iarbă și buruieni, de parcă ar fi împărțit cu Jim un pat cu baldachin și i-ar fi ascultat liniștit gândurile.

Jim se ridică în șezut, cu revista făcută sul ridicată deasupra capului. Prin roiul de muște, aștepta să audă zgomot de pași în iarba înaltă. Dar valea era goală, aerul ei luminos fiind devorat de muște. Silueta se mișcă ușor, zdrobind iarba. Prea leneș să se oprească, tânărul gură-cască alunecă de pe mal în jos, spre apă.

Cu toată precauția învățată în anii lungi de război, Jim se ridică în genunchi, apoi în picioare și porni printre buruieni. Liniștindu-se singur, se uită în jos la figura care moțăia.

În fața lui, purtând o salopetă de zbor pătată de sânge, cu însemnele unui grup special de atac, era trupul tânărului pilot japonez.

Jim era disperat. Turtind iarba cu mâinile, își făcu un mic loc pentru el, lângă japonez. Pilotul zăcea în salopeta lui, cu un braț sub spate. Fusese aruncat pe pantă, spre canal, iar picioarele îi erau prinse sub el. Genunchiul drept atingea apa, care începuse să-i ude șoldul salopetei, Deasupra capului lui, Jim putea vedea dâra de iarbă turtită pe care căzuse, tulpinile începând să se îndrepte în soare.

Se uită la pilot, de data asta bucuros de roiul de muște care se intercalase între el și acest cadavru. Chipul japonezului era chiar mai copilăros decât își amintea Jim, de parcă în moarte revenise la vârsta lui adevărată, la începutul adolescenței, într-un orășel de provincie japonez. Avea buzele despărțite în jurul dinților neregulați, de parcă aștepta ca o bucățiță de pește să-i fie pusă între ele, cu bețișoarele, de către mama sa.

Amorțit la vederea acestui pilot mort, Jim urmări genunchii tânărului alunecând în apă. Se așeză pe vine pe pământul umed, întorcând paginile din *Life* și încercând să se concentreze asupra fotografiilor lui Churchill și Eisenhower. Își investise demult toate speranțele în acest tânăr pilot, în acel vis inutil că vor zbura amândoi de acolo, lăsând în urma lor pentru totdeauna Lunghua, Shanghai-ul și războiul. Avusese nevoie de pilot ca să-l ajute să supraviețuiască războiului, acest geamăn imaginar pe care îl inventase, o replică a sa, pe care îl urmărea prin gardul de sârmă ghimpată. Dacă japonezul era mort, însemna că murise o parte din el însuși. El nu reușise să înțeleagă adevărul pe care milioane de chinezi îl cunoscuseră de la naștere, că erau oricum ca și morți și că e o autoamăgire să crezi altceva.

Jim ascultă barajul de artilerie de la Hungjao și Siccawei și bâzâitul avionului naționalist de recunoaștere, care se rotea pe deasupra. Sunetul unor focuri de arme mici traversă aeroportul, în timp ce Basie și bandiții lui încercau să pătrundă în stadion. Morții își jucau jocul lor periculos.

Hotărându-se să-l ignore, Jim continuă să-și citească revista, dar muștele părăsiseră cadavrele de mai sus de golfuleț și descoperiră curând trupul tânărului pilot. Jim se ridică și îl apucă pe japonez de umeri. Ținându-l de subsuori, îi trase picioarele afară din apă, apoi îl târî pe o porțiune îngustă

de teren drept.

În ciuda feței lui rotunde, pilotul aproape că nu cântărea mai nimic. Trupul lui înfometat era la fel de ușor ca al copiilor din Lunghua, cu care Jim se luptase când era tânăr. Mijlocul și pantalonii salopetei de zbor erau pline de sânge. Fusesse împuns cu baioneta în spate și apoi în coapse și în fund; după aceea a fost aruncat jos, cu ceilalți aviatori.

Pe vine, lângă cadavru, Jim scoase cheia de la cutia *Spam* și începu să-i deschidă capacul. După ce va mânca, va folosi cutia ca să sape o groapă pentru japonez. După ce-l va fi îngropat pe pilot, va merge la Shanghai, indiferent de jocurile pe care le jucau morții. Dacă îi va vedea pe părinții săi, le va spune că începuse al treilea război mondial și că trebuiau să se întoarcă în lagărul lor din Soochow.

Gelatina caldă a cărnii tocate se amesteca cu grăsimea topită. Jim își spală mâna în canal și folosi capacul ca să taie o felie mică. Duse carnea la gură, dar scuipă bucățița în apă. Carnea grasă era încă vie, de parcă ar fi fost tăiată din trupul unui animal care respira, Plămânii și ficatul acestuia tremurau în cutie, de parcă ar mai fi fost mișcați de o inimă. Jim tăie o a doua felie și o băgă în gură. Îi putea simți pulsul între buze și teama creaturii în momentul dinaintea morții.

Scoase felia dintre buze și se uită fix la carnea uleioasă. Carnea vie nu era menită să hrănească morții. Aceasta era o hrană care îi va devora pe cei care încercau să o mănânce. Jim scuipă ultima firimitură în iarba de lângă japonez. Aplecându-se peste cadavru, el atinse buzele albite cu degetul arătător, gata să-i strecoare îmbucătura de șuncă în gură.

Dinții neregulați se închiseră în jurul degetului lui, tăindu-i pielea unghiei. Jim scăpă cutia de carne, care se rostogoli prin iarbă în canal. Își smulse mâna, având impresia că acest cadavru al japonezului era gata să se ridice și să-l devoreze. Fără să se gândească, Jim lovi cu pumnul fața pilotului, apoi se dădu înapoi și țipă la el, prin roiul de muște.

Gura pilotului se deschise cu o grimasă fără zgomot. Ochii lui se uitau spre cerul fierbinte cu o privire vagă, dar o pleoapă tremură când o muscă bău din pupila lui. Una dintre rănilor de baionetă din spate pătrunsese până în partea din față a abdomenului și sânge proaspăt curgea din cracul salopetei. Umerii lui înguști se mișcară în iarba turtită, încercând să-și însuflească brațele nefolositoare.

Jim se uită la tânărul pilot, făcând tot posibilul să înțeleagă miracolul care se întâmplase. Atingându-l pe japonez, îl readusese la viață; desfăcându-i dinții, crease o mică breșă în moartea lui și permisesese sufletului lui să se întoarcă.

Își desfăcu picioarele pe panta umedă și își șterse mâinile de pantalonii rupți. Muștele roiau în jurul lui, înțepându-i buzele, dar Jim le ignoră. Își aminti cum le întrebasese, pe doamnă Philips și pe doamna Gilmour, despre reînvierea lui Lazăr și cum ele insistaseră că, departe de a fi o minune, aceasta era o întâmplare foarte obișnuită. În fiecare zi, doctorul Ransome readusese oamenii la viață, masându-le inima.

Jim se uită la mâinile lui, refuzând să fie intimidat peste măsură de ele. Își ridică palmele spre lumină, lăsând soarele să-i încălzească pielea. Pentru prima dată de la începutul războiului, simți un val de speranță. Dacă l-a putut învia pe acest pilot japonez mort, s-ar putea reînvia și pe sine, ca și pe milioanele de chinezi care au murit în timpul războiului și care mai mureau încă în lupta pentru Shanghai, pentru o pradă atât de iluzorie, precum comoara din stadionul olimpic. Îl va reînvia pe Basie, după ce va fi ucis de gărzile Kuomintangului care păzesc stadionul, dar nu îi va reînvia și pe ceilalți membri ai grupului de bandiți și, în niciun caz, pe locotenentul Price și pe căpitanul Soong. Îi va reînvia pe mama și pe tatăl lui, pe doctorul Ransome și pe doamna Vincent, și pe prizonierii din spitalul Lunghua. Îi va reînvia pe aviatorii japonezi care zac în șanțuri în jurul aeroportului și pe destui oameni care lucrează la sol ca să reconstruiască o escadrilă de avioane.

Pilotul japonez căscă ușor gura. Ochii i se mișcă, de parcă încercau să se rotească, la fel ca aceia ai pacienților pe care îi readucea fa viață doctorul Ransome. Abia de mai atârna de un firicel de viață, dar Jim știa că va trebui să-l lase lângă canal. Mâinile și umerii îi tremurau, electrizate de descărcarea ce trecuse prin ele, aceeași energie pe care o aveau soarele și bomba de la Nagasaki, a cărei explozie o văzuse. Deja, Jim le putea vedea pe doamna Philips și pe doamna Gilmour ridicându-se politicoase dintre morți, ascultând în felul lor preocupat dar uimit când le va explica felul cum le salvase. Și-l putea închipui pe doctorul Ransome scuturându-și pământul de pe umeri, și pe doamna Vincent, uitându-se dezaprobatore la mormânt...

Jim supse sângele și puroiul din dinți și le înghiți repede. Alunecă pe iarba umedă și intră în apa mică a canalului. Liniștindu-se, își spală fața. Voia

să arate cât se poate de bine, când doamna Vincent va deschide ochii și îl va vedea din nou. Își șterse mâinile ude pe fața tânărului pilot. Va trebui să-l lase acolo dar, ca și doctorul Ransome, avea doar câteva secunde pentru fiecare mort nerăbdător.

* * *

În timp ce alerga prin vale spre lagăr, Jim observă că tunurile artileriei de la Pootung și Hungjao tăcuseră. Pe aeroport se oprise o coloană de camioane, lângă hangare, și bărbați înarmați, cu căști americane, urcau pe scara turnului de control. Grupuri de avioane *Mustang* se învârtteau peste Lunghua în formație – strânsă, cu motoarele urlând la iarba obosită. Făcându-le semne cu mâna, Jim alergă la gardul împrejmuitor al lagărului. Știa că avioanele americane veneau să aterizeze, gata să ia cu ele oamenii pe care el i-a reînviat. Lângă movilele funerare, la vest de lagăr, trei chinezi stăteau cu sapele printre sicriile erodate, primii dintre cei îndurerați de război care veneau acum să-l salute. El strigă la doi europeni în haine uzate de lagăr, care urcau dinspre un golfuleț inundat, cu o plasă de pescuit făcută manual. Ei se uitară la Jim și îl strigară, de parcă erau surprinși că se trezeau din nou vii și cu acest modest instrument în mână.

Jim trecu prin gard și alergă pe pista de zgură, spre spitalul lagărului. Bărbați cu sape stăteau în cimitir, ferindu-și ochii de lumina nefamiliară. Oare s-au dezgropat eliberându-se din propriile lor morminte? Când se apropie de treptele spitalului, Jim încercă să-și controleze tremurul. Ușile de bambus se deschisă și un roi de muște zbură prin aer. Zilele lor de festin trecuseră. Un bărbat cu părul roșu, într-o uniformă americană, cu o mască verde chirurgicală pe față, le gonea. În mână avea un insecticid.

— Doctore Ransome...! Jim scuipă sânge din gură și alergă pe treptele putrede. Ai venit, înapoi, doctore Ransome! E-n regulă, toată lumea vine înapoi! Mă duc să o iau pe doamna Vincent...!

Trecu pe lângă doctorul Ransome în întuneric, dar mâinile medicului îl apucară de umeri.

— Stai, Jim... M-am gândit că trebuie să fii aici. Își scoase masca, strânse la piept capul lui Jim și inspectă gingiile băiatului, ignorând sângele care îi păta materialul proaspăt al cămășii armatei americane.

— Părinții tăi te așteaptă, Jim. Sărmanul de tine, tu n-ai să crezi niciodată că războiul s-a terminat.

Două luni mai târziu, în ajunul plecării la Londra, Jim își aminti vorbele doctorului Ransome, în timp ce cobora pasarela vaporului *Arrawa* și punea pentru ultima oară piciorul pe pământ chinez. Îmbrăcat cu o cămașă de mătase, cravată și un costum gri de flanel, de la magazinul universal al *Companiei Sincere*, Jim așteptă politicoș ca o pereche de englezi mai în vârstă să coboare rampa de lemn. Sub ei era Bundul din Shanghai și toată gălăgia ostentativă a nopții. Mii de chinezi umpleau piața, umblând printre limuzine și tramvaie, jeep-uri și camioane militare americane și o hoardă de ricșe și trăsurici. Împreună, urmăreau militari americani și englezi intrând și ieșind din hotelurile de pe Bund. La cheiurile de lângă *Arrawa*, ascunși sub corpul vasului, marinari americani veneau pe uscat de pe crucișătorul ancorat în mijlocul râului. Când coborau din bărcile lor de debarcare, le ieșeau în întâmpinare chinezi, bande de hoți de buzunare și conducători de trăsurici, prostituate și vânzători, oferind sticle de *Johnny Walker* produse de ei, afaceriști cu aur și opiu, cetățenii de noapte ai Shanghai-ului cu mătăsuri negre și blănuri de vulpe.

Tinerii marinari americani treceau pe lângă oamenii cu sampane și pe lângă poliția militară care zbiera. Ei încercau să stea laolaltă și să scape de mulțimea atât de dornică să le ureze bun venit în China. Dar, înainte să poată ajunge la primele șine de tramvai din centrul Bundului, erau prinși într-un convoi de trăsurici, cu brațele în jurul fetelor de bar care strigau obscenități către codoșii chinezi în mașinile lor Packard dinainte de război, scoase de pe butuci din garajele ascunse din Nanking Road.

Trei ecrane de cinematograf, ridicate pe schele de-a lungul Bundului, dominau această panoramă a Shanghai-ului. În colaborare cu *Marina Americană*, generalul naționalist care era guvernatorul militar al orașului, aranjase această continuă prezentare a jurnalelor de actualități despre teatrele de război din Europa și Pacific, pentru a da populației din Shanghai o idee despre războiul care tocmai se terminase.

Jim coborî ultimele trepte ale pasarelei mișcătoare, uitându-se în sus la imaginile tremurate, care abia puteau să facă față pe lângă firmele de neon și luminația de pe fațadele hotelurilor și cluburilor de noapte. Fragmente din sonorul lor amplificat răsunau ca bubuitul tunurilor peste zgomotul circulației. El începuse războiul privind jurnalele de actualități în cripta Catedralei din Shanghai și îl termina acum sub aceleași imagini care se repetau – mitraliori ruși înaintând prin ruinele Stalingradului, marinari americani care își îndreptau aruncătoare de flăcări asupra apărătorilor japonezi ai unei insule în Pacific, avioane de luptă ale *Forțelor Aeriene Regale* care loveau un tren de muniții într-o gară germană. Prompt, la zece minute interval, caractere chineze umpleau ecranul și uriașe armate ale Kuomintangului îl salutau pe victoriosul generalissim Chiang, pe podiumul lui de trecere în revistă de la Nanking. Singurele forțe care nu erau sărbătorite erau comuniștii chinezi, dar ei fuseseră alungați din Shanghai și din orașele de coastă. Indiferent ce contribuție aduseseră trupele lor la victoria Aliaților, fuseseră demult depreciate, pierdute sub straturile de jurnale de actualități care își impuseseră propriul lor adevăr asupra războiului.

În cele două luni de când se întorsese în Amherst Avenue, Jim vizitase des cinematografele redeschise din Shanghai. Părinții lui își reveneau încet, după anii de detenție în lagărul de la Soochow, iar Jim avea timp suficient să circule prin Shanghai. După ce-l vizita pe dentistul rus alb din Concesiunea Franceză, îi spunea lui Yang să-l ducă, într-un Lincoln Zephyr, la *Grand* sau la *Cathay*, acele locuri vaste și răcoroase unde se așeza în primul rând și urmărea încă o dată filmele *Bataan* și *Doamna luptătoare*.

Yang era uimit de ce ținea Jim să vadă aceste filme de atâtea ori. La rândul lui, Jim se întreba cum își petrecuse oare Yang anii de război – ca valet la un general al regimului marionetă, ca interpret al japonezilor sau ca agent al Kuomintangului, lucrând în secret pentru comuniști? În ziua sosirii părinților săi, Yang apăruse cu limuzina, îi vânduse imediat mașina tatălui lui Jim și se reangajă ca șofer. Yang juca deja în mici roluri în două producții ale studiourilor de film renăscute din Shanghai. Jim bănuia că, în timp ce el ședea la o nouă dublă reprezentație la *Teatrul Cathay*, mașina era închiriată ca decor de film.

Aceste filme de la Hollywood, ca și jurnalele de actualități proiectate deasupra mulțimii pe Bund, îl fascinau pe Jim la nesfârșit. După lucrările la

dentist, pentru maxilar și pentru vindecarea răniilor de pe cerul gurii, începu curând să crească în greutate. Singur la masa din sufragerie, lua mese copioase ziua, iar noaptea dormea liniștit în dormitorul lui, la ultimul etaj al casei ireale din Amherst Avenue, care fusese cândva căminul lui, dar acum părea o iluzie la fel ca și filmele studiourilor din Shanghai.

În timpul zilelor petrecute pe Amherst Avenue, se gândea adesea la cămăruța lui din odaia familiei Vincent, din lagăr. La sfârșitul lui octombrie, îi ordonă neentuziastului Yang să-l aducă la Lunghua. O porniră prin suburbiile de vest ale Shanghai-ului și curând ajunseră la primul punct de control fortificat, care păzea intrarea în oraș. Soldații naționaliști, în tancurile lor americane, întorceau sute de țărani sărăciți, fără orez sau pământ de cultivat, care încercau să găsească un refugiu în Shanghai. Orașele din cocioabe de pământ, cu pereții, întăriți cu roți de camion și bidoane de benzină, acopereau câmpul lângă stadionul ars de la Nantao. Fumul se mai ridica încă din gradene, ca un far folosit de piloții americani care zburau peste Marea Chinei de la bazele lor din Japonia și Okinawa.

Când trecură de-a lungul drumului împrejmuitor, Jim se uită la Aeroportul Lunghua, visând să zboare. Zeci de avioane ale *Marinei* și *Aviației Americane* stăteau pe iarbă, avioane de luptă recent ieșite din uzine și avioane de transport cromate care păreau că așteaptă să fie livrate unei vitrine de expoziție în Nanking Road.

Jim se aștepta să vadă lagărul Lunghua pustiu, dar, departe de a fi abandonată, fosta închisoare era din nou în activitate, cu noi sârme ghimpate întinse de-a lungul gardurilor. Deși războiul se terminase de mai mult de trei luni, peste o sută de cetățeni britanici mai locuiau încă în complexul bine păzit. Familii întregi preluaseră fostele dormitoare din Blocul E, în care construiseră. Apartamente cu pereți din cutiile cu rații americane, din containere parașutate și baloturi de *Reader's Digest* necitite. Când Jim, căutând cămăruța lui Basie, încercă să tragă o revistă din așa-zisul perete, fu gonit brusc.

Lăsându-i pe deținuți cu comorile lor, îi făcu semn șoferului să conducă mai departe la Blocul G. Camera familiei Vincent era acum cartierul general al unei servitoare chineze care lucra pentru o familie de englezi ce locuiau în partea cealaltă a coridorului. Ea refuză să-l primească pe Jim sau să deschidă ușa mai mult decât o crăpătură și el se întoarse la Lincoln și îi

ordonă lui Yang să facă un ultim circuit al lagărului.

Spitalul și cimitirul lagărului dispăruseră, iar locul era un câmp deschis, cu cenușă și cărbuni, din care mai ieșeau la iveală câteva grinzi arse. Mormintele fuseseră nivelate cu grijă, de parcă erau pregătite pentru amenajarea unor terenuri de tenis. Jim merse printre butoaiile goale de benzină, care alimentaseră focul. Se uită printre sârme la aeroport și la pista de beton care se îndrepta spre Pagoda Lunghua. O vegetație densă acoperea rămășițele avioanelor japoneze. În timp ce stătea lângă sârme, urmărind cursul canalului prin valea îngustă, un bombardier american îi trecu pe deasupra lagărului. Pentru un moment, o lumină pală, reflectată de partea inferioară a aripilor lui argintii, alergă ca o fantomă printre urzici și sălciile uimite.

În timp ce Yang conducea neliniștit înapoi spre Amherst Avenue, supărat într-un fel de vizita la Lunghua, Jim se gândea la ultimele săptămâni ale războiului. Spre sfârșit, totul devenise puțin cam încurcat. El aproape murise de foame și poate înnebunise puțin. Totuși, știa că văzuse lumina bombei atomice de la Nagasaki, chiar în ciuda celor șase sute de kilometri ai Mării Chinei. Ba, mai mult, văzuse începutul celui de-al treilea război mondial și își dădea seama că acesta se desfășura în jurul lui. Mulțimea care urmărea jurnalele de actualități de pe Bund nu sesizase că acestea erau forșpanuri pentru un război care începuse deja. Într-o bună zi, nu vor mai exista jurnale de actualități.

În săptămânile dinaintea plecării lui cu mama sa spre Anglia cu vaporul *Arrawa*, Jim se gândea adesea la tânărul pilot japonez pe care i se păruse că-l trezise din moarte. El nu mai era sigur acum că era același pilot care îi dăduse să mănânce un mango. Probabil că tânărul era pe moarte și mișcările lui Jim în iarbă îl treziseră. Oricum, anumite evenimente avuseseră loc și, dacă ar fi avut mai mult timp, poate că și alții ar fi revenit la viață. Doamna Vincent și soțul ei muriseră în marșul de la stadion, departe de Shanghai, într-un mic sat în sud-est. Dar Jim i-ar fi putut ajuta pe prizonierii din spitalul lagărului. Iar Basie o fi murit oare în timpul atacului asupra stadionului, în apropierea nimfelor aurite din loja prezidențială? Sau el și locotenentul Price mai rătăcesc încă prin peisajul râului Yangtze, în Buick-ul generalului, așteptând ca un al treilea război să-i pună din nou în funcțiune?

Jim nu le spusese părinților lui nimic din toate astea. Nici doctorului Ransome nu-i mărturisise nimic, căci acesta îl suspecta clar pe Jim că voise să

continue să stea la Lunghua după armistițiu, ca să-și facă jocurile lui de-a războiul și moartea. Jim își amintea întoarcerea lui în casa din Amherst Avenue și pe mama și pe tatăl lui zâmbindu-i slab din fotoliile lor de grădină. Lângă piscina secată, iarba neîngrijită crescuse în jurul umerilor lor și îi amintea de smocurile de urzici în care zăcuse aviatorul japonez, în timp ce doctorul Ransome stătea pe terasă în uniformă americană, Jim ar fi dorit să le explice părinților săi tot ceea ce el și doctorul făcuseră împreună, dar mama și tatăl său trecuseră prin propriul lor război. Cu toată afecțiunea lor pentru el, ei păreau mai bătrâni și foarte departe.

* * *

Jim traversă cheiul de la vasul *Arrawa*, uitându-se în sus la jurnalele de actualități proiectate deasupra mulțimilor serii. Cel de al doilea ecran, în fața hotelului *Palace*, era acum alb, imaginile sale cu lupte de tancuri și armate care salută erau înlocuite de o lumină argintie, care atârna în aerul nopții, ca o fereastră dintr-un alt univers.

În timp ce tehnicienii armatei din turnul de schele reparau proiectorul, Jim merse peste liniile de tramvai, spre ecran. Observându-l pentru prima dată, chinezii se opreau să se uite în sus, la dreptunghiul alb. Jim își scutură mâneca hainei, când un culi cu ricșă dădu peste el, cărând două fete de bar în haine de blană. Fețele lor pudrate erau luminate ca niște măști de o lumină fantomatică.

Totuși, capetele chinezilor se întorceau deja spre alt spectacol. O mulțime se adunase sub treptele *Clubului Shanghai*. Un grup de marinari americani și englezi ieșiseră prin ușile turnante și stăteau pe prima treaptă de sus, discutând unul cu altul și făcând cu mâna, amețiți, spre crucișătorul ancorat lângă Bund. Chinezii se uitau cum aceștia formau un fel de ansamblu de balet. Provocați de publicul curios, dar tăcut, marinarii începură să se scâlâmbăie la chinezi. La un semnal din partea unui marinar mai în vârstă, bărbații își descheiară pantalonii largi și urinară pe trepte.

La zece metri mai jos de ei, chinezii urmăreau fără comentarii cum jeturile arcuite de urină formau un șuvoi spumos, care curgea în jos, spre stradă. Când ajunse la pavaj, chinezii se dădură înapoi, cu fețele lipsite de expresie. Jim se uită la oamenii din jurul lor, funcționari și culi și țărânci,

știind foarte bine ce gândeau. Într-o bună zi, China va pedepsi restul lumii și se va răzbuna crunt.

Cei ce se ocupau cu proiectorul își rebobinaseră filmul și, peste capul. Mulțimii, începu din nou o bătălie aeriană. În timp ce marinarii erau duși într-un convoi de ricșe, Jim se întoarse la *Arrawa*. Părinții lui se odihneau în salonul pasagerilor de pe puntea superioară, iar Jim voia să petreacă o ultimă seară cu tatăl său, înainte ca el și mama sa să navigheze spre Anglia, a doua zi.

Puse piciorul pe pasarelă, conștient că, probabil, părăsea Shanghai-ul pentru totdeauna, pornind spre o țară mică, străină, din partea cealaltă a lumii, pe care nu o vizitase niciodată, dar care, formal, însemna „acasă”. Totuși, doar o parte a minții lui părăsea Shanghai-ul. Restul va rămâne acolo pentru totdeauna, întorcându-se odată cu fluxul, ca și coșciugele lansate de pe debarcaderele funerare de la Nantao.

Pe sub pupa vasului *Arrawa*, un coșciug de copil se mișca în curentul nopții. Florile de hârtie se scuturau din cauza vântului unui avion care ateriza, transportând marinari de pe crucișătorul american. Florile formau o ghirlandă mișcătoare în jurul coșciugului, care își începea lungul drum spre estuarul râului Yangtze, ca apoi să fie readus de flux printre cheiuri și bancuri de nisip și împins din nou spre malurile orașului îngrozitor.

Sfârșit